

Specimen observationum academicarum, ad monstrorum historiam, anatomen, pathologiam, et artem obstetriciam, præcipue spectantium / Gualth. van Doeveren.

Contributors

Doeveren, Gualtherus van, 1730-1783.

Publication/Creation

Groningæ ; Lugduni Batav : Apud Jac. Bolt, et S. et J. Luchtmans, 1765.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/r3yjfg7z>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

20674/9/1

27

2

IV. 8.9.

JOHANNES DE DOEVE

DE

FORSTERYATUM

ACADEMICARUM

AD

INSTITUTIONEM HISTORIAM, ANATOMIAM

ET MEDICINAM, ET NATURAM

ET HISTORIAM, PRÆCIPUE

SPECTANTUM

GRONINGÆ et LUIGDENI RATUM

JAC. ROBT. ET S. LUCHTMAN

CHICAGO

12
GUALTH. VAN DOEVEREN

S P E C I M E N

OBSERVATIONUM

ACADEMICARUM,

A D

MONSTRORUM HISTORIAM, ANATO-

MEN, PATHOLOGIAM, ET ARTEM

OBSTETRICIAM, PRÆCIPUE

SPECTANTIUM.

GRONINGÆ ET LUGDUNI BATAV.

APUD JAC. BOLT, ET S. ET J. LUCHTMANS.
CICIDCCLXV.

GUARANTY AND OVERSEE

S P E C I M E N

OBSERVATIONUM

ACADEMICARUM

MONITORUM HISTORICORUM

ANNO DOMINI MDCCLXXIII

OPUSCULUM PRIMUM

DE RE MEDICA

ET DE RE HISTORICA

ET DE RE JURIS

ET DE RE LINGUE

ET DE RE THEOLOGICA

ANNO DOMINI MDCCLXXIII

CICERO

SERENISSIMO AC CELSISSIMO

P R I N C I P I

G U I L I E L M O V.

PRINCIPI ARAUSIÆ ET NASSA-
VIÆ, ETC. ETC. ETC.

TOTIUS REIPUBLICÆ FOEDERA-
TORUM BELGARUM GUBER-
NATORI HEREDITARIO,

SUPREMO REI BELLICÆ TERRA
MARIQUE IMPERATORI,

ACADEMIÆ GRONINGO-OMLANDICÆ
RECTORI MAGNIFICENTISSIMO,
ET CURATORI PRIMARIO,

AFFULGENTIS PATRIÆ NOSTRÆ
FELICITATIS PRÆSIDIO
EXOPTATISSIMO.

NEC NON

*VIRIS PERILLUSTRIBUS ATQUE AMPLISSIMIS,
NATALIUM SPLENDORE, ET SUMMIS IN
REMPUBLICAM MERITIS, CONSPICUIS,*

**D. ANT. ADRIANO D. G. ALBERDA,
VAN IDDEKINGE,**

URBIS GRONINGANÆ CUM MAXIME
CONSULI; REI VENATICÆ, SERENIS-
SIMI PRINCIPIS ARAUSIÆ NOMINE,
PRÆFECTO SUMMO; COMITATUS
FALCOBURGENSIS, IN TRACTU LIM-
BURGENSI, PRÆTORI; SOCIETATIS
INDICÆ OCCIDENTALIS MODERATO-
RI; ETC. ETC.

DYNASTÆ IN DYXTERHUIS, ET PAGIS
CIRCUMJACENTIBUS; CATARACTA-
RUM WINSUMANARUM ET SCHAP-
HALSTERANARUM PRÆFECTO HE-
REDITARIO; AD FØDERATI BELGII
ORDINUM GENERALIUM CONSESSUM
LEGATO; SOCIETATIS INDICÆ OCCI-
DENTALIS MODERATORI; ETC. ETC.

D. E. R. ALBERDA,

DYNASTÆ IN BLOEMERSMA; AD
CONSILIUM FØDERATI BELGII OR-
DINUM LEGATO; ETC. ETC.

D. H. VAN SYSEN,

CIVITATIS GRONINGANÆ CUM MA-
XIME CONSULUM PRÆSIDI; SOCIE-
TATIS INDICÆ OCCIDENTALIS MO-
DERATORI; ETC. ETC.

D. L. S. RENGERS,

DYNASTÆ IN FARMSUM, ET PAGIS
CIRCUMJACENTIBUS; CATARACTA-
RUM TRIUM DELFZYLENSIUM PRÆ-
FECTO HEREDITARIO, FARMSUMEN-
SIUM ET OTERDUMENSII JUDICI
AC PRÆSIDI; AD PRÆPOTENTIUM
ORDINUM FØDERATI BELGII CON-
SESSUM LEGATO; SOCIETATIS INDI-
CÆ OCCIDENTALIS MODERATORI;
ETC. ETC.

D. G. WOLTHERS,

EJUSDEM CIVITATIS SENATO-
RI, ETC. ETC.

ACADEMIÆ NOSTRÆ
CURATORIBUS PERPETUIS,
LITERARUM FAUTORIBUS
MUNIFICENTISSIMIS.

PRIN-

PRINCEPS CELSISSIME!

VIRI PERILLUSTRES, AMPLISSIMI!

*P*atere, quæso, *SERENISSIME PRINCEPS!*
ut, quod beatæ Tuæ MATRI, Reipublicæ no-
stræ quondam Gubernatrici exoptatissimæ, offerre
non potui, Tuis oculis subjiciam Specimen labo-
rum muneris mei academici: muneris scilicet, quod
Regiæ illius Principis munificentia in me contu-
lit, quodque Ei olim placuit blandis adeo, at-
que animo meo stimulum addentibus, verbis, me-
moria mea nunquam elapsuris, curæ meæ man-
dare, ut potentius mihi calcar nullum esse po-
tuerit, ad omnes nervos in illud intendendos.
Agnoscas itaque Opusculum hocce, tanquam per-
petuum mei animi, pro tanto beneficio gratissi-
mi, documentum. Accipias simul illud, precor,

DEDICATIO.

*ut certum pignus sinceræ illius devotionis, quæ
veneror innumera ista Majorum Tuorum in Sa-
lute, & Libertate, Patriæ nostræ vindicandis at-
que tuendis, merita; non minus, quam avitas il-
las in TE reviviscentes virtutes, quas dum, no-
vo quotidie splendore se prodentes, miratur Ba-
tava Gens, simul, incredibili cum ardore, jam-
jam irradiantem, & diu exoptatum, prospectat
diem, quo Tui PATRIS, Principis illius incom-
parabilis, in TE collatos Honores, atque labo-
res, summos, Tuis humeris suscipere adgredie-
ris. Utinam, denique, hoc quaecunque specimen
TE, cui æternum gloriæ decus etiam id est, quod
in summo fortunarum fastigio, Artes atque Li-
terarum studia fovere soleas, Fautorem mihi con-
ciliet, atque Mæcenatem, quem, singulari DEI
providentia, nostra Pallas Curatorem salutat
Primarium, & Rectorem Magnificentissimum!*

Vos

D E D I C A T I O.

Vos quoque patiamini, VIRI PERILLUSTRES, atque AMPLISSIMI, qui tanta cum prudentia Academiae, non minus quam Patriae, saluti invigilatis, ut, quantas Vestro favori debeam gratias, publice hic profitear. Liceat mihi perpetuam reddere illorum, quibus me complexi estis, beneficiorum memoriam, Vosque precari, ut sereno vultu accipere dignemini Libellum, Vestro sub umbone natum, quem Vobis dico, tanquam indubitatum testem summæ, qua Vos prosequor, observantiæ: hanc enim plus uno nomine Vobis debeo. Me, nempe, Juvenem ante hos undecim annos ad Academiam Vestram pellexistis, Anatomicam, Chirurgicam, & Obstetriciam, Artem docturum, & ab eo tempore publicis, æque ac privatis, beneficiis ita cumulastis, ut ultra omnem, quam concipere potui, spem, vita mihi felix hic contigerit. Annuente beata Principe
AN-

DEDICATIO.

ANNA, paucis exactis mei muneris annis, augmento honorarii mei publice declarastis, operam meam Vobis haud displicuisse. Luculentioribus iterum Vestrae liberalitatis documentis haud ita pridem me afficere Vobis placuit, cum, honorifica mei muneris mutatione facta, Professionem Theoreticam, Practicam, Chemicam, & Obstetriciam, mihi demandastis, atque, singulari benevolentia, novum laborem novo præmio acceptiorem reddidistis. Quæ quidem, aliaque, quæ taceo, Vestri favoris argumenta, simul animum meum Vobis devotissimum reddiderunt, simul effecerunt, ut spartam, perquam honorificam & splendidam, alibi mihi postea oblatam, ilico abnuerim, atque Groninganae Vestrae, cui me adstrinxeratis, labores meos denuo consecraverim. Una hac ratione Vobis, VIRI NOBILISSIMI, gratum, quem debeo, animum testificari potero, ut demandato officio
satis-

DEDICATIO.

*satisfacere; & Academiae decus, pro partibus
mibi datis, promovere, perpetuo allaborem. Uti-
nam mihi ita liceat ulterius Vestrum mereri prae-
sidium, & dulce decus!*

*DEUS T. O. M. sospites conservet VOS, PRIN-
CEPS CELSISSIME, & VIRI PERILLU-
STRES, inque Vobis Salutem nostram, ut, incolumi-
tati Patriae, atque Academiae, tuendae diutissime prae-
fecti, seri in coelum redeatis! Quae equidem vota
sincero animo nuncupare nunquam desinam, Vobis*

CELSISSIME PRINCEPS!

VIRI PERILLUSTRES, AMPLISSIMI!

deditissimus

GUALTHERUS VAN DOEVEREN.

P R Æ F A T I O.

Tandem, Beneyole Lector, in lucem prodit Specimen hocce Observationum Academicarum: sed tardius, quam optaveram, expectaveramque, promissa absolvo. Ab anno enim c1010CCLXI apud animum jam constitui, publice exponere Anatomen Agni Bicipitis, in Theatro nostro Anatomico institutam, & notabilia multa exhibentem; atque simul, ut utile dulci miscerem, ipsi adnectere nonnullas Observationes, selectas ex fatis numerosis, quas frequentissima Praxis Medica, & Obstetricia, non minus quam Anatomici, atque Medici forensis, munus, mihi suppeditaverant.

Illudque consilium, uti Amicis meis, Aliisque, ab eo tempore expositum, ita quoque, haud ita diu post, edendi labor a me susceptus fuit. Non dubito itaque fore plerosque, qui mirentur, parvæ molis libelli diuturnam moram: neque diffiteor, non parum mihi ipsi sæpius molesta fuisse ea obstacula, quæ in hunc usque diem me impediverunt, quominus operis incepti terminum attingerem. Unicum in hac laboris tarditate solatium sæpe quæsi in vulgari isto, *Sat cito, si sat bene*. Moræ tamen illius culpa non omnis in me est. Quicumque frequentes diversissimorum meorum laborum interpellationes noverrint; illive, quos experientia docuerit, quam arduum

Me-

P R Æ F A T I O.

Medico opus fit, Libri editionem parare inter exercitia Academica non tantum, verum & Praxeos perpetuas occupationes; facile me excusatum habebunt. Accessit dein quoque Muneris mei Academici permutatio, quæ novos, eosque insolitos, meis humeris, imposuit labores, neque parum ad differendam harum observationum editionem contulit: effecitque, ut omnino notandum hic sit, nonnulla Capita, maxime II, VI, & VII, ita esse legenda, tanquam A. MDCCCLXIII conscripta, & impressa.

In hoc opusculo conscribendo, ad delectantem respexi varietatem. Potuisssem Libri volumen insigniter adaugere, si plurimas, quæ mihi occurrerunt, observationes notabiles, ex schedis meis describere voluisssem. Selegi autem tantummodo illas, quas Capita sequentia continent, utpote mihi magis singulares visas, easque exposui, ut pro captu Lectoris sua fata haberent. Erunt certe, quæ nonnullis appareant minus, quam mihi, momentosæ: non dubito tamen, quin inter illas occurrant aliæ, quæ raritate, & grata novitate, sese commendent: imo est quod sperem, alias Lectori obvias futuras esse, quarum haud spernenda utilitas redundet in eas Disciplinæ Medicæ partes, quas dicitur hujus Speciminis titulus. Semper enim opinatus fui, utile nisi sit, quod facimus, stultam esse gloriam: neque facile ab hac sententia deflecti me patiar.

P R Æ F A T I O.

In Observationum descriptione summam adhibui fidem, propriorum Errorum ne quidem immemor. Sterilem tamen historiarum narrationem exosus, nonnunquam ratiocinationi aliquantum indulsi, quando facti historia nonnullis meditationibus facilem suppeditabat ansam. Alias etiam factum est, ut pro rei opportunitate, generalibus sub titulis, intermiscuerim nonnulla, similitudine quadam, vel probatione, Capitis materiem spectantia. Aliquando etiam lusus erat animo dandus, ad cogitandum ut melius rediret sibi. Quod Caput XIV adjecerim, videri poterit in illius fronte, veritatis amore factum esse.

Figuras additas minus perfectas esse, quam hodie fumorum Virorum, interque eos Principis Anatomicorum B. S. ALBINI, exemplum requirebat, lubens fateor: pro delineatione enim uti debui Artifice, rerum anatomicarum plane imperito, & operi non assueto, eumque manuducere, ipse delineandi artem non doctus: Sculptore autem satis quidem perito, ast in remota urbe degente, ideoque delineatis figuris adstricto, & mentem meam in omnibus non facile assequuto. In his itaque pro laude veniam peto, si neque elegantia, neque exacta rei expressione, sæculi nostri perfectioni respondeant.

Hæcce ergo benevolo animo, quali a me offeruntur, B. L. accipe, atque iis utere. Scribebam Groningæ, a. d. xxx Martii cxcxcclxv.

S P E-

AD MONSTRORUM HISTORIAM, ANATO-
MEN, PATHOLOGIAM ET ARTEM
OBSTETRICIAM PRÆCIPUE
SPECTANTIUM.

*Anatome Agni Bicipitis monstrosi, recens nati:
nec non singularium maxime partium
delineatarum expositio.*

Ad finem mensis Februarii ciorccclx prope oppidum Delfzyl in Agro Groningo-Omlandico natus est *Agnus Biceps*, qui cum offerretur clarissimo nostro Philosopho N. ENGELHARD, amicitia conjunctissimi Collegæ in meas pervenit manus: pervenit autem illo tempore, quo mediis iisque non interrompendis Anatomicis Demonstrationibus in cadavere humano incumbenam. Monstrum ta-

men

men hoc ne examini anatomico subjicerem a me impetrare non potui, sed præsentibus Auditoribus meis in Theatro Anatomico diffecare & publice demonstrare apud animum mox constitui. Observata deinceps & demonstrata cum conscriberem & delineari curarem, multa exhibere mihi videbantur valde singularia & notabilia ad Monstrorum Historiam spectantia, neque minus pulchra, summam Auctoris Naturæ sapientiam & providentiam arguentia æque in illis, quos Lusus naturæ vocare solemus, ac in firmo isto & stabili ordine, quo pleraque animantia, suâ specie perfectâ, producere ex feminibus Ipfi placet. Non ingratum itaque illis, qui sacris hisce delectantur, fore arbitror, quum hoc Capite & subnexis ipsi Figuris inventa in Monstro memorato ea exhibuerim, quæ simplici sectione sese obtulerunt. Doleo autem non parum, me nonnulla accurato magis scrutinio indagare haud potuisse, quam quo tradita cernuntur: omnia quippe secare debui, observare, demonstrare, delineare, temporis spatio, quo publicæ Demonstrationes in humano corpore, Prælectiones domesticæ & Praxis clinica me vehementer occupatum tenebant; eaque observare in recens nato tali animalculo, tenero, jam aliquot ante diebus in lucem edito, hancque ob causam, uti & propter moram in delineandis partibus illis interponendam, maxime in corruptionem tendente: factum inde fuit, ut omnia, quæ forte quis magnâ curiositate in hac De-

scri-

scriptione quæret, tam accurate, quam quidem ille desideraret, & ipse optarem, nequaquam perquirere & delineare potuerim.

§. II. Præmittenda in expositione illa censebam, quæ Externum corporis habitum spectabant. Agnus biceps noster singula membra inter se proportionata eâque prædita magnitudine habebat, qua solent partes agni recens nati prodire. Legitimo tempore cum duobus aliis partu exclusus vix ulla vitæ indicia præbuit, ipso fere momento, quo luminis auras salutaverat, fato functus: mortis hujus subitanæ causa, cum ex internâ organorum dispositione nequaquam pateret, mihi quærenda visa fuit in tetro, sed in brutorum genere haud frequenter observato malo, homines recens natos, proh dolor! sæpius aggrediente, Spinâ nempe Bifidâ, quæ occurrit in Lumborum Vertebra, duos ultra pollices longa, hiantibus spinosis vertebrarum earum processibus corruptâque Medullâ Spinali facta, quam loco communium tegumentorum vestiebat membrana tenuis, rubella, facillime transitum admittens ad dilatatum vertebrarum canalem. Nulla alia in toto corporis ambitu aderat læsio, cui adscribi posset ista Mors: omnia vero bene sese habebant externa.

§. III. *Capita* in hoc Animali aderant omnino *duo*, a se invicem plane distincta & remota, omnibus propriis partibus donata (vid. Tab. I. BB): in his nihil singulare obser-

vandum occurrit, nisi quod latera, quibus se respiciebant, interna insigniter applanata essent, ita ut, cum unum alteri applicaretur, duo ista capita commode speciem cunei referrent; quo fiebat, ut aperturæ pelvis ossæ matris facilius accommodari potuerint, partumque reddiderint multo faciliorem. Neque id tantum compressione in utero vel in ipso partu ita exortum fuisse casu fortuito, sed jam antea in ipso fetus incremento juxta prædefinitum scopum factum, docuit laterum externorum solita convexitas, & insignis ossium jugalium & marginum orbitalium protuberantia, in oppositis longe depressior.

§. IV. *Colla* itidem *duo*, cuilibet capiti unum, ita manifesto a se invicem separata, ut externa quoque integumenta profunde distincta essent, & integrum cuique collo præberent involucrum: sed ulterius ad mediam circiter longitudinem tegumenta illa continua erant & utrique communia, divisione istâ collorum integrâ, paulo magis protractâ in anteriore facie, quam in posteriore: poterat autem extus facile ope tactus internosci, divisionem vertebrarum & collorum distinctionem usque ad pectus procedere (Tab. I. C 3): inde fluebat, quod fabrica illa cutis non impediret ullo modo, quominus liberrimi iique distincti utriusque colli & capitis peragi possent motus. Præter capita & colla reliqua omnia membra numero & magnitudine aderant naturali, simplicia aut duplicia prouti in uno ani-

animali observari solent; v. g. unum pectus, abdomen, cauda, artus anteriores duo, totidem posteriores &c.

§. V. Conspectis iis, quæ extus notanda occurrebant, priusquam ad ipsam Monstri Anatomen & internarum partium contemplationem transeamus, monendum est, in ipsa dissectione, ut & in descriptione, Agnum nostrum dorso divaricatis artubus incubuisse, collis supposito fulcro, ut sursum emerent & capita retrorsum dependerent, qui situs in delineatione similiter fuit observatus (vid. Tab. I. AAABBBCC), inque partium descriptione & denominatione probe retineri semperque respici debet. Præterea in exhibenda partium descriptione illum præcipue ordinem fui sequutus, quo hæc absque insigni mutatione situs naturalis obvenerunt scalpello, dissectione (uti semper fieri oportet) aliquantum ad situm illum, originem & decursum organorum accommodatâ.

§. VI. Dissectis per longitudinem utriusque colli tegumentis (ita ut a mediâ circiter parte triangularis eorum portio (C) inter capita reflexa esset) & detecto Thorace, in conspectum venerunt anteriores & laterales collorum musculi. *Musculi Sterno-mastoidæi* duplices in utroque solitum habuere decursum; itidem *Sterno-hyoidæi* ipsis interjecti: omnes illos extra situm & ad capita reflexos exhibet Tab. I. Lit. III, KKKK: pro origine octo horum musculorum superior Sterni pars, quæ quatuor tantum emittere solet,

quodammodo magis lata videbatur. Musculi *Scaleni*, qui in externis lateribus aderant, in uno latere obiter exhibiti quales pinguedine tecti comparent (L), solitoque more se habebant, deficiebant in internis, nullam nempe actionem perficiendam, nullas costas, quibus infererentur, inventuri.

§. VII. Qui *Levatori scapulae* respondet Musculus, caputque cum collo suo retrorsum in latus versus scapulam trahit, vel hac magis firmatâ opposito inservit usui, aderat in utriusque colli latere externo, subcutaneus, & cum cute reflexus (FF). En vero quid hujus loco mirabile effecerit & pulcrum Natura in lateribus, quibus colla se respiciebant, i. e. internis! Cum hic deessent Scapulae, quibus inferi debuissent illi muscoli, cumque propter capitum & collorum latera sese tangentia dicta actio ab illis exferi non potuisset, sicque inutiles plane fuissent, desunt quoque ibi tales Levatores: a solita vero illorum origine utrimque oriebatur musculus planus principio Levatoris similis, qui cum ad pollicis & dimidii distantiam oblique descendisset in uno alteroque collo tandem uterque confluit ita, ut unum constitueret eumque semilunarem musculum, qui ab unius ad alterius colli summitatem sub cute extensus molli pinguedine repletum intervallum occupabat (Tab. I. H): suspiciendam fane Creatoris sapientiam in hisce non minus mirabar, quam conspectam fabricam

cam tum insolitam tum pulcerrimam: novæ scilicet inque Agnum, qui uno capite præditus fit, non cadenti actioni peragenda novo opus erat & insolito instrumento: Biceps enim Animal hocce egebat musculo, qui duo capita & colla mobilia, cum diducta forent aut singula retrorsum tracta suis Levatoribus aliisque musculis, adducere iterum valeret, id quod a Semilunari nostro egregie effici poterat. Quantopere itaque ad prædefinitum finem in ipsis Monstris producendis operetur Providentia, eluxit hoc exemplo, sed elucescet multo magis ex iis, quæ rario-
ra videbimus & pulciora!

§. VIII. Resectis a sterni summitate musculis Sternomastoidæis & Sterno-hyoidæis, iisque fursum ad capitum latera reflexis (III, KKKK), ut subjacentes occurrerent partes, vidi primum a larynge ad jugulum productam catenam seu seriem glandularum conglobatarum, latus utrumque asperæ arteriæ eamque simul obtegentium, in utroque collo, quam resecari oportuit, ut aliæ partes distinctius prodirent, neque in Tabula exprimi licuit, ne reliquas redderet minus dilucidas.

§. IX. Thoracem (in cujus partibus exterioribus nihil vidi, quod a naturali tramite recedens vel alienum esset) tunc aperui, ut Vasorum colli utriusque decursum & originem simul investigare possem. Sternum removi integrum. Costarum anteriorem partem abscidi. Disjunctis porro pedibus

dibus anterioribus totum Pectus diduxi, uti depictum est (DD), quo melius & facilius spectari & secari possent contenta organa: hinc cavi thoracis delineatio minus naturalem exhibet structuram, quam si ex proposito de illo depingendo fuisset actum. Comparuit ita unum Pectoris cavum: apparuit unicum *Cor* suo Pericardio inclusum: unum similiter Mediastinum: *Pulmones* contracti, rubelli, respirationis actionem non perpeffi, aderant in duabus cavitatibus a mediastino effectis (PP), primoque adspectu omnino simplices in uno alteroque latere videbantur, ulteriore autem & accurato magis examine instituto, patuit in sinistro tam altam & integram observari partium divisionem in superiorem & inferiorem, ut iusto suspicari liceret duplicem pulmonem hic adfuisse, idque eo magis quod asperæ arteriæ rami instar Bronchiorum huc pertinerent, imo duæ accederent arteriæ pulmonales, ut sequentia docebunt. *Diaphragma* (E) Thoracem, uti solet, a cavo Abdominis separans, nihil notandum exhibuit: in Figuris distractum, itaque extra situm sistitur, ut facile quis intelligat, veræ hujus partis delineationis rationem habitam haud fuisse.

§. X. *Nervi Diaphragmatici* occurrebant tantum duo, singuli in utroque externo colli latere: in interno deërant: neque mirum, quoniam similiter in uno tantum eoque externo latere aderant *Nervi Cervicales*, originem ipsis supeditantes, qui in internis nullos artus anteriores inventu-

turi, hincque futuri inutiles, facti nequaquam erant. Ex cervicalibus itaque orti Diaphragmatici, uti solent, per externum latus colli descendebant, thoracem ingressi latera externa pericardii legebant, ob cuius pellucidam tenuitatem valde erant conspicui: ad diaphragma denique cum pervenissent, ita manifesto ipsius parti tendinosæ inferebantur, indeque suos ramos ad substantiam carnosam emittebant, ut contemplantibus omne dubium eximeretur de quæstione, num nervi quandoque in ipsis Tendinibus adsint. Oportuit dein hosce nervos, simul cum pericardio, auferri, ut reliqua majoris momenti facilius perquiri & pulcrius depingi possent: neque difficulter verbis suppleri posse ratus sum, quæ forte hac in parte Tabulæ I. deficere nonnulli arguent: in delineatione præterea partium a multiplici figurarum numero cavere, non una suadebat causa: quare etiam in exhibendis iis, quæ in hoc Agno singularia mihi occurrebant, sollicitus nequaquam fui de describendis & pingendis subtilioribus vasorum & nervorum ramis, Anatomen quippe Agni de industria proferre minime cupidus, sed illas tantum in genere, quæ hic singulares & mirabiles se obtulerunt, in lucem emittere, partes.

§. XI. In singulis collis *Larynx* solitam occupabat regionem superiorem, in faucibus patens: continuata similiter ipsi *Arteria Aspera* naturali modo & situ per anteriorem

B

par-

partem descendebat usque ad jugulum: convergebant quidem duæ tracheæ ad se invicem, Thoracem vero ingressæ nulla conjunctione gaudebant, sed lateris sui pulmonem petentes, substantiam eorum perreptabant (Tab. I, MM): singularis erat tamen ingressus illarum & divisio: dextra enim nullam, uti fieri solet, Bronchiorum bifurcationem exhibens, ex ipso suo soloque trunco ramos pulmoni impertiebat; sinistra vero ante distributionem ramorum aliquomodo divisa cernebatur in duo, licet breviantum, Bronchia, quorum alterum pertinebat ad superiorem minorem, alterum ad inferiorem majorem sui pulmonis partem, neque levem movebant suspicionem, in hoc latere pro simplici vix haberi posse illud organum æreum. vid. §. IX.

§. XII. Exhibebant quoque ambo colla suum *Oesophagum*, a faucibus, aperta via in ora patentibus, productum, pone asperam arteriam per totam eorum longitudinem versus thoracem extensum, ibique ulterius inquirendum: in quo decursu hoc tantum notandum fuit visum, quod, uti in naturali simplici fabrica semper aliquantum a latere sinistro arteriae asperæ emergit, ita in duplici hoc collo uterque in latere ejus exteriori quodammodo conspicuus evadebat, in collo dextro tectus arteria carotide, in sinistro nudus (N).

§. XIII. *Cor* unicum, satis magnum ratione totius corporis

poris, a suis vasis pendulum in medio pectore, suoque apice diaphragma feriens, ut in animalibus plerisque fieri solet (O): hoc vitale organum a statu solito alienum monstrabat in vasorum majorum distributione multum, nihil in propria fabrica.

§. XIV. *Arteria Aorta* ex sinistro Cordis ventriculo oriunda e media ejus basi adscendebat (*a a*), mox sinistrorsum inflexa juxta finum venosum & ante arteriam asperam sinistri colli progressa, hanc simulque oesophagum obtegens, magno arcu facto ulterius sinistrorsum & deindeorsum procedens, vertebrae colli sinistri petiit, ac porro lateri earum externo adnexa pone pulmonem se recondit in pectoris cavo, in quo illam deinceps prosequemur.

§. XV. Præcipuæ utriusque colli Arteriæ insignes non minus quam mirabiles sistebant Naturæ lusus, ad situm tamen partium & fabricæ insolitæ necessitatem ita adaptatos, ut omnes in admirationem abriperent. Magnus ille Aortæ arcus in descripto mox decursu duos emittebat ramos, arteriam Carotidem sinistram, alteramque, quæ Axillaris sinistra nominanda erit: utramque inter a media anteriore parte recipiens Canalis Arteriosi insertionem (*c*). *Arteria Carotis* ex arcu Aortæ emissa (*g*), a latere interno suæ asperæ arteriæ adscendens, sensim hujus anteriora petiit, & ubi ad dimidiam circiter partem ejus pervenerat, ad exemplum comitis Venæ Jugularis, abiit in ramos

duos, dextrum & finistrum (**), qui a latere utroque asperæ arteriæ caput petebant, & singuli ad summam Laryngis partem in carotidem internam & externam dividebantur. *Arteriam Axillarem sinistram* ultra canalis arteriosi insertionem exhibuit Aorta (*b*), ad pedem finistrum pro more decurrentem, in nostra figura truncatam, ut hic commodius extenderetur.

§. XVI. Singularis admodum & plane diversæ originis Arteriæ colli alterius observatae fuerunt. Ubi aspera arteria Thoracis cavum ingressura erat, post illam & pulmonem prodire cernebatur truncus arteriosus, insigni capacitate præditus (*i*), ex ipsa (uti patebit) Aorta ortus, supra costam primam ad tertiam circiter pollicis partem dextrorsum extensus, qui reflexus formabat angulum, & ex eo emittebat *Arteriam Axillarem dextram* (*k*), tendentem cum comite vena versus pedem sui lateris anteriorem. Ab illo angulo versus asperam arteriam reflexus ille truncus *i*, emittens ramulos ad anteriores colli partes, quatuor circiter linearum longitudine adscendebat multo arctior (*n*), indeque juxta latus asperæ arteriæ, obtuso facto angulo, continuatam producebat *Arteriam Carotidem dextram* (*l*), quæ pollicis longitudinem emensa, instar sinistrae bifida facta (**), carotidem iterum dextram finistramque hujus colli efficiebat, quarum hæc tracheam conscendere, & porro latus ejus internum sub vena jugulari

lari petere, utraque vero solito more ad suum caput tendere, inque externam & internam findi, visa fuit. Declarabit ulterius examen, quomodo mirabilis hic vasorum apparatus cum ipsa communicarit Aorta; eumque totum in suo nexu, & magis extricatum, clarius cernere datur in Tab. III. (*b b c 2 3.*)

§. XVII. Inter truncum illum *i* & inferiorem asperæ arteriæ partem occurrit ramus arteriosus, ex superiore pulmonis propagine ad reliquam ejus partem, in cavo pectoris comprehensam, ductu anguloso extensus (*m*), diametro lineam cum dimidia æquans, cujus angulus illum respiciebat, quo inter *n* & *l* originem capiebat Carotis dextra. Illos inter angulos angustior intercedebat *Canalis communicans* (+), viam ex una arteria in aliam, instar parvi canalis arteriosi, faciens. Arteriæ hujus angulosæ pars superior, brevior, crassior, introrsum tendens, mox se immittebat in lobulum (2), quem pulmo dexter in collum usque producebat fursum: pars ejus inferior, longior, tenuior, descendens parum extrorsum, & lobo pulmonis, in dextro cavo Thoracis siti, majori erat immersus. Hi ergo duo rami instar arteriarum pulmonalium sanguini in pulmonem dextrum ferendo destinati videbantur, eumque accipere poterant per Canalis arteriosi speciem, cujus ope, cum trunco *i*, adeoque cum aorta, communicabant, licet nulla ex vera arteria pulmonali in ipsos inveniri po-

tuerit via, qua sanguinem haurire potuissent. Fabrica hæcce, quæ ad partium naturalem situm in Tab. I. exhibita, inque descriptione indicata est, dilucidius in integro fuit proposita in Tab. III. (1 *b b c* 23445.)

§. XVIII. Ex ventriculo dextro Cordis solito loco & modo exfurgebat *Arteria Pulmonalis* (*b*), dextram inter & sinistram Auriculam (*e f*) ad sinistra oblique adscendens, cumque dimidii pollicis viam absolvisset abiens in continuatum, attamen minus capacem, *Canalem Arteriosum* (*c*), arcuato ductu juxta aortam extensum, inque hac se aperientem fere e regione arteriæ axillaris sinistrae: fissâ erat porro *Arteria Pulmonalis* in duos ramos, quorum alter tantum in nostra figura conspicuus est (*d*): contra Naturæ ordinem uterque ille ramus pertinebat ad pulmonem sinistrum solum: ita quidem ut ille, qui non potest conspici, & pulmoni dextro magis responsurus videbatur, decurreret ad superiorem pulmonis sinistri partem, ad latus internum asperæ arteriæ, sub aorta & vena cava adscendente, in collum usque protensam, illamque, quæ tota quasi a majore lobo separata proxime ad Cor dependebat; alter vero, supra auriculam sinistram inflexus, pone Venam *o* petebat majorem ejusdem pulmonis portionem, perque eam ramos suos distribuere observabatur.

§. XIX. In sinistro itaque pulmone & vicinis arteriis naturali & consueta lege circuitum sanguinis potuisse peragi,

gi, sed in pulmone dextro (quum omnem suum sanguinem ex aortæ ramis antea descriptis, nullum ex arteria pulmonali, acciperet) magnam a solito ordine differentiam locum habuisse, quilibet facile intelliget, qui motuum sanguinis momenta in fetibus cognoscit. An quidem canalis ille (§.XVII.), qui ex arteria carotide dextra dextro pulmone sanguinem suppeditare debebat, poteratque solus, suffecisset ad vitam Agni nostri, in lucem editi, producendam? Suffecit certe quamdiu fetus fuit nostrum animal; incrementum habuit ille pulmo pro ratione reliqui corporis; post nativitatem dilatari potuissent canales + & m, uti in omnibus dilatantur arteriæ pulmonales; pulmo sinister sufficere potuisset ad sanguinis præparationem & mutationem, non minus quam in aliis animalibus, ipsoque non raro homine, unum organum alterius, minus apti, vices adimplere, constat observationibus.

§. XX. Sinus venosus dexter cordis, in eo situ, quo Tabula prima Agnum exhibet, non conspicuus, sanguinem e superioribus partibus recipiebat per *Venam Cavam adscendentem* seu *superiorem* (p), amplam valde & capacem, sub auricula dextra & aorta emergentem, & pulcerrime implentem spatium, quod ad jugulum inter duo colla supererat: pollicis fere longitudine cum ea adscendisset, bifida facta abiit in duas *Venas Jugulares* (q q), quæ utraque dextra & sinistra a fœcia sua divergens, simplex fuit, donec adscendens

dens pertingeret ad sui lateris, quam petebat, asperam arteriam, inque hoc itinere e latere interno emitteret insignem ramum (*r r*), qui utrimque semicirculari decursu introrsum & retrorsum duo inter colla ad glandulas hic sitas (*i i*), pinguedinem, aliasque vicinas partes, venulas porrigens, profunde immerfa disparebat. Venæ hæ jugulares pollicem longæ, ubi partem anteriorem tracheæ conscenderant, eodem modo, ac de Carotidibus arteriis vidimus, bifurcatæ dabant ramum dextrum & sinistrum (*††*, *††*), minus profunde, quam comes arteria, situm, suæ asperæ arteriæ latus dextrum & sinistrum in utroque collo petentem, interque musculos, uti venis jugularibus proprium est, decurrentem ad capita, eaque ingredientem. Ex qua Venarum, non minus quam Arteriarum, singulari prorsus origine & divisione eluxit, novorum plane, & quorum in animali uno Capite prædito ne vestigium quidem occurrit, organorum productionem, ad præternaturalem animalis hujus fabricam accommodatam, tam manifeste habuisse locum, ut nemo ulla veri specie possit statuere, duos Fetus coalitos Monstrum hocce Biceps produxisse.

§. XXI. Quæ vasa autem ad partes numero simplices pertinebant, ea omnia Sapiens Potentia dirigens creavit eo ordine & numero, quo solent occurrere: uti id in Arteriis patuit, in §. XV & XVI, ita non minus conspicuum fuit

fuit in Venis. Idem enim Sinus venosus dextri ventriculi cordis dextrorsum emittebat *Venam Axillarem dextram* (*s*), quæ ante pulmonem sui lateris, super costam primam cum comite, ejusdemque nominis, arteria pedem anteriorem petebat: conf. Tab. II & III, *b, i*. Pes sinister cum sua arteria similem accipiebat *Venam Axillarem sinistram* ex Cavæ superioris radice oriundam (*s*). Solitam quoque *Venam Cavam inferiorem*, per diaphragma prodeuntem, recipiebat hic sinus, uti docebunt sequentia, nec non Tab. II & III.

§. XXII. Præter hæc venas idem Sinus a latere sinistro aliam emisit *Venam* plane *singularem* (*o*), quæ a parte posteriore Auriculæ cordis (*f*) emergens, hanc inter & arteriam pulmonalem (*d*), nec non pulmonis sinistri summam partem, sinistrorsum tendens, & reflexa, in cavo Thoracis recondita, in examine partium, quæ hoc continebantur, ulterius perquirenda erit: conf. Tab. II & III, *k*.

§. XXIII. *Venæ Pulmonales* nihil monendum suppeditarunt; ex omni enim pulmonum substantia ortæ, inque ramos collectæ, uti fieri solet, aperiebantur in sinu venoso sinistro, ut in eum sanguinem pulmonalem venosum effunderent.

§. XXIV. Superfunt in hocce animalis nostri situ nominandi *Nervi Paris Oclavi* seu *Vagi*, duo utriusque colli, ex Capitibus oriundi, & solito more descendentes cum majoribus vasis. Colli dextri Externus, seu dexter, juxta ar-

teriam carotidem, a latere tracheæ & œsophagi, decurrens, pone arteriam axillarem pectus ingressus, sub pulmone se recondidit (*ttt*). Internus, seu sinister, alterum latus asperæ arteriæ legens, sub vena jugulari, pone pulmonis propaginem (2) & auriculam dextram cordis immergebat se in pectoris cavitatem (*tt*). Colli finistri Nervus Externus ad externum latus asperæ arteriæ descendens, ante arteriæ axillaris originem superfcandit Aortæ curvaturam, hanc inter & venam singularem *o* demissus a posteriore parte pulmonis ad Thoracis cavum transibat: alterque, seu Internus, a latere interiore asperæ arteriæ procedens, profunde fitus, pone arteriam carotidem (*g*) applicabat sese parti laterali & posteriori œsophagi, & cum hoc in pectus tendebat (*vv*, *vv*): conf., ut nexus melius intelligatur, Tab. II, 55 *ll*, 66 *n*.

§. XXV. Descriptis itaque illis partibus, quas fitus cadaveris (§. V.) absque ulla, nisi memorata, mutatione offerebat inquirenti; ut indagari possent earum ulterior decursus & distributio, & detegi, num quid etiam in cavo Thoracis a naturali statu alienum occurreret, oportuit Cor & Pulmones sursum elevari & extra pectus ad jugulum reflecti eum in modum, ut, quantum fieri posset, partes vicinæ in conspectum venirent, quemadmodum in reliqua descriptione & figurarum delineatione observatum fuit (Tab. II & III, AABCC): præterquam quod in
Tab.

Tab. III pulmo dexter (FC) aliquomodo in suo situ sit repositus, ut vasorum concursus, pone illum reflexum latitans, melius posset exhiberi. In Tabulis autem hisce superfluum fore duxi iterum delineari illas partes, quæ ad Pectus non pertinent, quoniam ex Tabula I facile intelligi poterunt. In quo situ, toto quasi pectore eviscerato, reflexis illis organis, pronum erat cernere Sinum venosum dextrum, Venam cavam inferiorem, arteriam Aortam, utrumque Oesophagum, Nervos octavi paris & singularia Vasa *i* & *o* ante memorata, eorumque statum in Thorace persequi. De diaphragmate (D) monendum, hoc in hisce figuris, præcipue Tab. II, conoideam habere, & a convexitate naturali plane recedentem, formam, quia a Vena cava inferiore tensa, cor reflexum sequente, in apicem elevatum est, & sursum tractum.

§. XXVI. Primum in oculos incurrit *Sinus Venosus dexter* cordis (*e*) amplius, cum Venis ex eo prodeuntibus, a quibus itaque nostram descriptionem persequi lubet. Cernitur ex parte ejus dextra oriens Vena Axillaris dextra (*bi*), ante pulmonem sui lateris sociam petens arteriam, cumque hac pedem dextrum, in Tab. II per elevatum pulmonem sursum tracta. Venæ Axillaris sinistrae (*d*), itidem cum cognomini arteria suum pedem adeuntis, originem recondit pulmo sinister: conf. §. XXI.

§. XXVII. Idem Sinus inferius accipiebat *Venam Cavam*

inferiorem seu *descendentem* (*f*), multo longiorem, quam in humanis corporibus, in quibus obliquum, & diaphragmati magis propinquum, situm nactum est Cor. Ex abdomine per diaphragma egressa in cavum Thoracis, recta fere, quodammodo a latere dextro spinæ dorsi, adscendens, sui que lateris œsophago incumbens, hujus dein latus internum petiit, arteriam pectoris transversam *b b* decussavit, donec ad finum venosum terminaretur, nihil insoliti exhibens, pro more apta ad sanguinem ex partibus infra diaphragma positis in illum deferendum.

§. XXVIII. Occurrit dein *Vena* perquam *Singularis* (*k*) cujus originem (Tab. I, *o*) indicavi in §. XXII, quam in hoc partium situ obtegebat pulmo sinister. Hæc ab illo loco, quousque eam supra perduximus, ad latus internum aortæ procedens deorsum, œsophago incumberebat, leviter inde arcuato ductu sinistrorsum tendebat, aortam oblique transcurrerebat, comprimebat, dein hujus externo lateri accumbens, nec non costis adhærens, penetrabat diaphragma, inque Abdominis cavum ingressa alterum suum extremum inferebat venæ cavæ inferiori circa Renes. Erat hæcce Vena toto fere decursu æque capax, insigni amplitudine prædita, non multo minore quam ipsa Vena Cava, vix ramosa, pertenuis, patulam viam efficiens ex Cava inferiore ad finum dextrum cordis. An Venæ sine pari (quam in dextro latere non inveni solito loco & ortu)

tu) vices implevit deficientis? An id requirebat arteriæ transversæ *bb*, œsophagi dextri, aliarumque partium in cavo dextro pectoris situs? Cur adeo ampla? Fateor mihi haud parum hærere aquam, in definienda vera singularis hujus canalis venosi utilitate: quæ mihi satisfaciat, perspicio nullam: quare in obscuris hisce „ non adeo fingendum aut excogitandum esse, censui, quam vident, dum, quid Natura faciat aut ferat.

§. XXIX. *Arteria Aorta (aa)*, cujus originem & arcum in §. XIV exposui, juxta costam primam valde sinistrorsum Thoracem ingressa, lateribus externis corporum vertebrarum sinistrarum, antequam hæc cum dextris jungebantur, & costis adnexa, quousque a vena *o*, modo descripta, comprimebatur, solito capacior erat, inque facculi speciem ab impellente sanguinis fluxu dilatata: sub ea emergens, arcta magis, ad latus sinistrum spinæ rectius descendit venam inter & œsophagum sinistrum, emittens intercostales aliosque, uti solet, ramulos, donec per propriam diaphragmatis fissuram ex cavo pectoris transiverit, in ulteriore sua distributione nihil præterea, quod singulare haberi posset, suppeditans.

§. XXX. In descensu isto Aortæ pervestigando pulcherrimum non minus, quam rarissimum, & a fabrica naturali maxime alienum, erat conspiciere, quomodo hæc arteriarum princeps, cum circiter ad quartam costam descendisset,

set, porrigeret magnam *Arteriam Transversam* pectoris, plane singularem, & quasi aortae succenturiatam (Tab. II, *b b*), quæ angulo retrogrado pone œsophagum originem habens (uti, hoc parum remoto, Tab. III, (1) dilucidius indicat) sub illo emergebat, indeque ex transverso pectoris oblique sursum & dextrorsum, capax valde, ultra duas quippe pollicis lineas, & quidem ubique æqualiter, ampla, intra cavum Thoracis nullos ramos emittens, incumbens coalitui vertebrarum dextri & sinistri lateris, sub vena cava, sinu venoso & œsophago dextro tendebat, donec supra costam hujus lateris supremam, ante nervum octavi paris externum ex Thorace exiret (Tab. I, *i*), ibique e trunco suo emitteret arteriam axillarem dextram, nec non sursum ad collum inflexa continuaretur in principium illud singulare arteriæ carotidis dextræ, in §. XVI memoratum. Pulcerrimum istum vasorum apparatus, quem pulmo dexter in Tab. II recondit, totum exhibet Tabula III, Lit. 1 *b b* 23445. Viam ergo patulam perspeximus, qua sanguis posset ex Corde ad Pulmonem dextrum, ad Caput & Pedem dextrum fluere, quamvis inter arteriam veram pulmonalem & arteriam illam angulosam (§. XVII, Tab. I, *m*), nec non inter aortam & carotidem aut axillarem dextram nulla conjunctio antea apparuerit: neque immerito Transversa hæc arteria ideo appellari posse videtur *Aorta Succenturiata*. Stupeamus mirandam sane & pro-

providam ubique Naturæ sapientiam, in hoc organo singulari tam egregie sese manifestantem! Situs partium in Thorace & Collo nostri animalis, situs Cordis, distantia organorum dextri lateris, vix ac ne vix quidem consueto Naturæ ordini respondebant, quo vasa illorum arteriosa produxisset ipsa e suo trunco Aorta: quid ergo? pro necessitate novæ fabricæ nostri Bicipitis novam creavit Arteriam, magnam, valde capacem, sanguinem aperta & facili via ad illas partes ferentem: produxit arteriam, cujus ne vestigium quidem in simplici animali unquam adest. Quis jure talem fabricam appellaverit monstruosam, in qua omnia ad amissim reliquorum organorum necessitati & functionum aptitudini conveniunt? quis illam ex Fetuum duorum coalitu, in quorum nullo talis canalis exstiterat, productam voluerit? quis, quæso, casu fortuito natam impie dixerit, ubi immensæ sapientiæ effectus non minus dilucide prostant, quam in omnibus, quæ, juxta consuetas Naturæ leges, in rebus creatis occurrere solent?

§. XXXI. Communem inter se vitam vixisse duo Capita, patuit abunde, quod ex unico corde vasa sua acceperint & sanguinem: communem illam vitam cum reliquo corpore fuisse, satis declaravit vasorum illorum distributio ex uno corde ad ea capita, æque ac ad totum animal: pro hocce autem uno corpore victura fuisse, eique soli destina-

nata, duo Capita, non minus erit perspicuum ex ulteriore progressu Oesophagorum & Nervorum octavi paris, quos in præc. §§. XII & XXIV usque ad ingressum illorum in Thoracem exhibuimus.

§. XXXII. *Oesophagus dexter* (*o*) pone venam axillarem dextram & pulmonem pectus intrans, decussavit arteriam Transversam *b b*, & arcuato quodammodo itinere extrorsum & deorsum tetendit incumbens articulis costarum cum vertebriis, sensim sensimque magis dilatatus, ut insignem acquireret amplitudinem, tum introrsum ad communem spinam inflexa sub vena cava serpsit, perque hiatum diaphragmatis cavum Abdominis ingressa aperiebatur in Ventriculum primum, quem Rumen alii, alii Peram seu Perulam vocant. *Oesophagus sinister* (*p*) minus capax, ubique fere æqualis diametri, rectior quoque, pone arcum aortæ, venæ singularis originem *o*, & pulmonem, in cavum Thoracis perveniens ab interno Aortæ descendente latere descendit, tegens originem rami ejus succenturiati (a qua in Tabula III parum dextrorsum detractus est, ut pateret (1)) indeque margini ipsius aortæ parum incumbens, juxta coalitam spinam pervenit cum ea ad diaphragma, cum socia sua alterius lateris per eandem aperturam (quin tamen in unum tubum confluere ad finem duos oesophagos observaverim) penetravit in abdomen, insertus eidem ventriculo juxta præcedentem.

§. XXXIII.

§. XXXIII. *Nervos Octavi Paris*, quos antea per Colla persequuti sumus, vidimus in Thorace sequenti modo descendere ad Abdomen. *Dextri* duo pectoris cavum ingressi, œsophagum quasi complexi (*ll*), accedebant ad se invicem, acutissimo facto angulo supra maxime dilatatam sui œsophagi partem anteriorem (*m*), sicque sibi accumbentes, cellulosa substantia adipe referta conjuncti, cum illo per diaphragma in Abdomen transibant, visceribus hujus ramos daturi. *Sinistrorum* Internus pone œsophagum ita se recondere, ut in hoc situ videri non posset; Externus sub vena *k* primum illi incumbere, dein eum inter & Aortam descendere (*n*), sensim versus dorsum sub hisce partibus deflectere; uterque demum cum suo œsophago in Abdominis cavum penetrare, visus fuit.

§. XXXIV. Hisce in Thorace visis, ad Abdomen animus advertens, nihil inveni in visceribus ejus cavum occupantibus, quod a statu naturali recederet. Medullæ Spinalis structuram, quod maxime oportere censebam, indagare non potui, propter necessariam, ast nimis protractam, animalculi conservationem, tenerique hujus organi corruptionem. Ad Sceleti ergo examen transire solummodo supererat: quod artificiosa non minus, quam perpulcra & rara, æque ac molles expositæ partes, exhibuit. Capitem, Pelvis, Artuumque anteriorum & posteriorum ossa nullam quidem notabilem commonstrarunt diversitatem, ast maxi-

mæ differentiarum notæ occurrerunt in utroque Collo, Thorace & Lumbis: quas describam ex Sceleti naturalis Trunco, quem etiamnum inter rariores partes conservo, eisque figuris, quas Tabula nostra quarta continet.

§. XXXV. *Spina* hujus animalis, viginti quinque Vertebra, insolito numero, composita, constat Lumbalibus quinque; Dorsalibus septem inferioribus, fere naturaliter se habentibus, superioribus utrimque sex, mirabili modo inter se dorsum bifurcatum efficientibus; Cervicalibus in utroque collo septem: quarum singulæ classēs singulares admodum a statu naturali habent declinationes, quæ sequentibus exponentur. vid. Tab. IV. fig. I & II, ABCC.

§. XXXVI. *Colla duo* plane a se invicem distincta, & insigni intervallo distantia sunt talem in modum, ut sinistrum aliquantum magis a tota spina continuatum videatur in rectam lineam, quam dextrum. Singula suis constant septem Vertebra: quarum superior, seu Atlas, fabrica naturali gaudens, articulo Capitis, ejusque motui, egregie potuit inservire: cui usui aptissime etiam convenit secunda, seu Epistrophe, a solita non abludens structura (Fig. I, 1, 2). In reliquis autem ordinem suum haud servavit Natura. Corpora illarum naturaliter fere formata spectantur in omnibus, excepto colli sinistri septimo, cujus lateralis interna pars, defectum primæ dorsalis suppletura, irregulariter descendit. Posterius Arcus ossei lo-

co processuum spinosorum partim coaluerunt, partim a se invicem distant, diverso tamen, sed deformi, in diversis modo, præcipue in septima sinistri & quinta dextri colli (Fig. II. *a, b*). Latera externa in utroque omnino rite sunt formata, prædita processibus adscendentibus, & descendentibus, qui articulationibus inserviunt; ut & transversis, qui etiam suis, pro arteriis vertebralibus, non carent foraminibus; nec non aperturis, quæ nervos emittere debuerunt cervicales. Ast longe alia rerum facies est in Lateribus internis, quibus se respiciunt colla: ibi nempe, dum in externis singulæ vertebrae distinctæ omnino sunt, e contrario pleræque, saltem quatuor mediæ, anchylosi coaluerunt; processus articularii confluentes inter se; transversi vel nulli, vel deformes, neque vestigium habentes foraminum pro arteriis vertebralibus; aperturæ pro nervis cervicalibus emittendis irregulares, fere oblitteratæ, nulli quippe usui inservituræ, quum illi nervi deessent, qui pedibus anterioribus solent ramos suppeditare (cf. §. X): hæc vero foramina inter primam & secundam, ut & secundam inter & tertiam, vertebra sunt conspicua, ut nervi collarum superiores ad partes alias molles, transire potuerint, quorsum in simplici conformatione tendere solent: pro motu capitem efficiendo non minus sollicitè anchylosin inter vertebra utramque secundam & tertiam præcavit Natura provida.

§. XXXVII. *Dorsales Vertebrae* partim a se invicem distantes, partim simplices, Spinam exhibent furcatam. Inferiores septem solitam exhibent fabricam, si Lineam excipiamus longitudinalem, quæ per media earum corpora a Spinæ coalitu usque ad lumbos descendit, inde nata, quod duplex cuilibet corpori ossificatio per cartilaginem fit conjuncta, sensim crassiores, quo superior fit (Fig. I. *k*): spinosus quoque processus octavæ vertebrae, inter septimam nonamque valde compressus, in duos divisus, non coaluit (Fig. II, *c*). Superiores sex duplices in genere sunt: primæ valde distant, reliquæ unius alteriusque lateris convergendo ad angulum acutum conjunguntur in medio dorso, arcibus suis osseis & processibus spinosis citius, tardius suis corporibus: corpora illarum omnium id generaliter notandum habent, quod etiam linea media, quasi cartilaginea, & lineæ *kk* continuata, sint divisa, adeoque singula exhibeant duas partes osseas, externam unam, alteram internam: partes externæ omnes satis apte fabricatæ, articulis excipiunt costas; internæ, deformes, fere indigestæ, sensim minores, tandem disparentes in sua cartilagine, rudimentis veluti nonnullarum costarum superiorum sedem præbent, quæ spatium angulosum, quod coalitus Spinarum efficit, adimplent (Fig. I, 8 ad 13 &c.): reliquas partes earum vix ad generalem regulam revocare licet, propter ingentem diversitatem. In singulis vertebriis, quomodo

modo hæc sese habeant, operæ pretium videtur exactius paulo rimari.

§. XXXVIII. *Spinæ dextræ* Vertebræ sic apparent. *Primæ* Corpus partem externam, summam costam excipiens, satis perfectam habet; internam vero compressam, imperfectiorem, qua sustinet speciem costæ perbrevis, ad superiora semilunari figura valde incurvatam versus extremum elongati admodum processus transversî vertebræ sinistræ secundæ (Fig. I, *a*): Arcus ossei posterius non coalescunt, ita ut solus externus processum spinosum formet, internus cum duobus insequentibus in unum fere confluat; id quod figura luculenter exhibere parum licuit (cf. Fig. II. *d*). *Secunda* in interno latere Corpus minus osseum, depressumque, habens, excipit eo similiter parvam costam, sursum incurvatam, & ad angulum acutum concurrentem cum simili, ex interno latere Spinæ sinistræ emissâ (Fig. I, *b*): Arcus ossei unum formant processum spinosum cum præcedente & insequente, crassum, longum, tribus vertebris communem. *Tertia* fere nullam partem osseam internam habet in suo Corpore, cui insidet costæ minoris rudimentum, quod cum simili, ab opposita Spina adveniente, concrefcit in unum officulum triangulare, quasi ex duarum costarum ruderibus coalitum, anterius sinuatum, posterius in prominulum abiens processum (Fig. I, *c*): Arcus ejus ossei confluunt cum præcedenti in unum processum spinosum.

sum. *Quartæ* Corpus interne magis osseum, superiore sua parte excipit officulum tripes, ad juncturam duarum Spinarum positum, uno & altero processu vertebris adnexum, tertio versus posteriora extensum (Fig. I, *d*): Reliquæ partes hujus & quartæ sinistræ unam porro componunt vertebram: nam Arcus ossei retrorsum abeunt ita, ut interni, qui se invicem spectant, mox coëant, & foramine ovali, magno, relicto, coalescant, externi dein ipsis adjungantur, sicque simul constituent processum spinosum, crassum, triangularem, primum, qui utrique Spinæ communis est (Fig. II, *e*). *Quintæ* Corpus interna parte sua vix osseum, proxime appositum quintæ alterius lateris, parvo sejunctum intervallo, quod jam cartilago replet, officulum prioribus simile non amplius sustinens: subito etiam conjunguntur Arcus & aliæ partes, unamque vertebram efficiunt. *Sextæ* eadem fere ratio est: Corpora, internis partibus osseis destituta, magis sibi appropinquant, continua cartilagine juncta, quæ Spinæ dextræ & sinistræ efformat anteriorem coalitum (Fig. I, *e*). *Septimæ* Corpora jam magis in unum confluunt, intermedia tamen cartilagine distincta, Lineæ longitudinalis, per reliquam mediam Spinam extensæ, principium constituyente: a parte postica in hac, & præcedente, fabrica similis est quintæ vertebræ. In omnibus Processus articularii, adscendentes & descendentes, magis minusve imperfecti, superficiebus
minus

minus aptis præditi, vix admittere potuerunt hujus dorfi partis requisitos motus. Omnes inter se compositæ illæ Dorfales Vertebrae superiores dextræ, cum ipsa ulteriore Spina concurrunt ad angulum obtusum, eique minus quam sinistræ recte apponuntur (Fig. I & II, D).

§. XXXIX. *Spinæ sinistræ* Vertebrae Dorfales plerisque cum dextris congruunt, nonnullis differunt. *Prima* illarum omnino caret Corporis sui parte interna: caret etiam Arcu osseo & processibus illius lateris interni: supermanet hinc intervallum inter hanc & cervicalem infimam vertebam, faciens ut Collum cum Dorso parvum formet angulum, major certe qui fuisset, nisi processus articularius inferior, & arcus osseus internus septimæ cervicalis, solito magis descendentes, spatium illud quodammodo replerent: dum itaque externa pars ejus suam costam superiorem excipit, interne nihil est, quod costæ speciem præ se ferat, inque posteriore parte solus arcus osseus externus spinam supplet (Fig. I, f, II, f). *Secunda* imprimis singularis est quoad partem internam: ex Corporis enim ejus parte superiore emergens processus transversus in maximam excrevit longitudinem, oblique dextrorsum sursumque extensus usque ad imam colli dextri vertebam, ubi apici parvulæ istius costæ innititur, quæ primæ dorsali inhæret (Fig. I, g): ejusdem corporis parti inferiori, simulque corpori tertiæ adnectitur alterius costæ rudimentum, bre-

brevius, introrsum & sursum incurvatum, donec cum simili prodeunte ex dorsali dextra secunda coalescat in acutum processum (Fig. I, *b*): posterius hujus vertebræ Arcus ossei confluunt in unum processum spinosum, qui cum cognomine vertebræ tertiæ unum crassum, & latum, constituit (Fig. II, *g*). *Tertia* habet sui corporis partem internam parvam, & sinu, ab ipsa & quarta formato, recipit tuberculum alterum officuli triangularis *c*: Arcus ossei ad præcedentis modum inter se, & cum secundæ processu spinoso, concresecunt. *Quarta* similis fere est tertiæ; interna tamen Corporis parte aliquantum majore: finui, qui huic & sequenti communis est, nectitur officulum tripes *d*: Arcus ossei formant coalitum posticum, seu processum spinosum *e* utrique Spinæ communem, uti de quarta dextra fuit dictum. *Quintæ* Corporis interna pars irregularis, duas partes osseas habet, ut totum corpus ex tribus epiphysibus sit compositum: posterius cum quinta dextra unam veluti vertebram constituunt Arcus. *Sexta* exhibet Corporis partem externam majorem, internam parvam, vix osseam, proxime suo pari appositam, eodemque fere modo ceterum sese habet. *Septima* similiter ac in dextro latere formata Spinæ coalitum facit. Ceteræ quoque partes in hisce vertebris sese habent, uti de dextris fuit expositum.

§. XL. *Lumbales Vertebrae*, quas in simplici & naturali
fa-

fabrica lex adesse invenio, hic tantum adfunt quinque, ab anteriore sua parte nihil insoliti commonstrantes, nisi quod etiam Corpora illarum per mediam Lineam a cartilaginea epiphyfium coalitione superftitem, tota lumborum longitudine fint divifa (Fig. I, *k*). Posterius quidem Prima & Secunda a naturali ftatu non abludunt, fed reliquæ dehiſcunt & Spinam bifidam faciunt: Tertiæ namque Arcus a fe invicem divergunt eo loco, ubi ſpinofam eminentiam formare debuiffent; Quartæ & Quintæ Arcus fenſim majore intervallo, decem quidem lineas æquante, diſtant: & quum præterea ſcutum, ſeu poſterior pars, Offis Sacri deficiat, patet quomodo formata fuerit in hoc animalculo Spina illa Bifida, de qua jam monitum fuit in §. II (vid. Fig. II, *i, i, i*).

§. XLI. *Os Sacrum* parte ſua poſteriore, uti vidimus, deſtitutum, in anteriore cum naturali ordine convenit, neque adeſt in eo Linea illa, dividens reliquarum vertebrarum corpora (Fig. I & II, *E*). Cauda, quæ obiter tantum in Tab. I fuit appoſita, a corpore jam prius detracta erat, quam ad me delatum fuit animalculum, unde Coccygem non adjectum eſſe vitio mihi verti non poterit. Offa Coxarum, cavitationem pelvis cum Sacro conſtituentia, naturali ſua fabrica gaudent (Fig. I & II, *FF*).

§. XLII. *Coſtæ* ſolito numero tredecim adfunt in utroque latere: decima autem tertia ſiniſtra eſt perbrevis, ultra duas

E

quip-

quippe lineas vix longa. Uti in aliis, ita etiam hic, cum vertebris suis articulantur, dextræ tamen magis oblique, quam finistræ, in latus tendunt, minusque incurvatæ sunt, propter angulum D, quo ad Spinam communem accedunt Vertebrae Dorfales superiores, indeque natam Spinæ curvaturam. Sic quidem in Sceleto unam tantum efformant Thoracis cavitatem, attamen dextram ejus partem multo capaciorem, quam finistram: quod pro partibus, quæ in ea continebantur, locandis aptius convenire, satis superque ex præmissis patuit. Hæc sunt, quæ in Sceleto occurrunt præter Naturam, cui quum reliqua ossa consentanea sint, desistendum esse censeo ab ulteriore illorum, aliarumque partium anatomica recensione.

§. XLIII. Naturam haud raro in Hominum generatione aberrare a pulcerrimo illo ordine, quo ab ejus sapientissimo Auctore est imbuta, & sæpius quoque Lusus amare, quibus majorem, magisque mirandam, suæ potentiae vim commonstret, docent innumera monstrosorum Fetuum, eorumque diversissimæ formæ, exempla, a fide dignis Scriptoribus observata. Ne credamus autem homunciones illos ea præcipue de causa, quod Imaginationis maternæ effectibus (quos multi accusare solent) expositi sunt, talibus deformitatibus obnoxios magis esse, quam alia viventia: videmus enim, uti Vegetabilia quotidie Curiosorum oculis insolitæ fabricæ, quam æquo jure monstrosam vocare

care nobis liceat, documenta proferunt; uti Insecta quoque non raro patiuntur declinationes a solitis creandi legibus; ita Animalia bruta, nostræ vitæ similem fere vitam corpoream agentia, satis frequentes Monstrorum exhibuisse observationes: in quibus tamen omnibus, saltem in prioribus, frustra confugeremus ad vim Imaginationis. Oves quoque ipsas Fetus suos, vitio generationis obnoxios, quandoque in lucem emittere, non est quod dubitemus, si, præter nostram descriptionem, Aliorum experientiam consulamus, quæ haud dubie ditior futura esset, si quævis observationes, apud rusticos & ignaros in Democriti puteum demersæ, ad harum rerum æquos pervenirent aestimatores: inter legendum nonnulla notavi exempla, quæ hic adjicere mihi lubet, inficias nequaquam eunti, huncce catalogum ingenti forte numero extendi posse. Præter varios alios, Agnum nempe cum ubere lactente natum; Agnum, qui mas, idemque femina erat, Cære natum; aliumque Frusinone Agnum cum suillo capite; tamquam prodigia habitos; T. LIVIUS jam memoravit Agnum Bicipitem cum quinque pedibus Asculo genitum (α). AMBR. PARÆUS inter plura monstra Agnum delineavit, qui monstrosus & ad piscis Lampretæ formam accedens, habebat Caput; aliumque depinxit Tricipitem, uno capite majore duobus

E 2

bus

(α) Vid. Histor. Libr. XXXII, Cap. XXIX; nec non L. XXVII, C. IV; L. XXVIII, C. XI; L. XXXI, C. XII.

bus minoribus interposito (β). Dein Agnam Bicipitem unicorpoream in Miscellaneis Naturæ Curiosorum descripsit G. SEGERIUS, cujus accurata partium internarum anatome quamvis desideretur, illæ tamen, quæ expositæ sunt, multum cum iis conveniunt, quæ in nostro Agno apparuerunt (γ). Agnum duplici Capite donatum, nostroque adeo etiam assimilem, exhibent Breslaviensium Acta (δ), quæ præterea & alium Agnum monstruosum continent (ϵ). J. DE MURALTO duos Agnos monstruosos descripsit, unum Bicorporeum, unico Capite præditum (ζ), alterum exhibentem duos fetus ovillos ab umbilico ad maxillam inferiorem coalitos (η). Bicorporeum unicipitem quoque tradidit M. HOFFMANNUS in Naturæ Cur. Miscellaneis (θ), aliumque alibi (i). In eodem Opere cl. LANZONI Agnum monstruosum exposuit (κ). P. BORRELLUS Agnum duplicem memorat, qui Caput unicum, sed duo habuit Corpora, qualem etiam Alium publice ostensum olim viderat (λ). Agnum Cyclopem, seu Mo-

no-

(β) Vid. Ipsius *Oeuvres Livr. XXV, Chap. XIX.*

(γ) *Ephem. Nat. Cur. Dec. I, Ann. IX & X, Obs. XCVII.*

(δ) *Bresl. Gesch. XVIII Vers. pag. 601.*

(ϵ) *Ibid. XI Vers. pag. 226 & 324.*

(ζ) In *Colleg. Anatom. pag. 487.*

(η) *Ephem. N. C. Dec. II, Ann. I, Obs. XLV.*

(θ) *Ibid. Dec. I, Ann. IX & X, Obs. IV.*

(i) *Act. Maris Balth. Ann. 1699, pag. 109.*

(κ) *Ephem. N. C. Dec. III, Ann. L.*

(λ) *Observ. XX, Centur. IV.*

noculum monstrosum, ab J. S. ALBRECHT descriptum invenimus (μ). In Monumentis Acad. R. S. Parisinæ tria itidem inveni exempla: cum ea enim Chirurgus ANTOINE communicavit Agnum monstrosum gemellum, qui carebat Capite, Pectore, omnibus Vertebrais, & Cauda, habens solummodo Ventrem oblongo-rotundum, nulla apertura, nulla quoque Sexus nota, præditum, cui apppositi erant Artus posteriores: deërant Cor, Pulmones, Hepar, Lien, Renes, Partes Genitales; aderant solummodo Mesenterium, eique adnexa Intestina, & species quædam Ventriculi; totumque Sceleton ejus constabat duobus ossibus Ilei, osse quodam insolito ad superiorem eorum partem posito, & ossibus extremitatum posteriorum (ν). In eodem opere Agnus legitur maturo partu editus, a Medico Du Puy visus, qui nullo ore, sed tantum parvo foramine, inter auriculas patulo, neque ad ventriculum, neque ad pulmones, ducente, erat præditus (ξ). Clar. MORAND ipsi quoque inferuit descriptionem & delineationem Ovis monstrosi, cui duo Artus posteriores supernumerarii inter duos alios naturales conspiciebantur; anus quoque duplex, organa spermatica duo, cum vasorum, aliarumque partium, fabrica ad illa adaptata (ϕ). Neque

E 3

præ-

(μ) Act. Physico Med. Vol. VII, Observ. CII.

(ν) Hist. de l'Acad. R. des Sc. Ann. 1703, pag. 34, in 8.

(ξ) Ibid. Ann. 1715, pag. 17.

(ϕ) Ibid. Ann. 1733, pag. 197 des Memoires.

prætermittenda est Agna sex pedes habens, cujus, ex la-
nionum manibus protractæ, memoriam Jos. GARATTONUS,
pulcra descriptione Anatomica posteris conservavit (π).
Ex quibus patet, satis frequentes Naturæ Lusus in nostri
etiam Animalculi specie occurrere.

§. XLIV. Inter illa autem exempla vix ullum, nisi
unum alterumve posteriorum excipias, invenitur, nul-
lum saltem, quod cum nostro congruit, in quo describen-
do, aut delineando, debita cura fuerit adhibita: id quod
eo magis animum meum incitavit ad exhibenda fideliter
ea, quæ mihi in ipsius examine anatomico notanda occur-
rerunt. Quæ opera si forsan nonnullis minus videatur
utilitatis habere, & celebrem illam (Cui Bono?) quæstio-
nem moveat, illis inspicienda suadebo summorum scripta
Virorum, Monstrorum historiam suo labore indignam nequa-
quam habentium; & solatium mihi præterea facile afferet
maxima delectatio, quam contemplatio stupendæ illius fa-
bricæ animo meo præbuit. Sed & opus plane inutile sic
enatum non esse, spem mihi faciet illustre illud Anatomi-
corum hujus sæculi par, J. B. MORGAGNI & A. HALLERUS:
quorum Ille, mecum apprime consentiens, scribit „ Se,
„ etsi in constantibus & certis Naturæ operibus ut pluri-
„ mum versari soleat, attamen quoque istius aberratione

„ ve-

(π) Commentar. Bonon. Tom. II, Part. I, pag. 90.

„ vehementer esse oblectatum: inest enim (si modo res
 „ penitus introspicere nitamur) ut in summorum Ingenio-
 „ rum, ita in Naturæ ipsius Erroribus, semper quiddam,
 „ quod discamus, quo proficiamus, quod admiremur (e):
 Alterius verba hæc sunt: Inutilis certe est, Illorum cu-
 „ riositas, qui extimos tantum artus, ruditer satis, neque
 „ semper fide, iconibus utcunque adumbrarunt. Anato-
 „ me vero Monstrorum, licet minus veræ utilitatis habe-
 „ re videatur, quam simplex & perpetua corporis huma-
 „ ni fabrica; commendat se tamen novitatis gratia, &
 „ continet aliquando *Semina veri*, quæ nunquam e con-
 „ sueta natura corporis nata fuissent (σ).

§. XLV. *Semina ista veri quomodo ex sedula contem-
 platione Agni nostri redundant in indagationem Genera-
 tionis Animalium, corporis Nutritionem, Evolutionem
 & Incrementum, Osteogeniam, aliarumque partium
 Formationem, & alias etiam Functiones, illis haud diffi-
 cile erit perspectu, qui ex vera observatione, fideli-
 bus oculis, & bene præparato animo, facta, tentant illu-
 strare opera illa Naturæ valde abscondita: quæ vero Co-
 rollaria quum me ultra observationum, & scopi mei, li-
 mi-*

(e) In Epistola ad Ant. Sebast. Trombellium, apud Ant. Vallisneri in *Opere fisico-medice*, Tom. II, pag. m. 295. Quam cum legebam, gaudebam maxime, magnum illum Virum eandem fovisse opinionem, quam nuper, in *Serm. Acad. de Erroribus Medicorum sua utilitate non carentibus*, proposui.

(σ) Opusc. Anatom. pag. 155, Not. 4.

mites abducerent, unicum tantum adjecisse mihi sufficiet, priusquam huic Capiti finem imponam.

§. XLVI. Insignem nempe lucem affundere videtur hæc Anatome celebratissimæ quæstioni super Monstrorum generatione, nuperis annis valde agitatæ, qua Aliis solummodo talia admittuntur, quæ *Accidentalia*, Aliis, præter hæc etiam, quæ *Primigenia* possunt appellari. Gravissimis utraque sententia argumentis, & illustrium Virorum auctoritate, corroboratur. Si quis attento, & ad istam litteram directo, verum haud præoccupato, animo, nostram descriptionem perpendat, videatque in toto Animalculo nihil fere occurrissè, quod non perfectissime Fabricæ bicipiti & unicorporeæ responderet, quod non artificiosissime ad illius normam & scopum configuratum esset; nec non, in eo novas plane partes esse productas, mechanice absolutissimas, iisque, quæ in singulari hac structura efficiendæ occurrebant, functionibus, optime inserviendo pares; imo in illo ubique, quo oculos animumque vertat, obvios esse certos fabricæ insolitæ fines, & causas ad eos fines directas; nonne videtur ipsi exinde, egregie confirmari clariss. Virorum DUVERNEY, S. REGIS, WINSLOWI, KULMI, MAIRANI, PLANCI, HALLERI, Aliorumque opinio? Hi nempe Viri, Monstra quidem Accidentalia nequaquam negantes, sed Primigenia quoque admittentes, salva Aliorum sententia, adstruere tentarunt,

„ da-

„ dari revera Monstra , quorum fabrica singularis , & ab
„ ordine Naturæ aliena , jam existit in Conceptus homi-
„ num & animalium primordio , seu prima partium deli-
„ neatione: neque potuisse per vim externam , corruptio-
„ nem , imaginationem , aliasve causas accidentales , nasci
„ illas a solito statu aberrationes , quæ toties in iis obser-
„ vantur. In nostro Agno Bicipite plurima mihi viden-
tur occurrere , quæ pro hac sententia militant. Præ reli-
quis eminent sequentia: Musculorum Levatorum scapulæ
perpulcra illa in unum Semilunarem conjunctio (§. VII);
duorum Sternohyoidæorum & Sternomastoidæorum , in
utroque collo , insertio in parte superiore , eumque in fi-
nem latiore , Sterni (§. VI); Thoracis una cavitas , unico
Sterno antè clausa (§. IX); unicum , & omnibus suis
partibus ad suum animal perfecte accommodatum , Cor
(§. XIII); Arteriæ Aortæ ortus & progressus arcuatus ,
ad humanam fabricam accedens , ast toto cœlo diversus ab
illo , qui in Agnis , similibusque animalibus , solet obser-
vari , hic vero bicipiti structuræ rite congruus (§. XIV);
Arteriæ Carotidis & Axillaris sinistrae insolita plane ex
ipso arcu productio (§. XV); Venarum Jugularium a soli-
ta quidem abludens , sed artificiosissima , divisio , & ramo-
rum ad suas partes distributio (§. XX); Vasorum , ad Ca-
pita decurrentium , mirabilis & aptissima , qualis tamen in
aliis nunquam esse solet , ramificatio (§§. XV, XVI & XX);

Contextus vasorum artificiosissimus, quo ex Aorta sanguinem suum accipere poterat Pulmo dexter (§. XVII); Aortæ illius succenturiatæ productio & egregia utilitas, qualis nunquam in simplici animali, ne quidem in ipsis monstris, inventa legitur (§. XXX); Venosi canalis singularis forma & decursus (§§. XXII & XXVIII); Nervorum Diaphragmaticorum, & Cervicalium, absentia in lateribus colli utriusque (§. X), & Vertebrarum, earumque foraminum lateraliū, coalitio & obliteratio (§. XXXVI); Nervorum Octavi paris, ab utroque cerebro prodeuntium, in partibus simplicibus & duplicibus singularis distributio (§§. XXIV & XXXIII); Organorum reliquorum, præcipue Viscerum abdominalium, naturalis habitus (§. XXXIV), nihil præ se ferens, quod ex coalitione duorum Agnorum originem hujus Animalculi suaderet; Sceleti denique, & imprimis quoque Trunci, descripta fabrica.

§. XLVII. Nonne tamen Spinæ structura, & speciatim media illa Linea, in §§. XXXVII & XL memorata, per longitudinem ejus extensa, eamque quasi in dextram & sinistram dividens, aliud suadere videtur; præsertim, si Costarum illa rudimenta, in §§. XXXVIII & XXXIX exposita, addamus? Nonne videtur exinde patere, Agnum nostrum ex duobus Fetibus, per causas accidentales, corruptis, quorum nihil, nisi duarum Spinarum partes, partim dimidiæ, partim integræ, totaque Capita remanserunt, fuisse

fuisse coadunatum? Nonne videntur hæc favere oppositæ sententiæ, qua, omnino negantes Monstra Primigenia, statuunt, „deformia animalium stamina in Conceptu dari „nulla; omnes Fetus partes a primo ortu regulariter „esse ad Naturæ ordinem dispositas: sed dein, ubi omnia „adhuc mollia sunt & flexibilia, per varias causas accidentales, prementes, concutientes, confringentes, similesve, mutari & corrumpi illum ordinem, alterari „partium numerum, figuram, magnitudinem, situm, „nexum; ideoque facile inveniri fetus, in quibus aliquæ „partes duplices, aliquæ confusæ, aliquæ destructæ aut „mutilatæ, imo aliquæ ad aliena loca transpositæ, repariantur „? Ita cum Veteribus sentiunt inter Recentiores HARVEIUS, VALLISNERIUS, LANCISIUS, LEMERIUS, DUVERNY, MORGAGNIUS, BLONDEL, NICOLAI, Aliique, meritis & auctoritate conspicui Viri: & hanc hypothesein receptam, & mirabiliter a cl. BUFFONIO ornatam, recepit non tantum, sed & ad explicandam Monstri canini, capite galli Indici præditi, generationem nuper adhibuit, cl. ELLERUS in Academiæ Berolinensis Commentariis (τ). Quamvis multum absit, ut talia Monstra Accidentaliter negare velim, excusatum me tamen habeant, quæso, illius sententiæ Pa-

F 2

tro-

(τ) *Hist. de l'Acad. R. des Sc. & Bell. Lettr. de Berlin, Ann. 1756, pag. 10 & suiv.*

troni, si, Agni nostri memoratam Spinæ fabricam ad confirmandam ipsorum hypothesein facere, hucusque negaverim: responderi enim possunt varia, quæ, si motam objectionem plenarie non subvertant, pertinere tamen mihi videntur, ab robur ipsius plurimum diminuendum. Primo, animadvertendum esse censeo, vix a confusione tali duorum Fetuum exspectari posse tam exactam Spinarum coalitionem, ut unica nascatur ex dextra unius & sinistra alterius parte, quin ulla deletorum laterum supersint vestigia, sed e contrario tanta sit perfectio, ut ad præfinitum scopum illa Spina potius ita facta fuisse appareat: neque minus obstare partium reliquarum sceleti talem annihilationem, ut, quod duo Fetus adfuerint hic antea, nulla nota superstes indicet. Secundo, videtur potius relicta illa Linea a singulari ossificationis modo in hoc animalculo, quam a Spinarum confluxu, originem traxisse: accommodavit sese Natura hic, ut ubique, ad sua objecta individua: in Vertebrais, solito latioribus, duobus locis Corporum ossificatio incepit, inque tenero & Spina Bifida laborante Agnello, nondum confluit in medio; cartilago itaque remansit, quæ junctis vertebrais illam Lineam exhibet, posthac, protracta ossificatione, haud amplius futuram. Neque sola ratiocinatio, sed & ipsa Sceleti inspectio, hanc opinionem confirmat: similem enim Lineam in iis Spinæ vertebrais observamus, quæ Dorsi Furcam formant,

ac in Dorsalibus inferioribus & Lumbalibus (cf. §. XXXVII, ut & Tab. IV, fig. I, *ii*), quam si a duarum Spinarum coalitu vellemus derivare, oportuisset antea adfuisse quatuor Spinas: quid ergo obstat, quin eadem causa, quæ utrimque in sex superioribus Dorsalibus effecit illam Lineam, potuerit similem in inferioribus & Lumbalibus efficere? Fissura forte, quam alicubi in Spina oportebat efformari, & de cujus determinato loco, in initio formationis Agni Bicipitis, videbatur minus certa dari ratio, ad reliquas quippe partes etiam accommodanda, providæ Naturæ talem fuscitavit osteogeniam, quæ isti scopo convenientior esset: in osse saltem Sacro, aut in Vertebris Cervicalibus, ubi scopus ille abest, alia locum habet officiationis methodus. Tertio, ad Rudimenta Costarum animum advertenti apparet sponte, ex protracto maxime processu Transverso primæ vertebræ dorsalis sinistræ, non omnia hæc Costarum rudera esse: in ceteris cernitur facile, Naturam, legibus fere immutabilibus adstrictam (a quibus recedere ipsi quasi religio est, nisi commissum errorem compenset), inter duas Spinas divaricantes affectasse formationem earum partium, ast non perfecisse, quas in aliis formare ipsi & mos, & lex, est: frustra autem nihil productura (nam Costis hic opus non erat), Officula quædam formavit, sua utilitate non carentia, ad firmitatem Pectoris, Dorsi sustentationem, Collorumque motus de-

terminationem, apte inservientia, suaque nunc structura non minus, quam utilitate, Costarum dissimilia. His tandem addere liceat, contra propositam objectionem & accidentales nostri Monstri causas pugnare, quidquid argumentorum ex reliqua Animalculi structura, pro primigenia ipsius formæ origine, quali in lucem prodit, fuit adductum.

CAPUT II.

Partus humanus monstrosus Acephalos, simul cum Labio Leporino duplici, Palato fissio, Naso bifido: aliæ Fabricæ monstrosæ: ut & nonnulla de illarum Similitudine.

§. I.

Inter satis multa, quæ mihi occurrerunt a consueta Naturæ forma in Hominibus, præcipue junioribus, aberrantia, vulgo Monstrosa dicta, notabilis maxime & valde rara mihi visa fuit Triga Casuum, qui brevissimum intra temporis intervallum in hac urbe contigerunt, sequenti ordine se invicem excipientes. Circa Anni MDCCCLIX finem vocatus ad parturientem, strenui Militis Germani uxorem, difficili partu laborantem, paulo post applicata quædam Artis auxilia exclusum vidi, quem etiamnum con-

fer-

servo, *Fetum Acephalum*, toto quidem corpore perfectum & robustum puerum, aſt Capitis, collo breviorē ſuffultū, ſuperiore parte maxima deſtitutum. Cranii quippe galea fere a ſuperciliis, oculos permagnos & valde protuberantes ſuperne deſinientibus, uſque ad imam occipitis partem, deeſt: oſſa Temporum compreſſa, & in duo quaſi tubera nonnihil elevata, ſunt: Oſſium deſectum adimplet maſſa ruberrima, deformis, cerebri rudera exhibens, tenui membrana tecta, humorem ſanguinolentum per foraminulum, quod durante partu factum erat, effundens. Huius vero Monſtri ampliorem hiftoriam hic exponere non conſtitui: quam tuto omittere poſſe mihi videor, quod ſimilium deſcriptiones apud varios exiſtent Obſervatores, neque deſint delineationes, cum noſtro fere convenientes, quales, ut exemplum indicem, occurrunt in *Miſcellaneis Naturæ Curioſorum* (α), & J. DENIJS *Traſtatu obſtetri-*cio (β). Cauſæ cuidam accidentali, Capiti iſti, adhuc molli & tenero exiſtenti, vim inferenti, originem huius fabricæ præternaturalis eſſe adſcribendam, inſicias ire quidem nolo, qui in dubiis & incertis a decidendo abſtinentum eſſe cenſeo; id tamen haud prætereundum eſſe duxi, me ſedula cum attentione ipſam primo Puerperam, dein illius

(α) *Ephem. N. C. Dec. I, Ann. II, Obf. XXXVI, fig. 1 & 2.*

(β) *Ampt en Pligt der Vroedmeesters en Vroedvrouwen, pag. 197, fig. 5 en 6.*

illius Maritum & Matrem, tandem quoque Adstantes rogasse, utrum durante graviditate prægressa fuerit, quam in memoriam revocare possent, ulla ex Imaginatione, Terrore, Impressione, Contusione, Lapsum pendens violentia? negasse autem omnes, sibi quidquam constare, quod ad istas vires, aliamve accidentem similem causam, reduceretur. Nihilominus tamen præjudiciis occæcatum vulgus famam excitavit, quæ eundo quoque crescebat, terrorem, spectaculo arietis mactati productum, huic monstro causam fuisse; cornua itaque capiti ipsius innata finxit, aliaque, quorum ne vestigium quidem observatum fuit.

§. II. Vix dein elapso sex hebdomadarum spatio alius ad me delatus fuit infans recens natus, toto corpore perfectus, at Labio Leporino duplici, simulque Palato maxime fisso, laborans, ut oris nariumque cava amplo hiatu communicarent inter se, & facies deformem talem præ se ferret speciem, qualis cernitur in Actis Academiæ R. Chirurgicæ Parisinæ (γ). Sugendi facultate carentem, & difficillima, si ulla, deglutitione valentem, misellum tanto majore cum animi ægritudine conspexi, quod ipsum, certæ fere morti proximum, incurabilem, tristesque parentes optato solamine destitutos, dimittere fuerim coactus.

§. III.

(γ) *Memoir. de l'Acad. R. de Chirurg. Tom. I, pag. 605, Tab. I, fig. I.*
 & II. Conf. etiam Act. Phys. Med. Vol. I, Obs. LXXIV. Tab. IV, fig. I.

§. III. Cum nondum præterierat mensis spatium, alium nactus iterum fui Partum Monstrosam, in quo uno eodemque, mirabili & valde singulari exemplo, utrumque vitium, in §§. I & II memoratum, conjunctum erat: ita ut *Acephalos* esset, cum duplici labio leporino & palato fisso; qui nihilominus naturalem gestationis terminum attigit, & post partum suæ vitæ indicium respiratione, & voce sua, edidit: quemque etiamnum asservo inter rariora, dum ejus ulterius examen, dissectione instituendum, a me, propter singularem fabricæ degenerationem, impetrare non potui. Quum vero inter multas, quæ *Acephalorum* prostant, descriptiones & figuras, nullam invenerim, quæ cum nostro congruat, haud ineptum esse censui, hisce Observationibus inferere delineati hujus infantis brevem expositionem, clarius intelligendam intuitu Tabulæ quintæ, cujus figuræ speciem illius triplici adspectu exhibent.

§. IV. Totius corporis partes, excepto solo Capite, juxta magnitudine, & forma naturali, præditæ cernuntur, quales in maturis recens natis esse solent. *Capitis* forma, tota fere præternaturalis, sequenti modo ipsi contigit. In Facie *Maxilla inferior*, *Genæ*, & *Auriculæ*, & omnia, quæ infra has partes sunt, a naturali fabrica non degenerarunt. Os valde apertum est, & intus continuum cum Naribus cavum efficiens, quum (quod in figuris conspici non potest) Palatum stabile & molle a gingiva usque ad fauces

magno hiatu fissum est, in cujus medio a narium summitate dependet septum nasi, undique tunica membranæ pituitariæ continuata, investitum: in quam cavitationem patet via, a naso externo, per foraminulum mox indicandum. Apertura oris formata est a *Labio inferiore* integro, maxime rubro, formam naturalem habente, & *Labio superiore*, utrimque fissura, quæ usque ad nares pergit, deformato: defectum ejus inter duas fissuras quodammodo supplet Globulus, ex narium intervallo suspensus, pristinæ labii substantiæ residuum exhibens: a cujus latere cum duæ profundæ sint fissuræ ad nares usque extensæ, & maxillæ superioris gingiva pone illas etiam sit fissæ, natum inde fuit duplex Labium Leporinum. *Oculi*, maxime a se invicem distantes, valde prominuli sunt: dexter palpebris clausus est; sinister apertus, & ingenti inflammationis rubedine perfusus: apertura ista videtur causæ accidentali, post partum applicatæ, esse tribuenda. In *Naso* hujus pueri formando maxima, præ ceteris faciei partibus, contigit deformitas.

§. V. Ille namque Nasus omnino bifariam divisus est in dextram finistramque partem: cuilibet parti sua est ala, narium via aperta, lobuli portio, radix dimidia, divergendo sursum & parum extrorsum extensa, ut hiatus remaneat, & loco glabellæ spatium detur intermedium, sola membrana tenui, rubente, illique continua, quæ crani

nii defectum adimplet, investitum. Ad summitatem dextræ nasi partis conspicitur tuberculum, quod verrucæ speciem exhibet, neque pilis destitutum est (vid. Tab. V, fig. I, II, & III, a). Intervallum, quod a divergentibus Nasi partibus formatum est, pro maxima parte replet *Corpus pendulum*, conii capitati figuram quodammodo referens, superiore, eaque majore, sui portione antrorsum valde mobile, & utrimque a naso liberum, profundaue fissura distinctum: superius constat Capitulo duriusculo, rotundo, factò, uti videtur, a cutanea substantia radice nasi, toto mobilissimo: media ejus pars est magis contracta, instar colli capitulum suffulcientis, a superiore versus inferiora crassescens, coniformis, longior, teneriore substantia, eaque tenui admodum membrana tecta, constans, rubella, desinens in partem inferiorem: quæ, mediæ continuata, crassescit in globulum, iterum densiore & tenacioris substantia formatum, infraque nares descendentem usque ad os, ut labii superioris pars defigurata videatur esse, & impleat hiatum ejus, quem duplex fissura reliquisset: estque hic globulus, ejusque ope totum hoc Corpus pendulum, a parte posteriore per frenulum labii superioris ad maxillam ita adnexum, ut quidem maxima pars instar paleæ antrorsum mobilis sit, inferior autem in eodem situ continuo firmetur: a parte denique posteriore, mox supra illud frenulum, occurrit Foraminulum, cui immis-

fus stilus facile aditum ad nares, indeque in oris cavitationem, inveniebat. Hoc Corpus pendulum singulæ exhibent, diverso tamen adspectu, figuræ: vid. fig. I, II, III, *b*.

§. VI. *Superior Capitis pars* ita quoque a solita & naturali forma degeneravit, ut, quem Labio Leporino duplici laborantem modo conspeximus, simul reddiderit Acephalum, Puerum. A turgentium enim oculorum superciliis prominentibus deficiens os frontis, nec non utriusque ossis parietalis absentia, faciunt, ut loco galeæ osseæ calvariæ detur Apertura, illi fere similis, quam in §. I memoravi, margine osseo turgidulo circumscripta, a rudibus frontis, juxta temporum ossa, usque ad superiorem occipitis partem tendens, neque integumentis communibus tecta, quæ per totum fere ambitum formant marginem cutaneum, quodammodo tumidum, abeuntem, subitanea degeneratione, in membranam tenuissimam, aperturæ isti toti supertensam, rubedine maxima imbutam (Fig. I, II, III, *cccc*). Per istam calvariæ aperturam, sub tenui hoc integumento, apparet massa, fungosa quasi, Cerebri reliquias exhibens, cujus tota forma licet deformis evaserit, pars tamen superior aliquomodo illius visceris speciem adhuc conservasse videtur, quia in illa supersunt duorum hemisphæriorum rudera, ita facta, ut fissura factis profunda a se invicem pro maxima parte divisa, posterius rotundula terminentur, & Cerebelli reliquiis, ut
vi-

videtur, incumbant, ita ut nihil superfit, quod processuum transverforum Duræ Matris vestigium indicet (Fig. II, *dd*). Omnis illa massa deformis sanguinolenta apparet, indigesta, irregularis, hic tuberosa, alibi sinuata, quemadmodum sese offerre solent excrescentiæ fungosæ. Ab anteriore parte margo cutaneus, crassior, istam massam circumdans, supra nasum non est in rotundum continuatus, sed dehiscit, utrimque deorsum in cutim nasi protractus, ut intervallum remaneat ad glabellam, inter duas nasi radices, quod adimplet continuatio illius membranæ tenuis, quæ aperturam calvariæ investit (Fig. I, & III, *dd*).

§. VII. Quum tegumenta auferre, & ad interiora hujus Capitis examinanda procedere, dicta me impediverit causa, præter exposita, nihil quidem de fabrica hujus Monstri addendum habebam. Interim tamen ubi dissectionis ulterior campus deficiebat, & varia circa hanc, aliasque Naturæ aberrationes a suo ordine stabilito meditabar, animum forte direxi ad mirabilem illam *Similitudinem*, quæ in illis Naturæ productis sæpissime observatur, quæ præternaturalia appellari nemini fere scrupulum movet. Quoties quippe Naturæ lusus, in producendis Monstris humanis, æque ac aliorum animalium, contemplatus, eorumque causam indagans, dolui arctissimos ingenii nostri limites, & curtam disciplinæ nostræ suppellectilem; toties

obstupui latentes illas causas finales, quarum certe scopo ut satisfaceret, placuit adorando Numini, ut inter universi rerum Ordinis accidentia, adeo concinne & harmonice directa, tam sæpe a recto generationis tramite deviant Conceptus fetuum, eorumque incrementa: nunquam vero animum meum fortius detinuit ulla de monstrosis fabricis speculatio, quam Regularitas illa partium & ad præfinitum usum adaptatio, non minus quam Similitudo maxima inter diversa objecta monstrosa, incredibilis futura, nisi fidelium observationum comparatione ex Monstris, in lucem protractis & descriptis, tam certo constaret, ut nihil certius: maxime quum Similitudo illa, & qualiscunque fabricæ Constantia, in Naturæ lusibus (quos forte immerito ita nominamus) imprimis frequentissime occurrat in illis aberrationibus, quas in descriptis monstris observavimus.

§. VIII. Labia Leporina unius lateris, & maximam inter se Similitudinem habentia, toties occurrunt, ut sufficiat, missis observatorum libris, ad quotidianam in vita communi experientiam provocasse: inter rariores referenda videtur observatio Labii leporini in sinistro latere cum parte palati fissa, quæ mihi nuper occurrit in Canicula recens nata, etiam nunc in spirituofo liquore superstita. Labia quoque leporina utriusque lateris, una cum Palato, vel toto, vel pro parte, fissa, plurimis exemplis in Medicorum observatio-
ni-

nibus occurrunt: cum nostra ad amissim convenit descriptio similis plane fabricæ, quam nuper tradidit Anatomicorum princeps B. S. ALBINUS (d). Ipse durante mea in hac urbe praxi medica, vix novennium excurrente, decies quidem sexies hocce malum in recens natis infantibus observavi: conspexi semper cum insigni dolore, quum tenellos illos, utut vivant, & alacres videantur, certam fere mortem manere, & Artem nostram ipsis eo tempore nullam fere opem polliceri, candidus debuerim agnoscere. Unum tamen inter illos anno præterito vidi, qui, quamvis, ut solent isti, lac maternum fugere non posset, & difficillime deglutiret, prudenti alimentorum lacteorum infusione in fauces, vitam ærumnosam ultra tres menses protraxit, ita tamen ut optata palati coadunatio toto illo temporis spatio non succederet. In Commentario Actorum Acad. R. Chirurgicæ supra citato nonnulla etiam exempla, ex provectiore ætate desumta, leguntur, ideo vel maxime consulenda, quod indicatæ quoque sint methodi, quibus huic malo obviam eundum est in iis, qui operationi sustinendæ pares sunt.

§. IX. Illorum Fetuum, quibus Galea capitis deesset, cerebrique totius degeneratio, & deformis cum cute coalitio, simileve aliquod vitium inesset, quique ideo, quasi

ca-

(d) Academ. Annot. Libr. III, Cap. XII.

capite destituerentur, Ἀκεφαλοὶ appellari solent, trecenta forte exempla ex Medicorum & Chirurgorum scriptis colligere, haud multum laboris haberet: multorum sane recensionem jam exhibuit cl. HALLERUS (ε): inter quæ plurima dantur, quorum Similitudo permagna est. Contigit mihi septennii spatio sex tales Acephalos, doloroso semper valde spectaculo, observare, quorum tria adhuc conservo: neque adeo raram esse hanc pessimam fabricæ naturalis deformitatem, ac optandum esset, exinde patet: ast quemadmodum matronæ haud ignobilis partus ejusmodi nuperrime in hac urbe, absque ullius fere notitia sepulcro commissus, plane delituit, ita absque dubio plurimi tales eveniunt, imprimis ruricolis, qui ad Medicorum oculos non perducuntur, sed a matribus, nutricibus, obstetricibusque sedulo occultati, cæcæ amandantur terræ.

§. X. Neque minus illa fabricæ monstrosæ Similitudo locum habet in aliis corporum humanorum & animalium partibus, quam in memoratis. Superfluum forte videbitur, quod tamen monendum est, enarrare, quam sæpe Monstra fuerint visa, in eo simillima, quod duo Capita, quatuor Brachia, totidem Pedes habuerint; vel uno Capite
cum

(ε) In Progr. de *Fetu humano septimestri sine cerebro edito*; vid. Opuscul. Anatom. pag. 283, not. 3: olim quoque eorum collectionem edidit M. MAPPUS, in *Diff. de Acephalis*, Argent. 1687. edita, quam tamen videre nondum mihi licuit.

cum duobus Truncis prædita prodierint; vel Collis, Pectore, Abdomine, Dorso, aliave parte corporum, connexa & coalita in lucem emissa sint, imo non externis tantum, sed etiam internis, organis inter se mirabiliter convenire, observata fuerint. In iis, quibus duplicatae partes sunt, unicum Cor, uti in nostro Agno bicipite, reperiri, tam frequenter observatum est, ut, licet paucae Observationes aliter exhibuisse dicantur, nonnullis illa fabrica pro Regula Naturæ sit admissa, indeque ratiocinentur, Naturam ex industria affectasse talem, quæ simplicior atque concinnior, & ad fabricæ suæ finem obtinendum optima, sit: „ Cor „ nempe unicum sanguinem suum æqua lege per omnia „ compositi Animalis membra potest distribuere, neque in „ circulatione metuenda est illa inæqualitas, indeque continuo „ natae turbæ, quæ orirentur, si sanguis ex duobus „ diversis cordibus in arterias impelleretur “ (Z). In hujus urbis vicinia feminam novi, quæ jam tertia vice peperit infantem, sex digitis in una manu præditum, dum neque a matris, neque a patris, parte, ulla illius singularis constantiæ causa apparet, nulla quoque terroris, imaginatio- nisve, accusatio profertur. Notabilis valde est historia familiæ Malthensis, infantes fere omnes, sex digitis manuum pedumque instructos, in lucem edentis, quam exposuit

H

ill.

(Z) Conf. HALLERI Opusc. Anatom. pag. 181 & 183.

ill. DE REAUMUR (7). Similem plane observationem de Chirurgi Berolinensis stirpe memorat clar. MAUPERTUISIUS (8). Quid, quod propter plane eundem Naturæ lusum, genti proprium, quasi a digitorum multitudine, nomen adepta legatur eruditis minime ignoti BILFINGERI familia (1)? Omnium tamen maxime rara est illorum duorum Monstrorum humanorum Similitudo, quæ descripsit cl. ABR. KAAU, magni Boerhavii nepos (*): horum quippe partes externæ ita inter se conveniebant, ut in utroque forma a capite ad umbilicum usque naturalis esset: infra illum, abdomen versus inferiora sensim coarctatum in figuram pyriformem, cum appendice propendente, ab uno crure deformi facta, cerneretur, quæ in uno dextrorsum, in alio sinistrorsum erat inflexa: neque minor in partibus internis convenientia apparebat dissectione, ab egregio illo Viro exactissime descripta: cujus Similitudinis robur augetur, si contemplemur similem omnino partum humanum, nuper descriptum & delineatum in Actis Helveticis a cl. JOH. HO-

(7) Vid. *P. Art de faire eclorre & d'elever des Oiseaux domest.* Tom. II, pag. 377, II Edit. ut et, quæ ad hanc notavit C. BONNET, *Considerat. sur les Corps organisés*, Tom. II, pag. 307: quem Virum celeberrimum video nunc etiam recenseri debere inter eos, pag. 43 citatos, qui Accidentalibus tantum Monstra admittunt: conf. Libr. cit. Chap. VIII, pag. 287 & suiv.

(8) Vid. *Ejus Oeuvres*, Tom. II, pag. 275, Ed. de Lyons 1758, seu *Lettre XIV*.

(1) *La Nouv. Biblioth. german.* Tom. VI, pag. 451.

(*) *Historia Anatom. Infantis*, cujus pars corporis inferior monstrosa, Petrop. 1754. ed., nec non *Ejusd. Hist. altera anat. Infantis &c.* ib. 1757.

HOFERŌ (λ): cum quo si comparemus in omnibus fere assimilem illum fetum monstrosū, qui ab J. H. HOTTINGERO in Miscellaneis N. C. est delineatus (μ), magis increfcit admiratio ftupendæ fabricæ, majorque redditur cupido perfpiciendi tantæ Similitudinis in monftrofis fabricis rationem.

§. XI. In iis quoque fabricæ naturalis vitiis, quæ ad morbos referri debent, nonnunquam elucefcit eadem Similitudo. Hæc inter vitia haud raro occurrere folet Hernia umbilicalis, in ipsis jam tenellis Embryonibus confpicua, qualem depingi curavit Anatomicorum princeps B. S. ALBINUS (ν), & qualem, dum hæc ſcribo, coram video in duobus embryonibus ſex circiter hebdomadarum, quos in ſpirituoso liquore conſervo, fortunatos certe, quod dias luminis auras ipsis adſpicere non licuerit: uti me docuit inevitabilis mors ex tali fabrica præternaturali in Infante recens edito (cujus fimilis, cum eventu æque trifti, laudato mox illuſtri Præceptori occurrit), in quo umbilicalis hernia tantæ magnitudinis, ut maxima pars Inteftinorum eruperit in ſaccum tenuem, formatum ab expansis Umbilici membranis, nulla arte intus teneri potuit, ideoque

H 2 gan-

(λ) Aët. Helvet. Phyſ. Math. Anat. Botan. Medica Vol. III, pag. 366, Tab. XI, XII, XIII, & XIV.

(μ) Ephem. N. C. Dec. III, A. IX, Obſ. CCXXXIII.

(ν) Acad. Aunot. Libr. I, pag. 76, Tab. V, fig. III.

gangræna correpta misellum subito necavit. Cujus mali causa unde pependerit in Fetu, respiratione, & omni viscerum pressione, carente, ultro fateor me ignorasse: quod minus doluissem, si modo illud sanare potuissem. Anxi nempe in auxiliorum varium genus inquisivi, & tentavi varia remedia, nullum vero satisfecit scopo: &, an ullum detur, quod tuto possit adhiberi in pessimo hoc malo, tamdiu dubitabo, quamdiu meliora non fuerint proposita illis, quæ Nonnulli, me rogante, adversus talem Herniam connatam commendarunt. Videtis omnino similem casum a Medicis Francofurtensibus descriptum (ξ).

§. XII. Tandem illa Similitudo non tantum humanis adstringitur fabricis monstrosis, sed & in Animalia cadit. In Animalibus quippe vel ejusdem, vel alterius, speciei, similis aberrationis in excessu, vel defectu, numeri Capitis, Trunci, Artuum superiorum & inferiorum, aliorumve membrorum, toties occurrunt exempla, ut apertissime illa constet: antea quoque jam memoravi Similitudinem, quæ intercederet Agnum nostrum bicipitem, aliumque in Miscellaneis N. C. descriptum (ο): cum Felem capite femiduplici describeret cl. HALLERUS, varios animalium casus, haud abfimiles, citavit (π).

C A-

(ξ) Select. Med. Francof. Tom. II, Vol. II, pag. 69.

(ο) Vid. Cap. I. pag. 36.

(π) Opuscul. Anatom. pag. 275.

C A P U T III.

Intestinorum Crassorum Situs, a naturali maxime aberrantis, exempla varia, plurimorum Morborum causas illustrantia.

§. I.

Intestinorum Crassorum situm naturalem, variis suis angulis & flexibus, haud parum favere morbis, a retardatione, vel retentione, fæcum, flatuum, vermium, aliorumque heterogeneous, oriundis, Pathologi docent: docet vero Anatome, fontem istum malorum sæpe uberiores reddi, quando eadem Intestina a suo decursu magis minusve aberrant, earumque materiarum excretionem inde difficiliorem reddunt. In nostro Theatro Anatomico quum sæpius tales Naturæ lusus videre mihi contigerit, ex pluribus Observationibus, in memoriam revocandas esse duxi potissimum tres: quæ uti raritate majore sese commendabant, ita & ad Pathologicam & Practicam doctrinam illustrandam, inservire posse, mihi videbantur.

§. II. In viro adulto, publice dissecto, Intestinorum Crassorum decursum vidi & exposui illum, quem Tabulæ VI Figura I exhibet. Intestini *Ilei* extremum (*f*) terminabatur parum minus dextrorsum, quam fieri solet, in *Intestinum Cæcum* (*g*). Hoc in latere dextro, ad mediam cavi abdominis

partem solito magis adscendens, flatibus maxime tumidum erat: cumque abiturum esset in Colon, formabat Plicam insignem (*m*), remorandis iis, quæ intus continebantur, aptissimam. Intestinum *Colon* (*h h h h h*) ex priori ortum, vix parum adscenderat, cum dextra sui parte reconderet se sub cartilaginibus costarum sui lateris (*l*), & maxime in superiora tenderet, spatium concedente Hepate, altissime posito, nec non Diaphragmate, in pectoris cavitatem valde adscendente. Tunc parum sinistrorsum procedens, ad apicem ossis pectoris usque (*d*), in cava hepatis parte delitescens, acutissimo angulo reflectebatur deorsum & dextrorsum, cum descripto priore tractu per cellulosa firmiter coalitum, ipsumque pro parte tegens, flatu valde distentum. Eo modo cum descenderat usque ad plicam memoratam *m*, seu circiter ad umbilici regionem, secundo facto angulo acutissimo, iterum superiora petebat arcuato ductu, primo sinistrorsum, dein parum dextrorsum, inflexum, dimidia fere sui parte sub tractu secundo reconditum, eique tenaciter adhærens: sic totum obtegens ventriculum, apicem ossis pectoris & costarum sinistrarum cartilagine subibat, ipsumque contingebat diaphragma (*h, b, l*). Tertium ibi, eumque valde acutum, angulum formans, descendendo pertingebat ad Lienem, solito more cum ipso cohærens. Infra lienem recta fere deorsum tendens, cum Rene sinistro connexum, hoc etiam loco flatibus summope-

re distentum, apparebat mox violentissime contractum per *Stricturam colicam*, quæ ad minimum pedis longitudinem æquabat (*kk*), totumque tubi intestinalis ambitum ad digiti minimi crassitiem redegerat, unde omnis illius cavitas ita erat abolita, ut flatus Coli distenti nec sursum premi, nec deorsum, posset, licet vis fatis magna adhiberetur. In figura nostra tractus hicce constrictus nimis recta descendere videtur, qui in cadavere multo magis flaccidus, pendulus, & flexuosus cernebatur. Circa regionem iliacam sinistram valde expansum denuo apparebat Colon (*kib*), inque pelvim perveniens, flexu sigmoideo facto, abibat in Intestinum Rectum, eodem, ac in aliis hominibus, modo.

§. III. Quamvis illius hominis morbos, mortisque modum, rescire non potuerim, patuit tamen ex iis, quæ cadaveris sectio exhibuit, singularem istum Intestinorum situm, causam multorum affectuum produxisse, dum credibile est, illum multum contribuisset ad moram & retentionem materiæ fæculentæ, & flatuum, indeque potissimum natam fuisse violentissimam illam constrictionem colicam: quæ quantum vigeat in vivo homine, seseque pertinacem, & omnibus Artis remediis invincibilem, sæpius commonstret, docuit hoc exemplum; & evicit magis perdurans illa strictura in cadavere, ejusque tanta resistantia, ut flatui omnem viam præcluderet; imo ne quidem tunc evanida esset, cum per tres circiter hebdomadas in aqua maceratum fuerat Intestinum. Si
præ-

præterea hujus Coli multo majorem, quam in aliis hominibus occurrit, longitudinem perpendamus, plurimum facientem ad diutius retinenda & exsiccanda illa, quæ eo continebantur; si remoram ex pluribus, iisque valde plicatis, & in ipso cadavere transitum flatus impredientibus, flexibus natam, consideremus; si ex utraque causa oriundam distensionem, & partium vicinarum compressionem, perspiciamus; amplissimus fons aperitur Symptomatum morbosorum, ex putridorum resorptione, flatibus, alvi adstrictione, Viscerum, imprimis Ventriculi, Intestinorum, Mesenterii, Hepatis, Lienis, compressione, turbatisque totius fere abdominis functionibus, nascentium, & verisimiliter hunc olim hominem, præ reliquis, affligentium. Docet porro descripta fabrica, diaphragmatis insolitam adscensionem, arctando Pectus, & liberam circulationem impediendo, produxisse respirationis difficultatem, cordis compressionem & palpitationem, Capitis mala a sanguinis congestione oriunda, aliaque similia, in totam corporis œconomiam redundantia.

§. IV. Secunda figura Tabulæ sextæ exhibet Intestina Crassa, insolitam fabricam habentia, ex feminae adultæ, phthificæ, cadavere, versus anni ciorocclvi finem in Theatro nostro Anatomico instaurato primum publice a me dissecto: quæ etiamnum, inter partes corporis humani rariores, conservo exsiccata. *Intestini Ilei* pars extrema (a) ad Cæcum accedens, eique per multam, & firmam, sub-

substantiam cellulofam alligata, priusquam in hujus faccum aperiatur, valde dilatatum est (*b*), ut infundibuli figuram haud male referat: quæ mutatio a folita ipfius forma nullam aliam agnofcere videtur caufam, quam quod præternaturales Inteftinorum Crafforum flexuræ & plicæ excita- verint frequentes Cæci oppletiones, ficque materiæ, ex Ileii fine in Caput Inteftinorum Crafforum tranfituræ, op- pofuerint validam refiftentiam, fenfimque iftam dilatatio- nem produxerint. *Appendix Vermiformis* (*c*) ex posteriore, parumque finiftra, fundi Cæci parte dependens, eum inter & Ileii finem finiftrorfum producta & inflexa eft. *Intefti- num Cæcum* (*d*) magnum, & valde diftentum, offi Ileii dex- tro incumbens, ad folitam fere altitudinem adfcendit, fen- fimque anguftatum abit in *Colon*: quod a Rene dextro, cui adnectebatur, finiftrorfum tendens Flexum efficit primum (*e*), anguloſum, adeo plicatum & anguſtum, ut in cada- vere non absque difficultate transmitti poſſet flatus in Cæcum impulfus. Abinde maxime inflexum Colon pergit finiftrorfum & deorſum, juxta latus finiftrum Cæci, cui per multam & tenacem cellulofam, pinguedine refertam, adnexum eft, donec pertingat ad coalitum Ileii cum Cæ- co, cum quo itidem connectitur. Imprimis autem ver- ſus illum coalitum ſingulæ hæ partes inter ſe firmiter ne- ctuntur lamina membranacea (*k*), ex denſiſſima cellulofa facta, quæ tantam præ ſe fert firmitatis ſpeciem, ut,

jam a nativitate hæc partes ita dispositas fuisse, arguere videatur. Isto decursu absoluto, Colon format Flexum angulosum secundum (*f*) omnino præternaturalem, & adeo acutum, plicatumque, ut quoque cum difficultate flatui impulso viam concederet: ab eo fursum & parum dextrorsum tendens, per multam cellulofam tractui secundo (*ef*) est adnexum, pergitque ultra flexus primi altitudinem, cohærens in cadavere cum Rene, Hepate, Ventriculo: & tum demum efformat Flexum tertium (*g*), satis similem illi, qui naturaliter in latere dextro adesse solet, adeoque minus acutum, & resistentem. Ab hoc denique angulo Colon sub ventriculo e transverso per abdomen pergens (*b*) ad Lienem, ulterius naturali modo totum suum decursum absolvit, ita tamen ut, ubi a latere dextro abdominis ad sinistrum procedebat, sæcibus infarctum, arcuato modo dependens, usque ad umbilicum descenderet.

§. V. Ex fabrica illa præternaturali exposita quanta mala, ob nimiam retentionem sæcum, flatuum, aliorumque excrementorum oriunda, nasci potuerint, debuerintque, satis liquet, si perpenſis iis, quæ in §. III dicta fuerunt, addamus, quanto cum labore inflatus aër in ipso, ceterum laxo, cadaveris Intestino, tantummodo superare potuerit resistentiam Flexuum primi & secundi; sed vel maxime edocemur variis effectibus morboſis, ex descripta partium deviatione natis, quos cadaver ipsum exhibuit. Colon

Ion nempe Transversum ita secum ad inferiora traxerat Ventriculum connexum, ut præternaturalem plane situm hic accepisset. Flexus ille primus *e*, quum absque dubio in viva femina non sine insigni difficultate materiam fæculentam & flatus transmittere potuerit, interimque sacco Cæci propior, quam in statu naturali, & Reni dextro tenaciter adnexus, esset, frequenti sua distensione tantopere deorsum e sua sede traxerat renem, ut margo ejus superior poneretur eadem altitudine, qua margo inferior Renis sinistri, locum suum naturalem occupantis. Quænam porro mala in vicinas partes abdominales redundaverint ex dictis, imprimis quoad Vasa mesenterica, Intestina Tenuia, Ventriculum, Renem dextrum, aliaque viscera, quum captu difficile non sit, non amplius iis indicandis immorabor, sed ad tertiam, quæ huc spectat, transibo Observationem.

§. VI. Minus quidem complicata, ast effectibus morbo-
sis excitandis æque idonea, est illa Intestini Coli præternaturalis fabrica, quam Tertia figura Tabulæ sextæ exprimit, desumptam ex cadavere adulto, quæque etiam nunc mihi in promptu est. Cæcum in hoc nihil obtulit, quod contrarium esset consueto partium ordini: neque Coli Intestini principium. Ubi vero Colon Transversum (*a*) in latere sinistro ad Lienem accedebat, non formabat flexum illum satis simplicem, fere rectangulum, uti plerumque; neque nodi

aut laquei speciem, qualem depinxit B. EUSTACHIUS (α); neque minorem talem complicationem, qualem in A. VESALII figuris cernere est (β); sed efficiebat *Ansam* ingentem (def), quæ oblique versus superiora & sinistrorsum extensa, ultra sex pollices in Intestino, quod flatu est distentum, longa, & Lieni, vicinisque partibus, alligata erat vinculis cellulosis & membranosis. Introitus illius Ansæ (d), nec non exitus ejus (f), plicis & rugis adeo erant obseffi atque angustati, ut a parte Coli superiore a , aut inferiore b , ægre aliquid ingredi posset, sique semel illa obstacula vicerat id, quod intus in illa inclusum esset, vix ac ne vix quidem egredi valeret. Margines Intestini, se invicem respicientes, validissime coacti sunt per membranaceam substantiam (g), tenacem, insigni vasorum copia stipatam, adipe refertam, mesocoli partem præ se ferentem, qua totum intervallum erat adimpletum.

§. VII. Nulla suboriri potest dubitatio expositam fabricam intuenti, quin hic etiam homo laboraverit, durante sua vita, frequentibus malis, ex illorum specie, quæ, ex prioribus fabricæ singularis exemplis deducta, superius proposita fuerunt; speciatim vero sæpius afflictus fuerit tormentibus istis colicis, homines in exercitiis validis, cursu, ut & post ventriculi repletionem, sæpe afficientibus, perperam innocuo Lieni a vulgo adscribi solitis.

C A-

(α) Tab. Anatom. X, fig. IV & V.

(β) Anatom. C. H. Libr. V, fig. VIII.

C A P U T IV.

Inflammatio vera Cordis, in suppurationem, cum Pericardii hydropo, abiens, lethalis, sectione Cadaveris detecta. Pericardii & Pectoris Hydrops, ut & Transsudatio humoris purulenti in Thorace, ex aliis cadaveribus, hac opportunitate memorata.

§. I.

Observationes nonnullas Anatomico-pathologicas conscribere cupienti, rariores inter, quas in cadaverum sectionibus inveni satis numerosas, agmen ducere debere non immerito mihi visa fuit illa, quæ Morbum, in titulo hujus Capitis indicatum, declarat, novoque exemplo evincit, falsissimam esse, innumeris aliis Cordis affectibus adversam, Veterum sententiam a PLINIO (α) traditam, nempe „ Cor solum non macerari viscerum vitiis, nec supplicia vitæ trahere: læsumque mortem ilico afferre. “ Historiam morbi, quem ipse tractavi, sequens est.

§. II. Vir annos circiter triginta octo natus, generosus, robustus, militum præfectus strenuus, dura corporis exer-

(α) Natural. Histor. Libr. XI, Cap. XXXVII.

citia passus, temperamentum habens sanguineo-cholericum, cum rigida satis corporis structura, sæpius fuerat afflictus inflammatione partium internarum Thoracis, indeque pectoris oppressione, & respiratione difficili, laborare solitus: qua dispositione aliquot abhinc annis vexatus, tandem vernali tempore, postquam subitaneo refrigerio sese exposuerat, denuo incidit in Inflammationem Pectoris validam, quæ ab ordinario Legionis ipsius Medico pro Peripneumonia vera habita, eaque indicatione, ad modum hujus morbi, venæ sectione aliisque remediis rite tractata, fuerat. Advocatus ego quinto morbi die omnia symptomata isti morbo, graviter sævienti, adeo convenire deprehendi, ut Medici illius diagnosi, æque ac curandi methodo antiphlogisticæ, calculum meum adjicere, æquum censerem, justumque: quum nihil esset, quod aliquam ab aliis peripneumoniis differentiam, etiam a posteriori, indicasse posset videri, nisi forte maxima & continua Cordis palpitatio, & Pulsus irregularitas atque intermissio, qua æger moleste admodum vexabatur; quæ tamen dicto etiam morbo haud raro adesse solent symptomata. Variis remediis juxta Artis regulas adhibitis sensim quidem præcipua inflammationis symptomata, febris, deliria & oppressiones, cedebant & diminuebantur; perdurabat vero violenta illa Cordis palpitatio, pulsus irregularis & intermittens, respirationis maxima difficultas, dolor internus, ast præci-
pue

pue ponderosa valde thoracis pressio: ex quibus, quum toto decursus morbi tempore nulla bonæ criseos signa apparerent, in abscessum tendere peripneumoniam conclusimus. Remediis contra illum statum propinatis, æque ac quibuscunque salutaribus Naturæ conaminibus, repugnare morbi violentia, effecta ejus indies aucta, imprimis illa pectoris aggravans pressio (quam centum quasi libris innitentibus comparabat) ægrum ulterius vexare atque frangere, pergebant, ut tandem decimo octavo ab ingruente morbo die succumbere debuerit.

§. III. Veniam dein nactus Cadaver ægri nostri inspiciendi, ad internas Thoracis partes examinandas animum primario direxi. Quo aperto, vidi Pulmones undique tam firmiter cum Pleura connexos, ut intercedens substantia cellulosa, ex condensato rore arterioso nata, densitate sua atque tenacitate partium harum separationem, sine læsione, vix permetteret. Quod quidem haud raro contingere in vivis hominibus, præcipue nostratibus, ex plurimorum cadaverum sectione mihi constat: nullum enim memini me, five privatim, five publice, aperuisse adultum, in quo uterque, vel saltem alteruter, pulmo, non fuerit magis minusve cum cavo pectoris coalitus. Illi autem coalitui, tam firmo in hoc corpore, haud dubie prægressi Thoracis morbi ansam suppeditaverant. Pulmones ceterum erant integri, & ad speciem sani, ut mirabundus viderim illos veram morbi,

bi, qui ægrum occiderat, sedem non exhibere: erant tamen in parvam valde molem compacti, quoniam maximam partem cavi Thoracis distentum replebat Pericardium, sicque tantummodo arctum ipsis spatium concedebat. In hoc dein aperto detexi manifestissimam morbi & mortis causam: continebat enim ultra duas libras communes serosi humoris, multa materia purulenta permixti, qui illud in saccum valde amplum distendebat ad omnes cavi Thoracis regiones. Membrana illius, lineam pollicis excedens sua crassitie, pro more tumorum cysticorum, intus commonstrabat prægressæ inflammationis vestigia, quoniam superficies undequaque per suppurationem erosa erat. Cor in isto pericardio hærebat, parvum, compressum, flaccidum, dicto humori innatans, effectaque inflammationis gerens haud minus obscura: per totum namque ejus ambitum reliquæ aderant suppurationis, superficies ejus ventriculorum, auricularum, sinuum, & vasorum majorum, pro maxima parte erat lacera & erosa, dum aliae quoque portiones cum pericardio concreverant. Quæ omnia facile indicabant, ægrum nostrum laborasse vera Cordis Inflammatione, in suppurationem cum Pericardii hydrope abeuntem, eique succubuisse, adeoque errorem quidem in diagnosi adfuisse, eo autem facilius condonandum, quod signa characteristicæ, Inflammationem cordis a Peripneumonia distinguunt, incertiora adhuc habeantur, inque curandi me-

methodum certe nullum ex eo irrepperit vitium, quod ægro nocuerit.

§. IV. In Medicorum scriptis non adeo rari occurrunt Hydropes pericardii, suis signis difficulter in vivis distinguendi, etiam illis, quæ recenset H. F. ALBERTINUS in Actis Bononienfibus (β), utpote aliis morbis communibus. Anno præterito in puero, qui ex Pulmonum exulceratione & tabe mortuus, propter violentiæ externæ suspicionem examini forenfi exponebatur, ipse inveni utrumque pectoris cavum maxima aquae copia, pure admisto, repletum; Pericardium maximam humoris serosi copiam continens; inque eo Cor ultra dimidiam suæ molis partem diminutum; compactos & parvos Pulmones; vasa majora valde arctata & compressa. Rarior est vera Cordis inflammatio, qualem descripsi in præcedentibus §§: quæque raritas inter primarias causas est, quod signa pathognomica ejus incerta sunt, neque facile stabiliri poterunt, nisi exactas morborum pectoris descriptiones sequantur cadaverum frequentiores dissectiones: minus tamen raram, quam plerisque putatur, esse illam, evincunt sæpius observata ulcera Cordis, prægressam inflammationem arguentia (γ): morbum

K

hunc-

(β) Comment. Acad. Bonon. Tom. I. pag. 389. cf. TH. BONETI Sepulchret. Libr. II, Sect. VIII, IX, & X.

(γ) Quale exemplum, cum addita prægressi morbi historia, invenimus in L. RIVERII Observ. Med. Cent. I, Obs. LXXXVII: alia occurrunt apud J. SCHENCKIUM in Observ. Medic. Libr. II, de Corde, pag. m. 298 & 299; in T. Bo-

huncce Cordis, nostri instar etiam in hydropem pericardii abeuntem, eique satis similem, nisi quod a causa externa originem traxerat, tradidit G. FABR. HILDANUS (d). Solet interim in cadaveribus nonnunquam occurrere talis Cordis, Pericardii, atque vicinarum partium facies, quæ indicare videtur suppurationem & prægressam inflammationem, ast Observatori imponit, exigitque insignem in judicando prudentiam, ne fallatur specie veri. Vidi aliquoties superficiem externam Cordis, & internam Pericardii, crusta purulenta tenuiore, aut crassiore, obductam, sed illæsam, nullaque vestigia inflammationis & suppurationis habentem, cum illa leniter deraderetur vel ablueretur: ut ex vasis exhalantibus eo depositam, perque actionem Cordis sensim condensatam, fuisse istam materiam, verisimile esset. Idem in aliis Visceribus observavi. Nunquam vero hæc res animum meum fortius detinuit, quam in cadavere A. CIOCCCLVIII dissecto: in quo, cum, post expostas externas Thoracis partes, coram Auditoribus aperirem illius cavum, eo animo, ut situm naturalem viscerum, quæ illo continentur, ante oculos ponerem, sterno levato nihil sese obtulit, nisi collectio materiæ purulentæ,

T. BONETI op. cit. Libr. II, Sect. VIII, Obs. VIII, XXXVII & XLI, Sect. IX, Obs. XI & XLII; Sect. X, Obs. II & VIII; ut & apud JOB. VAN MEEKREN Obs. Med. Chirurg. XXXV; STEPH. BLANCARDUM Anat. Pract. Ration. Obs. XL & LXXXIII; Aliosque.

(d) Observat. Chirurg. Cent. II. Obs. XXVII.

tæ, totam cavitatem pectoris adeo replentis, ut Pericardii, Pulmonum, aliarumque partium, ne hilum quidem conspici posset, referretque præsentiam magni Empyematis, & organorum thoracis corruptionem, quæ illam exercitationem ad aliud cadaver differre mihi fuaderet: re autem penitus perspecta, longe aliter apparuit id, quod præter naturam adesse videbatur: nihil puris fluidi in pectore continebatur, illudque quod puris habitu primo adspectu sese obtulerat, erat crusta purulenta, fatis densa & crassa, extus obducta dictis visceribus, totique interiori pleuræ superficiei: hac autem remota prodibant pulmones, pericardium, aliæque partes integerrimo in statu: integerrimæ quoque pleura, partesque, quas investit, cavi thoracis cancellos constituentes: quocunque modo tractarem Pulmones, in iis nulla suppurationis, aut vomicae, vestigia vidi, illosque non minus Prælectionibus Academicis idoneos, ac vicina organa, deprehendi. Nonne ergo laboraverat hic homo tabida ista puris, vel saltem puri analogi humoris, intra vasa geniti, exhalatione, quam variis exemplis confirmavit clar. ANT. DE HAEN (ε), quemque morbum haud inepte Vomicam sine cystide appellare possumus cum cl. VOGEL, Professore Gottingensi

K 2

me-

(ε) Vid. Ejus Rat. Medend. in Nosoc. pract. Vindob. Part. I, Cap. VII, nec non Part. II, Cap. II.

meritissimo (2) ? Sufficiet autem hac opportunitate breviter tantum indicasse has Observationes, cum nostri ægri morbo aliquem nexum habentes, Pathologiæ illustrandæ forte inservituras.

CAPUT V.

Passio Iliaca subito lethalis, a mirabili Intestini Ilei Incarceratione interna; ejusque membranarum Prolapsus valde singularis.

§. I.

Femina robusta, plethorica, sana, annos circiter quadraginta nata, serviendo puerperis victum quærere, adeoque pavimentis lapideis sæpe denudatis pedibus ingredi, solita, nonnunquam colicis doloribus afflicta, die IV Decembris A. MDCCCLXI subito incidit in tormina abdominis violenta circa regionem dextram iliacam, maximis anxietatibus, vomitibus continuis, doloribus per totum abdomen dispersis, alvi constrictione tenacissima, Ventris intumescencia insigni, pulsu contracto & parvo, aliisque pessimæ Iliacæ Passionis symptomatibus, stipata: quæ contra
re-

(2) Vid. Diff. de Vomica Pulmonum sine cystide, Præf. R. A. VOGEL, Resp. S. H. A. KEISER, Gottig. 1762.

remedia quæcunque tum interna, tum externa, ab experto æque ac prudenti Medico propinata, tantopere increverunt, ut quadragesima octava circiter hora post morbi accessum¹, animam efflaverit misera illa. Sermones vulgi excitatos de veneno huic feminae exhibito (ne dicam de suspitione nonnullorum, incantamentum accusantium) premere iussit prudentissimo consilio ampl. hujus urbis Magistratus, mihiq[ue], nec non illi Medico, qui defunctæ durante morbo adfuerat, sectionem cadaveris mandavit, altero post mortem die: in quo, quæ valde notabilia nobis deprehensa, & publice meis Auditoribus postridie exposita, fuere, optime videntur mereri, ut inter Observationes rariores locum obtineant.

§. II. Hoc Cadaver externe nihil notandum nobis exhibuit, nisi quod Abdomen totum, maxime ea parte dextra laterali, quæ dolorosa valde jam a morbi principio fuerat, ultra modum esset tumidum; totumque corpus a putredine multo magis foeteret, quam hoc hyberno tempore fieri in aliis solet. Abdomine aperto, mox Intestina Tenuia, flatibus summopere extensa, erumpebant magna vi foras. Omentum ita ab Intestinis sursum devolutum erat, ut nuda hæc contingeret peritonæum, laxè quidem eorum maximam portionem coercens, attamen in superiore parte laterali cum iis satis firmiter coalitum. Ventriculus habebat non tantummodo situm, verum etiam magnitudinem,

colorem, ceterumque habitum, naturalem; neque intus in eo aliquid detegi poterat, quod suspicioni assumti veneni ullo modo faveret. Eodem modo res se habebat de Intestino Duodeno: neque aliter erat de maxima parte Intestinelorum Tenuium, sanum omnino statum præ se ferentium, excepta portione illorum extrema, quæ Ileum appellatur. Intestina Craffa, ut & reliqua viscera abdominalia, nihil denotabant, quod a statu sano recederet.

§. III. Intestinum Ileum in regione iliaca dextra cavi abdominis, quam ab initio, & per totum funesti morbi decursum, præcipue occupaverant dolores, causam ejus, & subitanæ mortis ipsum insequentis, facile monstrabat: vidimus nempe in eo violentissimam non minus, quam rarissimam, Incarcerationem, indeque natam inflammationem & gangrænam, quæ occupabat omnes illius flexus gyrosos, a loco constrictionis usque ad finem Ilei sitos, sed ultra illos non erat extensa, id quod distinctissime determinabat coloris diversitas, qui in omni ejus parte incarcerata ruberrimus, aut potius lividus & nigricans, apparebat, in reliqua naturali similis. Tota illa intestini moles, in globum quasi coacta, tumida valde, speciem Herniæ incarceratæ internæ exhibens, præter copiosissimam materiam fæculentam, intus coërcebat permultos flatus, tubum Ilei immaniter distendentes: continere præterea apparuit Fragmentum Ossis bovini, octo circiter lineas pollicis

cis longum, & quatuor latum, cum carne bovina, quam haud ita diu ante comederat, verifimiliter ingestum, scabrum, asperum, irritando & pungendo aptum, feliciter quidem per vires tubi intestinalis motrices ad locum hunc usque propulsum, exitum tamen ipsius coarctatum transire nequiens.

§. IV. Ad distantiam circiter ulnæ ab insertione Intestini Ilei in Cæcum, mensura facta in tubo intestinali in rectum extenso, ex ea parte Ilei, quæ adnexui mesenterii opposita est, enata cernebatur appendix facciformis, mirabilem tunicarum Intestini exhibens *Prolapsum*, quatuor fere pollices longum, eadem fere, qua ipsum intestinum, capacitate præditum, in principio tamen quodammodo coarctatum, dein ex colli specie in saccum ampliore, indeque in finem, seu extremum tenuius & cæcum, terminatum, amplo orificio cum cavo tubi intestinalis communicantem, ut per hoc facillime iret, rediretque, flatus, & fæculenta materies nigricans, qua totus hicce saccus infarctus erat: totus quoque inflammatione & gangræna correptus. Singularis hujus fabricæ figuram reliquis addere necessarium mihi non visum fuit, quod ex similibus observationibus, uti illis, quæ a clariss. nostro FR. RUISCHIO variis locis memoratæ & depictæ sunt (α),
apud

(α) Catal. Rar. pag. 149, Fig. III; Thesaur. Anat. VII, N. II & XV, fig. II, & III. &c.

apud quem *Diverticulorum* nomine insigniuntur, ut & ex alia ab J. R. ZVINGERO tradita (β), nec non ex figura, quam cl. nostratum Chirurgus ULHOORNIUS depingi curavit (γ), a Curiosis satis addisci possit, quomodo hic prolapsus sese habuerit.

§. V. Ab illius Diverticuli cæco extremo prodibat species Funiculi valde tenacis, substantiam habentis fere talem, qualis in ligamento rotundo hepatis, aliave simili parte, occurrit, qui lineam circiter crassus dextrorsum adscendebat, procedens juxta plicam illam, quam insertio Ilei in Cæcum format, donec firmiter adnecteretur parti laterali sinistrae Cæci, aliquantum versus posteriora, ut æque ab hoc, ac ab Ilei appendice, oriri videretur. Quum vero hæcce chorda brevis esset, & tensa, sacculum istum Ilei maxime fursum trahebat non tantum, sed & omnem hujus Intestini partem, quæ ab illa appendice usque ad Crafforum principium occurrebat, magisque deorsum in latere dextro abdominis locata, & in gyros formata, erat, tam arcte comprimebat, ut primo adspectu instar laquei constringentis apparens, summam excitaret admirationem, faceretque mirabilis illius Incarcerationis internæ causam, certe rarissimam, ideoque cum aliis partibus nunc etiam mihi asservatam.

§. VI.

(β) In Act. Phys. Med. Volum. I, Observ. LXXXII.

(γ) In fig. XII Tabulæ XII add. ad edit. belgicam Instit. Chirurg. L. HESTERI; conf. ibid. pag. 925.

§. VI. Ex præmissis perspectu difficile non est, quomodo ista chorda juxta ipsum conjunctionis Ilei & Cæci locum adscendens, & tensa satis, potuerit continuo comprimere aperturam, quam transire debent fæces, indeque, nato frequentiore obstaculo, liberæ earum, ut & flatuum, evacuationi, hanc feminam sæpius obnoxiam reddere doloribus colicis, aliisque hujus loci affectibus: quomodo materies fæculenta in Diverticulum Ilei præternaturale delapsa, corrupta, putrida, acris facta, suo stimulo sæpe eosdem, vel & ipsam forte passionem iliacam, quæ nostram ægram trucidaverat, produxerit: quomodo præ ceteris potius lethalem hunc morbum causaverit Fragmentum istud Osseum (§. III), deglutitum, libere quidem ad hunc usque locum depulsum, ast coarctatum Ilei exitum vincere haud facile valens, intestini fibras irritans, vellicans, constrictiones & dolores excitans, affluxum humorum, attritum & calorem majorem producens, inflammationem effecerit, quæ, flatuum & fæcum accumulatione, tubique intestinalis distensione valida, continuo increfcens, dictis antea symptomatibus stipata, Arti invincibilis, in gangrænam tandem tendens, miseræ ægræ subito fuit lethalis. Pluribus, ex hujus morbi historia facile petendis, iisque utilis, corollariis recensendis, quum perito satis luculenta sint, supersedebo.

§. VII. Difficilius autem est illius fabricæ præternaturalis

lis originem rimari: obscurum enim, num vitium fuerit congenitum, num post nativitatem acquisitum. Prolapsus istum Ileus (§. IV) jam a nativitate adfuisse concludere forte quis posset, qui sæpius talem in aliis observatum fuisse animadvertat, imprimis qui adduxerit memoratam ex Actis Physico-medicis observationem ex Fetu, seu infante juniore, desumptam. Funis membranosus (§. V) num quoque adfuerit in prima hujus feminae ætate, eo incertius est, quod in nulla citatarum observationum talis adesse fuerit memoratus. An forte illo tempore, quo aliqua pars Intestinorum Tenuium cum peritonæo coaluit (§. II), tanta in cavo abdominis locum habuit siccitas, & partium se invicem tangentium cohæsiō, ut pendentis illius Diverticuli extremum connatum sit cum aliquo illorum processuum adiposorum, quos ex Intestino Cæco, æque ac Colo, dependere Anatome docet; ita ut facta semel illa coalitione, propter continuam tensionem & motum illarum partium, processus illius membrana investiens abierit in speciem ligamenti, chordulae tenacis formam adoptans, qualem post partum exhibere solent Vena & Arteriae umbilicales oblitteratae? A nativitate tamen, & forsan prius, hanc quoque particulam adfuisse, nullus iverim inficias, quum dicta opinio ultra hypotheseos valorem, nullam mihi ipsi videatur argumenti vim possidere.

C A P U T VI.

Vesicæ urinariæ immanis distensio, & ruptura lethalis, in Gravida, absque vera urinæ suppressione, ante mortem ignorata. De Utero gravido nonnulla.

§. I.

In Sermone publico, quem ex officio ad terminum Magistratus mei Academici recitavi anno præterito, Observationem memoravi, quæ, nisi fallor, egregie confirmavit, summam esse necessitatem scrutandi cadavera demortuorum, præcipue illorum, quorum prægressos singulares morbos Dissector ipse tractavit; neque minus evicit, maximum inde in humanum genus, & doctrinam medicam, redundare emolumentum, si errores, qui in diagnosi, aut curandi methodo, forte commissi sint, candide potius aperiat, quam silentio premat, aut inexploratos cum cadaveribus terra recondi sinat (^a). Liceat, quæso, mihi per humani generis commodum; per commune, quod talia opuscula manet, fatum, minitans, ne in oblivionem delabatur utilis observatio; perque nimis forte compendiosum, quo in Sermone isto tradita est, stilum, historiam illam

L 2

hoc

(^a) Vid. Sermo Acad. de *Erroribus Medicor.* &c. a. d. III Septembr. MDCCCLXII dictus, pag. 21 & seqq.

hoc loco repetere, eaque addere, quæ morbi prægressi decursum aliquanto plenius declarant, & in cadavere ulterius conspecta fuerunt.

§. II. Femina viginti circiter annos nata, debita corporis statura prædita, vitam antea sanam transigere solita, partum nunquam enixa, graviditatem nunc adeptæ, absoluto secundo hujus mense, primum afflicta fuit ingentibus circa lumbos, pelvim, & coxas, doloribus, torminibus, aliisque symptomatibus, quæ abortum instantem indicare videbantur, cujus periculum tanto majus videbatur, cum obstetrix inveniret orificium uteri molle, & insigni apertura patulum: nullum tamen interea sanguinis fluxum patiebatur ægra: alvus adstricta erat: aderant quoque urinæ emittendæ difficultates: quum vero quotidie aliqua saltem ejus copia evacuaretur, nulla suborta fuit suspicio, retentionem & accumulationem urinæ malorum illorum causam esse; neque mirum esse potest, Medicum, qui tum ægram illam curabat, hac indicatione sua remedia non propinasse. Assumfit varia medicamenta adversus metuendum abortum & pertinaces istos cruciatus, quæ nihil boni produxerunt. Increfcebat indies abdominis intumescencia, cumque ea augebantur dolores, anxietatibus, pervigiliis molestis, febre, siti immani, aliisque symptomatibus, stipati, qui ægram ad meum quoque auxilium quærendum determinabant.

§. III.

§. III. Eo tempore, quum, sedulo quævis symptomata indagando, causam morbi detegere laborarem, attentionem quoque primariam direxi ad tumidum istum abdominis statum. Deprehendi nempe Abdomen maxime quidem totum expansum, sed peculiarem præterea in eo Tumorem, per integumenta valde prominentem, a pudenda regione ultra umbilicum extensum, figuræ ovalis, seu pyriformem, suoque fundo superiora spectantem, ad tactum immaniter dolentem, & continuos fere dolores, regionem præcipue iliacam sinistram occupantes, producentem. Accurate examinatus hicce tumor totum abdominis cavum non implere apparebat: inter superiorem namque illius partem & scrobiculum cordis regio epigastrica erat mollis, flaccida, nihil tumidi, vel tensi, habens: laterales illius partes itidem relinquebant abdominis latera mollia, absque multa distensione & resistentia ad tactum cedentia: ut facile omnis ille tumor digitis circumiri & distingui, atque pressione manuum ab uno latere abdominis ad alterum moveri, posset. Pergebat interim ægra, non minus quam antea, quotidie, licet sæpius parca tantum copia, urinam emittere. Quibus signis quum præterea accederet status uterini orificii exploratione indagatus; quod scilicet, uterum suum sequens, tam alte positum erat, & ad pelvis summitatem posteriorem retractum, ut tangi digitis non posset; causam morbi intra uteri ca-

vum suam sedem habere putabam, reliquisque symptomatibus inductus, humoris serosi collectionem, seu Hydropem uteri, accusandum esse, concludebam.

§. IV. Qua stabilita diagnosi, ad indolem illius morbi curandi methodum direxi, eaque, quæ indicationes poscere videbantur, medicamina propinavi, diuretica, purgantia, resolventia, stimulantia, alia: quibus vero omnibus impar erat cum morbo congressus: solamen tantummodo aliquod ex paregoricis lenioribus habuit misera, cum cruciatuum atrociam, & pervigilia, illa reliquis interponere nonnunquam cogerent. Aucto ulterius dein isto tumore & supra umbilicum adscendente, compressis magis magisque visceribus, eorumque functionibus læsis & turbatis, arctato pectoris cavo, læsaque respiratione, perdurantibus pristinis doloribus & reliquis symptomatibus, iisque superaccedentibus aphthis, summum periculum ominantibus, ad incitas redacta videbatur ægra: cum tempore matutino postridie ad illam accedebam ex ea intellexi, nocte prægressa sibi contigisse, ut subito, & uno quasi momento, omnibus suis cruciatibus, malisque fuerit liberata: inveni revera omnia symptomata mitigata; dolores leviores; febrem minus validam; sitim minorem; respirationem faciliorem; pulsum molliorem & magis æquabilem; abdomen collapsum magis, molle satis, ubique æquabiliter extensum, sine perceptibili tumore peculiari, fere dolore carens, talis-

lisque instar apparens, quod intus fluctuantem quemdam continet humorem: ex quibus itaque signis, speciem adeo pulcræ præ se ferentibus, magnam quidem sanitatis recuperandæ spem concipiebat ægra, ego autem latentem in herba anguem suspicari, uteri distenti rupturam, & humoris illum expandentis effusionem in abdominis cavum, metuere, inducias illas fallaces habere, prudenterque ipsam misellam mei metus certiores reddere. Infausti istius successus prognosin confirmabat mors subitanea, quibusvis aliis auxiliis viam præoccupans, postridie, vigesimo nempe quarto morbi die, contingens.

§. V. Occasionem cadaveris illius incidendi, quam maxime desideraveram, nactus, ex eo didici, errorem a me commissum fuisse insignem, quum causa morbi prægressi longe diversa esset ab illa, qua nixa erat curandi methodus. Cavum abdominis apertum apparebat plenum liquore rubello, fœtore urinoso nares meas feriente, cui macerata innatabant viscera, nullum vitium, quod in oculos incurreret, habentia. Intestina tegebat saccus membranofus, flaccidus, collapsus, humore vacuus, qui primo adspectu, ex præconcepta opinione, pro utero disrupto habitus, apparuit esse *Vesica Urinaria*, immanem in magnitudinem expansa, ultra umbilicum adscendens, expositæ tragædiæ veram causam exhibens. Quum tam alte adscendisset Vesica illa, peritonæum cum ea elevatum & expansum, &
qua

qua parte solet vesicam ad ossa pubis adnectere, adeo sursum protractum erat, ut per duorum pollicum spatium avulsum esset a posteriore superficie musculorum abdominalium, qui ideo, ope folius telæ cellulosæ, parti anteriori nudæ Vesicæ adnexi cernebantur: a posteriore nexum suum cum utero solito more exhibebat. Ultra vero illum, supra uteri fundum Vesica maxime adscendebat, hocque loco valde extenuata *Rupturam* monstrabat, cujus fissura pollicem circiter longa, quæque humorem urinosum in cavum abdominis effuderat. Vesica hæc intus erat lævis, glabra, colore naturali prædita, extus hinc inde levioribus tantum inflammationis notis maculata, & circa Rupturæ margines gangrænæ nonnulla vestigia prodens. Membranæ ejus in tanta expansione sui cavi, non tantum in reliquis partibus, præter posteriorem illam, non extenuatæ erant, sed e contrario crassitie ita increverant, ut hæc in multis locis pollicis lineam excederet. Uretheres multum capaciores, quam sani, præcipue sinister, qui digitum minimum facile capiebat. Totam ceterum cavitatem pelvis adimplebat Uterus gravidus, tertium fere mensem adeptus, adeo exacte, ut illum inter & partes, margines pelvis investientes, nullum intercederet spatium, præterque compressa vasa & nervos, indeque natam multorum symptomatum scaturiginem, Intestinum Rectum maxime compressum esset, sicque clare indicaret, cur ante mor-

mortem adstrictio alvi pertinax non, nisi summa cum difficultate, referari potuerit. Uterus itidem comprimebat Meatum urinarium ad ossa Pubis, sicque retinendo urinam Vesicæ istam enormem expansionem excitaverat: id quod facilius effecerat, quum pelvis ossea esset compressa: mensura enim Conjugatæ aperturæ superioris, seu distantia synchondrosin pubis inter atque ossis Sacri summam partem, exhibebat planum longe minus inclinatum, quum pollicem fere minor esset, quam in aliis rite formatis feminarum pelvibus observari solet: dum enim in his secundum plurimas Aliorum, propriasque, observationes æquare illa circiter soleat quatuor pollices cum dimidio, in hac pelvi tantum habebat tres pollices cum octo lineis mensuræ parisiæ: reliquæ dimensiones hujus cum solitis fatis conveniebant.

§. VI. Dicta si attente contemplemur, patet, causam prædisponentem lethalis hujus affectus jam adfuisse, arctam nempe illam aperturæ pelvis dimensionem: huic vero accedentem Uteri gravidæ expansionem fuisse causam occasionalem, quæ agmen istud pessimorum symptomatum produxerit. Hac enim factum est, ut partibus, quas continet pelvis, spatium satis magnum, liberumque, non superesset; validæ illarum compressiones, distensiones, dolores, enascerentur; Meatus urinarius coarctaretur; libera excretio urinæ interciperetur; Vesica maxime expanderetur a lotio accu-

mulato; mala continuo increfcerent ob extenfionem peritonæi, feperationem feu divulfionem ejus a mufculis abdominalibus, dolorofam nervorum affectionem, confenfum eorum cum reliquis, partium vicinarum compreffionem, fecretionem & excretionem urinæ in Renibus & Uretheribus impeditam, reforptionem & acrimoniam urinæ in vefica fua diutius ftagnantis; utque tandem omnibus fuperaccedens Veficæ Ruptura, urinam acrem in abdominis cavum effundens, mortem fubitaneam, poft fallaces inducias, produceret. Illuftrant ea, quæ funt expofita, quomodo tenesmi, ab irritamento urinæ nati, validasque veficæ constrictiones excitantes, caufam iftam comprimentem sæpius vincere, urinæ aliquam copiam exprimere, & quotidianum illud ftillicidium ejus, veræ morbi caufæ larvam obducens, producere, potuerint; eademque explicant, quomodo hanc ob caufam lentius ad tantam extenfionem pervenerit Vefica, ut crepuerit, ægræque moriendum fuerit. Patet porro ex hac hiftoria, me non tantum in diagnosi & in curatione hujus morbi erraffe, verum fymptomate illo memorato, feductum, talem commiffiffe errorem, qui ægræ (quod vehementer doleo, femperque cum animi mei dolore recordabor) peffime nocuerit, quum, recte perfpecta vera morbi caufa, fanabilem effe morbum, declaraffet; fierique facile, præter alia remedia, potuiffet Catheteris in veficam introductio; eaque
fæ-

sæpius repeti, donec progressa graviditate, ultra marginem pubis adscendens maxima uteri moles, non amplius tantopere comprimeret meatum urinæ, hujusque faciliior expulsio tristissimam ægræ nostræ sortem præveniret. Patet denique ex diētis, idque sequenti Capite exponenda observatio confirmabit notabili exemplo, in similibus morbis ad urinæ nimiam accumulationem, indeque metuenda mala, sedulo animum adverti debere, quamvis etiam aliqua urinæ evacuatio magnam de tali malo suspicionem haud moveat; neque facile modo indicatum auxilium, a prudenti manu peragendum, omitti debere, ne in eundem incurramus scopulum, & in similem delabamur errorem: quem ut alii evitarent; ut aliis ægris, aliter morituris, sanandis viam sternerem; ut Pathologiæ medicæ lucem aliquam affunderem; ut boni viri officium in veritate exponenda explerem, &, quid Virtus Medica requirat, exemplo illustrarem, candide primum Auditoribus meis explicavi, publiceque dein enunciare ausus fui, & quem ut hic repeterem, supra memoratæ mihi persuaserunt causæ.

§. VII. *Uterum Gravidum* hujus feminae, tertium circiter mensem attingentem, ex cadavere resecai, prouti in præcipiti tali occasione id fieri solet, ut neque ad ea, quæ illius, variarumque ejus partium, situm spectant, attente satis attendere, neque ulterioris indagationis ergo vasa illius materia cerea implere, potuerim: quumque præterea illum

per aliquod tempus in spirituofo liquore confervaverim, priusquam ejus, uti mihi propositum erat, Prælectionibus meis Obstetriciis illustrandis infervituri, coram Auditoribus Anatomen institui; ratio elucescit, cur præter generalia, satis cognita, pauca sint, quæ notatu digniora, aut dubia nonnulla illustrantia, hic afferri mereantur. Uterus hicce figuræ solitæ ovalis erat, suoque liquore amnio æquabiliter distentus, sanum se in omnibus exhibens. *Orificium* ejus applanatum, tersum, molle, apertura tanta patens, ut minimi digiti apex ei facile intromitti valeret. *Substantia* incisa, sub membrana externa densa, apparebat manifesto fibrosa, simulque vasculosa & cellulosa, ut, quo exterior esset, eo magis conspicuis fibris constare videretur, eo minus vero fibrosa, eoque mollior & cellulosa, quo esset interior, ut sensim quasi abiret in lanuginem inter Uterum & Ovum intercedentem, vix conspicua membrana interna. Vasa illam substantiam perreptabant multa, magna, luminibus suis patulis spectabilia, ita inter se communicantia, ut uno inflato turgerent omnia, totamque uteri superficiem externam redderent inæquabilem. Ad *Crassitiem* hujus uteri, quam in gravidis multi majorem, multi minorem, quam in statu non gravido, habent, attendens, plerorumque Recentiorum opinionem confirmari videbam, variam scilicet illam esse in variis uteri regionibus, sicque sectionem unius alteriusve potuisse ansam suppeditare ingentis de illa dissensus:

fus: crassissimus erat Fundus, seu pars superior, multumque excedens uteri non gravidi crassitiem, quum quinque circiter lineas pollicis æquaret: Corpus uteri minus quidem crassum, eoque tenuius, quo inferius esset, in genere tamen non gravidi crassitiem superans notabiliter: Cervicis uteri crassities ab illa continuata, sensim usque ad Orificium tenuior facta, ibique lineam vix crassā, majorem itaque, quam in non gravido, exhibebat tenuitatem. *Placenta* adnexa erat parti maxime anteriori, parum versus superiorem, novo exemplo comprobans, erroneam esse illorum sententiam, qui perpetuam & constantem ejus sedem esse volunt Fundum: mollia nimis facta macerataque erant omnia, quam ut de modo cohæfionis uteri & placentæ aliquid detegere potuerim. *Fetus* ipse justa magnitudine terminum graviditatis declarans, torosus, inflexis membris suis omnibus, ita in aqua amnios natabat, ut pedes spectarent superiorem uteri regionem, caput vero ejus ad orificium uteri propenderet: de qua re quum in sequenti Capite nonnulla memoranda sint, verbum hic non amplius addam.

CAPUT VII.

Retentio urinæ & immanis Vesicæ distensio, in Gravida, a Renis dextri consumptione & hydrope orta, lethalis. Ejusdem Uteri gravidi dissectio: nonnulla de Situ naturali Fetus in utero.

§. I.

Femina triginta quinque circiter annorum, quinque liberorum, quos facili partu in lucem ediderat, mater, ultimæ graviditatis tempore laboraverat mictu cruento, quem nonnulla tunc remedia a me propinata satis feliciter compescuerant, ut deinceps de illo quæstæ non amplius fuerit per biennii fere spatium: sexto autem nuper iterum facta gravida, parum ultra tertium mensem incidit in affectus dolorosos gravissimos, regionem præcipue lumbalem dextram occupantes; aderant his malis Urinæ emittendæ maximæ difficultates, nunc ejus suppressiones, nunc evacuationes subitaneæ, cum molestis valde ardoribus; accedebant ad hos etiam cruciatus, verorum Dolorum tantam præ se similitudinem ferentes, ut sæpius, durante morbo, imprimis cum paucis ante mortem diebus parva hæmorrhagia observaretur, instantissimum abortum mentirentur.

tur. Omnibus illis symptomatibus solers ipſius Medicus, quem nunc conſuluerat ab initio, varia oppoſuit Artis auxilia, majus minusve ſolamen afferentia; ſæpius perita Obſtetricis ope Catheteris Veſicam ab urina diſtendente liberavit; ipſa quoque ægra didicerat ſibi uterum digitis elevando, & a meatu urinario repellendo, evacuationem urinæ faciliorem, ſuosque cruciatus tolerabilioreſ, reddere. Tam parum vero omnia hæc conamina ſuccedebant, tamque inſigniter videbatur morbi cauſa increſcere, ut quotidie in pejus ruerent omnia dicta mala: unde & ego in conſilium vocatus, miſeram illam vidi adhuc viventem, aſt tam graviter decumbentem, & tantopere memoratis cruciatibus debilitatam, ut nulla amplius ſanationis ſpes ſuperſeſſe videretur: quam factam prognofin ſequenti nocte, a. d. xxx Junii hujus anni, Mors confirmavit, cum medium graviditatis, ſeu quatuor menſium cum dimidio terminum, attigiſſet.

§. II. Inſolita mali cauſa non minus, quam Graviditatis ſtatus, nos impulit ad ſectionem cadaveris ejus obtinendam: qua a marito impetrata, poſtridie per noctem, non obſtante calore æſtivo ſatis magno, ſequentia vidimus notanda. Externe præter gravidæ abdominis protuberantiam nihil in oculos incurrebat. Exploratio vaginæ inſtituta docuit, ad parietem ejus poſteriorem occurrere Tumorem ingentem, ſatis quidem mollem, attamen elatiſticum & reſiſten-

stentem, qui, facta etiam per Intestinum Rectum exploratione, apparuit totam fere pelvis cavitatem, præcipue partem ejus posteriorem, replere, & vix pollicis longitudine ab ano distare. Orificium uteri admodum alte positum erat, totum in parte anteriore pelvis pone ossa pubis reconditum, tactu difficile, molle, tumidulum, tanta rimæ suæ dilatatione patulum, ut explorantis digiti apicem caperet, perque eam Ovi membranæ tangi possent.

§. III. Aperto Abdominis cavo mox in conspectum prodit *Vesica urinaria* maxime lotio distenta, uteri gravidæ figuram mentiens, quum in formam ovalem expansa adscenderet circiter ad umbilici altitudinem, seu sex pollices supra pubis synchondrosin elevata esset, quæ infra hanc in cavitate pelvis solet in statu naturali adulto recondi: uti in præcedenti observatione monitum est, ita etiam hæc Vesica, a parte sua anteriore peritonæo destituta, ope substantiæ cellulosæ accreverat nudis musculis abdominalibus, a quibus peritonæum, adscensu Vesicæ sursum tractum, erat separatum. Integra quamdiu erat, ita integebat totum uterum, ut supra hujus fundum omnino duos quidem pollices adscenderet. Aperta dein, & evacuata immensa urinæ copia, intus hinc inde parum inflammata, crassitiem suarum membranarum, utut distentarum, exhibebat tantam, quæ facile lineam pollicis æquaret.

§. IV. In dextro latere Abdominis alter apparebat Tumor,

mor, oblongus, mollis, fluctuante humore quodam plenus, ab inferiore hepatis, usque ad dimidiam fere ossis ilei partem, extensus: qui accuratius examinatus formari cernebatur a *Renis dextri* membranis externis, cujus tota interior substantia suppuratione erat consumpta, relictis folis ejus involucris, faccum illum longum efficientibus, qui maxima copia aquæ rubellæ repletus erat, ut totam illam, quam dixi, dimensionem occuparet. Urether quoque ipsius simili aqua turgebat, itaque erat dilatatus, ut superior ejus pars minorem digitum facile comprehendere posset. Intus porro, ab illo renis depravati involucri, undique enata erant parva septa membranacea, pendula, in varias cellulas renem excavatum dividencia, ac si cujuslibet lobuli, & papillæ, renalis propria membranula inspissata, & intacta, superstes esset. In superiore parte involucri externi cellulosa substantia inter laminas ejus aëre ita erat referta, ut emphysematis adesset species: prætereaque totum illud hic iterum, uti solet fieri in tumoribus cysticis, maxime erat incrassatum. Cui incrassationi Natura nostra provida aliquando jungit crustam, ex tenaciore, fereque semicartilaginea, substantia factam, quæ intus illi sacco, imo & vasis renalibus, obducta, impediat, quominus acris & purulenta materia, membranas erodendo, in cavum abdominis delabatur, & subito producat mortem: quale notabile admodum exemplum Auditoribus meis A.

CIOCCCLX exhibui in cadavere viri, qui quasi lapicidinam in suo corpore fovens, præter magnum vesicæ calculum, calculos mesenterii, calculosque in pectore concretamenta, tres satis magnos in Rene dextro continebat calculos, qui suppurationem ejus, & substantiæ consumptionem, produxerant: tam lenta vero ille morte erat confectus, ut prius quidquid humorum, adipis, medullæ haberet, perdiderit, & in sceleton quasi vivum redactus fuerit, quam cruciatibus succumberet. Docet quoque talis crusta, cur nonnunquam Renum suppurationes observatæ sint, absque insigni ægrorum dolore; neque certe ad phænomeni hujus explicationem opus esse, ut cum J. PLANCO, contra quotidianam in nephriticorum morbis experientiam, statuamus, multas nostri corporis partes sensu carere (α).

§. V. Viscera abdominalia a tumentibus illis memoratis partibus e suo situ naturali erant depulsa, & in insolitum mutata, quem obiter tantum, per breve, nocturnumque, aperturæ cadaveris destinatum, tempus, observare nobis licuit. Omentum erat totum versus superiorem abdominis regionem replicatum: Hepar, maxime ad thoracis cavum adscendens, vix margine suo inferiore infra costas conspicuum: Ventriculus valde sursum adactus, hepate & colo intestino reconditus: Lien non conspicuus, nisi vicina

(α) Vid. *Nuova Raccolta d' opusculi scientif. e filolog. Tom. V. in Venez.* 1759.

cina distraherentur viscera: Intestina Tenuia sursum & retrorsum pressa; Crassa ita a solito situ abludentia, ut in genere istum fere haberent, quem descripsi in Capite III §. II, insigni altitudine versus thoracem elevata.

§. VI. Singularis quoque erat maxime *Uteri gravidi situs* in hoc cadavere. Fundus nempe illius, qui in periodo graviditatis, quam hic attigerat, ad umbilicum fere ascendere solet, maxime erat depressus, ut pone distentam vesicam vix tertiam contingeret vertebra lumbalem; ideoque solito multo minus protuberabat antrorsum, figuramque acquisiverat multo planiorem: ast Corpus ejus, præcipue in parte sua posteriore, valde erat expansum, deorsumque intumescens satis exacte adimplebat omnem pelvis cavitatem, & apparebat formare Tumorem illum (§. II), quem exploratio Vaginæ & Recti antea indicaverat: sicque ejus Orificium facile antrorsum & sursum adscenderat. Potuerat autem illa expansio partis uteri posterioris, situsque mutatio, a distensione vesicæ eo facilius excitari, quoniam tota pelvis cavitas erat amplissima: illa enim, quæ inter ossa pubis & sacrum est, distantia, erat quatuor pollicum cum novem lineis, licet etiam superior ossis sacri pars promineret insigniter intra pelvis cavum, ideoque, reliquarum ejus dimensionum ratione considerata, hæc reliquis minor haberi posset.

§. VII. Ex qua partium memoratarum observatione,

videtur mihi concludi posse, Morbum prægressum, sequenti modo & ordine, se habuisse. Mictum cruentum, quo primum laboraverat ægra, sequuta erat suppuratio & corruptio substantiæ renis dextri, relictis ejus involucris externis, iisque inspissatis, & saccum efformantibus, in quem dein copiosa affluxerat aqua urinosa, per uretherem continua via ad vesicam fluens, malumque tolerabile reddens: incrementum autem dein, & cavitatem pelvis adimplente, utero gravido, compressa urethra facilem urinæ evacuationem impediverat, ejusque accumulatio expansionem vesicæ, sensim auctam, nec non uretheris dilatationem produxerat: uterus dein, libere extendi haud valens, eaque de causa deorsum pressus, ligamenta sua, aliasque, eum in situ retinentes, partes, distenderat, relaxaverat, ideoque ultra pelvis marginem vix adscenderat: mirum ergo nequaquam, quod pars imprimis posterior expansionem maximam versus inferiora subierat, inque hoc cadavere Segmentum uteri inferius, exploratione tangendum, constituerat: quod præterea orificium ejus adeo in altum ad pubem adscenderat, ideoque momento illarum virium, quas dolores, abortum instantem minantes, produxerant, non potuerat dilatari: quodque potius hæc, favente pelvis amplitudine, magis magisque ad anum appulerant uteri partem posteriorem, urethræ compressionem, urinæ emittendæ difficultatem, vesicæ expansionem, aliorum ma-
lo-

lorum incrementum, auxerant, tandemque ipsam produxerant mortem.

§. VIII. *Uterum* dein *Gravidum*, totum e cadavere sectum, aliquanto liberius nobis licuit examinare. Figura illius erat plane singularis: quæ enim solet esse ovalis, ut a suo orificio, inferius posito, ad fundum sensim capacior evadat, sicque axin longitudinalem habeat multo exceedentem illum, qui transversalis est, in hoc fere rotundâ erat, lateribus parum compressis. Orificium occupabat circiter mediam anteriorem partem, ut fere tanta portio regionis uteri posterioris infra illud descenderet, quanta pars regionis anterioris & fundi supra illud conspiceretur. Unde forma uteri naturalis tantopere mutata erat, ut maxima dimensio daretur inter partem ejus anteriorem & posteriorem, septemque pollices æquaret, cum distantia fundi ab orificio sex tantum pollicum esset: hinc quoque uteri totius ambitus major fuit, ubi mensura instituebatur juxta faciem anteriorem & posteriorem, quam juxta fundum orificiumque; prior quippe octodecim, posterior septemdecim, pollicum observabatur.

§. IX. *Orificium Uteri* molle, tumidum, apertum; labio posteriore magis crasso, quam anteriore; hoc vaginæ adnexæ propinquo, illo remotiore; utroque leviter inflammato, atque excoriato. Apertura ejus, seu Rima transversa, pollicem externe quidem longa, interne sensim con-

tractior, muco obfessa, digiti apicem tam facile admittebat, ut tangi possent velamenta ovi, aqua amnios distenta. *Tubæ Falloppianæ* solito quidem loco ab utero secedebant, ita tamen, ut supra illarum originem multo minus emineret hujus fundus, quam in gravidis observari solet. *Ovaria*, cicatricibus nonnullis notata, albicantia, emaciata, nihil exhibebant, quod Corpus Luteum haberi posset: nisi ita appellare vellemus vesiculam, ampullosam, liquido aliquantum luteo plenam, tubæ dextræ adhærentem.

§. X. *Substantiæ* uteri Crassities, facta sectione, talis apparebat, ut, utrum major, minorve, durante graviditate, facta esset, determinatu haberemus difficile: erat autem in superiore regione crassior, versusque orificium tenuior, hic tamen tenacior & firmior: inque ea regione, cui placenta erat adnexa, non multo quidem tenuior, sed magis spongiosa cernebatur. Conf. Cap VI §. VII.

§. XI. *Placentæ sedes* erat ad partem fundi dextram: illam inter atque superficiem uteri internam nullum manifestum occurrebat vasculum: ibi autem luculenter apparebant Sinus, utero & placentæ ita communes, ut partim ab hac, partim ab illo, efformarentur, sanguinem continentes, in quos amplis ostiis patebant Sinus uteri venosi, quos ALBINUS (β), DON. MONRO (γ), & ROE-

(β) Tab. Uteri Grav. VII.

(γ) Vid. *Essays and Observ. physical and liter. by a Society in Edinburgh*, Vol. I, Art. XVII, Tab. VII, fig. 1, 2, 3, 4.

ROEDERER (d) pulcre delineaverunt, quibus inflatis, turgescibat totum systema Venarum uteri. Connexionem placentæ & uteri efficere videbatur substantia filamentosa, tenuis, illi similis, quæ totum Ovum utero adnectit, aliquanto tamen majorem habens firmitatem.

§. XII. Ovum ipsum, ulterius examinatum, exhibebat extimam suam membranam *Chorion*, totum ambitum ejus usque ad placentæ marginem circumdantem, albicantem, mollem, pulposam, vix resistentem, extus filamentosam & flocculentam, qua cum interna uteri superficie tam leviter connexum erat, ut minima vis eam dissolveret, remanente tunc illius filamentosæ substantiæ portione ad uterum adhærente, ita ut, ovo ab utero separato, utriusque superficies flocculenta esset, imprimis cum aquæ immergeretur. In ipsa hac membrana parvula quædam vascula apparere videbantur: ast nullum observare poteram, quod a Chorion ad Amnion tenderet. *Amnios* membrana pellucida, firma, proque suo more sola sufficiens ad coercenda intus latentia, homogenea, nullum vas exhibens, præter suum Liquorem, continebat Bullam aëream satis magnam, quæ forte pollicem quadratum aëris æquaret. *Liquor Amnios* omnem reliquam ovi cavitatem replens, quantitate circiter xxxvi unciarum, adeo rubellus erat, ut tantum obscure Fetus in suo situ posset conspici. Spiritus

(d) Icon. Uteri hum. observat. illustr. Tab. VI, fig. I.

ritus Nitri admixtus eum in partem albidam magis & aquosam, atque in coagulum caseosum, mutabat: spiritus Vini rectificatus vix eum mutabat, nisi quod dilueret colorem, levemque ei conciliaret mucositatem. Præceps occasio, atque subitanea putrefactio, accuratius illius examen a me institui, vetuerunt.

§. XIII. *Situm Fetus* in ovo cernebamus talem, qualem futurum esse, ex legibus gravitatis, prævideram: semiflexis nempe omnibus membrorum articulis, arcuata spina, inflexoque capite, ita in suo ergastulo fluctuabat, ut pedes superiora spectarent, Caput vero deorsum penderet, & inniteretur parte illa posteriore uteri, quæ intra pelvim profunde descenderat (§. VI), & in hoc utero segmentum inferius repræsentabat: si autem consideremus, molem majorem capitis, atque partis superioris corporis, tantam esse, ut naturaliter deorsum prolabatur, inque utero recte sito ad orificium plerumque decumbat, non aliter, mutata hic figura & axi uteri, fieri poterat, quam ut dictum situm in hoc inveniremus.

§. XIV. Ut vero rectius constet, præmissam meam ratiocinationem naturæ rei convenientem, neque tantummodo per accidens (uti aiunt) observatione memorata fuisse corroboratam, lubet mihi nonnulla, hac opportunitate, adscribere de *Naturali, solitoque, Fetus humani Situ in utero*, quem diversissimum diversi statuunt; deque celebrata ista

Cir-

Circumvolutione ejus, quam versus finem gestationis contingere plurimi perhibent, ut scilicet, modo naturali, id est prævio capite, in lucem edi possit. Vetustissima opinio, testante, eique assentiente, GALENO (6), hæc est:

„Fetum humanum, omnibus membris inflexis, incurvata
 „spina, capite ad genua adacto, sicque in glomerem quam
 „si convolutum, in utero materno sedentis exhibere figuram, ita ut, a graviditatis primordio, usque ad septimum circiter, aut octavum, mensem, Caput illius
 „versus uteri fundum, seu partem superiorem, sit positum,
 „facie ad ventrem, spina ad dorsum, matris conversa,
 „pedibus vero orificium uteri spectantibus: sed dein versus terminum gestationis, ocius serius, ita immutari illum situm, ut Caput ad orificium uteri prolabatur, facies fetus spinam matris, pedes fundum uteri, spectent:
 „tumque fetum situm hunc constanter servare, intraque
 „pelvis cavitatem descendere, donec naturali excludatur
 „partu, qui præternaturalis sit futurus, si circumvolutione ista, statuto tempore, non contigerit. Quum huic sententiæ, præter venerandæ Antiquitatis & Galeni auctoritatem, accessisse videretur assensus ARISTOTELIS, dicentis „omnibus æque Animalibus Caput primum superius
 „esse in ovo, sed cum creverint, & jam exitum appetant,

O

(6) Conf. J. RIOLANI Anthropogr. Libr. VI, Cap. X, in oper. omn. pag. 401.

„tant, deorsum deduci (γ)“, qui potuit, quæso, pro sæculi more, aliter fieri, quam ut omnes fere Medici illam opinionem adoptarent, atque tuerentur, vel saltem contrariam amplecti non auderent? Magnaque licet fuerit, non potuit tamen, HIPPOCRATIS ipsius veneratio, tantæ auctoritati aliquid derogare: quem ex obscuro quodam Operum ejus loco (η) sententiæ suæ patronum, quam ex manifestis verbis, in genuino Libro occurrentibus (quibus asserit „non dari, probe ac certo cognoscere, etiamsi puerum in utero videas, utrum Caput sursum habeat, an deorsum (θ)“) illius adversarium, habere maluerunt. Imo, quamvis REALD. COLUMBUS, cadaverum sectione edoctus, contrarium jam scripserit (ι); quamvis FEL. PLATERUS tradiderit „Embryonem plerumque Capite deorsum, aliquando ad latus, rarius sursum, spectante, ut sic minori impedimento in partu exiret, esse situm (κ); quamvis etiam AMBR. PARÆUS affirmaverit „infantis in utero certam situs rationem notari non posse (λ); nihilominus tamen non tantum Veteres, verum etiam multi Recentiores, illam doctrinam amplexi fuerunt, inter quos citasse

(γ) Histor. animal. Libr. VII, Cap. VIII.

(η) De Partu Octim. § II, Edit. Linden. Tom. I, pag. 175.

(θ) De Natur. Pueri, § XXXV, ibid. pag. 157, in Ed. Foëf. T. I, p. 245.

(ι) De Re anatom. Libr. VII, pag. 245.

(κ) Vid. SPACHII Gynæcior. Edit. in fol. Argent. 1597, in initio pag. ** 4 vers.

(λ) Ibid. pag. 410, nec non Ejus *Oeuvres Livr. XXIV, Chap. XIV.*

citasse sufficiet A. VESALIUM (μ), ARANTIIUM (ν), HARVEIUM (ξ), CHARLETONEM (\circ), DE MARCHETTIS (π), DIEMERBROEKIUM (ϵ), BIDLOUM (σ). BERGERUM (τ), BOHNIUM (υ) J. MAUBRAY (ϕ), ipsumque BOERHAVIUM (χ): neque desunt inter Artis obstetriciæ Cultores, qui eam defendant, uti SCIPIO MERCURII (ψ), C. VIARDEL (ω), MAURICEAU ($\alpha\alpha$), DIONIS ($\beta\beta$), VAN DEVENTER ($\gamma\gamma$), VAN HOORN ($\delta\delta$), HEISTER ($\epsilon\epsilon$), MANNINGHAM ($\zeta\zeta$), LEVRET ($\eta\eta$), THEBESIUS ($\theta\theta$) DE CHAUFEPIC ($\iota\iota$), Alique: quo etiam referri possunt nonnulli, qui aliquantum diversam statuunt, uti Chirurgus

O 2

gus

- (μ) Vid. De Corp. Hum. Fabr. Libr. V, Fig. XXX, Tabell. IV.
- (ν) De Humano Foetu, Cap. XII.
- (ξ) De Generat. animal. Ed. Leid. in 4°. pag. 346.
- (\circ) Oeconom. animal. Exerc. VIII, § 19 & 20.
- (π) Anatomia, Cap. VIII.
- (ϵ) Anatom. Libr. I, Cap. XXXIV.
- (σ) Anatom. Hum. Corp. Explic. Tab. LVI.
- (τ) De Nat. Human. Libr. II, Cap. III, pag. 492.
- (υ) Circul. Anat. Physiolog. Prog. III, pag. m. 39.
- (ϕ) *The Femal Physician*, Sect. I, Chap. X, pag. 31.
- (χ) Instit. Med. § 685, & ad illam Prælect. Acad. Tom. V, part. II, p. 386 & 387.
- (ψ) *La Commare oriccoglitrice*, Libr. I, Cap. III, pag. 15 & 21, in Venez. 1601.
- (ω) *Observ. sur la pratique des Accouchemens*, Chap. III.
- ($\alpha\alpha$) *Traité des Mal. des Femmes gross.* Livr. II, Chap. V.
- ($\beta\beta$) *Traité general des Accouchem.* Livr. II, Chap. XVIII.
- ($\gamma\gamma$) *Manuale Operat.* Fig. VI, en Kap. XXIII, pag. 116, Ed. belg. 1746.
- ($\delta\delta$) *Sipbra en Pua &c.* pag. 10 en 11, Ed. belg.
- ($\epsilon\epsilon$) *Compend. Anatom.* pag. 111.
- ($\zeta\zeta$) *Compend. Artis Obstetr.* pag. 14 & 66.
- ($\eta\eta$) *L' Art des Accouchem.* &c. Part. II, Chap. VI, Sect. III, pag. 73, Ed. II, Paris. 1761.
- ($\theta\theta$) *Hebammenkunst*, Erst. Theil, §. 81, pag. 47.
- ($\iota\iota$) *Neuer Hebammen-wegweiser*, Kap. III, pag. 18 & 19.

gus Dublinensis ille F. OULD (κκ), atque Medicus Eboracensis J. BURTON (λλ), & Cl. ROEDERER (μμ), præmaturo nuper fato Arti utilissimæ, quam summa cum laude excolebat, ereptus. Quorum Virorum existimationem si consideremus, mirum non est, Veterem Auctoritatem apud multos prævaluisse, adeoque non tantum a vulgi corona, ipsisque Obstetricibus, sed & a plerisque Medicis, ad sacra hæcce propius accedere haud solitis, expositam Fetus positionem & circumvolutionem, tamquam veritatem, omni exceptione majorem, etiam hisce diebus haberi; tamque irradicatam illorum animis inhærere, ut risum fere & cachinnos moveat, qui fictam istam hypothesein, & ex ea petitas variorum phænomenorum explicationes, audeat impugnare.

§. XV. Cum tamen haud præoccupato animo ad castæ rationis trutinam revocarem olim propositam illam opinionem, fateor, mihi non levem, ex consideratione magnitudinis Fetus, & gravitatis specificæ ejus atque liquoris amnii, natam, dubitationem contra eam fuisse subortam; cum Auctores consulerem super hac re, non paucos me invenisse experientia non minus, quam candore, conspicuos Viros, qui ab ea recederent; cum denique Naturam

ip-

(κκ) *A Treat. of Midwifry*, pag. 25.

(λλ) *An Essay tow. a compl. new System of Midwifry*, pag. 100.

(μμ) *Element. Art. Obstetr.* §. 84 & 85, Ed. II.

ipsam, æque in vivis, ac mortuis, inquirerem, hujus tantum a recepta, tantaque auctoritate munita, opinione diffensum expertum me fuisse; ut absque multa difficultate contrariam sententiam fuerim amplexus. Statuo itaque, „ Naturalem maxime & consuetum Fetus in utero „ Situm esse talem, ut, si uterus recte positus sit, a primis gestationis mensibus, usque ad hujus terminum, Capite suo innitatur orificio, vel saltem segmento inferiore uteri, pedibus vero fundum ejus petat; adeoque varia sit illa sedentis quasi perpetua positio, & septimestris, seu octimestris, circumvolutio. Eum vero Situm nequaquam esse constantem, sed durante Graviditate sæpissime mutari, ut modo transversus sit, modo hanc, modo oppositam, corporis partem, ad orificium positam habeat, imo non raro fundum uteri suo Capite petat, Fetus. Adeoque mirum non esse, quod frequentissime in partu naturali caput ejus sit prævium, intelligi autem facile, cur non raro pedes, aliæve deviantes partes, præcedant. “ Utramque hujus sententiæ partem quæ comprobare videntur Argumenta, sequentibus §§. proponenda, tanti valoris existimo, ut non dubitem, quin plerique, illa ponderantes, eandem amplexuri sint.

§. XVI. Fetus, durante tota gestatione, suo Capite naturaliter deorsum pendere, docent sequentia. Io. Videtur ipsa Ratio illud suadere, si comparamus proportionem,

Capitis Embryonis, atque Fetus, cum reliquo corpore, ejusque gravitatem specificam cum liquore amnios, ut & totius corporis volumen cum capacitate ovi. Natat Embryo quam liberrime in ovi amplissimi aqua, cujus quantitas, in ratione illius, semper eo major est, quo hic primordio suo est propinquior: quum vero Caput sit maxima, simulque gravissima, corpusculi pars; imo quum Caput semper eo magis reliquas partes excedat, quo homuncio est junior; sequitur, Caput necessario descendere in aqua amnios, ubi a funiculo umbilici dependet, maxime quidem in graviditatis initio: accedit his, quod, quum umbilicus non sit in medio corpusculi, pars supra eum multo major & gravior, quam infra eum, est: hinc quoque observamus Ova humana aperta, aquæ puræ immersa, aut spirituoso liquore conservata, exhibere semper suos Pupulos capite deorsum pendentes, quales multos possideo, qualesque cerni possunt in multorum figuris, uti apud RUISCHIUM (ν), ALBINUM (∞), SMELLIUM ($\pi\pi$), Aliosque: quod vero ab HEISTERO depictum est Ovum (ee), præternaturali plane positione est exhibitum, neque potuit Embryo

(ν) Vid. Thesaur. Anat. VI, Tab. II, fig. 4 & 5; Thes. Anat. X, Tab. I, fig. 3, & alibi.

(∞) Academ. Annot. Libr. I, Tab. I, fig. XII, & Tab. V, fig. I, III, IV, & V.

($\pi\pi$) *A Sett of Anatomical Tables, Tabl. VI, fig. I. and II.*

(ee) Compend. Anat. Tab. VI, fig. 27.

bryo illum, quem repræsentat, situm habuisse. Quum autem partes corporum, in aquam demersorum, graviores, ratione reliquarum, majore vi & celeritate versus centrum gravitatis descendant, Caput non tantum pendebit deorsum, sed naturaliter in utero recte sito innitetur ejus orificio, vel saltem segmento inferiore ad cervicis ambitum; ad aliam vero uteri partem prolabetur, si hic a situ suo naturali recedat, uti altera mea observatio (§. XIII) apprime hujus argumenti vim effectū probat. Mirandum fane est, ipsos contrariæ sententiæ Fautores hanc veritatem non perspexisse, quum Capitis majorem molem in ratione parvitatis Embryonis optime cognoverint plerique, & ipsi interim gravitatem Capitis incrementis habuerint pro causa Inversionis versus septimum, vel octavum, mensem, uti id non tantum SPIGELIUS (cc) arguit, sed & jam olim pronuntiavit ARISTOTELES (rr) „Caput ideo in partu orificium uteri petere, quia partem supra umbilicum majorem habet, quam inferiorem: majora autem plus ponderis continere: itaque veluti in statera dependentia, eo vergere, quo trahuntur. II°. Docent observationes in gravidis feminis institutæ, sæpissime fieri, ut jam post quintum sextumve mensem, usque ad finem graviditatis, Caput Fetus orificio uteri innitens, exploranti digito occur-

(cc) De formato Fœtu, Cap. IX.

(rr) De Generat. Animal. Libr. IV, Cap. IX.

currat, & distincte satis ab Obstetricatore possit discerni, quemadmodum me frequens docuit experientia, docuitque & Alios: sic inter quadraginta tres gravidas, eum in finem sedulo examinatas, in viginti septem idem observavit cl. ONYMOS (vv); egregius Anglorum Obstetricator SMELLIUS, cujus nupera mors ingens reliquit ejus desiderium, idem testatus est (φφ); ejusdem quoque auctoritatem suæ experientiæ adjungit cl. D. MONRO, qui & celebrem HUNTERUM, similiter sentientem, citat (xx); consentit hisce PHIL. ADOLPH. BOEHMER, celebris apud Halenses Artis Anatomicæ Professor, atque Obstetriciæ Cultor (ψψ); quibus denique clar. CAMPERI experimenta similia (ωω) robur addunt. Neque abstrusa valde ratio videri poterit peritis harum rerum, cur non prius, & cur non in omnibus gravidis ante septimum mensem, exploratione detegi possit Caput Fetus, ad orificium uteri pendulum, si consideraverint, Caput, totumque fetus corpusculum, fæ-

(vv) Diff. *De natural. Fœtus in uter. mat. Situ* L. B. 1743, §. XIV, & XV: Occurrit ea etiam in cl. HALLERI Collect. Diff. Anat. Vol. V.

(φφ) *A Treatise on the Theory and Practice of Midwifery*, Lond. 1752, pag. 178.

(xx) *Essay and Observ. &c. Vol. I*, pag. 423.

(ψψ) Disquis. *De situ uter. grav. Fœtusque a sede Plac. in utero per regul. mechan. deducend.* §. XI, not. 1: quæ exstat post MANNINGHAM Comp. Art. Obst. Edit. Halens. 1746. Conf. etiam BOEHMERI ad idem opus Præfatio, pag. 9 & seqq.

(ωω) Vid. Collegæ honoratissimi *Vroedkundige Verhandelingen*, pag. 22 et 23: quæ exstant ad frontem Edit. belgicæ Tractatus MAURICÆI, Amst. 1759.

sæpe ita suspensum teneri a suo umbilicali funiculo, ut orificium tangere non possit; dein, nimis parvam esse totius Embryonis molem atque gravitatem, quam ut primis mensibus tanta vi impingere possit deorsum, ut percipiatur ejus Caput, per orificium uteri; porro, si jam illud tangat, tum pondere suo niti in Cervicem uteri longam, crassam, densam, tenacemque, & ante septimum mensem vix adeo mutatam, ut per ejus substantiam Capitis impulsiones digito tangente sentiri possint; unde cl. ONYMOUS recte monuit, eligendas pro tali exploratione esse feminas, quæ quorundam liberorum matres fuere, in quibus nempe orificium aliquomodo laxius esse solet: ipse denique Fetus vivens, in amplo suo ergastulo, continuis motitationibus subripit sæpissime exploratori occasionem Caput percipiendi, & quidem maxime id facit, cum explorationis stimulum persentit.

III°. Fetus in utero naturaliter Capite suo ad orificium delabi, confirmant variorum Auctorum observationes, in cadaveribus gravidarum institutæ: vidimus jam, quomodo COLUMBUS edoctus fuerit ex cadaverum inspectione, situm Fetus illum frequentissimum esse, quo Caput deorsum est conversum, & PLATERUS scripserit, Embryonem plerumque Capite deorsum esse situm (vid. §. XIV): JUL. CÆS. ARANTIUS, quamvis oppositæ sententiæ fautor, testatur tamen, sæpius illum situm a se observatum esse (ααα):

P

fex-

(ααα) Libr. cit.

sexto etiam mense fetum in hoc situ in utero gravido reperiit P. PAWIUS (βββ): dein cl. NIC. VENETTE (γγγ) Caput ejus semper deorsum inclinare perspexit: duo exempla vidit clar. obstetricator DE LA MOTTE (δδδ), qui maxime contra constantem fetus positionem, illamque, definito tempore contingentem, circumvolutionem, insurrexit (εεε): celeb. NOORTWYK Fetus quatuor circiter mensium, clunibus fundo ovi insidentem, Capite dextra quidem tenente, sed versus orificium posito, invenit (ζζζ): D. MONRO Caput deorsum pendens vidit in semestri (ηηη): clar. SMELLIE in figuris suis, ad ipsam Naturam confectis, eundem situm delineavit (θθθ): cl. ROEDERER exhibuit in suis Iconibus Fetus sex mensium Capite cernuum (ιιι): quibus omnibus tandem accedit utraque nostra observatio in Cap. VI, §. VII, & in hujus §. XIII, exposita, memoratum Capituli situm manifesto exhibens. IV°. Caput Fetus ante septimum mensem sæpissime ad uteri orificium pendere, evincunt Abortus capite prævio peracti: tales in quadrimestri

(βββ) *Observ. Anat. Select. VI, quæ occurrunt ad calcem TH. BARTHOLINI Hist. anat. rar. Cent. IV.*

(γγγ) *De la Generation, pag. 477.*

(δδδ) *Traité complet des Accouchem. Observ. LIII & LV.*

(εεε) *Ibid. Livr. I, Chap. XXI, XXII & XXIII, & Livr. III, Chap. XLIV.*

(ζζζ) *Uteri hum. grav. anat. §. 18.*

(ηηη) *Libr. cit. pag. 409.*

(θθθ) *Tabl. VI, fig. I and II, and Tabl. VIII; ut & in Explicationes*

(ιιι) *Icon. uter. hum. Tab. V, conf. pag. 20, not. 2.*

stri & quinquemestri, ipse operationem instituens, observavi, talemque videbimus locum habuisse in illo, quem Capite X narrabo. Neque defunt Aliorum exempla: sic ipse MAURICEAU, licet in observatione sua L pedes semper in abortu prævios esse denuo inculcaverit, & plerisque in aliis neglexerit indicare, quænam pars offerretur, in nonnullis tamen veritatem haud reticere potuit: cum enim Abortus sex mensium curam haberet, Fetu vivente, Caput offendit, priusque illud remove fuit coactus, quam pedes arripere, illumque protrahere, valeret; alias semestrem debuit invertere, ut pedes posset quærere; alio tempore similem effecit encheiresin; alio loco memorat quinque mensium Fetum, cujus brachium prolapsum præcedebat Caput (xxx): clar. DE LA MOTTE ex Abortuum varia parte prævia ratiocinatus fuit contra Veterum opinionem, frequenti certe praxi edoctus (λλλ): consentit expertissimus SMELLIE (μμμ): neque idem obscure indicavit optimus ROEDERER (vvv): imo vix ullum fore crediderim ad Artis obstetriciæ sacra admissum, qui argumentum hocce negaverit. Expofita illa Argumenta veniam mihi dare videntur, quod inter Veterum sententiæ, gravissimorum quamvis

P 2

Vi-

(xxx) Vid. Ejus *Observations* LIX, CCXVI, DCLI & DCLXXVII.

(λλλ) Libr. cit. *Livr. I, Chap. XXI.*

(μμμ) *Treatis. pag. 178*, nec non in *Collect. of Cas. and Observ. in Midwif.* pag. 213.

(vvv) *Elem. Art. Obst. §. 731 & 732.*

Virorum auctoritate roboratæ, patronos haberi nolim, sed potius cum Recentioribus, præcipue clariss. ONYMOS (ooo), CAMPERO (πππ), D. MONRO (eee), atque ANDR. BUCHNERO (σσσ), concludam, *Naturalem Fetus Situm in utero, & maxime frequentem, sistere Caput in inferiore, Pedes in superiore, uteri regione.* De quo fitu cernuo, illud etiam notandum breviter esse, existimo, Faciem fetus fere semper unum alterumve latus uteri spectare, adeoque aures versus ossa pubis & sacrum matris esse positas (τττ).

§. XVII. Nequaquam tamen adeo perpetuam illam positionem Fetus, quamdiu vivit & agilis est, habeo, quin putem, „ hunc sæpissime ab ea deflectere, nunc adsciscere „ transversam, nunc hanc, alias illam, sui corporis partem ad orificium deferre, imo non raro Capite suo „ fundum uteri spectare (conf. §. XV): eamque situs mutationem durante gestatione fieri, non levia iterum dicuntur Argumenta. Io. In aqua amnios natans, specificè non multo ipsa gravior, multumque agilis, Fetus, ut jam in utero artuum, aliorumque membrorum, motibus exercendis machina ejus adaptetur, ita quasi gesticulatur, ut qua-

(ooo) Diff. cit. §. VII.

(πππ) L. c. pag. 23.

(eee) L. c. pag. 423.

(σσσ) Dissert. *De genuino Fœtus in ut. mat. situ naturali*, Halæ 1758, §. XXXVI & XXXVIII.

(τττ) Conf. PAWII observatio cit. SMELLII figuras, ROEDERERI Tab. V, & imprimis CAMPERI Diff. cit. pag. 23, Aliosque.

quaquaversum suum circumvolutet corpusculum, ideoque Gravidæ varias sui fetus partes nunc in hac, nunc in alia, abdominis regione distincte adeo percipere solent, ut mirum non sit, rei veritatem perspectam fuisse HARVEIO (vvv), Veterum licet opinioni addicto, dicenti: „ Ego vero non „ arbitror fœtum eandem semper membrorum positionem „ fervare: quippe in aqua natans, seseque movens, mo- „ do huc, modo illuc, extenditur, varieque inflectitur, „ & volutatur, adeo ut, proprio umbilici funiculo implexus, „ mire irretiatur. Fœtum etiam humanum in utero di- „ versum situm nancisci, gravidæ norunt; quarum ute- „ rum modo superne, modo inferne, nunc in hoc, nunc in „ alio latere, pulsant: neque aliter senserunt DE LA MOTTE (φφφ), SMELLIE (χχχ), CORN. PLEVIER (ψψψ), aliique Obstetricatores, consentientibus etiam nonnullis Anatomicis, uti J. DRAKE (www), HALLERO (aaaa), NOORTWYKIO (ββββ) &c. Ex quibus tamen precario nonnulli con- cluserunt, Situm naturalem Fetus esse plane indefinitum, atque indeterminatum; quod nempe in præcedenti §. satis evictum est, veritati contrariari. IIo. Exploratio post quin-

P 3

tum

(vvv) Loc. cit. pag. 345 & 346.

(φφφ) Libr. cit. *Livr. I, Chap. XXI, pag. 94.*(χχχ) *Treatise &c. Book I, Chap. I, Sect. I.*(ψψψ) *Gezuiverde Vroedkunst, Hoofst. VII, §. 87.*(www) *Antropolog. Book I, Chap. XXII.*

(aaaa) Not. ad Præl. BOERHAV. Tom. V, part. II, pag. 385, nec non Prim.

Lin. Physiol. §. DCCCXLIII.

(ββββ) Libr. cit. §. 97.

tum graviditatis mensem, vario tempore, instituta, sæpissime detegit diversas Fetus partes, ad uteri orificium positas: hoc multis observationibus me docuit propria experientia, confirmata aliis, quas instituit cl. ONYMOs (γγγ), qui in sedecim gravidis, inter quadraginta tres, quas exploravit, rem ita se habere expertus est, ut in aliis nihil sentiret; in aliis singulis examinibus situm mutatum experiretur; inque reliquis viginti septem constanter inveniret illum, quem supra, ut naturalem, descripsimus. Hæcque Situs mutatio fere perpetua non tantum in principio, sed & versus finem graviditatis, fieri observatur: patet hoc ex ipso MAURICÆI Tractatu (δδδδ), & cl. DE LA MOTTE hac observatione cum maxime usus fuit, ad celebrem istam Fetus præcipationem refutandam (εεεε): in praxi mea multoties fui expertus, brevissimo tantum, ante ipsum partum naturalem, tempore Caput prævium se exhibuisse: dumque hæc scribo, consilium meum rogat obstetrix, difficilem iterum partum fore præfagens Feminae, quæ ultimum suum fetum præternaturali modo excluferat, quia nunc explorando gravidam, ad terminum gestationis progressam, Caput fetus non offenderet prævium; sequenti tamen die partum naturalem, felicemque, hæcce mulier peregit. Illo tempore situm Fetus, ejusque Capit

(γγγ) Diff. cit. §. XV.

(δδδδ) Livr. II, Chap. V.

(εεεε) Libr. cit. Livr. I, Chap. XXIII, & Livr. III, Chap. XLIV.

tis, nequaquam adeo fixum & constantem esse, quin mutationi maxime sit obnoxius, evincunt partus difficiles, atque non raro præternaturales, qui ex iniqua Capitis prævii positione oriuntur: idem ultro comprobant partus septimestres, octimestres, & maturi, qui vel Agrippini sunt, vel qui clunes, aliasve Fetus partes, habent prævias, & eam propter causam toties præternaturaliter absolvi debent, ut exempla adduxisse superfluum habeam: norunt enim hisce diebus modice tantum peritæ Obstetrices tales invertere, &, si vivant adhuc, vivos protrahere, quos Veteres, infausto consilio, in caput converti jubebant, uti & eorum Sectatores omnes, donec primum a PETR. FRANCONÉ (???) versio illorum in pedes sedulo edocta, dein vero a PARÆO (qui perperam illius methodi auctor plerisque haberi videtur), Aliisque, feliciter in praxin introducta, fuerit. III°. Abortuum exclusiones adeo diverso Fetus situ solent fieri, ut modo Caput, modo pes unus vel uterque, modo alia quæcunque pars eorum, primum ex utero prodeat, determinatuque non facile sit, quænam sæpius occurrat prævia, quamvis MAURICEAU, cumque eo multi, pedes frequentius, aut semper, præcedere, haud dubitaverint affirmare: Ipse tamen in semestri abortu prævium observavit Brachium, idem in trimestri, nec non
in

(???) *Traité des Hernies, Chap. LXXXIV, pag. 356 & 358: conf. G. FABRICII HILDANI oper. omn. pag. 658, in Epist. ad CROQUERUM.*

in semestri altero (ηηηη), quibus si addamus ea, quæ in §. XVI, n. IV, exposita sunt, certum facile haberi poterit, Abortus vario, sæpeque opposito, situ ex utero emitti. IV°. Licet in cadaveribus gravidarum Situs naturalis, quo deorsum pendet Fetus Caput, sæpe ante mensem septimum occurrerit (§. XVI, n. III); constat tamen Aliorum observatione, eum non perpetuo talem inveniri, uti jam olim HIPPOCRATES, PLATERUS, atque PARÆUS, perspexisse videntur (θθθθ): IOAN. quoque RIOLANUS, ad conciliandam variam Auctorum super hac re opinionem, declaravit, „ causam discrepantiæ esse, quod in prægnantibus mortuis ex violentia morbi, & parere enitentibus, diversos situs infantum observaverint; quo tempore agitatus, infans potest sua sede dimoveri, & membrorum seu artuum situm naturalem immutare (ιιιι). COLUMBUS etiam quamvis frequentissimum statuatur, Caput deorsum esse conversum, vidit tamen quoque illud in utero sursum elevatum, imo & Fetus situm transversum (κκκκ): HIERON. FABRICIUS unum Fetus erectum, duos transversos, diversosque alios, depinxit (λλλλ): ipse ARANTIUS, vario situ observato, pronunciavit, „ de positura Fetus

in

(ηηηη) *Observat. CCII, CCXIV, & CCXCII.*

(θθθθ) Vid. §. XIV, pag. 106.

(ιιιι) Oper. Omn. p. m. 402.

(κκκκ) Vid. loc. supra cit.

(λλλλ) Oper. Omn. Anatom. & Physiolog. Fig. 6, 8, 11, 12, 13.

„ in utero nihil perpetuum determinari licere ($\mu\mu\mu\mu$): ita & DIEMERBROEKIUS scripsit „ Fœtus ad latera interdum „ procumbere , & transversum quasi situm assumere “ , atque ita etiam depinxit ($\nu\nu\nu\nu$): BIDLOUS Caput versus uteri fundum invenit , & delineavit ($\xi\xi\xi\xi$): DE LA MOTTE transversum Fetus situm in dissecta gravida vidit ($\circ\circ\circ\circ$): ALEX. MONRO Junior eundem fere situm observavit, quem exhibuit Bidlo ($\pi\pi\pi\pi$): novissimum exemplum Capitis, superiorem uteri regionem occupantis , tradidit ROEDERERUS ($\epsilon\epsilon\epsilon\epsilon$). Ut itaque sectiones cadaverum evincant, sæpius a definito naturali Situ abludere Fetus tempore graviditatis. Vo. Idem manifestissime docent Funis umbilicalis circumvolutiones illæ mirabiles circum Fetuum colum , aliasve eorum partes , ut modo instar laquei illos strangulare videatur ; modo in partu suspensos retineat ; alias artuum incrementum impediat ; placentam ab utero avellat ; aut ipse rumpatur ; aliove modo partui, vitæque fetus, matrisve, noceat ; imo quandoque appareat integrum formasse Nodum , sæpius observatum a MAURICÆO ($\sigma\sigma\sigma\sigma$), qualem Academiae R. S. Sociis ostendit cl. PE-

Q

TIT

($\mu\mu\mu\mu$) Libr. cit. in init. Cap. XII.

($\nu\nu\nu\nu$) Libr. cit. & Tab. VIII. fig. 1.

($\xi\xi\xi\xi$) Libr. cit. Tab. LVI.

($\circ\circ\circ\circ$) Libr. cit. *Observat.* LIV.

($\pi\pi\pi\pi$) *Essays and Observ. &c. Vol. I, Art. XVIII, pag. 423.*

($\epsilon\epsilon\epsilon\epsilon$) Icon. uter. hum. Tab. II, pag. 4.

($\sigma\sigma\sigma\sigma$) *Observations CXXXIII, CCCXII & DLXV.*

TIT (1777), & me olim etiam Parisiis vidisse memini apud cel. LEVRET, egregium in Arte Obstetricia Præceptorem. Quibus omnibus argumentis sufficienter comprobatum esse confido, Situm illum naturalem, & maxime consuetum, Fetus in utero, in §. præcedenti determinatum, nequaquam esse perpetuum atque constantem, sed sæpius durante graviditate mutari. Inter varios autem, quos Fetus adsciscit, Situs, frequentiore, & quiescenti imprimis commodum, esse illum, qui Transversus fit, habendum censeo: quando nempe arcuata illa superficie, quam caput, dorsum, & clunes, efficiunt sua incurvatione ad anteriora, innititur media cervice & toto segmento inferiore uteri: neque raro fieri, ut Caput quodammodo magis in uno, alterove, latere, versus uteri fundum feratur, prouti clunes propius ad orificium accedant: adeoque hunc facile ex memorata Capitis, aliarumque supra umbilicum positarum partium, proportionem intelligi posse credo. Verum interim esse concedo lubens, post septimum mensem, ultima graviditatis periodo, Caput Fetus magis constanter, globi magni adinstar, ab Obstetricantibus ad orificium uteri, hujusque segmento inferiore innitens, inveniri, quam antea: hujus autem phænomeni intellectus haud sane difficilis erit perspicienti, volumen Capitis, ut & totius corporis, ejusque increfcens pondus, tum tem-
po-

(1777) *Hist. de l'Acad. R. des Sc. Ann. 1718, pag. 40. Ed. in 8.*

poris efficere, ut Fetus fortius impingat in eas partes, & graviore pondere nitatur, sicque majorem quoque descensum in pelvim producat: id quod eo magis efficitur, quia tum cervix uteri laxa, emollita, magis cedit impellenti Capiti: imprimis denique eo facit proportio aquæ amnios immixta in ratione molis Fetus, unde tam libere, tamque frequenter, non amplius gesticulari potest, ac antea, in suo ergastulo, quemadmodum facile patebit cuilibet, intuenti & comparanti figuras Embryonum, Fetuumque maturorum, ovis suis integris inclusorum (vvvv).

§. XVIII. Est tamen, quibus ponderosa videtur contra nostram opinionem mota Difficultas, „ Nullam dari, scilicet, „ causam, quæ eum Situm efficiat talem, ut in naturali partu facies Fetus os sacrum, occiput vero ossa pubis, respiciat (φφφφ): hanc vero objectionem (quam contra vetustam, æque ac quamcumque aliam, sententiam, non minus, quam contra nostram, valere, si robore quodam prædicta esset, sufficiet monuisse) ex præmissis §. §. facile dilui posse, opinor. Si etenim perpendamus gravitatem totius corporis Fetus, facientem, ut ultimo gestationis tempore magis pondere suo nitatur deorsum; si consideremus minorem laxatæ jam cervicis uteri resistantiam, & Capitis in pelvim

Q 2

fa-

(vvvv) Conf. B. S. ALBINI figuras pag. 110 cit. cum Ejus Tab. uteri grav. II & III: aut SMELLII Tab. VI, cum Tab. XI & XII.

(φφφφ) Vid. inter Alios cl. ROEDERER Elem. Art. Obst. §. 83.

faciliorem descensum; si addamus insigne decrementum proportionis aquæ amnios; sponte patet, cur Caput poni soleat deorsum, versusque finem graviditatis constanter in eo situ permaneat. Quod porro faciei positio naturaliter ad os sacrum matris converti debeat, docet reliqui corporis situs: errare nempe mihi videntur, qui statuunt, Fetus sua facie semper abdomen matris, dorso lumbos respicere: absurde nonnulli scripserunt, illud masculis proprium esse, contrarium situm femellis: arcuata quippe dorsi fetus figura vix permittit, ut ad vertebrae lumbales prominentes curvatum corpusculum poni commodè possit: hinc plerumque ita locatum est, ut lateribus suis abdomen & lumbos matris spectet, quemadmodum, caput auriculis suis ossibus pubis & sacro matris respondere, antea monuimus, sicque, si quiescat, commodè in utero resideat. Hinc fit, ut primis partus doloribus, majore Capitis fetus dimensione respondente majori pelvis, & minore minori, caput aliquantum lateraliter ingrediatur aperturam hujus superiorem, dein autem ulterius delapsum, in medio cavo pelvis (ubi dimensionum ratio est inversa) incurrat in os ischii, indeque, nisi deviatio admodum magna fuerit, facile determinetur, levi rotatione facta, facies in partem ossis sacri anteriorem maxime concavam, & occiput ad pubem ita dirigatur, ut naturali positione Caput in lucem prodeat.

C A P U T VIII.

*Observatio Uteri in partu rupti, Fetusque in
abdominis cavum prolapsi.*

§. I.

Parturierat jam aliquot dies Femina, in hujus civita-
tis suburbio habitans, cum mane a. d. xx Martii
A. MDCCLVI, ad auxilium ipsi ferendum, implorarer:
dum vero protinus ad salutem pauperculæ procurandam
me accingo, en ipsæ, quæ paulo ante adventum meum
enixe rogaverant, mulieres redeuntēs tristi nuncio mecum
communicabant, misellam illam jam vitam cum morte com-
mutasse; adeoque inutilem futuram esse meam operam;
immaniter interim invehentes in Obstetricem veteranam,
innumerorum malorum scaturiginem, & plurimorum in-
fortuniorum causam, quæ scilicet pridie in auxilium vo-
cata Medicum, vel Obstetricatorem, arcessi, faustissima sem-
per (uti solent illæ) prognosi facta, continuo dissuasera-
t, dein obtestatione atque clamoribus dehortata fuerat,
calumniis denique & conviciis profusis, indeque nato de-
cumbentis metu & aversione, impediverat, ad hanc us-
que horam. Inexpectata hacce narratione audita, con-
sultum nihilominus duxi, adeundam mihi esse defunctæ

illius domum, visuro nempe, numquid ex iis, quæ durante partu infauſto locum habuerant, conditionibus, vel ex ipsius cadaveris apertura, proficere mihi daretur, aut humaniſſimo conamine vivum adhuc Fetus ex mortuæ matris utero extrahere poſſem: qualem ſectionem in gravidis provectis omittere religio mihi, & humanitas, non tantum diſſuadere videntur, aſt adeo ſtrictè ſuis legibus imperare, ut doleri ſufficienter non poſſit, toties negligentiae huius officii reos ſeſe ſiſtere mortales, defunctorum vel matrimonio, vel ſanguine, proximos. Uti vero eorum, quæ in partu geſta erant, fere nihil poteram expiſcari, quod teterrimæ mortis cauſam ullatenus illuſtraret, ita quoque tantam primo difficultatem Cadaveris aperturae opponebat Maritus, ut etiam de hac conſilii mei parte deſperare inciperem, indeque fiebat, ut nullo modo extractionem Fetus, per ſectionem cæſaream, tentare ſaltem potuerim. Aliquam tamen ſucceſſus ſpem videbatur promittere Parentum defunctæ flexilitas: quos itaque poſt meridiem denuo adii, & variis argumentis & ratiocinationibus, ſummam neceſſitatem inquirendi illius cadaveris monſtrantibus, & utilitatem, exin in alias parturientes redundaturam, evincentibus, ita fui aggreſſus, ut laudabili omnino, ipſiſque religioſo habito, exemplo (conſentiente etiam marito), voto meo annuerent, imo, quod prius id non feciſſent, mecum dolerent.

§. II. Sequenti mane sectionem Cadaveris institui, comitante me uno ex meis Collegis amicissimo, qui Literarum Bonarum culturæ deditus, ab Anatomes quoque cognitione, rerumque memorabilium inspectione, haud abhorret. Invenimus totum abdomen, maxime, ultraque gravidi modum, turgidum: in vagina caput fetus poterat tangi nudum, & tantopere deorsum propulsum, ut vix pollicem ab exitu vulvæ distaret, &, quamvis obliquum haberet situm, potuisset tamen ope aptæ Forcipis satis facile protrahi. In incidendo abdomine crassior apparebat, quam in gravidis solet, panniculus adiposus, inque suis cellulis continebat multum aëris, emphysema efficientis, suoque insigni fœtore, ingentem jam adesse putrefactionem, indicantis. In abdominis aperti cavo mox oculis nostris nudum se exhibebat Fetus femellus, maturus, permagnus, lividus, corruptus, toto corpore immaniter intumescens, odorem pessimum spirans, mortemque longiore certe intervallo prægressam fuisse indicans, quam ut incisione abdominis, pridie mane facta, vita ejus salvari potuisset: id quod pristino meo dolori levamen ferebat haud expectatum.

§. III. Non erat tamen ille fetus, vitio Conceptus, intra abdomen gestatus, inque eo suum incrementum ceperat, sed per *Uteri Rupturam* in illud delapsus. Ruptura hæcce erat in regione uteri inferiore atque anteriore, re-
spon-

spondens parti laterali, superiori, posteriorique, ossis pubis sinistri, indeque dextrorsum, parumque sursum, juxta pubem, tendebat, tam magna, ut, quamvis uterus jam esset constrictus, fere quatuor tamen pollices longa esset: margines ipsius laceri, inflammati, locis gangrænosus corrupti, cernebantur. Uterus interim adeo erat contractus, elapso suo fetu, ut in abdomine repræsentaret tumorem, pollices circiter sex longum & quinque latum, in sinistro latere a pelvi ad renem usque extensum, nullis omnino, nisi superne, tectum intestinis, quæ omnia, cum omento suo, sursum pressa, ambiebant uterum, & fetus latera atque partem superiorem: erantque illa, præsertim vero omentum, sanguine turgida, rubra, inflammata.

§. IV. Fetus ipse hunc exhibebat situm: ejus Caput firmiter hærebat impactum cavitati pelvis & vaginæ, ita tamen, ut facies spectaret latus dextrum matris: doloribus partus tantopere erat depressum, ut vires satis insignes debuerim adhibere, priusquam illud inde extrahere potuerim: unde forma ejus, atque faciei species, summo opere erant defigurata: quo tamen non minus, quam violenta dolorum impulsio, contribuisset videbatur illius putrefactio, & forte imprudentium obstetricum rudis tractatio, quoniam pelvis recte constituta erat, anteaque tres partus feliciter enixa fuerat hæc mulier. In uteri fissura memorata, ad inguen cadaveris sinistrum, hæ-

re-

rebat humerus fetus dexter cum sua scapula, sinister libere intra abdomen jacebat: pectus ejus, & venter, respiciebant integumenta abdominis matris, ita ut dextra mamma ossi ileo hujus propinqua esset: dorsum, atque os sacrum, ad posteriora matris spectabant: nates occupabant superiorem abdominis regionem ultra umbilicum, ut anus apertus superiora teneret. Femore dextro deorsum ad abdomen inflexo, in medio ejus cavo, dextrum crus ita ad latus abdominis sinistrum erat extensum, ut pes sursum inflexus lienem fere contingeret: femur sinistrum hærebat in latere dextro, crure super vulvam sinistrorsum reflexo. Cubitus dexter sub articulo pedis dextri cum crure emergebat sursum, manu ejus deorsum inflexa, & amplexa inferiorem femoris partem, simulque genu flexuram: brachium sinistrum in latere abdominis dextro, super os ileum, indeque versus medium ejus cavum, extendebatur, ut digiti pectus medium tangerent, & funiculum umbilicalem comprehenderent.

§. V. Non minus alienam positionem habebat Funiculus umbilicalis: qui, ex abdomine Fetus prodiens, sub parte superiore cruris sinistri, & poplite, sursum flexus, extrorsum ad latus dextrum matris tendebat: in hoc dein latere descendens, juxta latus sinistrum fetus, sub cubito manuque sinistra, pergebat ad mediam abdominis partem, trans pectus fetus, usque ad pubem matris: indeque ite-

R

rum

rum juxta humerum dextrum, parum adscendens finistrorsum, donec per rupti uteri aperturam ingrederetur ad suam Placentam, quae ad parietem uteri posticam, e regione rupturæ ejus (§. II), erat adnexa, partimque cum ovi membranis per illam propendebat.

§. VI. Longe minus felici mihi esse contingebat in iis indagandis, quæ durante pernicioso hoc partu acciderant, conditionibus, quam in acquirenda venia aperiendi cadaver. Omne illud, quod expiscari potuerim ex adstantibus, & quæ prima adfuerat, pseudo-obstetrice, vix quidquam ad illustrandam teterrimæ mortis causam facere videtur: lubet mihi tamen ea, quæ resciverim, hic apponere, ne quid, quod ad Observationem nostram spectat, omisisse videar. Defuncta, quæ a. d. XVII Martii satis bene valuerat, noctis insequentis hora circiter tertia subito correpta fuerat doloribus partus validissimis, ut Obstetricem summa cum festinatione arcessi juberet, utpote aquam sibi effluere, impulsus partus versus exitum fieri maximum, ipsamque ejus exclusionem mox instare, putans. Cum itaque a. d. XVIII obstetrix illa mane advenisset,prehendit, uti mihi exposuit, eo tempore caput fetus tam parum in pelvim descendisse, ut digito suo tangi vix posset. Eodem die post meridiem magnam aquæ copiam e genitalibus profluxisse, absque ullo intermixto sanguine, observavit: atque dein lente admodum, & absque desiderato

rato successu, tragoediam peractam fuisse. Venas a. d. XIX in omni corporis superficie admodum inflatas fuisse, notavit, easque ita distentas permanisse usque ad mortem. Vix percepisse se asseruit ullam dolorum partus efficaciam in depellendo fetu, quum omnes fere spurii essent censendi, quique potius passionem hystericam validam, anxietates immanes, nauseas, & vomitus continuos, excitarent, quam partum promoverent: quibus factum fuerit, ut parturientis ventriculus, quaecunque ei ingererentur, retinere non posset, ita ut, quamvis intolerabili fere siti vexaretur, potum tamen vomitu perpetuo rejicere cogeretur, ægra, ad mortem usque, quæ a. d. XX, horam versus nonam matutinam, contigerat. Inter alias ipsi propositas quæstiones, rogavi, num defuncta, durante partu, quæstia fuisset de insigni dolore & cruciatu, aliave molesta affectione, circa inguinis sinistri regionem? negabat, ullum dolorem singularem ab ipsa indicatum fuisse: num, & quando, sanguinis profluvium e genitalibus, observasset? testabatur, durante toto partus tempore nullum profluxisse sanguinem; quod certe vix credi posse videretur, nisi nimis simplicem istam habuisssem, quam ut suspicarer, quod mihi voluisset imponere: num defuncta in partu, & imprimis paulo ante mortem, spasms & convulsionibus fuisset correpta? asseribat, illam placidissime ad plures abiisse; id quod etiam aliæ ex vicinia, quæ adfuerant, mi-

hi denunciaverant. Plura expiscari, vetuit summa obstetricis ignorantia, vel saltem hic exponere, rerum incertitudo.

§. VII. Historiam uteri in partu rupti mihi hic conscribendam esse censui, non adeo, quod rarissimam, atque inauditam, illam putaverim; sed quoniam novum præbuit exemplum causæ mortis, longe frequentioris, quam a plerisque Medicis, solet existimari, in iis casibus, ubi sæpius paulo post partum, primo adspectu faustissimum, ineluctabili letho repente exstinguitur puerperæ vita. Horret mihi, doletque, animus, quoties de luctuosissima tali rerum facie mecum cogito. Vertamus enim oculos ad Puerperam, mox fetu suo liberatam, quæ, violentissimis partus cruciatibus modo vexata, desideratoque diu partu sequuto, quassantibus doloribus hoc momento immunis facta, summa nunc quasi beatitudine frui videtur, suamque felicitatem gestu non minus, quam verbis, declarat; quæ suaviter sibi ipsi blanditur, auditu visuque suæ sobolis, quam, tamquam viscerum suorum partem, proprioque sanguine pastam, intra uterum gestavit huc usque, ast jamjam amplexibus maternis recipere, lacte suo nutrire, blando sinu summa cum sollicitudine fovere, avidissime cupit; repræsentemus, inquam, quibus contigit in hisce Naturæ efficaciam contemplari, animo nostro maxima illa gaudia, quæ puerperæ, modo Matri factæ, quasi propria sunt.

Re-

Respiciamus quoque Mariti, qui Patris nomine nunc insigniendus est, habitum; quem paulo ante, summo angore, & improsperi eventus metu, perculsum, animoque & corpore tremulum, videramus; quem dolores, thori sui Sociam affligentes, non minus fere ac ipsam cruciarunt; quem dulcis matrimonii fructus nunc exhilarat adspectus; cui, ipso hoc exclusionis fetus peractæ momento, Amor, Lætitia, Spes, undique affulgent, nescio num Matri primum charissimæ, an exoptatissimæ Soboli, animi sui affectum sit significaturus. Addamus his summi illud gaudii spectaculum, quod adauget vultus adstantium, Amicam suam, aut Consanguineam, diris partus cruciatibus liberatam, diuque desiderati infantis matrem, intuentium! Omnem hancce scenam, pulcerrimamque rerum humanarum faciem, qua beatior forte nulla mortalibus data est, non raro, perbreve post intervallum, turbat iniquum animi Puerperæ deliquium, frigidos sudores inter & convulsiones subitanæ post se trahens mortem, totamque domum, atque familiam, percellens lugubri tragœdia, eo tristiore, quo magis inexpectatum sit, & momentaneum quasi illud gaudium evanidum reddat, dolendum hoc multarum Puerperarum fatum! Mortis illius subitanæ solent quidem variæ recenserî causæ, nullas tamen frequentius usu venire crediderim, quam Uteri Hæmorrhagiam violentam, aut hujus organi Rupturam. Hæmorrhagiam sæpe in causa esse, so-

lent quidem plerique agnoscere Practici, an vero recte perspiciant, mali causam plerumque quærendam esse in præcoci solutione & extractione placentæ ex utero debilitato, propterque torporem & inertiam, solitam substantiæ suæ constrictionem (quæ vasa aperta & sinus venosos occludere, & profluvium sanguinis coercere, debet post partum) non exferente, quam maxime dubito: quæ tamen causa summam requirit Medicorum attentionem, mereturque, ut sedulo Obstetricibus inculcetur, sicque illæ abstinere discant a secundinarum solutione, priusquam, constrictionem uteri jam fieri, signa apta declarent (α). Ruptura uteri, altera illa causa mortis subitaneæ Puerperarum, minus etiam, quam oportet, mihi cognita videtur, quamvis insignis exstet numerus observationum, illam adstruentium: ita testatur Gallus Obstetricator GREGOIRE, se decies sexies Rupturam uteri, spatio triginta annorum, observasse (β): cl. HEISTER hanc affectionem in partu difficili sæpius, quam hætenus perspectum est, contingere, recte animadvertit, novum simul exemplum ejus tradens (γ): ill. HALLER, intra sedecim menses, ter observavit uterum ruptum, in Gottingensi, non adeo magna, urbe (δ): occurrunt præ-

(α) Legi super hac re meretur cl. LEVRETI commentatio: vid. *Ejus Suite des Observ. sur les Causes et les Accid. de plusieurs Accouch. laborieux, Art. X*, pag. 261.

(β) *Hist. de l' Acad. R. des Sc. Anno. 1724*, pag. 52.

(γ) *Act. Phys. Med. Vol. I, Obs. CLXXVI.*

(δ) *Opusc. Pathol. Obs. XXXVIII.*

præterea varia, apud diversos Scriptores dispersa, exempla, quæ maximam partem colligi poterunt ex HEISTERI Institutionibus Chirurgicis (ε), ut et I. F. BEHLINGII Dissertatione (ζ), atque cl. CRANTZII Commentario (η): neque dubium est, quin multa alia fiant, quæ cum ipsis gravidarum, puerperarumve, cadaveribus, terra recondantur. Dolendum itaque summopere est, tam incertam esse hujus mali diagnosin, quodque huic formandæ non majorem lucem adfuderint memoratæ observationes, partim, quia Auctores, uti quoque mihi contigit, partui infelici plerumque non adfuerint, aut nimis fero accesserint; partim, quia ea, quæ in cadaveribus notanda erant, anteaque erant prægressa, haud accurate satis descripserint. Unde nos generalioribus quibusdam signis ab HEISTERO, CRANTZIO, & ROEDERERO (θ), collectis, oportet huc usque esse contentos.

§. VIII. Si Rupturæ uteri varias Causas, apud Observatores occurrentes, & a modo citatis præcipue distinctius propofitas, intueamur, in nostra observatione videntur plures concurrisse, ad lethalem istam affectionem producendam: uti v. g. Fetus permagni volumen, & forte im-

ma-

(ε) Part. II, Sect. V, Cap. CXIII, §. XIV.

(ζ) *Diff. de Rupto in partu Utero*, Altorf. 1736: quæ etiam existat in cl. HALLERI collectione *Diff. Chirurg.* Tom. III.

(η) *De Rupto in partus doloribus Utero*, Lips. 1756.

(θ) *Elem. Art. Obst.* §. 764.

manes robustorum artuum motus, aut convulsiones; dein iniquus Capitis situs in pelvi; ipsius quoque Uteri positio obliqua; Placentæ denique adnexio ad posteriorem uteri parietem, eo suam symbolam conferre potuerunt: neque mihi non verisimile videtur, ultimam causam præcipuas egisse partes, quum satis constet, eam in anteriore uteri pariete majorem extensionem atque extenuationem, adeoque faciliorem substantiæ uteri ad ossa pubis compressionem & collisionem, potuisse efficere, tandemque ipsius rupturam, concurrente una, alterave, causa, excitasse (1). Incertum vero illud temporis momentum videtur, quo contigerit hæc uteri Ruptura: si tamen in re obscura & incerta hariolari liceat, haud alienum a verisimilitudine putaverim, illam jam factam fuisse prima partus nocte, cum violentos istos dolores percipiens instantissimam fetus exclusionem puerpera expectabat, adveniens interim obstetrix caput ejus vix attingere poterat (§. VI): faventque huic suspicioni, lentor & inefficacia reliqui partus; maxima fetus corruptio; insignis quoque ipsius corporis matris putrefactio; cumque iis juncta successio variorum effectuum memoratorum, absque ulla alia apparente rupturæ causa, aut tempore, durante integro partus decursu.

Sym-

(1) De illa expansione inæquali uteri a varia Placentæ sede passim scripsit cl. LEVRET, imprimis *Suite des Observ. Art. II, Sect. I, pag. 80 et suiv.* ut et cl. BOEHMER in *Diff. cit.* ad pag. 112: deque ruptura inde nascente conf. L. L. MULLER, in *Diff. de Rupto Utero*, Basil. 1745, §. XCIII ad XCVIII.

Symptomata, quæ doleo me observare non potuisse, sensim sensimque deteriora (quantum ex narratione patet) facile explicantur, si mali sedem & naturam perpendamus, nisi quod mirum cuilibet, absque dubio, videbitur, nullum apparuisse sanguinis profluvium: potuit autem primum capitis, dein vero humeri, appressio ad labia vulneris, totiusque pelvis oppletio exacta, omnem intus retinere sanguinem. Signorum Rupturæ uteri doctrina nullum ex nostra observatione capere potuit emolumentum, propter serotinum meum adventum, & historiam morbi imperfectam. Supereſt, ut paucis respondeam ad propositam quæſtionem, „ num parturiens nostra ab accedente „ perito Obstetricatore potuiſſet ſalvari? vel, quod eodem redit, „ num in alia ſimili rerum conditione ab Arte obſtetricia aliquod auxilium exſpectari poſſit; an potius „ miſera certæ morti ſit tradenda? Si durante partu certis ſignis conſtaret, talem Rupturam uteri factam fuiſſe, & mater lethalibus omnino ſymptomatibus, quæ certo certius indicarent proxime inſtantem mortem, nondum laboraret, nequaquam peritis ſuæ Artis licitum fore opinor, negligere quidquam, quod certo morituram forte poſſit ſalvam reddere: auxilium autem imprimis determinari debere a vita ſuperſtite, vel non ſuperſtite, Fetus, huiusque ſitu. Si viveret fetus, totus in abdomen prolapſus, deque ruptura uteri conſtaret certo, non differendam eſſe, ſal-

va Aliorum opinione, Sectionem Cæsaream, cenſeo, eo-
que magis hanc licitam eſſe in hoc caſu, quo vita matris,
æque ac fetus, certius in tanto verſatur discrimine, ut a-
lio nullo modo poſſit ſervari. Si caput in pelvim impa-
ctum hæreret, Forceps, ſi vivi fetus aliæ partes præviæ
forent, Verſio in pedes, eſſet tentanda. Si conſtaret, de
vita fetus jam actum eſſe, tum, prouti ſitus illius indica-
ret, vel invertendum eſſe fetum, & pedibus præviis excu-
tiendum, vel Forcipe, aut Hamatili, capite prehenſo, eſſe
protrahendum, ſecundum Artis regulas. Præter aureum
illud CELSI præceptum, „ anceps, nempe, remedium præ-
„ ſtare ſemper nulli “, inducor aliis quoque cauſis, quæ
mihi perſuadent, illa Artis tentamina oportere omnino
potius inſtitui, quam miſeram parturientem, ſuo cum fe-
tu, indubitatae morti relinqui: dantur enim obſervationes,
quibus non levis aſſulget ſpes, fore, ut aliquando illæ o-
perationes ſuccedant: conſtat, ſcilicet, quamplurimis ob-
ſervationibus, uteri aperturas, per ſectionem cæsaream,
vulnera, ulcera, abſceſſus, aliove modo, factas, certam
mortem non ſemper producere; neque patet, cur Ruptu-
ra recens magis foret lethalis; dantur, dein, hiſtoriæ ab
HILDANO, PISTORE, SAVIARDO, Aliisque, deſcriptæ, te-
ſtantes, poſt factam uteri Rupturam, aliquot dies ſuper-
vixiſſe parturientes, quod etiam noſtræ contigiſſe videtur;
exſtant, præterea, exempla, ubi verſione fetus fuerint
pro-

protracti, & nonnullos dies vitam continuaverint puerperæ, qualia duo descripsit cl. DE LA MOTTE (*); confirmat, denique, nostram sententiam successus ille cl. RUNGII, qui retulit „ ægram feliciter reconvaluisse, educto „ fœtu, licet per rupturam uteri intestina mulieris manu „ perspicue tetigerit, eaque hac aliquamdiu, ne in utero „ rum irruerent, donec hic se multum constrinxerit, represserit (λ).

C A P U T IX.

*Partus Naturalis a prævio permagno Vaginæ
Sarcomate retardatus, hoc ablato, feliciter
peractus; & Symptomatum Puerperii
periculossimorum sanatio.*

§. I.

Ad Feminam primiparam, annorum triginta, mane a. d. VII Octobris MDCCCLX vocatus, ex obstetrice & adstantibus didici, parturientem, jam ultra viginti quatuor horas, passam fuisse dolores multos, atque violentos; aquam amnios lente & guttatim effluxisse, absque magna membranarum bulla formata; inde, ab hora hesternæ vespertina sexta, accessisse profluvium sanguinis ex genitalibus,

S 2

(*) *Traité compl. des Accouch. Obs. CCCXVI & CCCXVII.*

(λ) Conf. HEISTERI loc. cit. & CRANTZII L. c. §. XXVIII.

bus, idque fatis copiosum hucusque continuari; hoc autem præcipue animos præsentium commovere, quod obstetrix, quæ per omne partus tempus asseruerat, omnia recte procedere, ideoque faventem semper prognosin formaverat, nunc aliam omnino rerum faciem prædicaret, quum in vagina loco capitis fetus, quod antea prævium putaverat, inveniret corpus aliquod peregrinum atque insolitum, quod, num esset placenta prævia, an mola, an monstrosi fetus reliquiæ, ignoraret.

§. II. Qua narratione audita, ad parturientem accedens, eam inveni ex diuturno & copioso sanguinis profluvio, atque lento & doloroso partu, admodum debilitatam, inque vulgari fedili hucusque, prouti pessimus est obstetricum mos, detentam, & summopere defatigatam; partes genitales ejus tumentes & dolorosas; abdomen quoque valde tumidum, & præ dolore attactum fere nullum ferre valens: maligna ceterum nulla erant symptomata. Tactu dein reveraprehendi, extra vaginam propendere Corpus carneum, ingens, capitis infantis recens nati fere magnitudinem æquans, glabrum, fatisque durum & rotundæ figuræ, ut placentæ habitum præ se nequaquam ferret: quod porro apparuit sanguinolentum, hinc inde nigricans, externe membrana quadam investitum, per quam distributæ erant venæ magnæ, lividoque sanguine turgidæ: lacerum quoque multis in locis erat hocce corpus

pus, propter præviam rudiorē & frequentiorē explorationem. Excrescentiam itaque carneam, seu Sarcoma, Polypum vaginæ vulgo dictum, adesse, nullus dubitavi, perque ulterius rei insolitæ examen clarius didici. Summa namque cum attentione molem istam (quæ totum vaginæ finem adimplebat) examinans, intraque vaginam digitos mittens, detexi, illam versus superiora sensim sensimque crassitie decrescere, & piriformem terminari in pedunculum, satis longum, unius fere pollicis cum dimidio diametrum habentem, qui anteriori parieti vaginæ, pone ossa pubis, firmiter erat adnexus, similiterque, ac totum Sarcoma, hinc inde laceratus, & facile admittens, ut digiti ad totum ejus ambitum libere circumagi possent. Ulterius demum explorando offendi in superiore vaginæ parte Caput fetus, situ naturali prodiens, simulque animadverti, illud a doloribus partus in pelvim deprimi, contra ossa pubis adigi, istumque pedunculum, imprimis eo tempore, quo dolores vigerent, ad ea fortiter apprimere, clare percepi.

§. III. Rite ponderatis hisce rerum momentis, præsentaneum maxime auxilium requirere parturientem nostram, res docebat atque ratio, si respiceretur partus diuturnitas, sanguinis copiosum profluvium, insignis corporis ejus debilitas, & vitæ fetus, si hæc adhuc perduraret, periculum; omnium vero maxime hoc urgebat, quod,

quamdiu magnus ille polypus adesset, qui vaginam occluderet, tamdiu partus fieri non posset. Cogitanti itaque mihi de apta encheiresi, qua tolli posset ingens illud partus naturalis obstaculum, duplex præcipue animadversione digna visa fuit, scilicet, vel ligatura pedunculi, & sarcomatis infra illam separatio, vel pedunculi solutio, atque sarcomatis protractio, absque ligatura. Priorem curandi methodum, quam maxime indicare videbatur minor hæmorrhagiæ inde futuræ metus, amplexus fuisssem, nisi obstitisset defectus apparatus necessarii in casu inopino, atque præcipiti; dein quoque ingens propendentis polypi moles, & partium genitalium sensibilitas maxima, eam perdifficilem reddidissent; prætereaque ab ea metuendus fuisset major dolor, post partum quoque duraturus, & prava effecta excitaturus. Alteram curandi methodum, præsentaneo auxilio ferendo aptiorem, imprimis si prudenti contorsione pedunculi separatio Sarcomatis perageretur, duæ tamen difficultates me impediabant mox adhibere, nempe Dolor insignis a contorsione metuendus, & Hæmorrhagia ipsam sequutura. Utramque difficultatem animo volvens, quod ad Dolorem, concludi posse putavi, eum forte, propter pedunculi mollitiem, compressionem, & incipientem corruptionem, fore minorem; saltem majorem, quam a Ligatura, non futurum; & mox, post Sarcoma ablatum, cessaturum esse; imo liberum semper me, si excederet

deret nimis, in alia methodo amplectenda, futurum. Quod ad Hæmorrhagiam, sequentia ponderavi; 1°. Totum Polypum livescere, & hinc inde nigrescere, hincque eum, præcipue vero pedunculum ejus, caput fetus inter & ossa pubis compressum, variisque laciniis jam corruptum, vix statui posse pleno rivo sanguinem esse emissurum, tamquam jam fere emortuum: 2°. Contorsio prudenter instituta, videbatur hic idem factura esse, quod in vulneribus sclopetariis, inque partibus, contorsione avulsis, fieri, observationes chirurgicæ docent, scilicet contundendo vasa, eorumque orificia obturando, hæmorrhagiam parvam, aut nullam, produci: 3°. Magna spes erat fore, ut, ablato Sarcomate, Caput fetus doloribus propulsum, reliquam pedunculi partem, vaginæ adhærentem, se inter & ossa pubis interciperet, totoque partus reliquo tempore ita comprimeret, ut sanguinis coerceretur profluvium, sicque mortificatio, atque separatio, ejus potius promoveretur: 4°. Docuerant observationes VATERUM atque SLEVOGTIUM, talia Sarcomata abscissa ne quidem multum sanguinis effudisse, dum e contrario Ligaturam non leviam, etiam post ablatum fungum, sequerentur mala (α). Quibus argumentis debite comparatis, ad separationem ejus Polypi, absque ligatura, faciendam inclinavi.

§. IV.

(α) Vid. VATERI *Diff. de Sarcomate e pudendo mul. sectione sublato*, Wittenb. 1728, §. XI, ut & in Casu dissertationi ei præmissa.

§. IV. Cum itaque convenientem & Ægræ, & mihi, curaveram corporis positionem, polypum istum, quam alte potui, arripui manus dextræ digitis, iisque, pedunculum ejus amplexis, protraxi; hunc dein prudenter & lente contorfi, assiduo attendens ad dolores, cavensque ne eos excitarem nimios: quum illos, qui aderant, commode satis ferre posset decumbens, eodem modo perrexi, atque, intra breve satis spatium, separatum a suo pedunculo Polypi corpus amovere potui: quod dein ponderavi, & libram unam cum dimidia æquare deprehendi: magnum sane Sarcoma, mihiq; etiam nunc in liquore spirituoso aservatum.

§. V. Successu optato haud caruit peracta Operatio: perdurantibus enim partus doloribus, post remotum illud obstaculum, Caput fetus mox ulterius in vaginam & pelvim descendit, & profluvium sanguinis non tantum non fuit sequutum copiosius, sed e contrario lentius, sensimque parcius, fluxit. Tumque, quia omnia ad Naturæ normam satis videbantur composita, jubebam defatigatam parturientem lectulo imponi & foveri, ut quiete, & forsitan quoque somno, uteretur, viresque fractas recuperaret; utque res eo felicius procederet, mixturam confortantem, leniter adstringentem, & parum emmenagogam, quavis dimidia hora propinandam, præscripsi. Sic facta virium instauratione, auctisque sensim partus doloribus,

Ægra

Ægra me tunc absente, præcipiti dolorum incitamento, versus vesperam enixa est puerum mortuum, a cuius variis corporis locis manuum tractatione cuticula secedebat, id quod, non minus, quam totius infantis livor, atque intumescencia, jam ab aliquo tempore eum mortuum fuisse, declarabat. Secundinæ absque ullo labore fuerunt excussæ, & modicus tantum sanguinis fluxus partum sequutus fuit. Reliquias Pedunculi, mox post fetus exclusionem, sive sectione, sive alio modo, auferre absens non potueram, postque meum adventum illud dissuadebant puerperæ debilis status, hæmorrhagia forte sequutura, aliaque adversa symptomata metuenda.

§. VI. Status Ægræ post partum aliquot diebus fuit valde periculosus. Totum corpus erat summopere defatigatum, illaque imprimis conquerebatur de cruciatibus immanibus circa coccygis & lumborum regionem: aderat somni defectus: tumor ingens abdominis cavum supra pubem occupabat, & sanguinem in utero coagulatum indicabat: lochia post partum fere nulla fluebant, neque etiam durante toto puerperio prodierunt, ut & hinc certissime constaret, nullum sanguinem fundi a sarcomatis pedunculi vasis abruptis: humores aquosi, insignem fœtorem spirantes, copiosissimi e genitalibus profluebant, totumque fere lectum inundabant: accedebat urinæ incontinentia & ardor, cum magnis vesicæ tenesmis, indeque natis doloribus:

bus: quibus symptomatibus, Ægram in summo vitæ discrimine versari indicantibus, die quinto post partum superveniebat ingens diarrhœa cum magnis torminibus, quæ finem tragœdiæ impositura videbatur. Omnibus hisce malis, ad pejorem statum redigendis, non parvam symbolam afferebat pessima Perinæi fissura, in præcipiti violentoque partus nixu facta, tendens usque ad anum, cujus tamen ambitum non læserat: quæ continuo immani cruciatu puerperam afficiebat, eoque magis ad ejus perniciem conferre poterat, quod imperita atque morosa obstetrix, licet me monente, illudque vitium suspicante, semel iterumque partes externas, valde dolorosas, examinasset, aut occultaverat istam læsionem, aut saltem neglexerat; recte enim eas se habere audacter asseruerat: non mirum itaque, quod præ continuo huc affluentibus fœtidis humoribus, recens illud vulnus tumorem atque inflammationem contraxerat, magnosque illos cruciatus fecerat, qui me ipsum ad examen accuratius incitabant, summumque gangrænæ, & intestini recti læsionis, cujus indicia jam exstabant, metum injiciebant. Teterrima inter ista symptomata, unicum adhuc bonæ notæ signum aliqua spe animum excitabat, febris scilicet validæ absentia, quæ si adfuisset, vires tollendo, atque uteri inflammationem incitando, brevi ad plures dimisisset puerperam.

§. VII. Medicamina ex Artis regulis propinata, pro varie-

rietate symptomatum varia, naturæ viribus adjuta, statum Ægræ nostræ periculosissimum, paucos intra dies, ita commutarunt, ut sanationis spes non exigua affulgeret. Externorum ope cataplasmatum emollientium abdominis tormina atque dolores mitigavi, & tumorem ejus sensim evanidum reddidi, quin tamen ullus lochiorum fluxus, aut coagulati sanguinis expulsio, sequeretur. Antiseptica, depurantia, balsamica, sedulo ad partem affectam applicata, perinæi fissuram feliciter persanarunt. Variis adhuc symptomatibus vexata puerpera, tandem ea superavit, & convalescere cœpit: sexta hebdomade urinam perfecte retinere potuit, atque porro plane cum sanitate in gratiam rediit, hoc tempore sanissima adhucdum vivens, deque nullo, ex suo puerperio superstite, malo unquam querens: in eo autem voto meo semper renuens, quod nunquam voluerit dein mihi permittere explorationem, visuro quidnam de pedunculo abrupto in vagina supereffet, aut de ipso effet factum post operationem.

§. VIII. Nullum dubium est, quin sanationem in hisce rerum angustiis maxime effecerit ingens illa Diarrhœa, inde verisimiliter orta, quod coagulatus intra uterum sanguis attenuantium, atque emollientium, ope dissolutus, a vasis resorbentibus in viam circulationis delatus, & critica evacuatione ad alvum depositus, fuerit: licet negandum mihi non videatur, copiosissimum illud aquæ foetidæ

profluvium (§. VI) suam quoque symbolam eo contulisse. Periculosissimum puerperii symptoma quamvis merito habeatur ista Diarrhœa, non semper tamen desperatam prognosin, in gravissimis quoque conditionibus, exin petendam esse, docet exposita morbi historia, imprimis, si Lochiorum deficientium vices suppleat. Neque tamen talia Naturæ salutaria conamina semper ex voto succedere, inter alios me docuit sequens casus, quem liceat mihi hic apponere, tum quia nonnulla cum præcedenti habet similia puerperii symptomata, tum propter singulares, quæ me movent, rationes. Anno scilicet hujus sæculi quinquagesimo septimo nobilis quædam in hac urbe Matrona, plurium infantum fecunda mater, variis prægressis antea morbis, maxime autem labe phthifica, corpus suum magnopere debilitata, sagacis tamen atque expertissimi Medici auxilio multum sustentata, postquam gravida denuo facta erat, ad octavum gestationis mensem cum pervenisset, magnoque frigori se exposuisset, subito tanta corripiebatur uteri hæmorrhagia, ut præstantissimis remediis frustra adhibitis, atque perdurante fluxu subortis convulsionibus & animi deliquio, ego in consilium vocatus nullus dubitaverim (neque aliter Medicus ille judicabat) unicum adhibendum esse, quod supererat, remedium, Fetus nempe per pedes protractionem. Quo breviter atque felicissime a me peracto, sensim ad se rediit puerpera, & tam bene sequenti post illum

illum partum die se habebat, ut optimi successus egregia spes daretur: ast dein debitum negligens regimen, animique & corporis moderamini haud satis indulgens, incidit in lochiorum obstructionem, febrim, uteri inflammationem, cum insigni duroque abdominis tumore, supra regionem pubis elevato, cum manifestis accumulati sanguinis coagulati indiciis, quem per orificium uteri foras educere impediabat violenta ejus constrictio. Internis, externisque, medicaminibus efficiebatur quidem, ut febris minus valida esset, illudque coagulum resolveretur, sicque abdominis tumor dispareret fere omnis, sed, quum nihilominus nulla sequeretur lochiorum evacuatio, sanguis iste dilutus intra massam circulantem resorptione deferabatur: hunc vero aut ferendo, aut subigendo, impar Natura, novam accendebat febrim, eumque partim, facta metastasi, deponebat ad genu sinistrum, ubi ingentem tumorem, durum, tensum, dolentem excitabat, partim ad cerebrum propellebat, tanto cum febris incremento, delirio, aliisque pessimis symptomatibus, ut, licet dein salutarem magis metastasin & evacuationem per Diarrhœam moliretur, debile tamen corpus, decimo nono post partum die, symptomatum violentiæ succumberet.

CAPUT X.

Hæmorrhagia uterina diuturna Gravidæ, a Placentæ nexu ad orificium uteri orta, periculossissimis symptomatibus stipata, extractione Fetus, salva matre, sanata.

§. I.

Femina triginta septem circiter annorum, valde debilis, utpote quæ, præter multifarias animi ægritudines, plures ediderat partus, nec non septem jam passa fuerat abortus, denuo gravida facta, cum mensem fere quartum attigisset, in varias incidit affectiones, adversus quas, postquam varia remedia frustra tentaverat, currente mense Februario ciccicclvii, meum quærebat auxilium, quod minus ordinate ipsi ferre me non posse dolebam, quum sex fere horis ab hac urbe distaret pagus, in quo habitabat. Querebatur nempe imprimis de *Fluxu uterino* continuo, & valde copioso, cum dilatatione ipsius orificii uteri, quæ nunc erat major, nunc minor, quandoque etiam nulla apparebat, accedentibus præterea aliis incommodis, insigne periculum vitæ indicantibus, qualia præcedentes suos abortus prægressa fuisse, experta olim fuerat: comitabantur enim istam Hæmorrhagiam summa corporis debilitas, febris, nausea continua, vomitus omnia, quæ

quæ ingerebat, e ventriculo expellens, anxietates, flatus, ructus, passiones hyſtericæ, animi quoque deliquia: dum inter omnia hæc ſymptomata nihilominus Fetus vitam perdurare, ex perceptis ejus motibus in utero Ægra aſſereret.

§. II. Quum, tanta diſtancia ab Ægra remoto, veram hæmorrhagiæ cauſam dignoſcere mihi non liceret, ad cauſas prægreſſas, corporis debilitatem, animi commotiones, aliasque conditiones, reſpiciens, ſolutamque placentæ portionem pro cauſa fluxus ſanguinis habens, adverſus memorata ſymptomata præſcribebam medicamenta corroborantia, leviter adſtringentia & anodyna, quorum baſin, evitatis ſtimulantibus, nimium ſpirituofis, atque calidis, conſtituebat Cortex Peruvianus: ſimulque epithematibus cardiacis, aromaticis, vinofis, externe ventriculi regioni, & præcordiis, applicatis, naufeam vomitumque corrigere, hocque modo alimentorum & medicamentorum retentionem reſtituere, tentabam, ea ſpe, fore, ut mihi contingeret eſſe adeo felici, in hac quoque Ægra ſucceſſum adeo fauſtum videre, qualem in aliis, ſimili hæmorrhagia laborantibus, hac methodo medendi uſus, fueram expertus. Efecerunt revera dicta remedia, ut ultra tres hebdomadas melius ſeſe haberet Ægra, mente conſtaret, ejusque vires corporis conſervarentur, quamvis tamen interea modo hoc, modo alio, ſymptomate vexaretur, redeunte
etiam

etiam sæpius sanguinis profluvio, licet minus copioso. Hæc præcipua fuit causa, quod, a. d. xxiv Februarii denuo consilium meum rogatus, omnem præveniendi abortus spem amitterem, summaque perspecta corporis debilitate, parum expectarem a Naturæ solius operatione, in expellendo fetu tam magno, absque ingenti vitæ matris discrimine, adeoque consulerem, ut, quamprimum orificii, mollis jamjam facti, fieret dilatatio, & partum Artis auxilio absolvendi nasceretur occasio, obstetrix quantocius protraheret Fetum.

§. III. Continuato interim præscriptorum medicamentorum usu, protracta res est ad d. ix Martii, quo redibat Hæmorrhagia uteri cum magno impetu, atque ingenti dolore, expulsis simul multis coagulati sanguinis grumis: debilitas, febris, nausea, anxietas, deliquia, omnia in pejus ruebant: arcessita obstetrix, quæ extremum Artis auxilium decumbenti esset præstitura, cum rerum conditionem exploravisset, assererat, se nullam orificii aperturam detegere, neque matrem a suo fetu liberare posse hujus protractione; fidem præterea suam apud Ægram & Adstantes, oppositis plane status morbi expositionibus, diminuebat, tandemque plane perdebat. Insequenti biduo symptomata, a dictis morbi conditionibus individua, decumbentem afficere pergebant: sanguinis interim profluvium iterum diminui, & dein cessare; augeri tamen fe-

febris, debilitas, anxietas, deliquia; vomitus omnia ingesta expellere; Ægra denique quævis medicamina respuere, imo fastidire.

§. IV. In hisce rerum angustiis ad me accessit Frater ejus, atque enixe rogavit, ut ipse suæ sorori opem ferre vellem: cui petitioni ut annuerem facilis, urgebat tristissimus Ægræ status, atque amicitia, quæ illum inter & me intercedebat. A. d. itaque XII Martii vespera versus horam sextam ad illam perveni, eamque deprehendi valde febricitantem, maxime debilem, & eo magis prostratam, quod prægressa nocte somno nullo fuerat refecta; sitim patiebatur immanem; arida cutis nulli sudori transitum concedebat; pulsus erat debilissimus; linguam obsidebat crusta densa & tenax; anxietas aderat continua, cum tanta nausea, ut alimenta, aut medicamina, ingesta illico vomitu rejiceret: inter omnia autem hæc symptomata nullum hoc tempore sanguinis profluvium adesse, testabatur. Explorationem manu instituens, inveni partes externas dolentes; vaginam interius satis mollem, & glabra humiditate perfusam; orificium uteri valde altum habens situm, & tactu vix percipiendum, nisi post duos tresve in sinum immisos digitos; quo facto distinctius explorandi nactus occasionem, offendi os tincæ tumidum, atque admodum molle, cum aliqua, attamen adeo parva, ut ægre capere posset digiti indicis apicem,

dilatatione, quam replere percipiebam Corpus quoddam molle, sanguine coagulato aliquanto densius: levi ulterius opera hanc aperturam ita poteram dilatare, ut, apicibus digitorum indicis & medii immixtis, apte possem examinare corporis istius mollis habitum, & ex eo concludere, *Placentæ, orificio interne adnexæ, portionem solutam*, præviā, hæmorrhagiæ prægressæ veram esse causam: statum porro orificii uterini reperiēbam talem, ut absque magna difficultate ulteriorem ipsius expansionem fieri posse præviderem; nihil vero de Fetu, ejusve situ, quamvis jam quintum attigisset mensem, notare valebam. Peracta exploratione digitis adhærebat multum tenacis muci, nec non filamenta aliquot sanguinis coagulati, licet ceteroquin nulla hæmorrhagiæ præsentis adesset nota.

§. V. Exposita symptomata & signa attente ponderanti, facile quidem mihi erat perspicere, præsentaneum auxilium exigere nostram decumbentem, neque soli Naturæ id negotium committi posse tuto, ast potius quantocius partum manu absolvendum esse; ne certo moreretur ægra, & solum, quod superesse videbatur, remedium negligetur. Varia erant argumenta, hancce conclusionem mihi dictantia: 1°. Placenta suam adhæsiōem habente ad orificium uteri, ejusque portione jam soluta & corrupta, nec non dilatato tantopere ore tinæ, non posset fieri, ut ad nonum mensem retineretur Fetus in utero. 2°. *Ægra,*
ad

ad summam debilitatem redacta, singulis diebus mortis evidenti periculo maneret exposita; imo si memoratum terminum vel attingeret, non posset tamen partum eniti absque hæmorrhagia valida, aliisque symptomatibus maximopere periculosis. 3° Ægræ dispositio ad abortum, quæ solet altissime, in feminis abortum sæpius perpeffis, suas figere radices, nullam in hisce morbi conditionibus spem relinquere videbatur, fore, ut absque ulteriore placentæ solutione, ad finem graviditatis mater cum fetu suo perveniret. 4° Maxima debilitas indicabat, Naturam solam non sufficere ad expellendum fetum, qui jam adeo provectus esset; vetabatque profluvii sanguinis metus illam ope remediorum stimulantium & emmenagogorum incitare ad officium suum. Hæc itaque efficiebant, ut ancipitem opem præferens nulli, consilium meum Fetus protinus in lucem producendi cum ipsa decumbente, ejusque consanguineis, communicaverim, simul hisce indicans maximum illius operationis periculum, & successus incertitudinem, quæque reliqua ad justam spectabant prognosin.

§. VI. Omnibus itaque consilio meo annuentibus, mox commodum parturienti situm Ægræ conciliavi, eaque cardiaco quodam sustentata, manum dextram in finem illius immittebam, tumque leni prudentique opera eo usque dilatabam uteri orificium, ut statim duos, deinceps omnes simul, digitos, ipsi inferere, & satis commode ulte-

riorem ejus aperturam, absque validis doloribus, perficere possem. Interim haud liberam hoc tempore a spasmodica affectione esse decumbentem, docere videbatur orificii uterini contractio tam magna, ut integram meam manum immittere non valerem; cui simul aderat tam valida partium externarum contractio, ut inde operanti manui insignis induceretur defatigatio, vix nisi a sphinctere, aut musculo contractore, vaginæ, spastice affecto, derivanda: quæ, quantum sæpe in laboriosis & diuturnis operationibus obstetriciis, præcipue in fetuum inversionibus peragendis, operanti sit molesta & nociva, expertos harum rerum haud latere poterit. Immissi digiti certiore me reddebant de adhæsione Placentæ ad internam orificii, & segmenti inferioris, uteri superficiem, facileque nunc per corpus hocce molliusculum, & ovi membranas, distinguere poteram Fetus, in aqua fluctuantem, suoque capite deorsum (*) vergentem, versus suæ matris latus dextrum. Soluta porro placenta, facile mihi erat membranas ovi pertundere, manuique aditum intra cavum ejus parare: quum vero interea, vel propriis viribus, vel motibus maternis, circumvolutum deprehenderem Fetus, offendi pedem ipsius una cum effluentibus aquis, per factam membranarum aperturam, prodeuntem: quo apprehenso,

pro-

(*) Conf. supra pag. 115.

protrahebam mox, atque facili opera, Puellam abortivam, quæ quintum mensem cum dimidio circiter attigerat. Secundinæ facile sequebantur protractum fetum. Manus denuo immissa, cum insignes coagulati sanguinis grumos foras eduxisset, atque substantiæ uteri bonam constrictionem, & cavi ejus occlusionem, fieri percepisset, felicissime & intra breve temporis spatium absolvebatur partus.

§. VII. Quæ in ipso partu peragendo bona mente valuerat, & corpore suo commode Artis molestias tulerat, nec non post extractionem fetus satis bene per semi circiter horam se habuerat, puerpera, deinceps correpta fuit animi deliquiis, cum summa præcordiorum anxietate, respiratione difficillima, horripilatione, tremore, frigore, oculorum nictitatione tremula, labiorum motu spasmodico, frigido sudore, pulsu contracto & debilissimo, aliisque symptomatibus, totidem fere mortis, fores jamjam pulsantis, nunciis. Exhibitis autem medicaminibus nonnullis cardiacis & roborantibus; applicitis etiam externe ad loca corporis maxime bibula refocillantibus, vinosis, aromaticis; frigore quoque discusso per calidas fomentationes; factum fuit, ut felici non minus, quam inexpectato, successu, morti, quæ inevitabilis videbatur omnibus, eriperetur nostra ægra, atque postea adeo faventem sibi Naturam atque Artem fuerit experta, ut satis brevi

tempore a puerperio reconvaluerit, imo sanitatem meliorem, quam antea, adeptam fuerit, &, in hunc usque diem recte valens, sæpius mihi propter suam gratitudinem, nec non egregium Artis successum, perjucundum præbuerit spectaculum.

§. VIII. Causam singularem hæmorrhagiæ uteri, puerperis, æque ac gravidis, toties funestæ, aut saltem periculosissimæ, exhibet præmissa historia, quæ quando practicas observationes, & variorum Obstetricantium libros intueor, multo majoris momenti habenda, quam plerisque factum fuit, mihi videtur, & in Fluxibus uteri sanguinis longe frequentior esse, quam vulgo a Medicis attendi solet, imprimis illis, qui Artis obstetriciæ praxin haud excolunt, & imbuti sunt falso isto, quod fundum uteri docet esse perpetuam placentæ sedem, præcepto, tanto difficilius ex eorum animis excutiendo, quanto majore auctoritate polleant isti Opinioni faventes Magistri: dum interim illa manifesto refutatur multis summorum Virorum observationibus (β), quæ demonstrant, nullam dari superficiem inter-

næ

(β) Summus Anatomicorum B. S. ALBINUS vidit eam ad parietem posteriorem adhærere, Tab. Ut. Grav. IV, VI, & VII; ALEX. MONRO senior, in quinque gravidis illam uteri parti anteriori memoravit adnexam, *Medical Essays and Observ. &c. Vol. II, Art. IX*, pag. 108. edit. IV; VATERUS parti posteriori adnexionis locum delineavit in Tabula Diss. de Utero Gravido &c. quæ occurrit in clar. HALLERI Collect. Anat. T. V, pag. 261; SMELLIE parti posteriori, Tab. VI, fig. II; parti posteriori & inferiori, Tab. VIII; posteriori superiori, Tab. IX; & parti laterali dextræ, Tab. XI; RÖDERER parti inferiori posteriori, Icon. ut. hum. Tab. III; ANT. DE HAEN lateri dextro, Rat. Med. part. VI, Cap. I, §. VIII. Conferri maxime hic debet cl. P. A. BOEHMERI Diss. pag.

næ uteri plagam, cui aliquando adnexa non inveniatur placenta, uti propria experientia mihi sæpius etiam confirmavit (γ): imo, sicuti in nostro casu (ut & in observatione §. IX exponenda) ipsi orificio uteri insidebat, ita quoque Aliorum observationes idem testantur (δ). Quæ placentæ sedes si locum habeat, non posse non fieri uteri hæmorrhagiam durante graviditate, aut imprimis appropinquante & vigente partu, semperque exinde in summum vitæ periculum Matrem simul cum Fetu deduci, nemo inficias ire poterit, qui fabricæ partium, atque modi, quo Natura in fetu excludendo operatur, cognitionem tantum levio-rem acquisiverit. Insigni itaque laude afficiendus est clar. LEVRET, quod singulari studio hanc materiem elaboraverit (ε), sicque causam mortis minus, quam oportebat, perspectam, in aprico posuerit, sed & aptam indicaverit methodum, quam Medici atque Obstetricantes in simili-
bus

112. citata, ut liceat mihi multis Aliorum exemplis recensendis supersedere.

(γ) Vid. quæ superius scripta sunt pag. 93, 102, 130, & in Cap. XI historia dicentur.

(δ) Funestum exemplum ex cadavere feminae, in partu mortuæ, descripsit cl. PETIT, *Hist. de l'Acad. R. des Sc. Ann. 1723, pag. 38*. Varia alia indicavit cl. HALLER in Not. ad Præl. BOERHAV. Tom. V, Part. II, pag. 234. Aliud habet ROEDERER l. c. pag. 32, not. 6, ubi & similes Aliorum observationes citavit; nec non cl. LEVRET, qui de industria rem hanc singulari Capite tractavit, *Suite des Observ. Art. II, Sect. III*; nec non J. D. E. BRUNNERI *Diff. de Partu prætern. ob situm Placentæ sup. Orif. int. uteri*, Argent. 1730.

(ε) Non tantum loco mox indicato, sed imprimis in Commentario peculiari, qui occurrit in Supplemento Operum Ejus, edito cum Libro, cui titulus est, *l'Art des Accouchemens démontré par des principes de Physique & de Mécanique*, Art. IX, pag. 342. II Ed. a Paris 1761.

bus rerum conditionibus sequantur, ut suas ægras a morte liberent; quemadmodum luculento exemplo nostra evincit observatio.

§. IX. Quam necessarium esset Medico, & generi humano salutare, ut causa illa, quoties præsens est, ab Obstetricante recte dignosceretur, eaque cognita requisitæ methodo curandi viam sterneret, me docuit eodem anno tristissima alterius partus historia, lethali omnino eventu stipata, quia imperita obstetrix periculi causam ignoraverat, & Medicus parturientis perversa narratione illius instructus fuerit, neque, Artis obstetriciæ ignarus, calluerit ipse rei statum explorare: quam plerorumque Practicorum sortem, satis nunquam dolendam, esse censeo, multisque exemplis confirmare possem, nisi invidiam & odium veritatis sobolem esse, probe mihi esset perspectum. Femina nempe quædam prima vice gravida, circa finem termini gestationis corripiebatur *Fluxu uterino*, in principio non admodum valido, & per trium circiter hebdomadarum spatium lento quidem & interrupto, ast tandem immaniter aucto, ut, præter obstetricem, Medicum quoque suum practicum in auxilium vocaret: cum immodicus iste fluxus per tres integros dies jam perduraverat, duæque venæ sectiones, Medico jubente, institutæ fuerant; præterque has etiam calida & spirituosæ medicamina sanguinis torrentem adauxerant potius, quam temperaverant, aut

aut cohibuerant; factum fuit, ut in summam debilitatem, deliquium animi, imo fere in agonem mortis, redacta Ægra, meum quoque imploraret auxilium. Præter memorata, quæ antea acta fuisse mihi narrabant Adstantes & obstetrix, hanc interrogavi de statu orificii uterini: respondit, se nullam illius aperturam exploratione detexisse, neque ullam dolorum speciem, aut partus instantis verisimile signum, adesse, adeoque rem Naturæ commitendam esse, sibi videri: ego vero, ab Obstetricibus fere omnibus falli solitus, adeoque necessitatem admovendi propriam manum tristi experientia edoctus, ipse potius explorationem mox institui, & inveni orificium uteri admodum molle & lubricum, ita quidem apertum, ut diameter ejus, ad minimum, pollicem unum cum dimidio æquaret, & ulterius facile dilatabile esset. In hac apertura occurrebat *Placentæ præviæ portio* insignis, simul cum Funiculo umbilicali usque in vaginam prolapso. Fetus in utero (ex quo aqua effluxerat, nescio quo tempore) situ transverso locatum esse, atque abdomen ejus ad orificium dilatatum esse positum, ulteriore examine didici. Nullum itaque dubium erat in hac gravida, quin Placenta orificio uteri interne adnexa, versus finem graviditatis soluta, terribilissimæ istius hæmorrhagiæ causa fuerit: certum erat, situm perversum fetus talem esse, ut impossibilem redderet partum naturalem: neque minus verum videbatur, lon-

gam profluvii sanguinis durationem, venæ sectiones, calida adhibita, in summum illud periculum, in quo jam versabatur, miseram nostram præcipitasse. Ingenti cum animi dolore miseratus fortem amabilis Sexus, imperitis adeo obstetricibus sese committentis, atque speciatim discrimine plenam decumbentis conditionem contemplatus; in summa rerum hac necessitate conclusi, nullam Artis opem superesse, nisi in momentanea fetus inversione & extractione: ast simul facile perspexi, maximum moriendi periculum comitari illud auxilii genus, neque mirum fore, si inter ipsa operationis molimina ad plures abiret parturiens debilissima, & perdurante sanguinis profluvio perpetuo affecta. Dubia tamen spes quum certæ desperationi esset præferenda, & consilio meo robur adderet successus præcedentis Observationis, paucos ante menses factæ, Confanguineis totam rem indicavi, simul cum periculi summi prognosi. Hisce ergo, æque ac ipsa Ægra, unicam spem facile amplectentibus, absque multa opera, & intra breve satis temporis spatium, fetus in lucem eductus fuit: verum non diu post peractum partum incidit puerpera in animi deliquium, horrorem, frigus, tremores, sudorem frigidum, convulsiones, aliaque lethifera symptomata, post horam elapsam vitæ ejus finem imponentia: quæ probabiliter salvari potuisset, si, a principio erumpentis fluxus uterini, veram illius causam,

sam, & perversum fetus situm, cognovissent Obstetrix & Medicus, indeque indicatam instituissent curandi methodum. Haud absimilem observationem exhibuit cl. SMELLIE (2).

CAPUT XI.

*Situs uteri obliquus Partus difficilis, & periculosissim
mi, causa: Placentæ Incarceratio in singulari
uteri Sacco: de incertitudine Signi, quo, ex
Motu Fetus, vitam ejus persistere, creditur:
aliaque, eo spectantes, Observationes.*

§. I.

Militis uxor pauperrima a. d. II Januarii c1706cclvi diffi-
cillime parturiens, meum rogabat auxilium: varios
antea partus enixa fuerat feliciter; uteri tamen prociden-
tia laborabat, quam pessario sustinere solebat; durante gesta-
tione litigiosam cum suo marito degerat vitam; atque Ma-
tris suæ gravissimo morbo in majorem pauperiem, tristitiam-
que, deducta nunc erat. Cum ad illam advocarer, quinque
parturierat dies: primo die jam effluxerat aqua amnios, inse-

X 2

quen-

(2) Collect. of Cas. and Obs. in Midwif. Coll. XXXIII, N. II, Cas. III, pag. 141. Hic in eodem Libro multa protulit exempla Placentæ ad Orificium annexæ, uti Collect. XVIII, N. III, C. IV, V, VI, VII & VIII; Coll. XXXIII, N. II, C. V, VIII, X, XI, XIV & XVI; & Coll. XXXIX, N. I, C. I, II & III.

quente ejus effluxum dolorum tarditate, inertia, & sufflammatione: unde solitis tardi, atque difficilis, partus symptomatibus afflicta, variis quoque gravium convulsionum paroxysmis correpta, in summum vitæ periculum redacta erat.

§. II. Sedulo dein ego inquirens in conditiones singulas, quæ ipsam spectabant partus difficultatem, apprehendi uterum, cum suo Fetu, *obliquo*, & plane præternaturali, *Situ*, latus abdominis ejus sinistrum occupare: abdomen valde tumidum, durum, tensum, & adeo dolorosum, ut leniter tantummodo ei imposita manus maximos cruciatus parturienti prodaceret: genitalia externa, propter incongruam & frequentiore explorationem, promore dolebant, turgebantque. Tactus docebat, orificium uteri sufficienter quidem esse dilatatum, ast marginem ejus sinistrum inter cavi pelvis parietem & caput fetus, laxum & elongatum, propendere. Caput Fetus, quamvis satis profunde in vaginam descendisset, ex obliqua positione uteri, non minus a statu naturali alienum acquisiverat situm, qui accedebat ad transversum, ita ut Auriculæ ejus respicerent os sacrum & pubem matris, tota tamen Facies sinistrorsum magis & ad pelvis anteriorem partem, quam ad posteriorem, aut inferiorem, esset conversa. In dextro pelvis latere juxta caput dependebat prolapsus Funis umbilicalis, quem una quoque Manus fetus comitabatur: funis adeo compressus erat, ut facile fetus mor-

tem

tem inde suspicarer : & revera ille nullam amplius exhibebat pulsationem. Liquor foetidissimus continuo ex genitalibus stillabat, & pessima mephiti nares feriebat. Fastidia, nausæ, vomitus, anxietates, deliquia, ægram perpetuo invadebant: tormina & tenesmi molestissimi locum occupabant dolorum: nihilominus assererat parturiens, se præterito die sui Fetus Motus in utero distincte adhuc percepisse.

§. III. De necessitate auxilium subitaneum isti Feminae ferendi, ut & de morte Fetus, persuasissimus, absque ulteriore temporis dispendio, mox convenientem positionem parturienti dedi, &, quo melius matri parcere possem, aperui caput fetus, ut, evacuato cerebro, absque magna opera & multo dolore perageretur partus: nimis enim alte illud intra pelvim descenderat, nimisque diu jam effluxerant humores, quam ut ab Inversione fetus auxilium quæsissem: Forcipsis quoque applicatio, in eodem volumine relinquens caput, genitalibus partibus haud parvam adducere potuisset læsionem. Quamprimum ex capite extractum erat cerebrum, ejusque ossa complicari poterant, lege Artis feliciter eduxi infantem procerum, cui tota fere epidermis a corpusculo secedebat, quique summa putrefactione, & foetore intolerabili, fatis superque testabatur, matrem fuisse deceptam in eo, quod pridie ex motu percepto vitam ejus adhuc perdurare asseruisset. Post

Fetus extractionem, majorem difficultatem excitabat Placentæ solutio: non tantum, propter secundinarum corruptionem, qua fiebat, ut levissimo conamine adhibito funiculus disrumperetur; aut quod parti laterali dextræ, versus anteriorem uteri regionem, adnecteretur, quam adhæSIONem operanti semper multum negotii faceßere, experti harum rerum norunt; sed maxime, quod tota placenta inclusa esset *Sacco peculiari uteri*, ab hujus irregulari constrictione orto, in cavum uteri patente sua apertura, per quam funiculi umbilicalis rupti pars propendebat. Dilatatione illius facci, atque placentæ solutione, prudenter peracta, eductis secundinis, feliciter succedebat totum partus negotium.

§. IV. Symptomatum prægressorum indoles atque violentia, laboriosa placentæ solutio, fetus & secundinarum corruptio & fœtor, infectio totius corporis puerperæ ab ista putredine, aliaque signa, prognosin mihi dictabant periculosissimam. Transegit revera quatuor dies in maximo vitæ discrimine, quod augebant insigniter lochiorum suppressio, & fortissima ventris tormina. Sanguinis coagulati ingentia frustra, dejecta ex utero, primum aliquod levamen attulerunt: multum dein ad symptomata mitiganda conduxit excretio Lumbrici teretis, magni, qui forsan non immerito convulsionum, partum prægressarum, causa haberi potest: adhibitis porro ad Artis normam internis exter-

ternisque remediis, ad varias indicationes directis, tam feliciter scena fuit mutata, tamque subito ad pristinam sanitatem rediit Ægra, ut ante elapsam post partum suum quartam hebdomadam, me convenerit ad gratias agendas pro allato auxilio, atque hodienum sanissima inter mortales superstes, nulli malo, nisi pristinae uteri procidentiae, obnoxia vivat.

§. V. Duo imprimis momenta, præter Obliquitatem uteri, hujusque efficaciam in partu perturbando, in exposita observatione consideranda, mentem meam fixius detinuerunt: erronea, scilicet, ista parturientis conclusio de perdurante vita fetus, ex eo, quod motum ejus pridie distincte percepisset; nec non, singularis illa placentæ incarceration. De singulis, quum & aliæ nonnullæ observationes Adversariis meis contineantur, liceat mihi pauca hac occasione addere.

§. VI. Quod prius attinet: notandum esse censeo, Obstetricantibus in nulla fere Artis parte adimplenda aquam magis hærare, quam in certis adducendis signis, quæ Fetus in utero vivum, an mortuum, esse declarent, præcipue ubi in partu caput ejus prævium offendunt: quæ quidem difficultas & incertitudo tanta est, ut non solum obstetrices, sed vel magni et prudentes Artis obstetriciæ Magistri non raro in sua prognosi fallantur, ubi de vita fetus dignoscenda agitur, uti hoc unius cl. DE LA MOTTE
exem-

exemplum facile docet, qui, licet vir prudens, suæque artis peritissimus, imo etiam alterius Magistri consilio munitus esset, fetum tamen etiamnum viventem instar mortui tractavit, eique, mortuo sibi putato, caput aperuit; ut et alio tempore fetum, quem certo mortuum esse judicaverat, vivum in lucem prodire vidit (α). Non opus est plerorumque, quæ adduci solent, signorum incertitudinem, quæ palam constat, hic exponere: sufficiat annotasse, ne illa quidem, quæ tamquam certissima multis haberi solent, haud adeo firmo niti talo, ac vulgo creditur. Quod nempe ab omni incertitudine liberum haberi illud quoque non possit, quod ex epidermide, a capitis cute secedente, ad mortem fetus statuendam, plerisque perhibetur, docet cl. Chirurgi SAVIARDI observatio (β), summi quoque B. S. ALBINI auctoritate corroborata (γ): omnibus, quibus sacra hæc tractare datum est, fatis constat, quantum erroris hic causare possint repetitæ nimis explorationes, & capitem tenellorum rudiores tractationes. Solent nimia etiam confidentia, tamquam ad sacram anchoram, cum ipso vulgo & obstetricibus, refugere Medici ad Motum Fetus a matre enitente percipiendum, eoque signo quasi tutissimi ex ejus præsentia, aut absentia, vitam fetus, vel mortem ejus, di-

(α) *Traité compl. des Accouch. Obs. CCCXLV, CCCXLVI, & CCCLXVI.*

(β) *Nouv. Rec. d'observ. Chirurg. Obs. XCVII, pag. 406.*

(γ) *Acad. Annot. Libr. I, Cap. I, pag. 19.*

dijudicare, male memores, uti illa multoties sua specie nos fallit, ita hanc non minus frequenter erroneæ conclusioni anſam ſuppeditare.

§. VII. Motum Fetus a Matre non perceptum incertiſſimum mortis ejus indicium præbere, quilibet facile perſpiciet, qui intellexerit, quam arcte, poſt humorum effluxum, uterus conſtriſtus tenella fetus membra coërceat, hujusque corpusculum undique comprimatur, & caput in pelvis cavum adigatur: debilitas fetus non minorem ſæpe ſymbolam eo confert: unde mirum non eſt, non ſolum DE LA MOTTE (teſtante citata Obſervatione ejus CCCXLV), ſed & Alios, in prognofi ſua fuiſſe deceptos, cum parturientes, ſe ſuorum fetuum commotiones ſentire, negarent. Ipſe didici ex multis obſervationibus, peſſime me acturum, ſi ex illo ſigno mortem fetus certo concluderem: inter plurimorum partuum naturalium hiftorias unam invenio notatam, in qua femina puellum vivum enixa fuit, quamvis per triginta horas fetus ſui motitationes non percepiffet, eumque mortuum jam longo tempore eſſe, æque ac obſtetrix, ſibi perſuaſum habuiſſet. Inter partus difficiles, quibus manu auxilium ferre debui, tres in ſchedis meis invenio huc ſpectantes obſervationes, in quibus, cum variis abhinc horis jam effluxiſſet cum aqua meconium, & præterea defectus fetuum motus, mortem horum adſtruere videretur, vi-

vos tamen, ope Forcipis Smellianæ, infantes felicissime in lucem eduxi.

§. VIII. Eadem incertitudo isti signo incumbit, licet videatur Puerpera sui Fetus motus percipere: quis dubitaverit feminam, de qua nostra agit observatio, certissime falsam fuisse, cum ex pridie percepto fetus motu, vitalem eum esse putaret? contrarium enim evincunt funiculi umbilicalis valida compressio, partus difficillimi diuturnitas, pueri exclusi putredo, foetorque, quibus efficiendis tam breve temporis intervallum haud sufficere videbatur. Huic jungendus est similis Casus, qui mense Junio MDCCCLX accidit, in quo post variorum dierum nixus frustraneos, manu eduxi Fetum plane corruptum, lividum, putridumque, cui de multis corporis locis sponte, aut ad minimum attactum, secedebat cuticula, & quem tamen Mater asseverabat præcedente nocte suos artus manifeste movisse. Nemo facile in his, aliisve similibus, historiis, Fetus viventes motus istos exhibuisse, perhibuerit: si quis vero expertus fuerit, quam mirabiles effectus sæpissime producant flatus in colicis, hystericis, & convulsivis, affectionibus; aut illos, quos excitare solent Lumbrici (talis autem in nostra parturiente adfuerat) intestina occupantes; ut non raro ingentia animalia in suo abdomine sedem habere, jurent ægræ, aut fascinum, aliasve causas præternaturales, accusent; ille haud difficulter conclu-

cludet, dari etiam varias alias causas, quam fetus viventes, quibus fallentes illi motus adscribi possint. Atque hæc sufficiant pro incertitudine memorati Signi in Parturientibus demonstranda.

§. IX. Licebit, nisi fallor, per maximam rei tractandæ similitudinem, & arctum quasi nexum, hic breviter addidisse, quomodo experientia testetur, eidem Signo in Graviditate, ejusque termino, dijudicandis, non majorem inesse valorem. Quoties mulierculæ, partum nunquam passæ, prolis avidissimæ, decipientibus istis Motibus, fetui adscriptis, earumque spem blande fomentibus, fallantur, multæ docent, quibusvis hominibus notæ, historiolæ. Ast alias quoque feminas, quæ fetus antea enixæ fuerant, hoc signo sæpius in errorem deductas fuisse, vidi. Ex plurimis duo maxime notabilia duxi esse exempla. Amici cujusdam mei integerrimi Uxor, quæ antehac Fetum maturum feliciter pepererat, iterum gravida facta, ultra tertium mensem jam gestaverat, cum mense Martio corripiebatur tanto fluore sanguinis ex utero, ut abortus omnino instare videretur: hunc tamen coërcebant remedia temperantia, leniter adstringentia, venæ sectio, atque corporis protracta quies, & decubitus horizontalis. Recte proinde videbatur procedere graviditas, maxime cum deinceps, quartum inter quintumque mensem, Motum sui Fetus se manifesto percipere, declarabat, idemque quoti-

die repetebat, Amica. Quater rediit ille fluxus, totiesque, per tres circiter hebdomadas perdurans, simili methodo, ac antea, fuit curatus. Omni hoc intervallo continuari fetus agitationes illa constanter afferuit, easque a se etiam perceptas confirmavit maritus, Vir prudens & cautus. Tertio tandem Julii die, cum sex circiter menses attigerat graviditas, denuo invasit uteri hæmorrhagia, validis doloribus comitata, postridie adeo increpescens hisce symptomatibus, ut abortum appropinquare indicarent: pergebat interim nostra affirmare, sui Fetus motus a se percipi, imo hos ante paucos dies tam validos & molestos fuisse, ut fetum eo tempore conversum, & capite deorsum prolapsum esse, ex vulgari opinione, serio crederet. Quis igitur mecum non expectasset Fetum satis provectæ molis, periodo graviditatis congruum, & tantis moliminibus excitandis aptum? Vidi nihilominus, factò abortu, prodire fetum pusillam, vix quinque pollices longum, marcidum, qualem gravidæ, tertium inter & quartum mensem abortientes, excutere solent, prætereaque corruptioni proximum. Hic itaque fetus manifesto evincebat, mortem ejus in principio fluxus uterini jam factam fuisse; Motus ergo perceptos ab illo produci non potuisse; multo minus, eum ultimas istas molestias effecisse. Haud omittendum mihi videtur, fetus hujus toti corpusculo obductum fuisse involucrum, constans pseudo-

mem-

membrana per compressionem uteri formata ex sanguine, in utero superficiem ejus alluente: quale involucrum, post uteri hæmorrhagiam, sæpe totius ovi ambitum, quasi tertiam membranam, involvere, frequens me docuit observatio, diversaque exhibent objecta, quæ in spirituofo liquore confervo. Magnam enim Medicorum atque Obstetricantium attentionem talis pseudomembrana meretur, uti videre mihi contigit in nobili quadam Matrona, quæ postquam antea hæmorrhagia uteri laboraverat, septimo mense abortu feliciter exclusit ovum semestrem integerrimum, cum fetu mortuo in aqua amnios fluctuante: tribus elapsis diebus, post tormina quædam, emisit talem pseudomembranam, quæ toti ovo intra uterum detento extus adhæserat, perque foramen in ea factum integrum ovum transmiserat, in utero remanens, nunc vero emissâ perfecte in aqua formam ejus exhibebat: a marito autem, & consanguineis, imprudenter habebatur pro relictis ab obstetrice Secundinis, donec re bene examinata, inque eorum mentem revocata integri ovi exclusione, quid revera hic obtineret, illos docerem. E diverticulo in viam rediens, noto aliam Feminam, duorum infantum matrem, adeoque haud inexpertam, denuo gravidam factam, quæ, cum ad medium circiter gestationis terminum se pervenisse, ex percepta Fetus motitatione, putabat, subito incidit in fluxum uterinum violentum: durante hoc sangui-

nis torrente non minus, quam antea, motus in utero perdurare, illa asseverabat. Augebatur dein istud sanguinis profluvium usque adeo, ut in mortis periculum delapsam Ægram coactus fuero manu liberare a suo ovo: tum autem non sine admiratione deprehendi, ovi, quod bimestre sua magnitudine circiter æquabat, membranas inspissatas, & quasi carneas factas, nullum vestigium Fetus continere, adeoque feminam hanc, æque ac præcedentem, fallente isto signo fuisse deceptam.

§. X. Alterum, quod præ reliquis notabile exhibuit præmissa partus difficilis historia (vid. §. V), erat singularis illa Retentio Placentæ intra præternaturalem uteri Sacculum, efficiens, ut solutio ejus difficulter peragi posset. Quum scilicet funiculi umbilicalis corrupti ruptura requireret manus immisionem in uterum, ut secundinæ extraherentur, sequutus eum in finem funiculi partem relictam, mirabar, hanc manum ducere versus insolitam aperturam, in laterali dextra uteri regione, unum circiter pollicem cum dimidio amplam, tendentem ad sacculum peculiarem, a cavo uteri contracti plane distinctum, per quam propendebat funis portio: apertura illa digitis insertis dilatata, attigi intra sacculum istum reconditam placentam, firmiter adhærentem, eamque, facta ulteriore cavi, quo continebatur, dilatatione, prudenter avulsi & protraxi; ad quod facilius efficiendum, maxime conducebat totius

corporis parturientis declinatio in istud latus, quod placenta occupabat. Non unica est, quæ notabilem hanc conditionem morbosam me docuit, observatio: anno enim insequente similis iterum mihi occurrit in Femina, partu admodum difficili, ob situm uteri obliquum, afflicta, in qua, excusso fetu, inveni Placentam parieti anteriori uteri adnexam, sacco itidem peculiari inclusam, ad quem aditus patebat digitis per orificium, unum fere pollicem cum dimidio sua diametro æquans, & funiculum umbilicalem in uteri cavum emittens. Funis ruptura, firma placentæ adhæsiō, locus adnexionis pro solutione ejus difficillimus, aliæque causæ, faciebant, ut non, nisi per partes, & repetita conamina, a secundinis liberare potuerim decumbentem: quæ tamen feliciter dein evasit. Notari maxime debere mihi videbantur præternaturales illi Sacci, quoniam frequentius forsan, quam attendi solet, locum habentes, causam efficiunt retentionis, atque difficilis extractionis Secundinarum: quid, quod ignaris obstetricibus imponant, ac si nulla adsit placenta, aut illas inducant, ut digitis circumvagantibus uterum contundant, lacerent, imo nonnunquam perforent, & disrumpant? Contingere etiam posse, ut, si gemelli adsint in utero, uno excluso, alter in tali sacco recludatur, & fere detegi non possit, docet cl. TH. SIMSONIS observatio (d): neque improbabile mihi

vi-

(d) *Medical Ess. and Observ. of Edinb. vol. IV, pag. 99, Ed. IV.*

videtur, illos frequenter ansam præbere accumulationi & coagulo sanguinis post partum, doloribus, torminibus, inflammationibus, putredini, multisque, exinde ortum trahentibus, malis. Origo eorum quærenda imprimis est, post partus difficiles, in nexu placentæ extra fundum uteri, ad aliam quamcunque hujus regionem, quia tum pars uteri, cui adhæret placenta, non constringitur tam subito, aut in eadem ratione, ac reliqua uteri substantia, sicque ab irregulari fibrarum contractione talis appendix saciformis efficitur. Non mirum itaque est, quod, quamvis minus, quam oportet, a Medicis, aut Obstetricatoribus, memorentur hi Sacci, tamen a nonnullis observati aliquando, & descripti, inveniantur. Sæpius occurrisse videntur Obstetricatori Gallo PHIL. PEU, qui causam illorum ignorans, pro appendicibus uteri præternaturalibus, antea jam præsentibus, perversè eos habuit (ε): veriore causam perspexisse videtur egregius Obstetriciæ cultor J. VAN HOORN, cum ipsi talis observatio occurreret (ζ), ut & TH. SIMSON (η): quam peculiari dissertatione etiam exposuit doct. J. G. MEYFELDIUS (θ), neque ignoravit celeb. HEISTERUS, qui ejusmodi faccos *Diverticula* (ι), neque

(ε) *La Pratique des Accouch.* pag. 508.

(ζ) *Sipbra en Pua &c. Waarnem.* IV, p. 142.

(η) Loc. cit.

(θ) *Diff. de Partu difficili ex spastica strictura uteri circa Placentam*, Altorf. 1732, §. X.

(ι) *Instit. Chirurg.* Part. II, Sect. V, Cap. CLV, §. VI.

que clar. HARTTRAMFFTIUS, qui hoc malum *Placentæ Incarcerationem* (*), vocavit, nec denique optimus ROEDERERUS (λ): dilucidius quoque de hac re suas animadversiones exposuit cl. LEVRET, in altero suarum *Observationum Volumine* (μ).

C A P U T XII.

Partus Agrippinus perdifficilis & lethalis, ob Capitis retentionem, factam a dura Ossis Sacri excrescentia.

§. I.

Femina annos triginta octo nata a. d. xxviii Decembris c1819 altera vice difficillimo partu cruciatur, meamque requirens opem, laboriosissimam, quæ unquam mihi occurrit in praxi obstetricia, subibat operationem, cum lethali eventu conjunctam, enarrandam nihilominus, propter singularem difficultatis ipsius causam. Annis tum quatuor elapsis primum enixa fuerat infantem, partu valde difficili & diuturno: ultra quinque scilicet dies ingentibus cruciatibus vexata, tandem suum fetum

Z

edi-

(*) In *Diff. de non differenda Secundin. ad hæc. extractione §. VIII*, quæ etiam occurrit in HALLERI *Collect. Diff. Chirurg. Tom. III.*

(λ) *Elem. Art. Obst. §. 347, ζ, & §. 357.*

(μ) *Suite des Observ. pag. 119.*

ediderat mortuum, putridum, mollemque: unde plicatilis factus, viæque sese adaptans, videtur hic obstaculum, quod ipsum retinebat, superasse. Nunc iterum imprægnata graviditatem feliciter transegerat: hanc circa mediam noctem præcedentem exceperant partus dolores, cum inopina aquæ amnios eruptione. Accedens Obstetrix, vulgaribus multo peritior, exploratione ilico detexerat prolapsam Fetus manum dextram per uteri orificium, meritoque sese sine mora accinxerat ad eum, præternaturali situ positum, invertendum, & pedibus protrahendum. Quod cum perficere tentabat, inveniebat cavitatem pelvis valde arctam, offendebatque maximam difficultatem manum dimittendi intra uterum, licet orificium nullam faceret resistantiam: hac tamen superata, arreptisque fetus pedibus, versionem ejus faciebat ingenti cum labore, eumque solito modo producere in lucem nitebatur. Cum vero ad humeros usque illum protraxerat, multum augeri obstaculum sentiebat, atque Caput fetus hæerere firmiter, itaque omnibus suis conaminibus reniti, ut quacunque adhibita opera, solutis quoque brachiis, partum absolvere nequiret: sicque consilio destituta, viresque fracta, meum rogare auxilium cogeretur.

§. II. Absque ulla mora summo mane parturientem adibam, iisque, quæ exposita sunt, auditis, exploratione me certiozem reddebam de rerum statu. Fetus jam ante
meum

meum adventum mortuum esse, edocebar, &, protracto reliquo corpore, Caput solum intus remanere, occipite ad pubem, facie versus os sacrum, positum esse, & tam alte in cavo pelvis hæerere, ut totum hoc repleret, vixque ullum digitis aditum relinqueret, deprehendebam: sedulo tamen attendens eo perveniebam, ut detegerem obstaculi, caput adeo firmiter tenentis, causam esse, ingentem duramque *Excrecentiam*, ex superiore ossis Sacri parte, e regione pubis, enatam, quæ superiorem pelvis aperturam longe, quam par erat, angustiores redderet, neque obscure indicaret, cur tanta cum molestia prægressus peractus fuisset Partus. Omnes mox intendi vires, ut impactum illud caput quantocius resolverem: cui labori maxime obstabat pelvis angustia, & alta capitis positio, nec non foras propendens corpus reliquum fetus, suis humeris, summoque pectore, totum fere finum muliebrem opplens. Unde irritò conabar, firma digitorum apprehensione, majorem capitis dimensionem ad pelvis diametrum adaptare, eoque magis frustra tentabam, quum ori quidem eos aliquantum immittere possem, non vero satis, ut ullum inde commodum haberem in situ capitis mutando. Cum itaque omnia hæc conamina nullum auxilium afferebant, meæque non minus, quam miserandæ parturientis, vires plane disperdebantur, solisque manibus opus absolvi posse desperabam, ad efficacius remedium ani-

num adverti, quod, capitis molem diminuendo, hoc aptaret ad faciliorem per angustam pelvim transitum: Fetus enim jam diu erat mortuus. Commodis, quæ aliter adhiberi forte potuissent, instrumentis destitutus, longeque a domo mea remotus, meditabar ope scalpelli (usque ad apicem linteo involuti, atque ope digiti, ducis vices agentis, prudenter applicati) inferiori capitis regioni aperturam inferre, ut humoribus effluentibus, & extracto cerebro, compingi illud, & ad arctam viam formari, posset. Ast scopum meum attingere non magis sic licuit, quam per priora tentamina: quum enim alta capitis positio, ejusque, nec non genitalium, tumor, & pelvis angustia, nec manui, nec instrumento, facilem concederent aditum, (accedente maxima operandi molestia ob propendens fetus corpusculum) non poteram dictam exsequi methodum, metusque imprimis erat, præter partium genitalium læsionem, ne scalpellum collo potius, quam capiti, inflictum, divulsionem harum partium produceret. Coactus itaque ab hoc etiam conamine desistere, quum dilapidatas omnes meas vires sentirem (quemadmodum peritis notum est, in difficilibus ejusmodi laboribus fieri solere), consultum duxi Parturientem, summo opere debilitatam, lecto imponendam & fovendam, blandoque calore & cardiaco refocillandam esse; ipse interim quoque corporis vires recuperaturus, & sedulo pensitaturus,

rus, quo modo auxilium nostræ miseræ decumbenti ferri posset.

§. III. Aliam methodum in tota Arte invenire non poteram, saltem meliorem & tutiorem nullam, quam qua tentarem Caput fetus impactum apprehendere ope Forcispis incurvatæ Levretianæ, illudque foras educere (a). Si vero propter partium tumorem, & pelvis angustiam, res eo modo ex voto non succederet, faciendam separationem Corporis proxime caput, hocque dein lege Artis excutiendum esse, apud animum statuebam. Ut autem in re hac difficillima eo melius salutis Ægræ, nec non propriæ famæ consulere, in consilium vocabam duos in Arte sua peritissimos Medicos, cum quibus memoratam methodum communicarem, atque de parturientis commodo ulterius agere possem. Loci distantia, & officia Eorum practica, efficiebant, ut ante singulorum adventum elaborarentur aliquot horæ: tempus quoque deliberandi, ab altero illorum aliquantum meticolosius protrahebatur, & diutius, quam oportere mihi videbatur. Cum vero tandem ad ipsam operationem redire statutum esset, deprehendimus symptomata tantopere in pejus abiisse, ut ex difficili respiratione, anxietate, faciei & oculorum habitu, sudore frigido, aliisque signis, mortem proxime instare, concluderemus,

Z 3

&

(a) Conf. SMELLII Tabulam XXXV.

& consultum duceremus, a Fetus extractione abstinendum potius esse, quam videri Artis molimine occidisse parturientem, nullo artificio sanabilem. Cujus consilii cum illa certior fieret, atque summopere contristaretur, statim me instantissimis precibus rogare coepit, ut sibi miseræ, utut certo morituræ, ultimam vitæ spem haud denegarem, atque fetum suum educerem: denuo monita de summo periculo, in quo jam versabatur, & in quod porro deduceretur, non desit operationem enixe efflagitare: hanc quoque expetentibus marito ejus & consanguineis, ad illam faciendam eo facilius animum meum disponi sentiebam, quo magis durum & grave mihi visum fuerit, miseris qualecunque solatium subtrahere; quo certius, ex mirabilibus Naturæ medicatricis effectibus salutiferis, didicerim, anceps remedium præferendum esse nulli; & quo constantius propositum mihi steterit, famæ mendacia ridere, modo mente recti conscia, & ad salutem decumbentium attenta, Artis opem adhiberem.

§. IV. Exoratus itaque me denuo operi accingebam, & præter expectationem hoc succedere experiebar: cum enim novum tentamen solis primum manibus facerem, digitosque priores dextræ manus ori fetus immitterem, sinistræ vero digitis, ad humeros fetus firmatis, collum hujus firmiter arriperem, valido conamine viribus interea instauratis factò, Caput impactum suo loco dimovi,
&

atque feliciter protraxi, & a suis secundinis statim absque difficultate feminam liberavi. Educto fetu, ultro poteram examinare partus difficillimi causam, magnam scilicet illam Excrescientiam ad superiorem ossis sacri partem (§. II), ovi fere dimidii gallinacei formam & magnitudinem habentem, eamque nunc adstanti Medico, qui arti explorandi non adfuetus, illam antea distinguere non potuerat, examinandam exhibui, & clarissime dignoscendam. Caput fetus erat maxime flaccidum, & a loci calore summopere emollitum: vulnus mane inflictum cuti, ad inferiorem ejus partem, emiserat forte humores cutim distendentes: adeoque facile poterat intelligi, cur nunc facilius, quam prioribus tentaminibus, in lucem protrahi potuerit.

§. V. Puerpera illo successu excitata, ex agone quasi mortis, ad se rediit, debitisque remediis fuit resecta: remanebat tamen abdominis valida inflatio, & dolor ingens, lochiorum fluxus supprimebatur, uteri pessime inflammati signa aderant, iterumque tam valide incresecebant prava symptomata, ut postridie versus vesperam moreretur. Sectionem cadaveris obtinere non potui.

§. VI. Non opus esse existimavi, alia adducere exempla excrecentiarum ossearum, in varia pelvis parte enascentium, partumque difficilem producentium, & plerumque Fetus, vel & Matris, vel utriusque, mortem efficientium:
no-

nolui tamen non monere, cl. J. F. HENCKEL, in suis Observationibus, partum talem agrippinum difficillimum memorasse, cujus causa erat prominentia insignis superioris ossis sacri partis & imæ lumborum vertebræ (β).

CAPUT XIII.

Observationes Osteologicae, varios Naturæ Lusus in Ossibus humanorum corporum exhibentes.

§. I.

Multos annos quum Anatomicis laboribus sedulo incubuerim, mirum nulli videbitur, me non raro Naturam, a solito suo operandi modo abludentem, offendisse in aliis quoque partibus, quam quarum Lusus exhibent priora hujus libri Capita. Vidi enim frequentissime Naturam exhibere non tantum tales monstrosas, atque vitæ aut sanitati nocivas, deviationes; sed sæpius quoque sollertem illam, ex divite quasi penu, diversissimam a consueta fabricam, ad similem actionem perficiendam, aut similem scopum obtinendum, in diversis hominibus constituisse, eamque talem, ut sua novitate & elegan-

(β) Vid. Ejus *Dritte Sammlung Medicinischer und Chirurg. Anmerk.* pag. 33.

gantia non minus placeret observanti, quam intuentem sua perfectione in admirationem summam abriperet. Observationes itaque Anatomicas rariores, imprimis illas, quæ in novenni Muneris Academici administratione notatu dignæ mihi occurrerunt, ex schedis meis colligere constitueram, aliorum Virorum laude dignorum exemplo excitatus, atque eas nequaquam omni utilitate destitutas fore opinatus. In hoc autem labore dum versabar, facile percepi, illum, præter exactiorem limam, non parvo etiam egere temporis intervallo, harumque Observationum editionem, nimis diu jam suspensam, denuo retardaturum esse: unde, aliis ad commodiorem occasionem relictis, nunc mihi tantum sumsi exhibendas nonnullas Observationes Osteologicas, quæ ex duris, & facile conservandis, ossibus, absque magna temporis jactura, describi poterant: easque tales, quæ non adeo a morbosa ossium degeneratione, quam quidem a ludentis Naturæ conformatione, essent petendæ.

§. II. Si *Capita* quæ possideo, aut examinavi, memorare vellem omnia, quatenus inter se differunt formæ diversitate, appareret facile, in his conformandis non minorem differentiam locum habere, quam in diversis hominum faciebus: id enim de capite imprimis, quod de toto scheleto constat, verum est, aliud ab alio differre, pro varietate ætatis, sexus, temperiei, vitæ generis, nationis, aliisque

causis. Hisce vero generalibus haud insistens, unice ex illis memorabo duo, mihi singularia maxime visa: quorum prius senii decrepiti omnes gerit notas, figuram habens ad quadratam accedentem, propter planiorem ossis occipitis formam, & os frontis, totamque faciem, quæ quasi depressa in planiformem superficiem cernuntur. Alterum est femininum, futura frontali præditum, quæ simul cum sagittali in acumen elevata est, & calvariam, in angulum eminentem, deformat: vereor autem, ne ab imprudenti capitis junioris tractatione potius contractum vitium, quam ludentis Naturæ effectus, haberi debeat. Præterea sunt alia majora, alia minora; alia ad rotundam, alia ad ovalem magis, figuram efformata; alia in temporibus magis minusve applanata. Sed, præter generales hæc, multa quoque eorum, quæ possideo, majores habent differentias, locum habentes maxime in Officulis futuras occupantibus, vel in Suturis, vel in aliis partibus, a consueta fabrica abludentibus. Has ergo sequenti ordine proponam.

§. III. *Officula* in futuris occurrentia, *Wormiana* plerisque dicta, atque solitum ossium calvariæ numerum superantia, insignem mihi exhibent diversitatem. I^o. Est mihi junioris hominis adulti tale caput perpulcrum, in quo lambdoidea futura continet septemdecim ejusmodi Officula majora, minoraque: suntque, præter hæc, alia in eodem

ra-

rariora, futuras squamosas occupantia tanto numero, ut utramque reddant duplicem. II°. In calvaria feminae, §. II memorata, præter duo in futura lambdoidea, occurrunt tria in posteriore futuræ sagittalis parte, qua cum osse occipitis hæc concurrit: de quibus etiam id notandum est, quod in exteriori tantum ossum verticis lamina efformata sint, ideoque futura sagittalis, quæ extus interrupta cernitur, intus recta continuetur: duo similia notavit, in recentiore suo de Ossibus libro, Anatomicorum princeps B. S. ALBINUS (a). In eodem capite aliud officulum occurrit in latere sinistro, ubi conjungitur os verticis cum squamoso & multiformi: aliudque ponitur in latere dextro, in angulo formato a concursu partis mammillaris & squamosæ ossis temporum. III°. In capite viri adulti, cujus omnia ossa eleganter dissoluta possideo, præter parva aliquot officula in futura lambdoidea, occurrunt imprimis duo majora, ad concursum futuræ sagittalis cum osse occipitis, maxima sui parte in hoc, partim etiam in ossibus verticis, efformata: quibus fit, ut os occipitis futura transversa bifariam dividatur, ad mediam fere inter ejus apicem & tuber distantiam, sicque futura sagittalis eo usque, ultra sedecim pollicis lineas, pergens, cum illa coeat, eodem fere modo, ac antè cum futura coronali.

Aa 2

IV°.

(a) De Sceleto humano lib. Cap. XLIV, §. IV.

IV°. Eandem omnino fabricam coram me video in capite infantis, quem A. cccclxiii ultimum in nostro Theatro anatomico dissecai, atque Auditoribus exposui. In quo capite, licet ad annum nativitatis secundum fere pervenerit, multa dantur loca, quibus calvariae ossa necdum indurata, nihil, nisi pellucidam exhibent membranam. Officula similia dictis notavit ill. ALBINUS (β); taliumque in adulto cranio locum habentium figuram dedit cl. C. E. ESCHENBACH (γ): & olim jam scripsit P. PAAW, „se observasse, frequentius hisce, quam aliis calvæ accidere offibus, ea ut parte, qua occipitis os attingunt, peculiariter se ostendant officula, suis futuris circumscripta, quæ dubites num ad bregmatis, num vero ad occipitis, pertineant ossa “ (δ). V^o. In maxima proceri hominis calvaria, ad concursum futuræ sagittalis & lambdoideæ, datur officulum quadrangulare, circiter pollicem dimidium longum & latum, quod in sola externa ossis occipitis lamina est exsculptum. VI°. Est porro mihi perpulcrum pueri tredecim circiter annorum sceleton naturale, in cuius capite futura lambdoidea continet ad minimum duodecim parva Officula Wormiana, præter unum majus, quod totum ossis occipitis apicem constituit, unum pollicem cum

(β) Libr. cit. Cap. XXIV. §. IV.

(γ) Observ. rarior. continuat. Tab. I, ad Obs. XL

(δ) Primit. anatom. de hum. corp. Ossib. pag. 41.

cum dimidio fere longum, & quindecim lineas latum. Datur præterea in hoc cranio ejusmodi aliud officulum, positum in conjunctione marginis processus lateralis, seu alæ magnæ, ossis multiformis cum osse frontis, in cavo temporali: id quod infrequens non esse scribit ill. ALBINUS (ε). VII°. Possideo quoque infantis caput, in quo (præter unum in futuræ lambdoideæ parte dextra, & alterum in conjunctione marginis posterioris & inferioris ossis verticis cum parte mammillari ossis temporum sinistri) dantur duo omnium maxima, quorum unum, quinquelaterum, constituit partem superiorem, seu apicem, ossis occipitis, ultraque viginti pollicis lineas longum & latum est; alterum, quod duos pollices cum dimidio longum, & fere ubique unum pollicem latum est, sinistram ejusdem ossis partem lateralem efformat. An simile memoravit ill. ALBINUS (ζ)? Si tertium adesset in latere dextro, satis similis foret hæcce fabrica illi, quam exhibuit clar. SCREIBERUS (η). VIII°. Omnium denique singularissima mihi visa fuere illa, quæ etiam inter rariora servo, Officula Wormiana, quæ exhibentur in Tabulæ VII Figura I & III. Prima figura delineata sistitur galea capitis adulti, in qua ad concursum futuræ sagittalis cum coronali, loco Fon-

Aa 3

ta-

(ε) Libr. cit. Cap. XLV, §. IV.

(ζ) Libr. cit. Cap. XXIV, §. IV.

(η) In Nov. Comment. Acad. sc. Imper. Petropolit. Tom. III.

tanellæ, cernitur officulum figuræ irregularis, aliquantum tamen triangulare, pollicem in exteriori sua facie longum, posterius decem circiter lineas latum, & versus anteriora minus latum, atque apice anguloso ultra futuram coronalem in ossis frontis finem prominens, margine circumdatum, qui instar veræ futuræ formatus est. Intus vero longe aliter se habet, quum margine fere æquabili circumscriptum, novem tantum lineas longum, & sex circiter latum, sit (vid. Fig. II, Tab. III). Tertia figura tale officulum exhibet, quod occurrit in cranio isto senili, fere quadrangulo, de quo §. II dixi: ponitur nempe itidem ad extremitatem anteriorem futuræ sagittalis, in hoc ferme disparentis, forma triangulare, præcedenti tamen magnitudine cedens. Delineationes hujus fabricæ olim fieri curaveram, cum rariorem illam esse, quam nunc reperio, putarem: vidi autem nuper omnino similem in Thesauro ossium clar. CAMPERI: præter hanc, aliam inveni in alterius Medici collectione rariorum: sed & cl. TRIOEN, haud vulgaris, dum viveret, Medicus Lugduno-batavus, in Puellæ hydrocephalæ calvaria Os Wormianum, eodem loco positum, duosque pollices longum, cum alio, in futura coronali, juxta præcedens locato, invenit (9): rhomboideum tale os, totum fontanellæ locum occludens, deli-
nea-

(9) Observ. Med. Chirurg. Fascic. pag. 24, Tab. II.

neavit cl. B. STEHELINUS (1): ita & cl. TARIN in præfatione sui operis osteologici aliud depingi curavit, quod priori nostro plurimum respondere videtur (*). Jam olim talia in hoc loco officula vidisse PAWIUM, haud videtur improbabile (λ).

§. IV. Originem horum Officulorum si spectemus, facile erit perspectu, nihil facilius fieri posse, quam ut ludentem in iis offendamus Naturam, cum in ossium formatione occupata est. In ossibus calvariae incipit induratio a puncto quodam osseo, mediam circiter partem illorum occupante, indeque sensim propagatur, per omnem ambitum, ad eorum margines, donec hi inter se concurrant iis, quibus postea futuræ sunt formandæ, locis, nunc tantum connexi substantia, quæ mediæ quasi naturæ inter cartilaginem & membranam habetur, aut, ab incomparabili Ossium Fetus atque Osteogeniæ descriptionis Auctore, potius naturam cartilagineam habens membrana dici meretur (μ). Sic itaque in fetus incremento integer formatur capitis folliculus, & formatur absque officulis supernumerariis, quando ex instituto Naturæ opus hocce pro-

ce-

(1) In *Thesib. Phys. Anat. Botan. Fig. III*: quæ etiam occurrunt in cl. HAL-
LERI Collect. Dissert. Anat. Vol. VI. pag. 674.

(*) Vid. Ejus *Osteographie*, Préf. pag. XVI. pl. IV.

(λ) Conf. Libr. cit. pag. 39 & 40.

(μ) Vid. summi B. S. ALBINI Icon. Off. Fet. hum., nec non Ejusd. Academ.
Annot. Libr. VI, Cap. II.

cedit. Si vero præcoce, aut deviante, osseæ materiæ generatione fiat, ut alibi inter illos margines tale punctum osseum oriatur, increfcit hoc eodem modo, quo videmus increfcere folitum: propagatur fubftantia offea, donec fimili offis vicini occurrat, cumque ea nexum formet plane fimilem, deinceps in futuram convertendum, quæ, fi totum illius ambitum occupat, format ita Os Wormianum. Ex iis patet, cur hæc officula modo utramque laminam offium calvariæ, alias externam tantum, alias quoque, obfervante cl. HUNAULD (v), internam folam, occupent? Cur tam frequenter obferventur, adeoque in operationibus fuis, in capite inftituendis, eorum femper memores effe debeant Chirurghi, ne ea pro fracturis offium perverfe habeant? Cur toties in futura lambdoidea fuam fedem habeant? utpote quæ, lentius procedente offis occipitis induratione, tardius concrefcit. Cur noftræ obfervationes illa frequentiffime exhibeant eo loco, quo conjungitur apex offis occipitis cum offibus verticis? quoniam fcilicet angulus ejus in fetu eft cartilagineo-membranofus, mollis, inque ipsis infantibus recens natis sæpe format Fontanel- lam posteriorem, fero fatis quandoque poft nativitatem occlufam. Imo ex memorata horum Officulorum formatione non eft difficile conceptu, cur nonnulla exempla fint eo-

(v) *Mem. de l'Acad. R. des Sc. Ann. 1730, pag. 787.*

corum, quæ occupaverint Fontanellam illam anteriorem, quæ ab ossibus verticis & frontis, nondum totis in ossa mutatis, in recens natis, imo & provectioris ætatis infantibus, efficitur? Ast quæri posset ratio, qui fiat, ut non tantum non in omnibus, sed satis rara hoc loco, eorum reperiantur exempla? aut, quamobrem haud inveniantur in futura frontali, in adultis aliquando superstita a divisione ossis frontis, quæ semper in junioribus adest? Duas ossis frontis partes fere semper in unam coalescere, & quidem absque ossiculis talibus, videmus: fontanellam semper occludi, idque fere semper absque ossiculi wormiani formatione, observamus: constantem fere admiramur Naturam, suæque Legi addictam: cujus rationem si vellemus perspicere, oporteret nos illi operanti adfuisse, neque cæcutiisse. Suntque hæc, quæ de hisce Ossiculis habebam.

§. V. Solet quoque non raro contingere, ut Lusus Naturæ dentur in *Suturis* calvariae, licet nihilominus nulla inde functionum læsio enascatur. Io. Vidimus jam, futuram frontalem hujus diversitatis aliquando præbere exempla: sunt mihi talia duo. Unum est femineum illud, de quo §. II memoravi, quodque propter hanc futuram, absque dubio, pronum magis fuit ad acuminatam istam figuram: est quoque in hujus parte frontis resecta conspicuum, quomodo septum, dividens sinus frontales in dextrum sinistrumque, ab illa futura secetur ita, ut uterque

sinus integer fit, & denticulato margine conjunctus formet interstitium (ξ): novo quoque exemplo hoc cranium probat, contra FALLOPPII assertum (ϕ), in talibus, quibus futura frontem secat, etiam inveniri sinus frontales; quod post ALBINUM, Aliosque a præclaro hoc Præceptore citatos (π), monere non adeo necessarium duxissem, nisi TH. BARTHOLINUS (ϵ), imo & recentior AL. MONROUS senior (σ), Viri nempe clarissimi, assensum eidem sententiæ præbuissem, eoque legentes falli facile possent, nisi exemplorum copia contrarium evincatur. Alterum cranium, cujus frons itidem futura frontali est divisum, est viri adulti, quem ipse disseceui A. c1710CCLX, novum argumentum præbens adversus illos, qui immerito, insolitam hanc fabricam capitibus feminarum propriam esse, scripserunt (τ).

II°. Suturas squamosas duplices jam memoravi §. III, N. I, a multitudine officulorum wormianorum ita efformatas.

III°. Est mihi cranium, in quo plane deficit futura sagittalis, ideoque duo ossa verticis coaluerunt in unum continuum os. Licet cadaver hujus hominis non secuerim, sed fortuito casu caput hoc nactus sim, non dubito tamen
asse-

(ξ) Vid. ALBINI Acad. Annot. Lib. I, Cap. XI, pag. 37.

(ϕ) Expos. de Ossib. in Oper. omn. pag. 558, Ed. Francof. 1584 in fol.

(π) Loc. cit.

(ϵ) Anatom. reform. pag. 706, Ed. Lugd. Bat. 1686.

(σ) *The Anat. of the hum. Bones and Nerves &c.* pag. 83 and 84, Ed. V, Edinb. 1750.

(τ) Conf. jam olim aliter sentiens PAAW, Libr. cit. pag. 33.

asserere, illud junioris hominis fuisse, qui forsan non diu post nativitatem ista futura jam caruerit, quoniam nulla hujus vestigia extus, intusve, conspiciuntur, qualia in senum futuris oblitteratis observari solent: prætereaque reliqua omnia hujus capitis ossa, tum calvariae, tum maxillae superioris, laxissimis futuris, & harmoniis, cohærent, ita ut ne quidem conglutinatus sit ossis occipitis processus cuneiformis cum basi ossis multiformis: dentes etiam omnes maxillis adhuc inhærent, integri, sani, & juventutis quasi speciem præ se ferentes. Tale exemplum delineavit B. EUSTACHIUS (v), idemque scripsit „ se in publico theatro „ quindecim ejus formæ calvarias ante oculos omnium ex- „ posuisse, in quibus ea futura deesset, quamvis aliæ fut- „ turæ essent concinne & eleganter exsculptæ (φ): “ quod maxime miror. IV°. Nuper mihi exhibitum fuit infantis aliquot annorum os verticis sinistrum, in quo opposita omnino fabrica datur: in media circiter sui parte, altera futura sagittali, a margine ejus frontali ad occipitalem extensa, in duas partes est divisum. Tale os, sibi a celebri WINSLOVIO exhibitum, delineavit cl. TARIN (χ).

§. VI. In permultis Capitibus quæ dissecai, aut adhuc confervo, non adeo frequenter mihi contigit *Partes alias*,

Bb 2

a

(v) Tab. Anat. T. XLVI, fig. III.

(φ) Ossium exam. in Opusc. Anat. pag. 148.

(χ) Loc. cit. Tab. V.

a naturali fabrica aberrantes, conspiciere, nisi Sinuum mucosorum ordinarias diversitates, aut Processuum differentias, aut Foraminum, Sulcorum, & Cavitatum varietates, hic vellem exponere, quæ in omnibus observantur. Inter rariora autem exempla occurrerunt mihi sequentia. Io. Caput feminae, cujus singularem intestinorum crassorum decursum descripsi in Cap. III, §. IV, cum verticali sectione in duas partes dividebam, inveni in eo deficere utrumque Sinum Sphæroidalem, & totam substantiam basis ossis multiformis atque processus cuneiformis ossis occipitis adeo solidam esse, ut nequaquam multis cellulis conspicuis constet, qualem observationem cl. J. H. SCHULZIUS (↓) descripsit, sed potius conveniat cum ea, quæ intus ossium plerorumque longorum extremitatem replet. Cum nostra videntur congruere venerandi Senis J. B. MORGAGNI observationes (ω). In eodem capite simul & deficient Sinus Frontales, quod nonnulli haud bene statuerunt, semper ita locum habere: sinister ita totus deficit, ut ne vestigium quidem ejus adsit, neque dexter negari potest omnino deesse, nisi pro eo haberi velimus cellulam, anteriorem, quam poni solet sinus, conspicuam, lenticulam capiendo suo cavo vix aptam, quæque ad cavernulas ossis ethmoidis pertinere videtur. Videtur quidem de horum

fi-

(↓) In Actis Phys. Med. Vol. I, Obs. CCXXVIII, pag. 510 & 511.
 (ω) Advers. Anat. I, §. 28.

finuum in adultis defectu dubitare ill. ALBINUS, eosque, „ quamvis non defint, videri posse deesse “, scribit (αα); probat tamen nostra observatio, eos quandoque in iis deficere, idque exemplo J. PALFYNI (ββ), & cl. SCHULZII observatione accurata (γγ), confirmatur, nec non celeb. MONROI asserto, qui testatur, se in nonnullis eorum defectum observasse (δδ): qualibus exemplis videtur FALLOPIUS inductus fuisse ad statuendum, illos deesse in faciebus finis (εε), & qui idem scripserunt, ROLFINGIUS (ζζ), BARTHOLINUS (ηη), HIGHMORUS (θθ), atque nuper MONROUS (ιι): quæ adeo adauxit RIOLANUS, ut, licet sinus frontales in hominibus finis admittat (κκ), eos „ in adultis sæpiissime deficere “ testetur (λλ): quod tamen, propter exemplorum raritatem, vix crediderim. II°. In ossibus maxillaribus superioribus capitis infantis inveni Sinus Maxillares septo semilunari in duas cavitates inæquabiles distinctos, quod in utroque positum est versus anteriorem partem, ita ut cavitas posterior ad minimum quinquies ma-

Bb 3

gni-

(αα) Acad. Annot. Libr. I, Cap. XI.

(ββ) *Beschryv. der Beender.* pag. 105.

(γγ) Loc. cit.

(δδ) Libr. cit. pag. 83.

(εε) Loc. cit.

(ζζ) *Dissert. Anat. Libr. II, Cap. XIII,* pag. 273.

(ηη) Loc. cit.

(θθ) *Corp. hum. disquis. Anat. Libr. III, Part. I, Cap. IV,* pag. 203.

(ιι) Loc. cit.

(κκ) *Comment. in GALENUM de Ossib. in Oper. omn.* pag. 468.(λλ) *Animady. in C. BAUHINI Theatr. Anat. ibid.* pag. 708.

gnitudine sua superet anteriorem. PALFYNIUS observavit unum finum maxillarem septo medio divisum ($\mu\mu$). III°. Notabilis quoque mihi videtur diversitas, quam observavi circa Sulcos transversos ossis occipitis, quibus adhærent sinus laterales duræ matris: qui solent ita se habere, ut unus eorum, is nempe, qui a sulco, finui longitudinali respondente, continuatur, altiore locum occupet, quam alter: in eo autem capite dissoluto, quod citavi §. III, N. III, res ita a solito diversa est, ut utriusque lateris sulcus eodem loco, supra tuber internum ossis occipitis incipiat, & paulatim descendendo secedat. Errare quoque illos observavi, qui dicunt, sulcum dextrum in omnibus hominibus continuatum esse sulco longitudinali, suumque initium in altiore loco capere (ν): est mihi namque pueri calvaria, in qua contrarium manifesto cernitur. Atque hæ sunt, quas in Capite notavi, diversitates præcipuæ.

§. VII. In Trunco sceleti nonnullæ quoque Observationes occurrerunt, spectantes Thoracem, Spinam, & Pelvim, quarum sequentes sunt notabiliores. Primum locum occupent tria, quæ inter rariora mea anatomica exstant, exempla aucti Costarum atque Vertebrarum numeri, addenda iis, quæ alii Anatomici notarunt, maximam partem

($\mu\mu$) Libr. cit. pag. 196.

(ν) Vid. inter Alios cl. MONRO Libr. cit. pag. 106.

tem a cl. HALLERO collecta (§§). I^o. Possideo nempe sceleton naturale infantis unius circiter anni, mortui post perforationem intestinorum, a vermibus teretibus factam, quem A. cīōīccclvii publice dissecai: in hoc dantur viginti quatuor vertebræ veræ, scilicet septem colli, *tredecim* dorfi, & *quatuor* tantum lumborum: quæ serierum diversitas a solita fabrica ideo in iis facta est, quoniam in utroque latere dantur *tredecim Costæ*, septem veræ, & sex nothæ: inde in utroque latere septem superiorum cartilagine lateribus sterni tantum adnexæ sunt: satis parvæ sunt illæ duæ costæ supernumerariæ, dextra enim pollicem circiter longa est; brevior aliquantum sinistra. II°. Exemplum secundum mihi exhibet sceleton viri admodum proceri & robusti, quem in publicis exercitationibus A. cīōīccclx dissecai: in eo adfunt *Vertebræ viginti quinque*, colli nempe septem, *tredecim* dorfi, quinque lumborum, estque tamen os sacrum solito more ex quinque partibus coadunatum. *Costæ* similiter *tredecim* in utroque latere, quarum *octo* sunt veræ, spuria solito numero quinque: octo enim illæ veræ utrimque lateribus sterni adnectuntur: octava nempe ita ejus margini nexa est, ut (dum septima, uti solet, ingreditur finum communem, a parte ossea media & ima ossis pectoris factum) inveniat utrimque

fi-

(§§) Element. Physiol. Tom. III, pag. 5.

finum singularem, totum insculptum margini istius partis inferioris sterni. Varia quoque notavi circa costas nothas, earumque connexiones cum vertebis. Costarum illarum decima, eodem modo ac superiores, ita connectitur lateribus spinæ, ut habeat finum communem, formatum a corporibus vertebræ nonæ & decimæ; præterque hunc nacta sit alium finum in processu transverso decimæ, qui in aliis sæpissime non datur. Undecima articulare finum nacta est unum, in solo vertebræ undecimæ corpore sculptum, nec non alterum (quem in aliis non habet) in processu transverso ejusdem vertebræ. Duodecima uni-
ci tantum finus ope nequitur corpori vertebræ duodecimæ, uti in aliis locum habet. Decima vero tertia, seu supernumeraria, utraque in suo extremo, spinam respiciente, accepit finum glenoideum, loco convexi capituli, ejusque ope articulum format, a solitis valde diversum, cum eminente superficie convexa, & cartilagine investita, quæ occurrit in utroque latere corporis vertebræ decimæ tertiæ dorsi. Uti porro proceritas totius sceleti insignis est, ita etiam costarum longitudo est maxima: undecima enim sua parte ossea æquat fere decem pollices, quæ in aliis raro ultra septem extendi solet: duodecima æquat sex pollices cum octo lineis, qui in aliis sceletis vix quatuor pollices attingit: decima tertia sinistra æquat pollices duos, dextra vero unum cum novem lineis. III°. Tertium exemplum mihi est

est in ſceleton virili, itidem procero, in quo dantur Vertebrae viginti quatuor, utpote ſeptem colli, *tredecim* dorſi, & *quatuor* lumborum: nec non *Coſtae tredecim* in utroque latere. Decima earum non habet ſinum in proceſſu tranſverſo ſuae vertebrae; ceterum reliquae connexione ſatis ſimiles ſunt praecedenti ſceleton, non vero magnitudine, qua multum cedunt. Decima tertia una pollicem cum quatuor lineis longa eſt, altera vix decem lineas aequat. Os ſacrum ex partibus ſex componitur: vid. §. XII, N. I.

§. VIII. In ſingulis illis objectis nihil auctae longitudinis, aut inſoliti, acquiſivit proceſſus tranſverſus vertebrae ſeptimae colli: adeoque noſtris obſervationibus docemur, cum coſtis tredecim adſuiſſe vertebrae colli ſeptem: miror hinc ſcripſiſſe cl. HUNAULD (oo), „ illos homines, qui tredecim habent coſtas in utroque latere, tantum ſex colli vertebrae habere, quoniam vertebrae ſeptimae proceſſus tranſverſi elongati conſtituunt coſtas, quae tum dantur, „ ſupernumerarias“: magisque miror, huic aſſerto aſſenſum ſuum praebuſſe clar. BERTIN (ππ): plerique quidem Auctores, qui maiorem coſtarum numerum notarunt, exacte definire neglexerunt, quot in iis cadaveribus aſſent

C c

col-

(oo) *Memoir. de l'Acad. R. des Sc. Ann. 1740, pag. 536.*

(ππ) *Traité d'Oſteologie, Chap. XVI & XVII, in Tom. III: ubi imprimis pag. 142 aſſerit, ſe nunquam obſervari coſtam ſupernumerariam, quae cum ſuprema lumborum vertebra eſſet articulata.*

colli vertebræ: si tamen observationem ill. MORGAGNII, in Commentariis Academiæ Regiæ scientiarum Parisinæ descriptam (⁹⁹), si exemplum a cl. P. A. BOEHMERO memoratum (σσ), si propria celeb. HALLERI, Aliorumque, objecta, citato loco indicata, videamus; patet, non paucas observationes dictam opinionem destruere.

§. IX. Numerum costarum nunquam minorem vidi, quam viginti quatuor in hominum cadaveribus: semel quidem, iterumque, putavi, me in quovis latere undecim costas invenire; semel quoque me id publice enunciasse, memin- ni; ast, qui præsentibus tum fuerint Auditores, sciant, me ulteriore inquisitione errorem meum detexisse: cum enim a carnibus depuratum esset sceletum, vidi, adesse utramque costam duodecimam, quæ antea ob parvitatem, pollicis longitudinem haud æquantem, latuerat: idem quoque Aliis accidisse novi. Quod equidem non ideo moneo, ac si similis erroris accusare vellem illos Auctores, qui, minorem numerum se observasse, scripserunt, præter GALENUM, COLUMBUM, RIOLANUM, satis multos Viros gravissimos (ττ), sed, ut saltem discant inde Anatomici, iudicium etiam hic in occasione præcipiti, uti in tota nostra Arte, non nunquam fallax esse: unde jam olim G. FALLOPPIUS (υυ) idem ani-

(⁹⁹) *Histoire &c. Ann.* 1741, pag. 105.

(σσ) In Institut. Osteolog. pag. 234.

(ττ) Citatos ab HALLERO loc. cit. cf. BERTIN libr. cit. Tom. III, pag. 132.

(υυ) Observ. Anat. in Oper. omn. pag. 418.

animadvertit. Hæc cautela non minus attendenda mihi videtur in iis observationibus, quæ exstant de inæquali numero costarum in utroque ejusdem hominis latere, quales invenimus apud COLUMBUM (φφ), RIOLANUM (χχ), BARTHOLINUM (ψψ), BOEHMERUM (ωω), Aliosque, qui tredecim in uno, duodecim in altero, latere inventas esse scribunt. Forte non minus notabilis est illa monela in iis exemplis, quæ apud Anatomicos prostant de sex vertebrae lumborum, absque memorato costarum numero aucto.

§. X. Costas non tantum numero & longitudine, sed & diversissima fabrica ludere, Anatomicorum observatis constat: nonnunquam visuntur, quæ posterius duæ erant, antè coadunatæ, quales sæpius vidisse memini, & observarunt cl. HUNAULD (aaa), atque AL. MONRO (βββ): alias, quæ una est a posteriore parte, antè ab it in duas, qualem (cum duabus priori fabricæ similibus) exhibent Academicæ Annotationes (γγγ). I^o. Est mihi costa adulti hominis quarta dextri lateris, quæ in suæ partis ossæ extremitate latefcit sensim, tandemque dehiscit in duos processus, tertiam fere pollicis partem longos, a quibus duæ

C c 2

inci-

(φφ) De Re Anatom. Libr. I, Cap. XIX.

(χχ) Comm. in GALENUM de Off. Op. omn. pag. 499.

(ψψ) Anat. reform. pag. 742.

(ωω) Libr. cit. pag. 252.

(aaa) Libr. cit. pag. 535, Tabl. XVIII, fig. II.

(βββ) Libr. cit. pag. 225.

(γγγ) Libr. II, Cap. XIII, Tab. VII, fig. VIII.

incipiunt partes cartilagineæ, pollicem fere longæ, convergentes, subitoque confluentes in unam cartilaginem, quæ acuminato fine inhæret ossis pectoris loco solito. II°. Similem mihi, in costa dextra quinta, sistit observationem truncus sceleti infantis, annum circiter nati. III°. In cadavere juvenis, quod nuper dissecai, talem fabricam inveni locum habere in utriusque lateris costa quarta, cujus thorax, earum ob latitudinem, majorem possidebat longitudinem, quam corporis proportio requirere videbatur. IV°. Ast multo rarior, & apud nullum Auctorem a me lecta, habenda est memorabilis observatio costarum quatuor, in medio suo corpore mobilium, quas A. cccccclix exhibuit vetulæ septuagenariæ cadaver, ab egregiis nonnullis Medicinæ Studiosis in proprios usus dissectum, quorum unus J. HESHUSIUS, in scripto periodico (ddd), illarum descriptionem edidit: cui quum delineatio non sit adjecta, congruum duxi, talem hic apponere in Tab. VII, fig. IV, qualem ipse in recenti cadavere observavi, atque in liquore etiamnum conservo. Est nempe hæc costa octava sinistra, quæ cum socia sua septima & sexta, nec non cum sexta dextra, in media fere ossea parte ostendit singularem articulationem, quam synchondrosin appellare possis, quæ singulis earum recentibus insignem suppeditabat mobilitatem. Utraque pars ossea earum, quas examina-

(ddd) Cui titulus est, *Uitgezogte Verbandelingen &c.* : Amst. by F. Houttuin, IV Deel, pag. 242.

navimus, costarum, denticulis & sinuositatibus gaudebat, quibus respondebant margines cartilaginis interjectæ, eundem fere in modum, quem in ossium pubis conjunctione videmus, nisi quod denticuli parum longiores & acutiores essent. Cartilago iis interposita, unam circiter pollicis lineam crassa, in cava hujus costæ parte aliquantum prominet (e): hanc, simul & costæ margines, cartilaginem tangentes, investit capsula membranosa (ff), totum quidem articulum circumdans, ast in hac mea costa non laxè ipsi adhærens, sed periostio continuata. Ex qua descriptione, atque longe dilucidius ex ipsius objecti intuitu, patet manifeste, singularem hanc quatuor costarum decrepitæ vetulæ fabricam non habendam esse, pro morboso vitio, a fractura illarum non consolidata, similive alia causa, originem capiente; sed potius debere haberi pro lusu Naturæ in ossificationis opere, qualem etiam minorem perfectionem in ossibus aliis longis quandoque observatam fuisse, testantur anatomicæ observationes, interque illas rarissimum illud, quod in Thesauro rariorum Regis Galliæ exstat rachitici sceletum (eee), cujus humerorum, cubitorum, femorum, & crurum ossa haud absimilem exhibent in media sui parte fabricam.

§. XI. *Os Pectoris* varietatibus nonnunquam subiectum

C c 3

esse

(eee) Vid. *Histoire Nat. gen. & partic. avec la descr. du Cabinet du Roy*, Tom. III, N. CXXXII, Planch. I.

esse, testantur Anatomicorum lites de numero partium illud componentium, atque cartilaginis ensiformis formatione. Præter varia, quæ in his quoque diversa mihi occurrerunt, vidi; I^o. Sterno, cui tantum septem veræ costæ solent adnecti, utrimque octo fuisse sinus, totidem costas recipientes, ita ut sinus supernumerarius insculptus esset parti inferiori sterni (conf. §. VII, N. II). Qui numerum costarum auctum descripserunt, fere omnes nihil memorant, de numero costarum verarum: similem tamen meæ observationem video in Aëtis Edinburgensibus descripsisse J. GEMMIL (ζζζ). II°. Possideo etiam os pectoris, quod in media sua parte, versus hujus extremitatem inferiorem, habet foramen insigne, quartam circiter pollicis partem longum, & unam fere lineam cum dimidia latum, ovalis figuræ, satis conveniens cum eo, quod delineavit EUSTACHIUS (ηηη): cui fere simile in splendido suo opere proposuit celeb. CHESELDEN (θθθ): talia etiam memoravit cl. BERTIN (ιιι).

§. XII. In *Osse Sacro* nonnullas quoque differentias observavi. I^o. In illo osse sacro, quod §. VII, N. III memoravi, dantur vertebrae spuriae sex, ideoque in utroque ejus latere dantur foramina quinque, exitui nervorum destinata: prætereaque in parte ejus posteriore, loco canalis ossei,

(ζζζ) *Medical Ess. and Observ. &c. Vol. I, Part. I, §. XXIII.*

(ηηη) *Tab. Anat. XLVII, fig. XVIII.*

(θθθ) *Osteographia, or the Anat. of the Bones, Tab. XXI, fig. II.*

(ιιι) *Libr. cit. Chap. XXI, pag. 175.*

fei, caudæ equinæ parti continendæ destinati, datur sinus (qualem etiam observavit PHIL. VERHEYEN (xxx)) totam ossis convexi longitudinem occupans, natus a deficientibus vertebrarum spuriarum processibus spinosis (excepta superiore) omnibus. II°. Alterum mihi est os sacrum sceleti feminei, in quo itidem sex vertebræ spuriae, & utrimque foramina quinque, adfunt. In ambobus sceletis solitus adest verarum vertebrarum numerus. Talia ossa sacra depingere olim placuit PAWIO (λλλ), & nuper ALBINO (μμμ). III°. Est denique mihi aliud os sacrum adulti hominis, quod, rariore exemplo, tantum compositum est vertebris spuriiis quatuor, ideoque foraminibus etiam tribus, pro emittendis nervis, utrimque est instructum.

§. XIII. Ea, quæ in *Artubus*, tam *superioribus*, quam *inferioribus*, diversa inveni a structura ossium solita, neque multa fuere, neque adeo memorabilia, ut singulari expositione eorum mentionem hic facere velim. Semper mecum miratus fui, Naturæ constantiam in hisce ossibus formandis majorem, quam in illis, quæ ad ceteras Sceleti humani partes pertinent, observari.

(xxx) Corp. hum. Anatom. Tract. V, Cap. IX, pag. 310, 311.

(λλλ) Libr. cit. pag. 96.

(μμμ) Acad. Annot. Libr. IV, Tab. VII.

CAPUT XIV.

Continens ea, quæ circa Irritabilitatem, & Sentiendi facultatem, partium Animalium expertus sum; nonnulla ad Historiam agitatæ Litis pertinentia, &c.

§. I.

Quum mihi arduum semper visum fuerit opus, magnorum, quique de Arte optime meriti sunt, Virorum sententiam rejicere, quam in experimentis a se captis fundatam, putant; imo grave & molestum etiam soleat haberi, talem dissensum publice exponere; mirum nulli videbitur, quod longo tempore dubius animus mihi hæserit, in iis, quæ Capite hocce exponenda sunt, hic apponendis, vel omittendis. Exorta scilicet nostris diebus, & maxime inter Viros celeberrimos agitata, fuit lis, num omnes corporis humani partes Irritabilitate & sentiendi facultate (quam Sensilitatem appellant) polleant, nec ne: dumque rem observationibus & experimentis, in viventibus animalibus captis, dirimendam, utriusque opinionis Fautores putarunt; eventus fuit eorum, ut etiam hodie divisos teneat Observatores ipsos, atque dubios imprimis reddat illos, quibus animalium vivorum sectio crudelior

vi-

visa fuit, & inquirendæ veritatis via minus trita. Fateor, me non nescire, plerosque hõrum non valde dubitare, assensum suum præbere Viro gravi, cujus merita summopere veneror, atque hanc non levem scrupulum, in experimentis meis edendis, posuisse rationem: sunt tamen, rei ipsius dignitas, amor veritatis, atque aliæ etiam causæ, quæ me permoverunt, ut ea, quæ me, inter primos nostri temporis, expertum esse de partium viventium Motu atque Sensu, non pauci jam noverunt, tandem in publicam emitterem lucem: nihil quidquam minus acturus, quam hisce vel minimam alterius famæ, aut fidei, læsionem intendere, sed modeste ea usus libertate, quam in re problematica inquirenda cuilibet homini propriam esse, nemo Philosophorum, aut Medicorum, inficias facile iverit.

§. II. Fuisse me inter primos, qui nostris diebus incubuerint in indagandam vivarum partium Irritabilitatem, & Sentendi facultatem, ex simplici & fideli rerum factarum narratione historica, plurimorum Virorum, etiamnum viventium, testimonio haud caritura, facile apparebit. Cum nempe A. MDCCLII, Disciplinæ Medicæ addiscendæ ergo, in celebri Academia Lugduno-batava degerem, contigit, ut suam *de Irritabilitate* dissertationem, in Academia Gottingensi ederet, cl. J. G. ZIMMERMAN: qua experimentis, in vivis animalibus captis, comprobare annitebatur, partes varias

animalium, hominumque, plane destitui irritabilitate & sensibilitate; easque tales, quibus usque in illud tempus, unanimi fere ore, illas vires insigni gradu infidere, asseveraverant summi Artis Medicæ Antistites, æque veteres, quam recentiores: illas enim inter reducebat Perioestia, Duram Piamque Matrem, Ligamenta, Tendines, Aponeuroses, Membranas. Eodem tempore a celeberrimis in Arte Medica Præceptoribus, sæculi hujus ornamentis semper futuris, edocebar, earumdem partium insignem esse vim movendi & sentiendi; ex hac imprimis deducere facultatem exercendi functiones, corpori hominis, aliorumque animalium, proprias; exinde phænomena, & effecta, quæ læsiones earum sequerentur, explicare; affectiones maxime dolorosas, spasmodicas, convulsivas, ex ejus enormitate ortas, mitigare; nec non illarum partium vulnera, lacerationes, & quascunque irritationes, in morbis chirurgicis, sedulo evitare. Ita inter illos præcipue docebat celeb. FRED. WINTERUS, irritabilitati & sensibilitati partium adscribens primarios, æque in sanitate, quam in morbis, corporis humani affectus (α).

§. III.

(α) Liceat mihi, hac opportunitate, debitas persolvere grates piis manibus optimi hujus mei Præceptoris, dein Fautoris, denique Amici integerrimi, cujus præmaturum obitum mecum lugent etiamnum omnes Boni, qui Optimi Viri probitatem, candorem, ceteramque virtutem, noverint; qui amicitiae ejus integritate fructi fuerint; qui perspectum habuerint, quanto cum ardore ad promovendos suorum discipulorum profectus, consilio & opera, ferri soleret. Non possum
nem-

§. III. Quum vero memorata illa dissertatio non diu intra Gottingæ limites delitesceret, haud diu post, circa mensis Octobris initium, in limine suarum Prælectionum Pathologicarum, suos Auditores de novis illis experimentis monuit ill. H. D. GAUBIUS, ea semper fideliter exponere solitus, quæ utilia, aut nova, in arte salutari producerentur, atque Philiatorum attentionem, & industriam, mererentur. Optimi hujus Præceptoris humanitas quum curiositati meæ stimulum adderet, non potui tunc a me impetrare, quin ulteriorem illius rei indagationem tentarem: adii itaque Virum clarissimum, rogavique, vellet mecum com-

D d 2

muni-

nempe, quin Ipsi vindicem eas, quas meritus est, laudes, ideo quod ex instauratæ irritabilitatis contemplatione ingentem utilitatem in Physiologiam, Pathologiam, & Praxin Medicam, redundare videamus. Ipsius enim laboribus & prælectionibus, super ea habitis, tribuendum est, quod nostro tempore insita illa partium viventium vis, diligentius inquisita, adque clariorem, quam antea, lucem redacta fuerit. Illa enim, quæ ex GLISSONII, BAGLIVII, BELLINI, HOFFMANNI, STAHLII, GORTERI, Aliorumque scriptis de Irritabilitate partium collegerat, tanto cum successu adhibuit in explicandis phænomenis sanis & morbosis corporis humani, ut dictorum Virorum nullus cum Eo comparari possit. Quumque ea palam sit professus, in Oratione inaug. *De Certitud. in Medicina Pract.* Francq. 1747, pag. 81 & seqq., atque dein in Oratione inaug. *De Irritabilitate*, quam, nondum editam, A. MDCCCLVII Leidæ habuit, illaque in prælectionibus tradita, ab Auditoribus Ejus promulgarentur; factum fuit, ut revera ansam suppeditaverit illis capiendis experimentis, quæ primum Gottingæ A. MDCCCLI & LII prodierunt. Præter fidem historicam mihi debitam, hæc etiam patent, ex Dissertationibus inauguralibus variorum clar. WINTERI Discipulorum, ante illos annos editis, v. g. I. LUPS *de Irritabilitate*, L. B. 1748; I. W. MANITII, *de Idiosyncrasia ex diversa solidorum C. H. Irritabilitate optime disjudicanda*, ib. 1749; M. HOUTTUIN *de Spasmodum Theoria*, ib. 1749; F. N. MARGGRAFF *de Febrium Natura in genere*, ib. 1749. &c: haud absimilia sunt, quæ ipse scripsit cl. ZIMMERMAN in *Diff. de Irritabilitate*, Gott. 1751; conferri etiam potest ill. HALLERUS in *Comment. Soc. Reg. Gotting.* Tom. II, pag. 115, aut in *Ejus Oper. minor.* Tom. I, pag. 406, ut et pag. 438, 439, & alibi.

municare ZIMMERMANNI Differtationem, ab HALLERO sibi missam: cui voto facile omnino atque perhumaniter annuere Ipse placuit. Illam Differtationem cum eram nactus, avide eam legi, perlegique, maxime miratus rei novitatem, atque singularem differentiam ab iis, quæ hucusque omnium Medicorum animis inhæserant: conflictum percepisse non levem inter auctoritatem summorum Præceptorum, omniumque Auctorum, quos legere mihi contigerat, tum Medicorum, tum Chirurgorum, atque valorem experimentorum memoratorum, quæ mihi non absque cura instituta videbantur, & robur accipiebant ab ill. HALLERI testimonio, cujus merita in Anatomicis & Physiologicis jam tum suspicere solebam, neque postea magni facere desuevi. Utilissima sodalitate academica mihi junctis gaudebam duobus commilitonibus, in hunc usque diem amicis meis integerrimis, suæ diligentiae & industriæ præmia haud vulgaria nactis, celeb. nempe D. VAN ROYEN M. D. & Botanices Professore ordinario in Academia Lugduno-batava, atque cl. J. TAK M. D. Practico Lugduno-batavo, Tractus Rhenolandici Medico ordinario, & Societatis scientiarum Batavæ, quæ Harlemi floret, Socio dignissimo: quibuscum me una quævis exercitia academica pertractasse, lætus semper reminiscor. Mirabantur hi mecum singularem, & inauditum, illorum experimentorum eventum. Una nobis sedebat mens, ut nulli cederemus auctoritati, ast po-

potius ipsi observaremus, quid veri, quid falsi, continerent antiqua, aut nova, scripta. Ad experimenta itaque, in vivis animalibus instituenda, nos accinximus, eaque aliquoties instituimus horis subsecivis, aliorumque studiorum vacuis. Ex schedis meis, durante ipso experimentorum nostrorum labore fideliter conscriptis, tradam illas observationes, quæ in quatuor Canibus nobis occurrerunt, & eodem tempore celeb. GAUBIO & WINTERO exhibitæ sunt, neque ignotæ permultis, tum Exteris, tum Nostratibus, Medicis, qui A. cīōīccclī & līī in alma Lugduno-batava Academia Medicinam didicerunt.

§. IV. A. d. x Octobris cīōīccclī adhibuimus Canem femellam catulientem: hanc, pedibus quatuor expansis, abdomini incumbentem, capite libero & mobili relicto, alligavimus asseri: ejusque varias partes irritavimus, vel scalpello, vel tenacula, vel oleo vitrioli fortissimo. Præter dictos Socios adfuit quoque experimentorum testis cl. F. KLANKE Muscovia Russus. Vidimus in hac sequentia phænomena. I^o EXPER. Epicranio, musculo temporali, & pericranio, scalpello, aut oleo vitrioli prudenter adhibito, tactis, animal clamore maximo dolorem indicavit. II°. Cutis a capite detracta, & interius oleo vitrioli irritata, in rugas insignes contracta fuit. III°. Cum cranium ope trepani perforaretur, satis tranquilla erat canis: quamprimum vero corona trepani os penetraverat in summo capite, ejusque den-

tes Duram laceffebant Matrem, mox illa vehementer ejulavit, fummiq; doloris præbuit indicia. IV°. Remoto dein offis perforati segmento, jamque fatis iterum quieta canicula, cum nudam duram matrem scalpello acuto irritabamus, ftatim vehementes clamores edidit: idem quoque contigit ab oleo vitrioli applicato: cumque dein aqua frigida ad eluendum oleum vitrioli admovebatur, iterum alta voce moleftiam inde natam indicavit. Hæcque phænomena in capite plus femel fuere obfervata. V^o. Cute detracta de femore finiftro, & vagina aponeurotica mufculorum olei vitrioli ftimulo irritata, canis perquam ejulavit, totumque crus convulfum fuit. VI°. Nervus dein cruralis tenacula, feu volfella, prehenfus, compreffus, citiffimos & violentos clamores, nec non per totum corpus convulfiones, excitavit. VII°. Tendine quoque Achillis denudato, tenacula prehenfo, compreffo, fimilia prorfus apparuere, fed non adeo violenta, quam a nervo affecto, fymptomata: ejusdemque tendinis difficiffi extremum, oleo vitrioli tactum, in animalculo denuo clamores, imo convulfiones, produxit: neque femel tantum, fed iteratis vicibus, hic experimenti evenit effectus. VIII°. Membrana cellulofa hic loci protracta, & oleo vitrioli irrorata, constricta fuit, uti ubique de cellulofa contigit: quod non aliunde, quam a vi chemica irritamenti deduximus: hanc vero irritationem fequuta eft cruris convulfio, haud dubie a nervulo
in

in ea delitescente. IX°. Aponeurosis muscutorum abdominalium stimulo chemico tacta dolorem quoque excitavit, quem clamore exhibuit canis. X^o. Aperto abdomine, Vasa Lactea in intestinorum superficie, & mesenterio, pulcherrime in conspectum prodibant, lacte plenissima, quod ante macinationem ingesserat animal. XI°. Tum vero Intestinorum motus peristalticus a nemine observari potuit, quamvis sat alacris adhuc foret canis. Sed Intestina Crassa, cum oleo vitrioli ea irritabamus, violenter contrahantur, indeque totum animal vehementissime convulsus fuit & commotus, ita ut viscera abdominalia torquerentur, & intestina magna vi ex abdomine prorumperent. XII°. Vesica urinaria irritata, aliquid convulsivi motus, non tamen magni, monstravit. XIII°. Ab admota vitrioli oleo madida plumula ad Vesiculam felleam, convulsiones nascebantur vehementissimæ, totumque Hepar exin deorsum versus cystidem contorqueri, ejusque margines variis figuris introrsum incurvari, vidimus: ipso autem hoc viscere jam prius irritato, nulla manifesta erat ipsius constrictionis. XIV°. Neque ab attacto Rene multum mutationis, aut motus, in hac parte observavimus. XV°. Intestinum Colon, nunc iterum oleo vitrioli irritatum, vehementem passum fuit constrictionem, totiusque fere cavi sui abolitionem. XVI°. Sic quoque Ventriculus, admoto oleo vitrioli, insigniter se contraxit. XVII°. Aperto denique

que Thorace, Pulmones oleo vitrioli tacti, sese constringebant: dubium vero fuit, an vis chemica stimuli, an contractilis substantiæ, illam constrictionem produceret. XVIII°. Pleura, in moribunda jam canicula, oleo vitrioli tacta, novi iterum raucique clamores, novi motus, in animali orti sunt: quum tamen olei pars tangeret simul partem musculi Intercoastalis, dubitavimus an a musculo illius, an a pleuræ, sensilitate illi effectus producerentur. XIX°. Sed eodem tempore tactum Diaphragma nullam exerebat amplius convulsionem, neque in morti proximo animali doloris indicia excitabat. XX°. Mortua jam canicula, & quiescente jam corde, Œsophagus, mox supra diaphragma oleo irritatus, constringebatur, & lac cani ingestum, multo liquido dilutum, per fauces explodebat. XXI°. Ab irritatione quiescentis Cordis, diu renovati sese exhibebant alterni motus hujus organi: inque variis sub cute musculis, a morte animalis, manifesta irritabilitas fibrarum comparebat. XXII°. Ab irritato Pericardio, nullam sequi vidimus contractionem: quam antea etiam non excitaverat Peritonæi irritatio. XXIII°. Portio membranæ cellulosæ, pingui repletæ, excissa, tabulæ imposita, & oleo vitrioli illita, miros motus constrictionis, crispationis, & convolutionis, ostendit, auxitque suspicionem, quod hujus membranæ contractio non penderet ab irritabilitate. Mors animalis ulteriorem tunc impedivit perquisitionem.

§. V. A.

§. V. A. d. xxiii Decembris cccxccli ad repetenda Experimenta, a. d. x Octobris instituta, adhibuimus Canem juniorem masculum: pro irritamentis, scalpellum, acum, & oleum vitrioli, multo dilutius, quam præcedens. Tumque apparuerunt sequentia. I^o EXPER. Crurali nervo, & Achillis tendine, eodem modo, ac in priore, tenacula compressis, effectus oriebantur plane similes, cum summo animalculi clamore & motu: qui itidem apparuere, ab irritatione difficissi extremi tendinis. II°. In hoc generatim ab applicatione stimulorum ad Tendines, duram Matrem, Intestina, exteriores corporis alias, nec non abdominis, partes, sequebantur eadem phænomena, quæ in priore cane. III°. Irritatio tamen Vesiculæ felleæ, oleo vitrioli facta, in hoc nullum effectum manifestum producebat, qui adeo enormis fuit in præcedenti. IV°. Illa phænomena sensationis & irritabilitatis, quamvis manifesta, se tardius, longeque debilius, in hoc, quam in præcedente, cane exhibebant: quum enim in priore mox ab applicatione olei vitrioli succederent, in hoc per fat insigne temporis spatium applicatum manere debebat, antequam doloris signa, aut contractio partis, sequeretur; id quod majori olei vitrioli dilutioni adscripsimus. Hæc res imprimis patebat in admotione ejus ad Vesicam, lotio plenissimam; cui per insigne intervallum erat illitum, sine ulla constrictionis, aut doloris, nota: contractio nulla sequebatur,

nifi post apparentem ipsam olei vim chemicam, qua sensim urebat vesicam, & colorem ejus in flavescentem mutabat: tum autem hanc omnem urinam explodere, & in minimam se massam constringere, videbamus. V^o. Similis mora intercedebat inter applicationem stimuli, ejusque effectum manifestum, in Intestinis, tum Tenuibus, tum Crassis. VI°. Propter maximum canis ejulatum, & inquietudinem, durante trepanatione capitis, cum forte in hoc cohibendo nimis arctatae fuerant fauces, & impedita respiratio, canis, in agonem quasi mortis reductus, fere exstinguebatur: sed periculum nunc evadebat sat cito, dum per semihoram ab experimentis abstinuimus, & canem liberum sibi reliquimus, qui tum, liberam spirans auram, subito resectus, plane ad se redibat: post hanc vero reviviscentiam, in omni corporis parte miros horrores, rigores, tremores patiebatur, tales perfectissime, qui in paroxysmi febrilis initio aegros invadunt, quos etiam, dum clamabat, tremula, interceptaque, voce indicabat. VII°. In aperto abdomine Vasa Lactea, praecipue in Duodeno, valde conspicua erant, & quibusdam in tractibus intestinorum Motus Peristalticus manifesto observari poterat. VIII°. Ultra horae quadrantem jam mortuo cani detracta cute, in Latissimo dorsi musculo observabam miros motus fibrarum, juxta se invicem, nunc huc, nunc illuc, contrahatarum, ad irritamentum auctos, per aliquod temporis spa-

spatium durantes: qui etiam in musculo Cucullari, non autem in aliis, ne quidem in alterius lateris ejusdem nominis musculis, comparebant. Propter animalis mortem, nullum in Thorace Experimentum fecimus.

§. VI. A. d. XII Martii c1810cclii Experimenta fere eadem repetimus in tertio Cane: adhibito iterum oleo vitrioli fortiore, ut de successu experimentorum essemus certiores. Præter Socios ante memoratos, hisce experimentis, Alios inter, interfuit Doct. Vir J. F. MARTINET, A. L. M. & Philos. Doct., nec non hodie Verbi Divini Minister Edamensis, quem idoneum harum rerum testem abunde declaravit egregia Dissertatio inauguralis (β). Phænomena frequentia sese nobis obtulerunt in hoc. I^o EXPER. Cute capitis separata, & oleo vitrioli tacta, constrictaque, animal tremore, & extensione corporis atque membrorum, satis indicabat dolorem, quamvis neque in hoc, neque in sequentibus nonnullis tentaminibus, clamorem ullum ederet. II° Stimulatum porro Pericranium ope scalpelli, aliove modo, eadem excitabat effecta, paulo tamen vehementiora. III° Chemicam irritationem aponeuroseos musculi Temporalis in dextro latere sequebantur tremores totius corporis, tensiones, aliaque manifesta doloris maximi indicia: similiter in altero latere: neque dissimilia symptomata a difficissa &

E e 2

di-

(β) De Respiratione Insectorum. Lugd. Bat. 1753.

distractione oriebantur aponeurosi: cum autem in dextro latere ipsi carnosæ substantiæ difficilli musculi instillabatur oleum vitrioli, animal, & motu corporis, & clamore valido, summum exhibebat dolorem: idem experimentum, in musculo alterius lateris tentatum, non eadem, imo vix ulla, excitabat symptomata. IV°. Ab aqua frigida super has partes effusa, molestiam tremore, motu, & clamore, nunc frequentiore, ostendebat. V^o. Inter perforandum cranium admodum inquietus & clamore molestus fuit, quod a vellicatione pericranii oriri nobis videbatur: cumque prima lamina ossea erat perforata, insigni rivulo sanguis ex diploë profluxit. VI°. Aperto tum Cranio in sinistra anteriore regione, juxta futuram longitudinalem, pulcre apparebat Dura Mater, ex qua multum sanguinis statim erumpebat, licetque hic applicatum vitrioli oleum continuo dilueret, doloris tamen maximi indicia, tam voce, quam corporis jactationibus, edebat canis; uti et, cum aqua frigida ad eluendum utebamur. VII°. Ut certiores foremus de Experimento, neque oleum vitrioli in cranii diploën diffluens, ibique nervulos irritans, accusari posset tanquam dolorum illorum causa, qui sic per vitium subreptionis duræ matri irritatæ male tribuerentur (γ), præter

(γ) Hanc Objectionem contra Experimenta nostra priora fecerat doct. PETRUS ASCH, Petropolitanus, egregia sua diss. *de primo Pari nervorum medullæ spinalis*, Gottingæ 1751 edita, notissimus HALLERI discipulus, & Experimentorum socius: qui tum Lugduni Batavorum degebat.

ter stimulum scalpelli, acufque, adhibuimus aliud irritamenti genus, a tali objectione immune futurum, ferreum nempe stylum ignitum. Hunc itaque, aliquoties jam ope olei vitrioli irritatæ, parti duræ matris admovimus, unde nullus effectus sequebatur. VIIIº. Alteram vero cum faciebamus cranii aperturam, a latere dextro prioris, & ipso momento, quo ossea lamina removebatur, eodem stilo ignito duram matrem tangebamus, ecce! quam vehementissime clamitabat animal, corpus multum jactabat, membra torquebat, & summo opere convellebatur: caudam imprimis extendi, erigi, distorqueri, vario modo quassari, observabamus. IXº. Eidem aperturæ instillatum vitrioli oleum nova doloris signa excitabat. Xº. Altera dein vice ignitum ferrum applicatum exserebat effecta prioribus similia: omnia denique, quæ in hac parte instituebamus tentamina (eaque de industria plura fuerunt), membranae hujus sentiendi facultatem manifestissime indicabant. XIº. Per duo memorata cranii foramina, ad quemcunque expirationis nixum, Cerebrum, una cum dura matre, manifesto videbamus elevari, tumque ex læsis vasculis majore copia erumpere sanguinem, & bullas ab ingresso aëre excitari. XIIº. Aponeurosis musculi Temporalis nunc rursus, in alia parte, caustico chemico, & igneo, tacta dolorem adhuc excitabat, quem canis voce, motuque capitis & corporis, molestum sibi esse, monstrabat. XIIIº. Ab irritatione

Peritonaei, per oleum vitrioli, maximi quidem motus, clamores, imo convulsiones, ortæ sunt; vix tamen dijudicari poterat, an non vicina quædam simul tangeret liquor acerrimus. XIV°. Ulterius aperto abdomine, Intestina ilico magna vi prorumpebant, & Vasa Lactea in conspectum prodibant. XV°. Partes fere omnes abdominales vim acris olei passæ, similia effecta, ac in prioribus canibus, exhibebant: imprimis autem hic valide constringebatur Ventriculus, ut & Vena Cava: Vesicula fellea in hoc animali chemice iterum irritata, valde quidem se contrahebat, non vero excitabat enormia ista symptomata, quæ in priore cane comparuerant. XVI°. Pleuræ irritationem a parte exteriori explorare, eoque fine ab hac remove musculos Intercoştales, ita ut plane nuda foret illa membrana, animus erat: quum vero alacriter admodum animal viveret, corpus jactaret, validissime respiraret, sicque sursum deorsum magna vi moveret costas, frustra id tentabamus: dein vero Thoracis cavitate sinistra aperta, dum canis per alteram, illæsam, spiritum adhuc trahebat, a parte interna oleo vitrioli tacta pleura summos dolores inducebat, nam vehementer statim clamabat, perque totum corpus convellebatur canis, ita ut in hocce experimento subito urinam evacualet, constricta per consensum Vesica, quam huc usque intactam reliqueramus. Repetitione fuit hoc Experimentum confirmatum. XVII°. Irritationem Pericardii mani-

nifesta quidem, & oculis conspicua, sequuta est constrictionio: hæc tamen urenti potius stimuli acrimoniæ, quam vi ejus irritabili, tribuenda videbatur. XVIII°. Oleo vitrioli Nervum diaphragmaticum tangente, validissimi Diaphragmatis, totiusque corporis, sequebantur motus convulsivi. XIX°. Intestina, mortuo jam cane, per longitudinem aperta, nihil fere in suo cavo continebant, nisi versus Crassorum finem: superius imprimis in Duodeno latebat multum liquoris viridis, spumosi, in bullas acti, biliosi, verisimiliter, propter cystidis constrictionem, copiosius eo effusi. XX°. Aperta hæcce Intestina, quamvis jam per quadrantem horæ mortuus foret canis, irritabilitatem tamen adhuc commonstrabant variis constrictionibus, flexuris, incurvationibus. Experimenta in Tendinibus persequi, vetuit mors.

§. VII. A. d. xxii Martii cxcxcclii denuo instituimus illa Experimenta, eo quod, præsentia sua fidem & robur ipsis suppeditare, placeret optimo Præceptori F. WINTERO: eumque in finem Canem adhibuimus pro experimento, oleum vitrioli, stilum ignitum, scalpellum, tenaculam, pro irritamenti: animal solito more asseri alligavimus: ad Tendines & Duram Matrem in hoc subiecto fere tantum fuimus attenti. I^o. EXPER. Tendo Achillis cute denudatus, & scalpello, aut oleo vitrioli, irritatus, talia sensilitatis exhibebat indicia, ut nulli de hac dubitarem. II°. Sensilitas in
Du-

Dura Matre non adeo manifesta omnino erat, quam in præcedenti cane: cum nempe cranii perforatione denudata fuit, comparuit in illa arteria insignis, per trepani coronam læsa, producens continuo magnam, neque cohibendam, sanguinis effusionem; unde factum fuit, ut stimuli chemici, igneive, applicati vel diluerentur sanguine, vel exstinguerentur, suamque vim & acrimoniam perderent prius, quam ipsam attingerent membranam, unde eorum ope sensationem duræ membranæ vix observare nobis licebat. III°. Denudatam vero Duræ Matris regionem cum transscinderemus, & separatas ejus lamellas tenacula comprimeremus, protraheremus, talesque vellicationes aliquoties repeteremus, manifesto iterum clamore, & motu insigni, molestiam inde natam indicabat canis: quo experimento ipse usus etiam fuit cl. WINTERUS. Dein hæmorrhagia illa ingens subitaneam magis, quam expectaveramus, produxit animalis mortem, & observationum terminum. Sunt hæc, quæ primum Leidæ fecimus tentamina, de partium vivarum vi irritabili & sentiente: eaque haud diu post (nisi fallor) cum ill. HALLERO fuere communicata.

§. VIII. Sequenti ejusdem anni autumno, cum memoratis duobus Amicis, Parisios profectus, parum de Experimentis nostris cogitabam, totus Arti Chirurgicæ, atque Obstetriciæ, addiscendæ deditus, cum aliquo die in Diario Eru-
di-

ditorum legerem Zimmermannianæ dissertationis recensio-
nem, simulque additum cernerem, clar. GRANDCLAS, Me-
dicum Parisiensem, recensita experimenta repetiisse, & in
vivis animalibus Duræ Matris facultatem sentiendi mani-
festo observasse, eumque in animo habere ea tentamina
ulterius persequi, & cum magna cautela denuo institu-
ere (d). Adiimus itaque haud diu post Virum hunc ex-
pertissimum, eique similitudinem nostrorum experimento-
rum cum suis indicavimus: nobis invicem communica-
vimus, quæ ab utraque parte scriptis mandata erant:
ex quibus patuit, illius Medici prima tentamina facta
fuisse a. d. xxv Januarii ciciocclii, & in schedis ejus,
quas etiamnum asservo, plurima contineri, quæ sentiendi
facultatem Duræ Matri, & Tendinibus, vindicabant, no-
strumque dissenfum ab experimentis Gottingensibus con-
firmabant: continebant autem & alia, in quibus sensati-
onis indicia, ab irritatione earum partium, non adeo ob-
servata erant: qualia etiam a me memorabuntur. Edocti
dein, Parisiensem Medicum LORRY similia tentamina in-
stituisse, hunc quoque convenimus Virum clarissimum,
qui perhumaniter ea, quæ expertus jam tum erat, nobis
exhibuit descripta: ea autem quum postea, insigni obser-
vationum numero aucta, ipse publice exposuerit in Di-

F f

ario

(d) Vid. *le Journal des Scavans*, mois de Septembr. 1752, Edit. Paris. pag.
1881: Octobr. 1752 Edit. Amstelod. pag. 76.

ario Gallico Medico (ε), haud opus est hoc loco illa repetere.

§. IX. Prodierat interea secundus tomus Commentariorum Societatis Regiæ Gottingensis, inque hoc ill. HALLERI dissertatio de partibus corporis humani sensilibus & irritabilibus, qua ipse hic Vir meritissimus Novorum Experimentorum auctorem & assertorem palam sese declarabat, eaque longe majore numero, a se ipso instituto, confirmabat. Non mirum, quod inde summa admiratione, & incertitudine quadam, denuo afficeremur, neque minus tamen incitaremur omnes, ut una observaremus, quid Natura oculis nostris subjiceret. Hinc paulo post, scilicet a. d. x Maji cccclxiii, Experimenta a me instituta sunt Parisiis in Cane, simili plane modo, ac de præcedentibus dictum fuit: præsentibus Doct. GRANDCLAS, J. TAK, & duobus Studiosis Medicinæ Gallis. In EXPER. I^o observabamus, Canem, qui post vincula injecta satis tranquillus erat, a dissectione Cutis, ilico ostendere dolorem, suo clamore & jactatione corporis. II°. Separatio Membranae cellulosa, a tendine Achillis, multa doloris signa non excitabat. III°. Scalpelli cuspide in ipsam Tendinis ejusdem substantiam adacta, statim vehementer commovebatur, & clamabat, animal. IV°. Idem iterata vice contingebat.

Vo.

(ε) Vid. *Recueil periodique d'observ. de Medecine &c.* Tom. V, Mois de Novembr. & Decembr. 1756, & Tom. VI, Mois de Janv. 1757: conf. Comment. de rebus in Scient. nat. & Med. gest. Vol. VII, pag. 483, 484, & 488.

V^o. Non minus insignia symptomata nascebantur post irritationem memorati tendinis, ope olei vitrioli factam: idemque experimentum, ter repetitum, eundem exhibebat eventum. VI°. In denudando alterius pedis tendine, majorem a separatione membranæ cellulosæ dolorem observabamus. VII°. Ab irritatione hujus Tendinis (qui, per prægressam ligaturam pedis, & compressionem ope tenaculæ factam, forte erat stupefactus) tantum dolorem, quantum in altero tendine, non oriri videbamus: licet nihilominus motu, & clamore, molestiam satis insignem indicaret canis. VIII°. Ab irritatione aponeuroseos musculorum abdominis super muscolum Rectum facta, multum doloris non oriebatur: quemadmodum etiam aliæ illius aponeuroseos partes irritatæ non majorem sensum excitare videbantur. IX°. Musculi abdominales, dum sua membrana adhuc tecti erant, a stimulo applicato nihil magis exferebant. X^o. Cum autem per aponeurosin in muscolum Rectum adigeretur scalpel- lum, maxime clamabat animal, imprimis cum hujus pars simul cum aponeurosi discinderetur: similiter, imo vel magis, cum oleum vitrioli ad ipsam musculi substantiam applicaretur. XI°. Repetitio in altero latere non eadem omnino exhibebat phænomena. XII°. Aperto abdomine, irritata per oleum vitrioli Intestina maximas turbas in animali, & immanes clamores, producebant. XIII°. Eodem caustico ad Ventriculum admoto, similia apparebant ef-

fecta: hæcque simul pars mirabili constrictione in parvam molem contrahebatur. XIV°. Vulneribus thoraci inflictis, adeo magnis, ut pulmones ab aëre, glottidem intrante, non possent extendi, respiratio fieri amplius non poterat, & suffocatio canis instabat. XV°. Quamprimum vero ea vulnera claudebantur exacte, animal respirationem denuo peragebat, & reviviscebatur. Propter aliorum experimentorum in hoc subiecto incertitudinem, in ulterioribus tentaminibus tunc substitimus.

§. X. Hæc quum ita nobis sæpius obvenissent, atque aliunde mihi quoque constaret, similem diversitatem in aliorum Virorum, fide haud indignorum, periculis fuisse observatam, dein eodem anno in patriam redux, & Doctoratus gradum ambiens, ardore quodam juvenili incitatus non potui a me impetrare, quin inter varias Theses, ad calcem dissertationis meæ inauguralis (§) adnexas, publice in Academia Lugduno-batava, a. d. XIX Octobris, defenderem earum XLIX, qua statuebam, „ Experimenta „ novissima nondum determinare, multas corporis humani „ partes non esse irritabiles, aut sensiles “: contraque eam tum strenue disputabat cl. J. A BRUNN, experimentorum Hallerianorum socius, & Dissertatione de Nervorum Ligatura defensa, brevi antea in Academia Gottingensi Doctor

(§) De Vermibus intestinalibus Hominum, L. B. 1753.

ctor creatus: præsens simul erat doct. P. CASTELL, jam tum, edito specimine de multarum partium insensilitate, in hac lite haud ignotus.

§. XI. Haud diu post, Amicos meos invisendi gratia, Trajectum ad Rhenum petii: nec potuit aliter fieri, quin inter sermones de Rebus Medicis, ageretur etiam de Novis Experimentis, eoque, quem nunc publice proposueram, meo ab illustribus Viri placitis dissensu. Salutabam in hac civitate veterem meum commilitonem, & amicum, celeb. J. D. HAHN, nuper Professoris Philosophiæ munus in Academia Trajectina, summa cum laude, auspicatum: qui, quum HALLERI experimenta vidisset, atque defenderet, non leve mihi dubium contra propriam excitabat experientiam. Instabant tum Amici mei, ut experimenta repeteremus: sicque factum fuit, ut ibi, a. d. xxx Octobris MDCCCLIII, in duobus Canibus nova tentamina instituerentur, adstante cl. HAHNIO, & præsentibus nonnullis præstantissimis Medicinæ Studiosis, inter quos nomine citasse suffecerit doct. G. VAN VIANEN, egregium Virum, præmaturo fato Arti ereptum, atque cl. JO. OOSTERDYK, Præticum Amstelodamensem egregium. In priore Cane, qui satis alacer atque malignus erat, maxima tamen meticuloſitate afflictus (tanto forſan magis, quod quatuor pedibus tabulæ alligato, os ipsi ope funis obstringeretur, & ab adstantibus cervice continuo retineretur), apparebant

sequentia. I^o EXPER. Cutis cum de pede sinistro posteriore, super chordam achilleam, partim scalpelli, partim forficis, ope separaretur, cum omnium admiratione videbamus, nec motu corporis, nec voce, ullum ab eo dolorem indicari: imo, durante toto dissectionis tempore, ne quidem ad se trahebat extensum crus. II°. Tendo Achillis denudatus, scalpello, oleoque vitrioli, irritatus, nullum quoque clamorem excitabat: idem experimentum, altera vice institutum, nihil plus sensilitatis excitabat. III°. Compressio ejusdem tendinis, per tenaculam facta, prima vice dolorem excitabat, sed repetita nihil doloris exhibebat. IV°. Canis hic dein, vinculis solutis, pedi læso satis bene insistere, & procedere, poterat: non hilaris tamen, sed maxime meticulosus, in angulum aufugiebat.

§. XII. Alter Canis majusculus, jam ante martyrium valde meticulosus, videbatur omni nota esse phlegmaticus: ita ut ne quidem opus esset, ipsum tabulæ alligare, si modo quis eum coërceret manibus. I^o EXPER. Cutis separatio de pede posteriore, super tendinem Achillis, aliquem dolorem ei facere videbatur, quem tremore, & levioribus pedis contractionibus monstrabat, nullam tamen vocem edebat, dolori refractarius. II°. Tendo Achillis cute denudatus, & tenaculæ ope iterata vice compressus, in hoc nullum excitabat doloris signum, nullumque clamorem: e contrario observabamus crus, quod, dum cutis

tis separatio fiebat, postque eam peractam, continuo leviter tremuerat, durante hac compressione tendinis omnino quiescere. III°. Eodem mox tempore, repetita sæpius compressio ipsius Cutis, nihil plus sensus, vel doloris, vel vocis, producebat. IV°. Tendo memoratus variis in locis scalpello punctus, incisus, laceratus, & leviter distractus, aliquam sensationem. & dolorem, videbatur commonstrare, quia sæpius crus ad se trahebat canis, licet nullum ederet clamorem. V°. Tendo idem, post prægressam illam lacerationem, oleo vitrioli irritatus, nullum doloris, vel clamoris, signum efficiebat. VI°. Irritata quoque eodem liquore tum vicina Cutis lamina, nullam proliciebat vocem: quam non audivimus ab hoc animali edi, durante toto observationum tempore. VII°. Canis dein liberatus, cruri quidem suo insistere non poterat, quia dimidia saltem tendinis dicti pars transversim secta erat, unde tribus pedibus in angulum se recipiebat; non tamen convulsionibus, similibusve, quæ tendinum læsioni adscribi solebant, symptomatibus corripiebatur, sed metu perculsus in eo remansit quietus, respuens panis frustra, quæ ipsi exhibebantur: quæ etiam prior devorare noluit. Circa duram Matrem, aliasve partes eorum animalium, tum non instituimus tentamina.

§. XIII. Porro, anni sequentis initio, mihi ad hanc Academiam evocato, in muneris mei ingressu, supererat parum

rum otii aliena tractandi, atque in multis animalibus ulterius inquirendi, a quamam parte staret veritas. Cum tamen a. d. XXIV Maji MDCCCLIV primam Prælectionem meam academicam, de Circulatione sanguinis, nonnullis experimentis in vivo Cane, coram Studiosis, illustrarem, simul ad Tendinum sentiendi facultatem nonnulla tentamina direxi, eamque iterum mecum viderunt omnes, qui aderant, primi mei Auditores, quos inter optime meriti doct. J. GUMMER, M. VAN GEUNS, & J. GOUT, in hac urbe Medicinæ Praxin, insigni cum laude, nunc agentes, nec non clar. LUD. STENHUIS, M. D. Arte chirurgica insignis, eoque tempore constitutus in hac Academia Medicinæ Prælector publicus, fato deinceps præmaturo e vivis ereptus. Paucis dein diebus elapsis, in Vulpecula, vivaci valde & sensibili animali, me denuo priora nostra tentamina confirmata vidisse, probe memini: doleo autem, quod hæc experimenta in chartam referre tum neglexerim. Omnia vero hæc facile me induxerunt, ut paulo post in Sermone Academico inaugurali (*), a. d. XI Junii habito, publice enuntiarem, Experimentorum, quæ insensilitatem Tendinum, aliarumque partium animalium, adstruerent, ingentem esse incertitudinem, „ quum recentiora tentamina, dictis partibus sensilitatem si non restituisent, me-
„ rito

(*) De imprud. Ratiocin. ex Observ. & Experim. med. Groning. 1754.

„ rito saltem earum insensilitatem in dubium vocassent:
 „ eamque eventuum discrepantiam forte adscribendam esse
 „ diversitati methodi, qua instituta illa erant in Germa-
 „ nia, Hollandia, Galliaque &c. (9).

§. XIV. Aliis dein, magisque necessariis, exercitiis academicis, atque salutiferis, valde occupatum, experimenta de Irritabilitate & Sensilitate partium vix amplius me trahebant, tum quia mihi satis habere videbar ex præmissis, iisque, quæ Alii instituerant, tum quia naturalis quædam a vivorum animalium sectione averfio me impediabat, quominus plurima immolarem curiositati, cui satisfacere videbantur exposita mea pericula. Factum tamen postea fuit, ut doct. VAN GEUNS, in illud usque tempus Auditor meus sollertissimus, suam dissertationem de Vita Corporea conscripturus, & in ipsis vivis animalibus nonnulla exploranda esse merito judicans, aliquoties meam requireret præsentiam, cum tentamina sua institueret: tumque sæpius in iis pristina mea confirmata fuisse, vidimus. Enimvero eorum omnium exactam annotationem omisi, parum tum opinatus, aliquando futurum, ut hæc in lucem prodirent. Inter chartas tamen adhuc meas reperio illius Medici manu notata Experimenta, quæ una fecimus, a. d. xxvi Februarii cxcxcclviii, in Catella vix ablactata, quorum

G g

Idem

(9) Vid. ibid. pag. 46 & 47.

Idem meminit in sua Differtatione, quam sub meo præsidio, eodem anno, in nostra Academia, publice defendit (1): hæc ita se habent. „ EXPER. I^o Dissectis integumentis, „ denudato Tendine Achillis cruris sinistri, eoque irrita- „ to, tenacula prehenso, cultello fodicato, acu trans- „ fixo, dolorem voce, atque cruris convulsionibus sat „ insignibus, significavit animal. II°. Repetiti sæpius ejus- „ dem experimenti idem fuit eventus: notandum autem, „ irritationes tum demum fuisse institutas, quando dolo- „ res prægressi jam sopiti videbantur. III°. Oleo etiam vi- „ trioli ultimo tendinem eum attigimus, intenditque tum „ ejulatum animal: sed quia hoc ad partes musculosas, „ aliasque adjacentes, diffluere solet, dolorem istum solius „ tendinis affectioni non tribuere maluimus. IV°. Abdo- „ mine inciso, visceribusque mox erumpentibus, Intesti- „ na attentius inspecta hic ibi motum prorepentem con- „ strictorium, ad fodicationes etiam intensum, monstra- „ runt. V^o. Lien, Hepar, Vesicula fellea, oleo vitrioli „ tacta, non contrahi visa sunt. VI°. Difficillimis dein costa- „ rum lateris sinistri cartilaginibus, sicque Thorace aper- „ to, amoto pericardio, Cordis motus apparuerunt ma- „ nifesti, sublata interim respiratione, ob collapsos pul- „ mones. VII°. Tenacula tum Præceptor prehendit Ner- „ vum

(1) Vid. Diff. *de Eo, quod Vitam constit. in corp. animali*, pag. 12, not. 6, ubi eadem catella indigitatur.

„ vum diaphragmaticum, idque quoties fuit repetitum, to-
„ ties valide convulsum fuit Diaphragma, imo & in con-
„ sensum rapi videbatur ipsum Cor. VIII°. Compressio
„ eodem nervo, & infra compressionem acu stimulatō,
„ evidenter admodum se constrinxit diaphragma: non
„ autem apparebat hic motus, irritatione supra locum
„ compressum instituta: imo ipse hic locus brevi inutilis
„ factus videbatur, qui irritatus motum in diaphragma
„ propagarat. IX°. Stimulatione sensim propius ad dia-
„ phragma in eodem nervo instituta, continuo subita-
„ neæ, validæque, sequutæ fuere convulsiones. X^o. Hisce
„ sæpius repetitis, cum cor interim frequenter, atque
„ vivide satis, suas pulsationes continuabat, ad egregium,
„ atque evidens, phænomenon attendimus: ad Venam
„ Cavam superiorem, Auriculam cordis dextram, & Cor
„ ipsum, respicientes, in singulis istis partibus observa-
„ vimus, non tantum distinctas inter se, & diachronas,
„ contractiones, sed et eo ordine continuo se excipien-
„ tes, ut primo vena illa, dein auricula, mox cor, con-
„ traheretur, successione nempe, qua sanguis ex uno in
„ aliud excipulum promovebatur: & quidem, de quo du-
„ bitari forte posset, motus contrahens venæ adeo evi-
„ denter muscularis esse videbatur, tamque sæpe contra-
„ ctiones auriculæ, & cordis, ipsum continuo excipien-
„ tes, præcedebat, ut omni plane dubio careret, illum

„ a repulso ex cordis ventriculo sanguine, venam disten-
„ dente, non fuisse productum, quamvis etiam certo &
„ cor, & auricula, sæpius absque prægressa apparente
„ Cavæ constrictione, motibus agitari non ita regulari-
„ bus cernerentur. XI°. Cum jam diu thorax fuerat aper-
„ tus, notavimus, requiri aliquot repetitas Auriculæ con-
„ tractiones, antequam Ventriculi Cordis constrictione fe-
„ queretur: quæ autem valde incitabatur, sanguine veno-
„ so in ventriculum copiosius adacto, compressa etiam
„ vena cava prope vasa iliaca. XII°. Occlusa arteria pul-
„ monali, non magna apparebat diversitas. XIII°. Cordis
„ contractionis phænomena, dum adhuc ejus vita vige-
„ bat, accuratius observantes, substantiæ illius accurtati-
„ onem, seu apicis qualemcumque ad basin adductionem,
„ nobis deprehendere videbamur. XIV°. Perforatione ven-
„ triculi & auriculæ anterioris facta, expressoque sangui-
„ ne, motus cordis cessavit: quieverat autem jam prius
„ cor posterius. XV°. Præterlapsa jam circiter dimidia ho-
„ ra, & quod excedit, cor exscidimus, idque ad stimu-
„ lum diu satis fuit contractile. XVI°. Diaphragmate,
„ dum hæc gerebantur, scalpello laceffito, fibræ ejus se
„ notabiliter in loco stimulationis, usque ad centrum ejus
„ tendineum, contraxerunt, & accurtarunt: idque satis
„ diu. XVII°. Intestina quoque ad horam fere, post incho-
„ atam tragœdiam, stimolata se contraxerunt.

§. XV. Eodem anno, duobus exemplis, facultatem sentiendi Tendinum, in Homine probatam, vidimus in hac civitate. Prius ipse meis oculis lustravi, utrumque viderunt memorati jam Medici, GUMMER & VAN GEUNS, quorum ille (*), me rogante, sua manu scriptam mihi tradidit historiam sequentem. „ Miles gregarius W. K. quinquaginta annorum, „ A. MDCCCLVIII ex improvise corripiebatur paronychia, in „ ultimo digiti indicis dextræ manus articulo, eo cum effectu, ut, vulgaribus remediis variis applicatis, tertio die „ a mali initio auxilium imploraverit peritissimi J. VOLLIM- „ HAUS, Legionis pedestris Stolbergianæ Chirurgi primarii. „ Inflammatio, & insequens gangræna, ad brachium jam „ proserpserant, & affecti imprimis digiti tegumenta eo us- „ que jam consumta erant, ut ossa nuda ligamentis adhuc- „ dum coherrentia, cum Tendinibus flexoribus, e reliquis „ facili negotio, & absque dolore, remotis, postero die mihi, videndi causa adeunti, nuda plane apparuerint. Quo „ in statu ille Chirurgus, experimentum circa Sensilitatem „ instituturus, memoratos tendines acuta tenacula, variis „ in locis, leviter tentavit, & mecum maximam harum partium sensilitatem, tum ex ægri clamore, tum ex insequentibus, totum corpus permoventibus, convulsionibus, „ apodictice quasi demonstratam, agnoscere debuit. “

G g 3

§ XVI.

(*) Qui sua diss. *de causa mortis Submersorum &c.* Groningæ 1761 defensa, idoneum se testem comprobavit.

§. XVI. Altera historia sic se habet: „ Ejusdem anni
„ mense Majo, faber quidem lignarius G. B. annos vigin-
„ ti septem natus, acuto instrumento, Tendinem Achillis
„ finistrum, duos circiter pollices supra calcem, totum
„ quantum præscidit, ut mox valde a se invicem fece-
„ derent vulneris labia, uti et tendinis dissicilli extrema.
„ In auxilium vocatus cl. STENHUIS, antequam reductio-
„ nem eorum, & reunionem, tentaret, in casu hoc maxi-
„ me opportuno, me præsentem, periculum circa Sensi-
„ litatem facere voluit: eo cum effectu, ut in media par-
„ te abscissi tendinis, antea secundum longitudinem denu-
„ dati, intrusa acu, & leviter applicato lapide infernali,
„ dolores vehementissimi, cum convulsionibus terribilibus,
„ mox insequuti sint, & nemo adstantium alio experi-
„ mento indiguerit, ut de sensilitate illius tendinis ple-
„ narie esset convictus. „

§. XVII. Omnia, quæ memoravi, Experimenta, per aliquot annorum insequentium spatium, mihi videbantur otium facere in instituenda ulteriore hujus rei in vivis inquisitione, eoque magis, quum indies viderem, satis multos in variis regionibus Viros, suorum tentaminum eventus, nostris plane similes, vidisse, & descripsisse: neque facile ad novum animalium martyrium induci me passus fuisssem, nisi, in recentissimis ill. HALLERI scriptis, clarissimi hujus Viri sententiam, nostris experimentis directe contrariam, tanta cum fiducia urge-

urgeri, & ea, quæ ab Aliis adversus illam opposita sunt, tam acriter refutari, nuper vidissem (λ), ut ipse, dum per satis longum tempus animum, atque oculum, novis tentaminibus haud adhibuissem, fere incertus evaderem. Unde factum fuit, ut præterita æstate denuo ad experiendum amor veritatis me deduxerit, tali præparatum animo, ut ambabus manibus contrariam meæ opinionem fuisset amplexus, si commissi antea erroris certiores me reddidissent novissima experimenta, quæ sequenti modo apparuerunt.

§. XVIII. A. d. XXIII Julii CIOCCCLXIV Canicula junior, ad speciem satis vivida, adhibita fuit: eam tamen, quoniam Adstantium manibus facile coërceri poterat, non ligavi, ut certius judicari posset, de iis, quas indicaret sensationibus. EXPER. I^o Cutem a pede posteriore sinistro, super Tendinem Achillis, ressecabam, quo facto, ilico edidit insignia doloris signa. II°. Eum tendinem exacte denudabam, atque ab adhærente membrana cellulosa liberabam, clamante interea valde animali. III°. Cum denudato tendini infligeretur scalpelli apex, summa cum prudentia, ut certus essem, nihil, præter tendinis substantiam, lædi, tam insignia, tamque manifesta, exhibebat doloris

ris

(λ) Vid. Ejus Elem. Physiol. Tom. IV, Libr. X, Sect. VII tota, imprimis pag. 276 & seqq. 309 & seqq. ut et vel maxime in nuper editis Oper. Minor. Tom. I, pag. 330 & 331, nec non pag. 441 ad 482, imprimis pag. 473 & 474, & alibi.

ris signa, pedis retractione, capitis versus affectum locum commotione, atque clamore, ut nullum superesset dubium de facultate sentiendi in hocce tendine. IV°. Idem experimentum vigesies ad minimum repetitum, semper eundem exhibebat effectum: licet cautissime observarem, ut canis ad quietem & tranquillitatem semper prius rediisset, quam nova irritatio institueretur. V^o. Guttula minima olei vitrioli satis fortis, adhærens cuspidi acus, neque ad alienas partes diffluens, similem monstrabat effectum, ast multo fortiozem. VI°. Relaxata dein & dimissa canis de tabula, quatuor circiter pedes alta, desiliebat, atque per cubiculum currebat, laceffito tamen pede claudicans, eumque, cum in angulum se receperat, continuo lambens. Curavi, ut retineretur hoc animal, inque vita conservaretur, visurus, quid de eo fieret.

§. XIX. A. d. XXVIII Julii CXCXCCLXIV eandem Caniculam novis subjeci tentaminibus: pes sinister, fere sanatus, satis bene incessum ei concedebat: in medio tamen pristini vulneris Tendo Achillis apparebat nudus, cute nondum tectus. I^o EXPER. Eundem tendinem vario modo, & prudentissime, qua nudus erat, irritabam scalpello, acu, oleo vitrioli, tenacula quoque comprimebam, videbamque, omnes hosce stimulos magnam sensationem excitare, quam motu, jactatione, clamore, aliisque modis, edebat canis. II°. Dein detrahebam cutem a Tendine Achilleo dextro: atque

atque membranam omnem cellulofam ab eo follicite fe-
parabam: in quo peragendo multum clamabat animal.
Noveram equidem hoc modo nimiam adhiberi cautelam,
quum difsecando nervulos, qui in ea cellulofa delitefcunt,
et ad tendinem decurrunt, paralyfi hujus, & infenfili-
tati, anfa daretur; malui tamen Adverfariis indulgere,
quam objectioni locum relinquere, quæ toties fuit repe-
tita, quod nempe apparens in experimentis fenfilitas non
adeo ipfi Tendini, quam nervis, in ambiente cellulofa
decurrentibus, fit adfcribenda. III°. Ita denudati Tendinis
(quem notum eft, in Canibus ex duobus conjunctis com-
poni) partem externam ab interiore, foluta cellulofa,
& interpofita tenacula, plane feparabam, ita ut repressâ
cutis nullatenus tangi poffet: iisque cautelis præmiſſis,
partem tendinis elevatam, nudiffimam, irritabam ſcalpelli
cuſpide, & acu, videbamque fimilia omnino phænomena,
qualia in alterius pedis tendine apparuerant. IV°. A com-
preſſione ejusdem, ope tenaculæ facta, fimilis erat even-
tus. V°. Eaque experimenta conſtanter talem ſucceſſum
habebant, niſi ubi pars quandoque, per prægreſſam vali-
dam compreſſionem, minus fenſilis facta eſſe videbatur.
VI°. Ultimo adhibebam quoque minimam olei vitrioli gut-
tulam, eamque, ne ſua diffuſione incertum redderet ex-
perimentum, ex acus ſatis tenuis cuſpide, ad tendinem
admiſi, quo facto, enormem denuo motum, & clamorem,

excitabat canis: idemque contingebat, ubi applicabatur illi tendinis parti, quam valide jam compresseram tenacula, & scalpello laceraveram. VII°. In reliqua tandem tendinis parte, omnia effecta etiam manifestiora fuere: non semel, non bis, sed multoties, repetita. Hæc tentamina cum hora secunda pomeridiana erant instituta, iterum hancce caniculam liberavi, atque in angulum dimisi.

§. XX. Ejusdem diei hora vespertina sexta, coram nonnullis Studiosis, in Tendine Achilleo pedis dextri ejusdem Animalis, iterum manifesto apparuit sentiendi vis, tum compressione, tum scalpello, vel acu, vel alia irritatione, a me caute instituta: cujus phænomena, quia cum prioribus exacte conveniebant, haud necessarium duxi hic describere. Idque ita factum esse, eo magis mirabar, quod antecedentibus vellicationibus, aëris accessu, frigore, aliisque causis, non parum debilitatis contraxisse videbatur illa pars. Canis dein libertatem nata, satis bene cum suis vulneribus aufugit.

§. XXI. Hora circiter tertia pomeridiana ejusdem diei, examini subjeci Canem majorem, album, externa specie satis phlegmaticum, non vero timidum, unde etiam nulla ligatura coercitus fuit, sed Adstantium manibus facile cohibitus. EXPER. I^o. Resectio Cutis pedis sinistri dolorem ipsi excitabat. II°. Tendinem Achillis, bene a cellulosa denudatum, cauteque remotis cutis labiis, irritabam tenacula

cula acuta, acu, scalpello, eodem plane cum effectu, ac in præcedenti. III°. Tendinis ejus, per longitudinem secti, meditullium scalpello vellicabam, unde non minora sensationis phænomena oriebantur. Eaque omnia repetitis sæpe vicibus ita observabamus. IV°. Irritatio Pericranii graves dolores producebat. V^o. Dolebat quoque Aponeurosis musculi Temporalis, ex cuspidis scalpelli stimulo. VI°. Calvaria ope trepani aperta, Dura Mater nuda adscensum expirationi, descensum inspirationi, respondentem monstrabat. VII°. Irritatio ejus per scalpellum, acum, tenaculam, tam validos, & manifestos, in animali dolores excitabat, ut nunquam dilucidius mihi apparuerint, omnesque Adstantes in admirationem abriperentur, qui potuerit fieri, ut aliter Viri alii in hac parte viderint. VIII°. Vigies ad minimum idem experimentum, non a me solummodo, sed et ab omnibus, qui aderant, summa cum cautela, institutum, eundem exhibebat successum. IX°. Tandem perparva guttula olei vitrioli huic membranæ, ab apice acus, applicata, tanto dolore canem afficiebat, ut summo clamore, & violenta corporis jactatione, ingentem inde natam sensationem indicaret: idque fiebat, licet oleum effluente sanguine haud parum dilueretur, & multum sanguinis jam perdidisset animal. X^o. Laqueo dein suspensus Canis, videndi causa, num per strangulationem in capite accumularetur sanguis, nullum obser-

vabamus copiosiores sanguinis effluxum, ex duræ matris arteriis.

§. XXII. Dum hisce conscribendis occupatus eram, nuperrime denuo me tentavit curiositas, ut ulterius, priusquam in lucem ederentur, dicta confirmarem. A. d. itaque XIV Februarii MDCCCLXV Canem mediocris magnitudinis, valde pinguem, neque admodum vividum, aut malignum, novo examini subjeci, non ligatum, sed manibus coercitum ab experimentorum Sociis, præst. J. STOLTE, & G. VERSCHUIR, Medicinæ Candidatis, quorum ille quoque adstiterat tentaminibus, §. §. XVIII, XIX, & XX, memoratis. Irritamenta fuere, acus, scalpellum, tenacula, oleum vitrioli satis forte, & ferrum ignitum. Omnibus tentaminibus sufficiens intervallum fuit interpositum, ut prius ad tranquillitatem redactum esset animal, quam novum caperetur. In eo notata fuere sequentia. I^o EXPER. Cutis pedis posterioris dextri sectio insignem excitabat dolorem, quem Canis pedis retractione, corporis totius commotione, rauca & intercepta respiratione, similibusque exhibebat signis: clamores autem validos, toto horum tentaminum tempore, vix edebat. II°. Denudatus a cute Tendo Achillis, & scalpello irritatus, ilico maximos dolores, præcedentibus haud minores visos, iisdem signis, indicabat animal. III°. Accuratus iterum explorandi gratia, membranam cellulofam a tendine illo separabam, unde novæ sensatio-

tiones fiebant. IV°. Præterea cutis laminas refecabam, tendinis partem eodem modo, ac in §. XIX, Exp. III, elevabam, ut aliarum partium irritationem sedulo evitarem, tumque eum tenacula comprimebam, acu, scalpelloque, irritabam medio loco, a musculosa carne multum remoto, indeque immanem dolorem exoriri, decies ad minimum, eodem cum successu, repetito experimento, videbamus. V^o. Oleum dein vitrioli eundem exferebat effectum, licet minima tantum guttula ejus, ex tenuis acus cuspide, tendini admoveretur, hujusque elevatio diffluxum liquoris irritantis ad alias partes omnino impediret. VI°. Locus tendinis, qui jam oleo vitrioli erat tactus, denuo acu stimulatus, nondum insensibilis erat. VII°. Acus in ipsam substantiam tendinis, secundum longitudinem, haud nimis profunde tamen, immissa, novos dolores excitabat. VIII°. Stilus ferreus ignitus, eidem loco applicatus, iterum producebat dolorem conspicuum. Non omittendum vero est, Canem, metu, variisque irritamentis dolorosis, afflictum, a stimulis adhibitis aliquoties non edidisse sensationis indicia: qualia exempla etiam nos potuissent fallere, nisi sæpius rem explorassemus: nam eodem modo, & stimulo, iterata irritatione, denuo excitabantur dolores: quibus tantopere de hujus tendinis facultate sentiendi convicti eramus, ut ad alias transiremus partes. IX°. Dissectio Cutis a Capitis summitate valde dolorifica erat. X^o. Irritatio varia Pericranii, a cellu-

lofa orbat, dubios nos relinquebat de sensilitate ejus. XI°. Hæc autem manifestissima erat in musculo Temporalilaceffito, licet sua aponeurofi tecto. XII°. Ad perforationem cranii ope trepani efficiendam, magna vis adhibenda erat, ad totum animal, & præsertim caput, & collum, cohibendum, qua factum est, ut exanimis fere redderetur canis: eum tamen, respiratione jam carentem, vario motu, frictione, & concussione corporis, in vitam revocabamus: vita autem ejus in tanto majore periculo versabatur, quod in dura matre læsum erat vas, multum continuo sanguinem effundens: sensim tamen dein ad se redibat, intereaque ossis segmentum facto foramini imponebam, ne frigus noceret subjæctæ membranæ. XIII°. Tum pulcre apparebat, cum singulis expirationis nifibus cerebrum, & duram matrem, elevari, in inspiratione subsidere, eumque motum plane sequi dictum cranii segmentum. XIV°. Cum eo usque revivisceret canis, ut respiratione bona satis frueretur, corpus suum e tabula elevaret, atque ab irritatione Cutis capitis sensationem indicaret; pluries ope acus, scalpelli, atque tenaculæ, Duram Matrem stimula-
bam (summam adhibens prudentiam, ne subjacens tangeretur cerebrum) eo cum eventu, ut manifestissima doloris, & molestiæ exinde natæ, indicia præberet, haud minora, quam quæ cutis irritatio eodem tempore excitabat: majora tamen visa sunt ea, quæ post stimulum
lum

lum Temporalem oriebantur. XV°. Idem in dura matre non a me solum, sed & ab Adstantibus, prudenter repetitum, ad minimum vigesies eundem eventum commonstrabat, licet una quoque, & altera, vice doloris signa eo non excitarentur. XVI°. Sic quoque ignitus stilus ferreus nihil videbatur efficere in illam, quamvis, paulo post eum applicatum, facta ejusdem membranæ levis vellicatio, molestiam animali faceret. XVII°. Cum jam cessaret hæmorrhagia, laqueus collo injectus, & respirationem interceptans, non resuscitabat sanguinis profluvium ex dura matre. XVIII°. Laqueo soluto, cum canis iterum animam recuperaverat, & dura mater interim ultra horæ quadrantem nuda aëri exposita fuerat, hæc nihilominus, toties jam antea vario modo irritata, iterum tenaculæ compressione stimolata, sæpius indubitata doloris indicia excitabat, ut anterioribus quoque pedibus incommodum, quod inde percipiebat, tentaret avertere, & remove. XIX°. In aperiendo Thorace, irritabilitatem conspicuam videbamus in musculis Pectoralibus, & Intercostalibus. XX°. Cordis contractiones alternæ fatis diu pergebant, post cessantem respirationem: semperque Auricularum systole, & diastole, prægrediebantur contractionem, & relaxationem, Ventriculorum. XXI°. Quiescentibus jam auriculis, perdurabat adhuc mirabilis ventriculorum irritabilitas, in omni eorum puncto, & ad stimulos applicatos perpetuo augebatur.

tur. XXII°. Irritatio Nervi Diaphragmatici subitaneas, & violentas, in diaphragmate constrictiones producebat, aliæque phænomena, iis fere similia, quæ in §. XIV, Exp. VII, VIII, & IX, exposita sunt. XXIII°. Pleuræ irritatio numquam aliquem sensum excitaret, incertum erat in moribundo animali: minus dubia aliquomodo videbatur substantiæ Pulmonis contractio, a stimulo acuti scalpelli. XXIV°. Ex abdomine aperto prorumpentia Intestina luculenter exhibebant motum peristalticum, ab irritabilitate dependentem: Tenuia enim, æque ac Crassa, instar vermium repebant, suumque situm continuo mutabant. XXV°. Dumque ea inter pollicem & indicem stringebam variis locis, incremens irritabilitas integri eorum cavi abolitionem faciebat. XXVI°. Idem a stimulo scalpelli, nec non olei vitrioli irritamento, fiebat. XXVII°. Portio intestinorum tenuium quatuor ad minimum pollices longa, in qua motus ille præcipue vigeat, aperta intus nihil continebat, & mirabiliter corrugabatur: ex utroque autem integri intestini extremo, liquor spumofus eructabat. XXVIII°. In Ventriculo digitorum vellicatio, stimulusque acus, scalpelli, & olei vitrioli, similia, ac in intestinis, exhibebant phænomena. XXIX°. Itidem in Vesica urinaria. XXX°. Hepar, & Lien, nihil irritabilitatis ostendebant. XXXI°. Musculi Transversi abdominis, intus peritonæo obducti, etiamnum insignem fibrarum motum exhibebant. XXXII°. Neque
mi-

minus Diaphragma, nunc denuo irritatum. Diu etiam vis contractilis in Corde, Intestinis, Ventriculo, aliisque partibus, a morte, infidebat: interceptit vero exactam ejus durationis observationem, ut et plurium partium accuratius examen, temporis angustia, quæ finem experimentis eo tempore imponebat.

§. XXII. Narratione historica nunc expositis iis, quæ variis abhinc annis mihi occurrerunt, observationibus circa partes animalium, vi motrice & sentiente præditas, dum nihil, nisi „veritatem, quæsiui, æque lætus, quæ „dum veri facies, aut quæ ejus oracula fuerint“; liceat tandem, ex præmissis, nonnulla repetere Corollaria, eaque paucis absolvere conclusionibus, ut eo facilius evitare possim Alios irritandi occasionem, viamque effugere, quæ duceret ad litem, haud ita diu tam acriter Viros inter agitatam, quorum merita, cum omnibus Bonis, magni facio.

Ex præcedentibus patere credo: I^o. Experimenta nostra satis copiosa fuisse, ut castas exinde conclusiones depromamus. Licet quidem aliorum negotiorum ratio, aliæque causæ, effecerint, ut ad HALLERI exemplum, ducenta, trecentave, viva animalia, huic inquisitioni immolare haud potuerim, neque id opus esse censuerim; ea tamen, tentamina quæ ab anno MDCCCLII, usque ad hunc MDCCCLXV, toties institui, totiesque cum eodem eventu observavi, suppeditant, nisi me omnia fallant, mihi justam

ex illis concludendi materiem, quamvis etiam contraria exhibeant iis, quæ ab illustri illo Viro, Aliisque, sunt proposita.

II°. Experimenta nostra eo certiora esse, puto, quo accuratiora fuerunt cautelæ, quas in iis instituendis adhibui. Molestum mihi sane esset, dum a prima juventute inter dissectiones cadaverum vixerim, pluresque annos Anatomici munus publicum sustinuerim, pro tali haberi, qui, in hisce observationibus, haud rite potuissim discernere partes non tangendas, ab iis, quæ irritandæ essent: in omnibus adhibui summam, quam potui, prudentiam, atque opinor, saltem de posterioribus, celebrem, atque solitam, illam objectionem, quod requisitæ cautelæ sint neglectæ, nihil valere posse, apud justos rerum aestimatores. Fateor equidem, eorum omnibus non æqualem decidendi vim esse: plurimum quippe, & diversorum, tentaminum, in eodem animali numerus; irritatio fortuita partium, quas stimulari non oportebat; vivorum animalium vexatorum jactationes, eorumque corporum turbæ; dolores renovati in iis, quæ jam prægressa experimenta passæ erant, partibus; aliæque conditiones inevitabiles, nonnullorum robur infringunt: ea, quæ in uno subiecto apparuerunt, non ita sese obtulerunt in alio: hinc lubenter suo loco dubitationem meam, atque quorundam incertitudinem, indicavi. Sunt tamen inter illa, quæ fere semper, & in omnibus, eundem effectum exhibuerunt; sunt, quæ
repe-

repetitis vicibus, & magis minusve frequenter, ita apparuerunt, qualia descripta sunt; sunt, quæ semel tantum licet visa, tam clare tamen fidelibus oculis subiecta fuerunt, ut centum contrarii eventus, eorum fidem mihi derogare non valerent, e quorum numero v. g. est illud, quo Hepatis irritabilitas, et vis sentiendi, conspicua fuit; vid. §. IV, Exp. XIII: ne de pluribus dicam.

III°. Experimenta nostra confirmant, Irritabilitatem, a Recentioribus diligentius excultam, revera competere partibus, in quibus fibræ musculares rubræ dantur: uti, Cordi, §. IV, Exp. XXI; §. XIV, Exp. VI, X, XI, XII, XV; §. XXII, Exp. XX, XXI, XXXII: Diaphragmati, §. VI, Exp. XVIII; §. XIV, Exp. VII, VIII, IX, XVI; §. XXII, Exp. XXII, XXXII: Musculis rubris, §. V, Exp. VIII; §. XXII, Exp. XIX, XXXI: Œsophago, §. IV, Exp. XX.

IV°. Docent eadem, partibus, quæ vel tenuioribus, vel vix conspicuis, constant fibris, illam quoque vim insitam esse: uti, Ventriculo, §. IV, Exp. XVI; §. VI, Exp. XV; §. IX, Exp. XIII; §. XXII, Exp. XXVIII, XXXII; Intestinis, §. IV, Exp. XI, XV; §. V, Exp. II, V, VII; §. VI, Exp. XX; §. XIV, Exp. IV, XVII; §. XXII, Exp. XXIV, XXV, XXVI, XXVII, XXXII: Vesicæ felleæ, §. IV, Exp. XIII; §. VI, Exp. XV: Vesicæ urinariæ, §. IV, Exp. XII; §. V, Exp. III; §. XXII, Exp. XXIX: Venæ Cavæ inferiori & superiori, §. VI, Exp. XV; §. XIV, Exp. X: Hepati, §. IV,

Exp. XIII: Pulmonibus, §. IV, Exp. XVII; §. XXII, Exp. XXIII: Cuti, §. IV, Exp. II. §. VI, Exp. I.

Vo. Facultatem sentiendi inesse multis partibus, quibus Alii quoque Sensibilitatem adscribunt, iis evincitur: nempe, in Nervis, §. IV, Exp. VI; §. XIV, Exp. VII; §. XXII, Exp. XXII: in Musculis rubris, §. VI, Exp. III; §. IX, Exp. X; §. XXII, Exp. X: in Cute, §. VI, Exp. I; §. IX, Exp. I; §. XI, Exp. I; §. XVIII, Exp. I; §. XXI, Exp. I; §. XXII, Exp. I, IX, XIV: in Ventriculo, §. IX, Exp. XIII: in Intestinis, §. IV, Exp. XI; §. IX, Exp. XII: in Vesicula fellea, §. IV, Exp. XIII.

VIo. Tentamina nostra vindicant sentiendi facultatem variis illarum partium (§. II), quibus Recentiores istam denegarunt: scilicet, Duræ Matri, §. IV, Exp. III, IV; §. V, Exp. II; §. VI, Exp. VI, VII, VIII, IX, X; §. VII, Exp. III; §. VIII; §. XXI, Exp. VII, VIII, IX; §. XXII, Exp. XIV, XV, XVI, XVIII: Tendinibus, eorumque Aponeurosis, in Homine, §. XV & XVI; inque Animalibus, §. IV, Exp. V, VII, IX; §. V, Exp. I; §. VI, Exp. III, XII; §. VII, Exp. I; §. VIII; §. IX, Exp. III, IV, V, VII, VIII; §. XI, Exp. III; §. XII, Exp. IV; §. XIII; §. XIV, Exp. I, II, III; §. XVIII, Exp. III, IV, V; §. XIX, Exp. I, III, IV, V, VI, VII; §. XX; §. XXI, Exp. II, III, V; §. XXII, Exp. II, IV, V, VI, VII, VIII, XI: Pericranio, §. IV, Exp. I; §. VI, Exp. I, V; §. XXI, Exp. IV: Pleuræ, §. IV, Exp. XVIII; §. VI, Exp. XVI: Hepati, §. IV, Exp. XIII, &c.

VIIo.

VII°. Docent eadem, Animalia viva, ad stimulorum applicationem, non semper præbere signa sensationis, quamvis partes, manifesto sentiendi facultate præditæ, irritentur: uti §. VII, Exp. II; §. VIII; §. IX, Exp. II; §. XI, Exp. I, II, III; §. XII, Exp. I, II, III, V, §. XXII, Exp. VIII, XV, XVI, & alia: adeoque tales conditiones conclusionibus, nostræ experientiæ contrariis, facile an- sam præbere, si non satis caute, & absque festinatione, aut præjudiciis occupato animo, experimenta talia instituuntur. Apparentis illius insensibilitatis, in Animalibus, variæ dari possunt causæ: v. g. nimis diuturna partium sentientium expositio attactui aëris, frigoris, caloris &c.; nimis sedula opera in tollenda, tendines, aliasve partes, ambiente membrana cellulosa, destruens nervulos, per hanc distributos; partium sentientium prægressa compressio, & ligatura; doloris majoris, minorem suffocantis, præsentia; animalium debilitas ex hæmorrhagia, torminibus, aut doloribus; turbæ in toto eorum corpore enatæ; illorum metus, terror, phlegmatica dispositio; forte et contumacia adversus irritationes; similiaque alia. In Hominibus, quum non, nisi in morbofo statu, eas partes explorare datum sit, facile elucescit, innumeras adesse posse causas, quæ illas insensiles reddiderint, antequam examinentur.

VIII°. Id quoque ex Tentaminibus nostris deducendum esse puto, vanum fuisse Veterum, plurimorumque Recen-

tiorum metum, de terribilibus symptomatibus convulsivis, ex Duræ Matris, Tendinum, Aponeurosium, aliarumque partium, non valde nervosarum, læsionibus, quum experientia doceat, confirmentque præmissa tentamina, hæc partes, absque talibus effectibus, vulnerari posse, adeoque in morbis, ubi necessitas urget, illas absque ingenti periculo, æque ac alias, incidi, aut præscindi, debere.

IX°. Confirmantur nostris experimentis varia momenta physiologica, Aliorum laboribus exactius stabilita, v. g. de Cordis contractione, Circulatione, Respiratione, Motu cerebri cum hac congruente, Motu peristaltico, Actione muscutorum, aliisque, quæ, passim observata, reticere nolui.

X°. Patet tandem, ex tota hac commentatione, me, quantum unquam indagare potui, cum Sociis academicis, fuisse primum, qui nova hujus temporis Experimenta, de partibus insensilibus, examinaverit, & experientia edoctus, eorum incertitudinem viderit, postquam ea A. MDCCCLII a clar. ZIMMERMANNO fuere edita.

Finem hic impono iis enarrandis, quæ mihi in indaganda partium Animalium vi irritabili et sentiente, occurrunt.

CAPUT XV.

*Continens Additiones nonnullas, ad Capita
præcedentia referendas.*

§. I.

Ad Cap. I, §. XLIII. Ab eo tempore, quo typis expressa fuere Agnorum, & Ovium, monstroforum exempla, quæ supra (α) recensui, alia quoque apud varios Observatores occurrerunt, quorum catalogum præcedentibus addere mihi placuit. ÆLIANUS memoravit Agnum Bicipitem & quadricornem, pedibus octonis, & cauda gemina, natum (β). ULYSSES ALDROVANDUS, præter varia eorum, quæ ante proposui, exempla, nonnulla alia exposuit: uti, Agnum Bononiæ natum, nigerrimum, duobus Capitibus & Caudis refertum, & quinto pede, dorso adhærente, instructum: alium Bicipitem, cum duobus tantum pedibus: tertium ex J. FINCELIO adduxit Agnum, cujus Caput rotundum æmulabat tricipitium, ore triplici, gemino naso, auribus in dorsum pendulis (γ). Idem Agnum octipedem descripsit, atque delineavit, totum nigrum, in agro Patavino natum, dorso duplici simul conjuncto, binis Caudis,

Au-

(α) Pag. 35 & seqq.

(β) De Nat. Animal. Libr. XII, Cap. III.

(γ) Monstror. Histor. pag. 416, Ed. Bonon.

Auribus tribus, Pedibus octo, quorum duo ex principio dorfi enascebantur (d). In Miscellaneis Naturæ Curiosorum nonnullæ quoque aliæ, quam quas adduxi, continentur historiæ: ita B. CHILIANI Agnellum, nostro forte fatis similem, uno collo Bicipitem, cum duobus oribus, quatuor oculis, totidem auribus, & rima dorfi duplici, memoravit (e). J. C. PEYERUS exhibuit embryonem agninum Cyclopem, naso penitus carentem, cum superiore labro ad palatum usque bifido, linguaque per hiatus eminente (z). J. M. VERDRIES Agnum descripsit, cujus partes generationis ita a naturali forma abludebant, ut illum nominaverit Hermaphroditum: ibidemque Agnam cum ano clauso, & intestini recti apertura in vulvam, addidit (y). Celeb. noster RUISCHIUS, in suis Operibus, nonnullorum recensitionem fecit: veluti, Ovis duobus Lienibus, vario loco sitis, præditi: Ovis, in cujus hepate quinque prostabant Vesiculæ fellicis: ut et alius, in cujus capite deërat Os, atque Oculi situm perversum obtinebant: Oves denique citat quam plurimas, quibus dederat Natura pedes ultra consuetum numerum, eminentes ex nucha (9). Alibi indicavit Pudenda Pseudohermaphroditi ovini (i). Ex cl. MAITREJEAN opusculo cita-

tos

(d) Ibid. pag. 543, & 544.

(e) Ephem. N. C. Dec. II, Ann. I, Obs. CXLIII.

(z) Ibid. Dec. II, Ann. III, Obs. CLXIII.

(y) Ibid. Dec. III, Ann. IX & X, Obs. CCLII.

(9) Adversar. Anat. pag. 20 & 21, N. IV, V, XIII, & XV.

(i) Thesaur. Anat. VIII, N. LIII, Tab. II, fig. 5.

tos inveni Agnos, Ore impervio natos (*). Agnum monstruosum absque Ore, in omnibus fere similem illi, quem cl. DU PUY observavit, pag. 37 memoratum, descripsit clar. Norimbergensis Medicus, C. J. TREW (λ). Ovem Bicipitem, una cum duobus collis, vidit J. G. BUCHNERUS (μ). Illustris HALLERUS Agnum Cyclopem, cum pluribus aliis, a solita fabrica recedentibus, deformitatibus, ex pago Aventico adlatum; Idemque alium deformem Agnum, Ore carentem, descripsit (ν). Monstrum ovillum, sine Ore & Faucibus natum, exposuit Jo. CHR. THEMELIUS, eaque occasione Commentationem medicam, qua, nutritionem fetus in utero per vasa umbilicalia solum fieri, ostendere conatus est, edidit (ξ). Celeberrimus quoque DAUBENTON Ovem masculum memoravit, in quo generationis organa sua deformitate imponebant, acsi utriusque sexus particeps esset illud animal (•). Tandem clar. ROEDERER Novellis Gottingensibus A. MDCCCLVI, nondum editis, inseruit commentarium, Societati Regiæ scientiarum Gottingensi expositum, de

K k

Mon-

(*) Vid. H. BOERHAVII Præl. Acad. ad propr. Instit. Med. cum notis HALLERI, Tom. V, P. II, pag. 262.

(λ) *Commerc. Liter. Norimb.* ann. 1736, hebd. XV, pag. 113.

(μ) *Act. Phys. Med. N. C.* Vol. IV, Obs. LXIX, pag. 269.

(ν) *Opusc. Pathol. Obs.* LVI, & LVIII.

(ξ) Quæ continetur in Fascic. *Diff. anat. med.* Amstel. 1764: vid. in eo pag. 125, & Tab. IV.

(•) *Hist. Nat. gen. & partic. avec la descr. du Cab. du Roy*, Tom. V, pag. 37, pl. V.

Monstro ovino sex pedum (π). De his omnibus observationibus (nisi forsan ultima sit excipienda, quam legere mihi non contigit) non minus, quam de præcedentibus, potest dici, quod vix ulla exactam partium monstrosarum dissectionem exhibeat. Patet autem satis ex copiosis adeo exemplis recensitis, Ovium sobolem non tantum deformitatibus esse frequenter obnoxiam, sed et omnis speciei monstra ab ovibus produci. Inter illa autem multa esse, quæ externæ saltem speciei similitudine eandem habuerint deformitatem, itidem exhibitus docet catalogus: Bicipites enim octo; Bicorporei, uno capite præditi, quatuor; Sexpedes duo; Cyclopes tres; Ore carentes quinque, aut plures; Pseudo-hermaphroditi quatuor, in eo occurrunt (ρ). Eratque inter Agnum a celeb. TREWIO observatum, eumque, quem DU PUY descripserat, tanta similitudo, ut etiam Ille exinde Naturæ aliquam, in monstribus producendis, perspexerit, atque indicaverit, eo, quem citavimus, loco, constantiam.

§. II. *Ad. Cap. II, §. VIII, pag. 56.* Addi potest, de modo, quo infantes, palato fissi nati, fugant, & servari aliquando possent, sive ad plures dies, sive, ubi vitium minus sit, ad longiorem ætatem, tractasse cl. PETIT, in Actis Academiæ scientiarum Parisinæ (σ): auxiliumque
in

(π) Vid. A. G. KAESTNERI Elog. J. G. ROEDERERI, pag. 24.

(ρ) Conf. cum his Cap. II, §. XII, pag. 60.

(σ) *Memoir. de l'Acad. R. des Sc. Ann. 1735. pag. 64 & suiv.*

in aurea, vel eburnea, lamina, quærendum proposuisse cl. CRANTZIUM (τ). Varia etiam apponi possunt exempla Labiorum Leporinorum, & Palatorum fissorum, recensita a celeb. TREWIO (υ).

§. III. Si plenior Acephalorum recensio desideretur, *ad Not.* (ε), *pag.* 56, adjungi poterit, nova illorum exempla nuperius collegisse celeb. HALLERUM, in suo Opere physiologico, rerum utilissimarum refertissimo (φ). Alia quoque exstant apud venerandum Senem, ill. J. B. MORGAGNIUM, tum in Epistolis anatomicis, Anatomicorum manibus perpetuo versandis (χ), tum in immortalis Opere anatomico practico, post multorum annorum desideria, tandem in lucem edito (ψ).

§. IV. *Ad Cap. II, §. X, pag.* 58, *lin.* 5. De Æthiope, in Surinamia degente, nuper ad Academiam Regiam Berolinensem retulit clar. CASTIGLIONI: is in utraque manu quatuor tantum digitis, nullo pollice, instructus, prætereaque pedes, instar chelarum cancrorum formatos, habens, istud vitium cum tota sua familia commune habet. Novi in hac urbe degentem honestæ admodum vitæ familiam, in qua quid observaverim hic exponam, quoniam cum memoratis Observationibus aliquam, licet minus ar-

K k 2

ctam

(τ) Nova Act. Phys. Med. N. C. Tom. I, Obs. LXII.

(υ) Ibid. Obs. CIII.

(φ) Elem. Physiol. Tom. IV, pag. 353 & seqq.

(χ) Epistol. Anat. XX, §. 56, 57.

(ψ) De Sedibus & Caus. Morb. per Anat. indag. Epist. XLVIII, §. 48 & seqq.

Etiam, habet in similitudine convenientiam. Matrimonio nempe juncti Parentes, nullo nævo, aliove deformi corporis vitio, affecti, inter octo liberos in lucem eductos, quatuor esse dolent, quorum forma non sit naturalis, & quorum trium, quod magis singulare est, vitium in iisdem locum habet partibus. Sani etiam ambo illi sunt, nisi eorum temperamenta, ad melancholicum vergentia, morbosas inter conditiones velimus recensere: non multum quoque ad rem facere mihi videtur, si notaverim, Patrem sæpius asthmaticis laborare insultibus. Mater anno suæ ætatis vigesimo primo (patre tum trigessimum circiter secundum agente) primum enixa est Filium. Hic, tredecim nunc annos natus, dextro latere, ex coxendicis morbo, claudicat, inque pede dextro digito medio infidentem habet digitum quartum, suo loco deficientem: in sinistro ejus pede deficiunt digitus secundus, & tertius. Secundus eorum filius, absque deformitate natus, nunc quoque sanus superest. Tertius, itidem nullo corporis vitio laborans, mortuus est. Quartus, qui adhuc in vita est, in dextro Pede sex habet digitos, nempe duplicem pollicem, duos insequentes perparvos, duosque reliquos eadem cutis vagina inclusos: in sinistro secundus & tertius coaluerunt, quartus deficit, pollex, & quintus, solitarii sunt. Quintus, qui etiam inter vivos est, toto corpore bene formato gaudet. Itidem Sextus, ast rachitide quum laboraverit, valgus est.

est. Septimus partus fuit ille Acephalos, quem memora-
vi §. IX, pag. 56. Octavo partu, elapsis nunc aliquot
mensibus, edita fuit Puella, etiamnum vivens, pulcer-
rimo totius reliqui corporis habitu conspicua, cujus
vero uterque Pes duos solummodo digitos nactus est, pol-
licem nempe, & digitum minimum: eademque ambas quo-
que manus defiguratas habet: in manu enim sinistra digi-
tus medius cum annulari coaluit, & eadem cutis vagina
includitur, duobus quoque unguibus in extremitate do-
nata: in manu dextra digitus index ultimum articulum
duplicem habet: medius coaluit cum annulari, ita ut
in phalange prima sint officula duo, in secunda tantum
unum, in tertia iterum duo, hæcque duos gerat ungui-
culos: unde admodum ingratus est hujus manus adspe-
ctus. Mirabilis mihi visa est, & narratu digna, hæc
observatio, quæque hic referri posset propter defor-
mitatem, in tribus infantibus ex iisdem parentibus na-
tis, in iisdem corporis organis, nempe, pedibus, occur-
rentem: quemadmodum cl. TREWIUS dignum memoratu
censuit, ex septem liberis, iisdem ex parentibus natis, tres
puellas eodem nævo, nempe Palati fissura, & Labio Lepo-
rino, fuisse correptas, cum apparente tamen hæreditariæ
constitutionis nota (ω).

Kk 3

§. V.

(ω) Loc. cit.

§. V. *Ad Cap. IV, §. IV, pag. 76.* Præter citatos auctores, qui talem crustam purulentam, viscera Thoracis obfidem, observarunt, adducendi sunt cl. LIEUTAUD, qui crusta purulenta obductos pulmones, ut frequens vitium, descripsit (αα): cl. RAULIN in morbo pectoris funesto eam frequenter vidit (ββ); Aliique, quos recensuit HALLERUS (γγ). Quibus vel maxime accedit ill. MORGAGNIUS, qui pluribus locis, in nuper edito opere, talium crustarum observationes memoravit (δδ), atque utilissimo illi libro pulcerrimas inseruit animadversiones de ulcere Cordis (εε), deque Pericardii hydrope (ζζ), perdignas, ut, ad illustranda, quæ hocce Capite dicta sunt, consulantur. In Scripto periodico Gallico inflammationem Cordis, & materiæ purulentæ exhalationem ad partium thoracis superficiem, a cl. BAGARD descriptam, legimus (ηη). Talis materia super cerebri partes, nulla tamen rosione læsas, effusa cernebatur in cadavere, quod præterito anno in theatro nostro publice diffecuit cl. CAMPER.

§. VI.

(αα) *Mem. de l'Acad. R. des Sc. Ann. 1752, pag. 263.*

(ββ) *Observ. de Medecin. pag. 306, 308.*

(γγ) *Elem. Physiol. Tom. III, pag. 121.*

(δδ) *De sedib. & caus. morb. Epist. XX, §. 47, 56, 59; Ep. XXI, §. 2, 9, 17; Ep. XXV, §. 24, & alibi.*

(εε) *Ibid. Epist. XXV, §. 17, & seqq.*

(ζζ) *Ibid. Epist. XXVI, §. 20, & seqq.*

(ηη) *Vid. la Gazette Salulaire, Ann. 1763, N. 37 & 39.*

§. VI. *Ad Cap. V, §. IV, pag. 80.* Appendicum talium Intestini Ilei exempla copiosiora, atque inde facile natas hernias, collegit celeb. J. G. GUNZIUS (66); nec non ill. MORGAGNIUS, qui tamen perpauca se vidisse testatur, quamvis tot cadaverum intestina examinaverit (u).

§. VII. *Ad Cap. VI, §. VII, pag. 91.* Ad historiam, hoc Capite enarratam, nihil quidem addendum habeo, nisi aliorum Medicorum errorem, meo dolori solatium aliquod afferentem, quem inveni in sæpius jam laudato ill. MORGAGNII libro: prostat enim in hoc observatio, proxime cum exposita conveniens, de Muliere, quæ, varia Uteri symptomata perpeffa, in magnum dein abdominis tumorem incidit, quem pro uteri carcinomate omnes habebant Medici, eo minus de Vesicæ morbo cogitantes, quod ægra assiduum haberet urinæ stillicidium: dum interim dissectio cadaveris docuit, Vesicam, lotio distentam, fuisse mortis illius causam (xx). Idemque, alio loco, historiam narrat Vetulæ, apoplexia correptæ, in qua, licet durante morbo vesica urinam extruderet, eoque stillicidio deciperentur Adstantes, post mortem aperto ventre, Vesica lotio tantopere distenta apparuit, ut ad umbilicum adscenderet, & utrumque ilium occuparet (λλ). Quibus Observationibus
moni-

(66) *Observ. anatom. chir. de Herniis, pag. 6, not. e.*

(u) *Libr. cit. Epist. XXXIV. §. 16, 17.*

(xx) *Ibid. Epist. XXXIX, §. 33, 34.*

(λλ) *Ibid. Epist. LVI, §. 12.*

monitos voluit suos Lectores, ut in similibus morbis attendant, ne, Vesicæ cura neglecta, nova mortis causa, præter primarium morbum oriatur.

§. VIII. *Ad Cap. VII, §. IV, pag. 98, Not (a).* De Viscerum facultate sentiendi addenda quædam esse censui, propter rei dignitatem, & nexum, cum iis, quæ Cap. XIV tractata sunt. Miror, scilicet, quoties ex nonnullis observationibus, quibus viscerum morbos, absque insignibus doloribus, toleratos fuisse, a fide dignis Auctoribus perhibetur, video egregios Viros facile concludere, nullam, vel saltem perparvam, naturaliter vim sentiendi iis inesse: miror autem summopere, inter sententiæ hujus patronos haberi debere industrium, & valde perspicacem, HALLERUM, eumque denuo suam de hac re opinionem, haud ita diu, exposuisse (μμ). Uti vero cl PLANCUS, ita etiam Hic, & Alii, GALENO duce, eas inter partes recensent Renes. Renes vero nervos accipere, ex plexu renali oriundos, optimorum Anatomicorum (vv) scripta testantur: adeoque recte a priori, uti ajunt, concludetur, ea organa sentire posse: eique conclusioni firmitus inhærendum est, quum incomparabilis ille B. EUSTACHIUS „ affirmaverit, non unum tantum, sed plures ner-
„ VOS,

(μμ) Elem. Physiol. Tom. IV, pag. 291, 292, & Oper. min. Tom. I, pag. 419.

(vv) Vid. EUSTACHII Tab. XVIII, UUU, 2222; WINSLOW *Traité des Nerfs* §. 410, *Tr. du Bas ventre* §. 399; MONRO *Anat. of the hum. Bon. and Nerves*, pag. 405; ipseque HALLERUS Elem. Physiol. Tom. IV, pag. 265.

„ vos, in Renes inferi, eosque non modo in membranam,
 „ qua teguntur, verum etiam in ipsorum substantiam, ra-
 „ mos emulgentium arteriarum committatos, penetrare“ (ξξ).
 Si intueamur mirabilem istum consensum, quem Renes
 cum nobilioribus corporis partibus, & speciatim cum ce-
 rebro, ventriculo, hepate, vesica, aliisque colunt, conclu-
 sio majus acquirit robur, a posteriori. Cui si addamus do-
 lores, qui Renum morbos tam frequenter solent comitari;
 nullus, me judice, de Renum sensilitate supererit dubita-
 tionis locus: siquidem sentiendi facultate præditas dica-
 mus illas partes, quæ sensationem, vel dolorem, in homi-
 ne, aliove animali, excitant. Nonne Renis affecti sensili-
 tas, excitatis doloribus, manifestam sese exhibuit in nostra
 Ægra, cujus historiam hoc Capite tradidi? Nonne eam
 dari, cuilibet Practico, ægris adstanti, persuadent cal-
 culorum renalium, & nephritidis, varia symptomata? uti
 in quodam illam mihi nuper confirmavit podagræ ano-
 malæ materia acris in renes delapsa, inque his enormes
 dolores excitans, attamen brevi post cum lotio ejecta;
 atque in alio ægro, aliquot nunc elapsis mensibus, suppu-
 ratio Renis dextri, perpetuis cruciatibus molestissima.
 Ast demonstrari, puto, illam sensilitatem, ex plurimis ex-
 emplis Renum, variis morbis affectorum, cum ingentibus

LI

lum-

(ξξ) De Renum struct. Cap. XXI, in Opusc. pag. 56. Idem in eodem Tracta-
 tu, Cap. XXIV, pro sensu Renum ulterius disputavit.

lumborum doloribus, qui in apertis cadaveribus causam, & sedem, eorum morborum clare detexerunt: præter nostram observationem exstant innumeræ: neque plurium Auctorum, qui Anatomen Practicam excoluerunt, thesauros aperire necesse judicavi, quam folius MORGAGNI, qui feriem illarum descripsit (oo). In aliis porro partibus, quarum sentiendi vis indubitata est, scriptum est, locum habuisse graves morbos, eosque alias dolorificos, qui tamen doloribus sese non declaraverint ante mortem. Anne Vesica urinaria, quod post mortem calculos exhibuerit, durante vita, doloribus excitatis non manifestatos, ideo insensilis est dicenda, quæ merito omnibus habetur sensilissima (ππ)? Visum est, ulcus Cordis in Militum Præfecto, cujus morbum descripsi Capite IV, dolores acutos non excitasse: OL. BORRICHIVS de Centurione narrat, cujus Cor, profunde satis ulceratione exesum, nullos excitaverat cruciatus (εε): similiter ille æger, cujus cor ulcere obsessum invenit ill. MORGAGNIUS, dolores inde non habuerat (σσ): an ideo concludendum (uti ex fallente experimento concludit HARVEIVS (ττ)), Cor sentiendi facultate carere? An merito Pulmonibus, multos sane nervos ex octavo pari

(oo) Libr. cit. Epist. XL: conf. T. BONETI Sepulchr. Libr. III, Sect. XXII.

(ππ) Vid. T. BONETI Libr. cit. Libr. III, Sect. XXIV, Obs. IX.

(εε) Act. Med. Hafniens. Vol. I, Obs. LXXXIX.

(σσ) Libr. cit. Epist. XXV, §. 17, 18.

(ττ) De Gener. Animal. Exerc. LII.

pari accipientibus (vv) (quos semper copiosos etiam inveni, & Auditoribus ostendi), & ad stimulos, in bronchia illapsos, aliasque tussis causas, adeo sensilibus, negari potest sensilitas, quia vomicae non raro in iis, sine multis doloribus, fieri observantur? An ob Hepatis abscessus minus dolorosos, hoc viscus naturaliter non potest sensationem excitare, quod tamen suis, etiam satis copiosis, gaudet nervis (φφ)? Contrarium videntur docere hepatitidis symptomata: contrarium nuper expertus fuisse mihi videor, in Muliere, immani adeo hepatis scirrhusa obstructione laborante, ut utrumque hypochondrium, & cavum abdominis, a diaphragmate infra umbilicum, totum fere occuparet, quæque intolerabilibus cruciata fuerat doloribus, durante suo morbo, in cujus tamen cadavere nulla dolorum, & mortis, causa apparuit, nisi hepatis illud vitium, & inde natus hydrops. Vix quoque sensilitatem huic visceri negaverit, qui legerit dolorosa symptomata, morbi illius hepatici lethalis, a singularissimo Lumbrico, in hepatis substantia nidulante, excitati, quem descripsit cl. TH. BOND (xx). An muscoli Pectorales, Intercostales, aliæque vicinæ partes, possunt haberi insensiles, quod ego viderim in anteriore pectoris sinistra parte natum,

Ll 2

&

(vv) WINSLOW *Tr. de la Poitrine* §. 124.(φφ) Vid. EUSTACHIUS l. c.; MONRO l. c. pag. 404: WINSLOW *Tr. du Bas Ventre* §. 281, HALLER, *Elem. Physiol.* Tom. IV, pag. 263, 264.(xx) *Medical Obs. and Inquir.* Vol. I, Art. IX.

& absque dolore, aut ulla ægri querela, eo usque protractum abscessum, ut caries jam corripuisset costas? Abscessum magnum vidi similiter oriri in Milite, sine dolore, supra claviculam dextram, ut ab omnibus fere pro aneurysmate haberetur. Neque multum laboris esset, talia plura exempla afferre. Adduxi proposita, ut constaret, non licere concludi, partes Corporis Humani ideo sensibilitate destitui, quod in morbis, si causæ irritantes adsint, sensationem & dolorem aliquando non excitent. Provida Natura, a sapientissimo Creatore suis legibus, & viribus, donata, tunc uti solet variis, ad dolores minuendos, vel sopiendos, artificiis, v. g. dilutione aquosa; obvolutione, & inviscatione, mucosa; nervorum maceratione, vel consumptione; puris blandi obductione; quandoque etiam tegmine pinguedinoso, cartilagineo, aut & osseo; quibus vel insensilem, durante morbo, facit partem, vel irritamenti efficaciam refrenat.

§. VIII. *Ad Cap. XI, §. X, pag. 177.* Variis observationibus de Placentæ Incarceratione hic recensitis, quam maxime jungendam esse censeo, illam, quæ graphice descripta est ab Obstetricatore nostrate dexterrimo JAC. DENIJS (↓↓), qua varia continentur, hanc rem illustrantia, momenta.

(↓↓) *Verhandl. over het Ampt der Vroedm. en Vroedvr. III Hoofdst. pag. 31.*

EXPLICATIO TABULARUM.

T A B U L A I.

Exhibet Agnum Bicipitem, naturali magnitudine, dorso incumbentem, pedibus expansis, aperto Thorace, & utroque Collo recenter dissecto. Vid. Cap. I.

- AAAAA. Pedes expansi, & Abdomen.
B B. Capita duo.
CCCC. Cutis animalis dissecta & reflexa.
D D. Thoracis cavitas, diductis costis aperta.
E. Diaphragma obiter depictum.
F F. Musculi Levatores scapularum in externis utriusque colli lateribus.
G G. Humeri summi.
H. Musculus semilunaris, ex duobus Levatoribus scapularum coadunatis ortus: §. VII.
I I I L. Musculi Sternomastoidæi sursum reflexi.
K K K K. Musculi Sternohyoidæi remoti e suo loco.
L. Scalenorum musculorum locus, obiter exhibitus.
M M. Aspera arteria utriusque Colli.
N. Œsophagus colli sinistri.
O. Cor unicum.
P. P. Pulmones collapsi.

- a a.* Arteriæ Aortæ curvatura.
b. Arteria Pulmonalis.
c. Canalis arteriosus.
d. Arteriæ pulmonalis ramus sinister.
e. Auricula cordis dextra.
f. Auricula cordis sinistra.
g. Arteria Carotis sinistra, ex curvatura aortæ oriens, ad ** in ramum dextrum & finistrum divisa, §. XV.
h. Arteria Axillaris sinistra, abscissa.
i. Aorta succenturiata ex pectore prodiens, §. XXX, conf. Tab. II, & III.
k. Arteria Axillaris dextra.
l. Arteria Carotis dextra, in ramum dextrum & finistrum ** divisa.
m. Arteria singularis, vices pulmonalis dextræ supplens, & ope Canalis communicantis + sanguinem ex *n* recipiens, §. XVII.
n. Ramus arteriæ *i*, sanguinem in carotidem ducens.
o. Vena singularis, §. XXII & XXVIII.
p. Vena Cava superior, perampla.
q q. Venæ Jugulares, dextra & sinistra, in dextros & finistros ramos divisæ ††††.
r r. Rami venarum jugularium profunde ad interstitium collorum emissi.

- s s.* Venæ Axillares.
ttt, tt. Nervi Octavi paris dextri colli.
vv, vv. Nervi Octavi paris finistri colli.
ii. Glandulæ pinguedini involutæ.
2. Pulmonis dextri lobus ultra jugulum adscendens.
3. Pinguedo cum cellulosa, collorum interstitium adimplens.

TABULA II.

Partes ejusdem Animalis in Pectore sitas, recenter dissectas, continens, Thorace dilatato, Corde & Pulmonibus sursum reflexis.

Vid. Cap. I, §. XXV.

- A A.* Costæ divulsæ.
B. Cor reflexum.
C C. Pulmones sursum remoti.
D. Diaphragma flaccidum, superiora versus adductum.
E. Locus coalitus spinæ dextræ, & finistræ, emittens.
aa. Arteria Aorta per thoracem descendens.
bb. Aorta succenturiata, seu ramus ejus Transversus, §. XXX.

c. Ar-

- c.* Arteriæ axillaris dextræ origo ex præcedente.
d. Arteria axillaris finiftra.
e. Sinus cordis dexter.
f. Vena Cava inferior, ab elevato corde, tenfa.
g. Vena axillaris finiftra.
h i. Vena axillaris dextra, tenfa ob pulmonem elevatum.
k. Vena perquam fingularis in §. XXVIII defcripta.
ll. Nervi octavi paris dextri in thoracem ingreffî, convergentes.
m. Eidem nervi, juxta fe pofiti, ad diaphragmatis foramen pergentes.
n. Nervus octavi paris externus finifter, œfophagum inter & aortam descendens.
o. Œfophagus dexter, ante tranfitum per diaphragma infigniter dilatatus.
p. Œfophagus finifter.
1. Afperæ arteriæ: vid. Tab. I.
2. Arteriæ carotides.
3. Venæ jugulares.
4. Œfophagus finifter in collo.
5. Nervi octavi paris dextri.
6. Nervi octavi paris finiftri.
7. Mufculus femilunaris adumbratus.

T A B U L A III.

Easdem partes exhibens ita, ut dilucidius appareat origo, & decursus, Arteriæ singularis, quæ Aortæ succenturiata est.
Vid. Cap. I, §. XVI & XXX.

AABCCDE Partes denotant easdem, ac in Tab. II.

F. Pulmonis dextri pars superior.

G. Aspera arteria dextra.

a a b b c f b i k n. Eadem partes, quæ in Tabula III.

p. Œsophagus finister parum dextrorsum remotus, ut origo Arteriæ *b b* pateret.

1. Origo arteriæ Transversæ ex aorta descendente.

2. Ramus ejusdem, sanguinem deferens in Carotidem dextram.

3. Arteria Carotis dextra.

4 4. Arteria, quæ pulmonalis dextræ vices supplet.

5. Canalis communicans inter ramum 2 & 4, 4: conf. de his Tab. I, *i, k, l, m, n.*

TABULA IV.

*Figura I sistit Sceleton Spinæ, Thoracis, & Pelvis, Agni Bicipitis, a parte anteriore:
Vid. Cap. I, §. XXXV, & seqq.*

- A A. Colla duo, plane distincta.
 B. Spina dorfi.
 C C. Lumborum vertebræ.
 D. Angulus obtusus, a concursu spinæ dextræ cum spina communi natus.
 E. Os sacrum.
 F F. Ossa coxendicis.
a b c d. Rudimenta costarum primæ, secundæ, tertiæ, & quartæ, lateri sinistro spinæ dextræ inhærentes, §. XXXVIII.
e. Coalitus anterior spinæ duplicis.
f. Pars vertebræ septimæ finistri colli, defectum corporis vertebræ primæ dorsalis supplens.
g. Processus transversus vertebræ dorsalis finistræ secundæ, valde elongatus, §. XXXIX.
h. Rudimentum costæ cum simili, alterius lateris, *b* coiens.
i. Corpus vertebræ dorsalis quintæ, in tres partes divisum.

k k.

- k k.* Linea a concursu cartilagineo corporum vertebrarum dorsalium, & lumbalium, superstes, §. XL.
- ll.* Latera interna vertebrarum cervicalium, foraminibus destituta, §. XXXVI.
- m.* Costa decima tertia sinistra, brevissima.
- n n n.* Costæ dextræ.
- p p.* Costæ sinistræ.
- q.* Apex ossis sacri, a quo separata est cauda.
- 1--7.* Vertebrae septem utriusque Colli.
- 8--20.* Tredecim Dorsi vertebrae.
- 21--25.* Quinque vertebrae Lumborum.

Figura II sistit idem Sceleton, a parte posteriore.

AABCCDEF Easdem partes denotant, quas in Fig. I.

- a b.* Arcus ossi vertebrarum Colli dehiscences, §. XXXVI.
- c.* Vertebrae octavae dorsi similis fabrica, §. XXXVII.
- d.* Arcus primæ vertebrae dorsalis dextræ externus, §. XXXVIII.
- e.* Coalitus duarum Spinarum posterior, in processu spinoso, vertebrae dorsi quartæ, sinistræ & dextræ, communi.
- f.* Arcus externus vertebrae dorsalis sinistræ primæ, absque pari, §. XXXIX.

- g.* Processus spinosus crassus, vertebrae secundae & tertiae dorsali sinistrae communis.
- h.* Est in Figura I *g.*
- iiii.* Margo Spinæ bifidæ in tribus vertebrais lumborum, & osse sacro, formatae, §. XL.
- k.* Linea dividens corpora vertebrarum, cf. Fig. I. *k.*
- llmnnppq.* Eadem exhibent, quæ in Fig. I.
- ooo.* Rudimenta Costarum inter convergentes spinas, vid. Fig. I, *abcdh.*
- 1--7* Vertebrae septem utriusque Colli.
- 1--13* Vertebrae Dorsales, hic decem communes, tres vero duplices.
- 1--5* Vertebrae Lumborum quinque.

T A B U L A V.

Tribus Figuris sistens Infantem Acephalum, cum Labio Leporino duplici, Naso fisso &c. Figura I Capitis faciem; Fig. II summitatem & partem posteriorem; Fig. III lateralem regionem, exhibet.

- a.* Tuberculum verrucam repræsentans.
- b.* Corpus pendulum, paleæ simile, inter nasi fissuram, Cap. II, §. V.

- cccc.* Margo cutis sanæ, ambiens capitis deformem summitatem.
- dde.* Deficientibus calvariæ ossibus, cerebri corrupti, fungosi, reliquiæ summam partem capitis replentes, & aliqualem hemisphæriorum speciem habentes, imprimis in Fig. II.
- f.* Lingua ruberrima, ex ore prominens.

T A B U L A VI.

Figura I exhibet cadaveris virilis Abdomen apertum, inque eo singularem valde Intestinorum Crassorum Situm: Vid. Cap. III, §. II.

- a a a a a* Cutis, aliæque externæ abdominis partes, reflexæ.
- b b.* Pectus.
- c.* Pubis regio.
- d.* Os pectoris.
- e e e.* Cavum abdominis, reliquis visceribus vacuum.
- f.* Intestini Ilei extremum.
- g.* Intestinum Cæcum.
- h h h h h h* Intestinum Colon, multis, magnisque, flexibus a solito situ alienum.
- i i i i i.* Ligamentum coli anterius.
- k k.* Strictura ejus colica violenta.

- ll.* Adscensus ejus in latere utroque, in sinistro usque ad diaphragma procedens.
- m.* Plica ejus insignis in latere dextro.

*Figura II sistit alium Situm insolitum Intestino-
rum: Vid. Cap. III, §. IV.*

- a.* Intestinum Ileum.
- b.* Insolita ejus dilatatio ante ingressum in Cæcum.
- c.* Appendix Cæci vermiformis.
- d.* Intestinum Cæcum.
- e f g.* Intestinum Colon, cum tribus flexuris.
- h.* Colon transversum abscissum.
- i.* Ligamentum coli anterius.
- k.* Membrana cellulosa densa.

*Figura III tertium exponit Intestini Coli Situm
alienum: Vid. Cap. III, §. VI.*

- a.* Pars intestini Coli transversæ.
- b.* Colon sinistrum abscissum.
- c c.* Ligamentum coli anterius.
- d e f.* Ansa ejus, cum arcibus tribus plicis.
- g.* Mesocoli pars arcu nectens *d e f.*

T A B U L A VII.

*Figura I delineatur ambitus galeæ Cranii,
naturali magnitudine; Vid. Cap. XIII,
§. III, N. VIII.*

- a.* Sutura sagittalis.
- b b.* Sutura lambdoidea.
- c c.* Sutura coronalis.
- d.* Os Wormianum singulare.

*Figura II exhibet vestigia Suturarum ejusdem
Cranii, a parte interiore.*

- a.* Sutura sagittalis.
- b b.* Sutura coronalis.
- c.* Os Wormianum, Fig. I, *d.*

*Figura III desumpta est ex alio Cranio senili,
eodem loco memorato.*

- a.* Sutura sagittalis, fere oblitterata.
- b b.* Sutura coronalis.
- c.* Os Wormianum ad utriusque futuræ concursum.

*Figura IV sistit Costam octavam sinistram Vetulae,
in medio singulari Articulatione mobilem:
Vid. Cap. XIII, §. X, N. IV.*

- a.* Capitulum, quod corporibus vertebrarum ad-
hæsit.
- b.* Superficies articularis, pro processu transverso
vertebræ octavæ.
- c.* Costæ angulus.
- d d.* Sulcus marginis inferioris.
- e.* Cartilago, synchondrosin faciens, eminens a
parte costæ interna.
- ff.* Capsula membranosa, perioestio continuata.
- g.* Extremitas costæ ossea.

* * *

* *

*

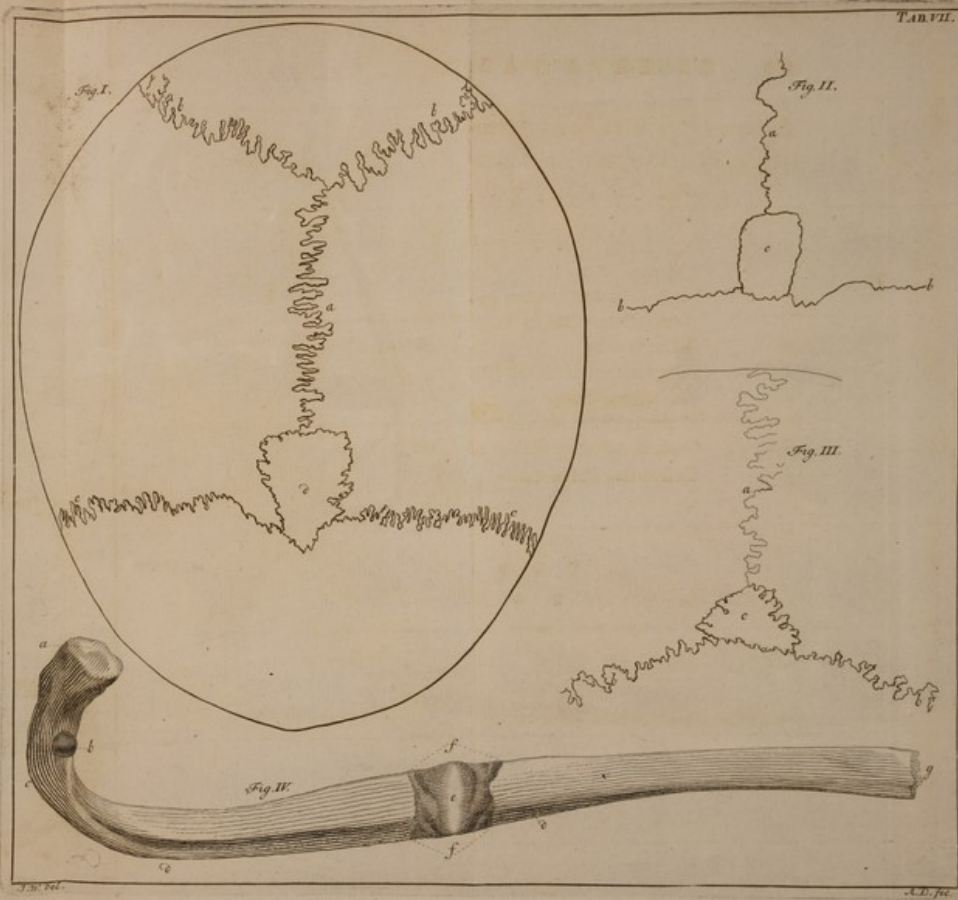

Fig. I.

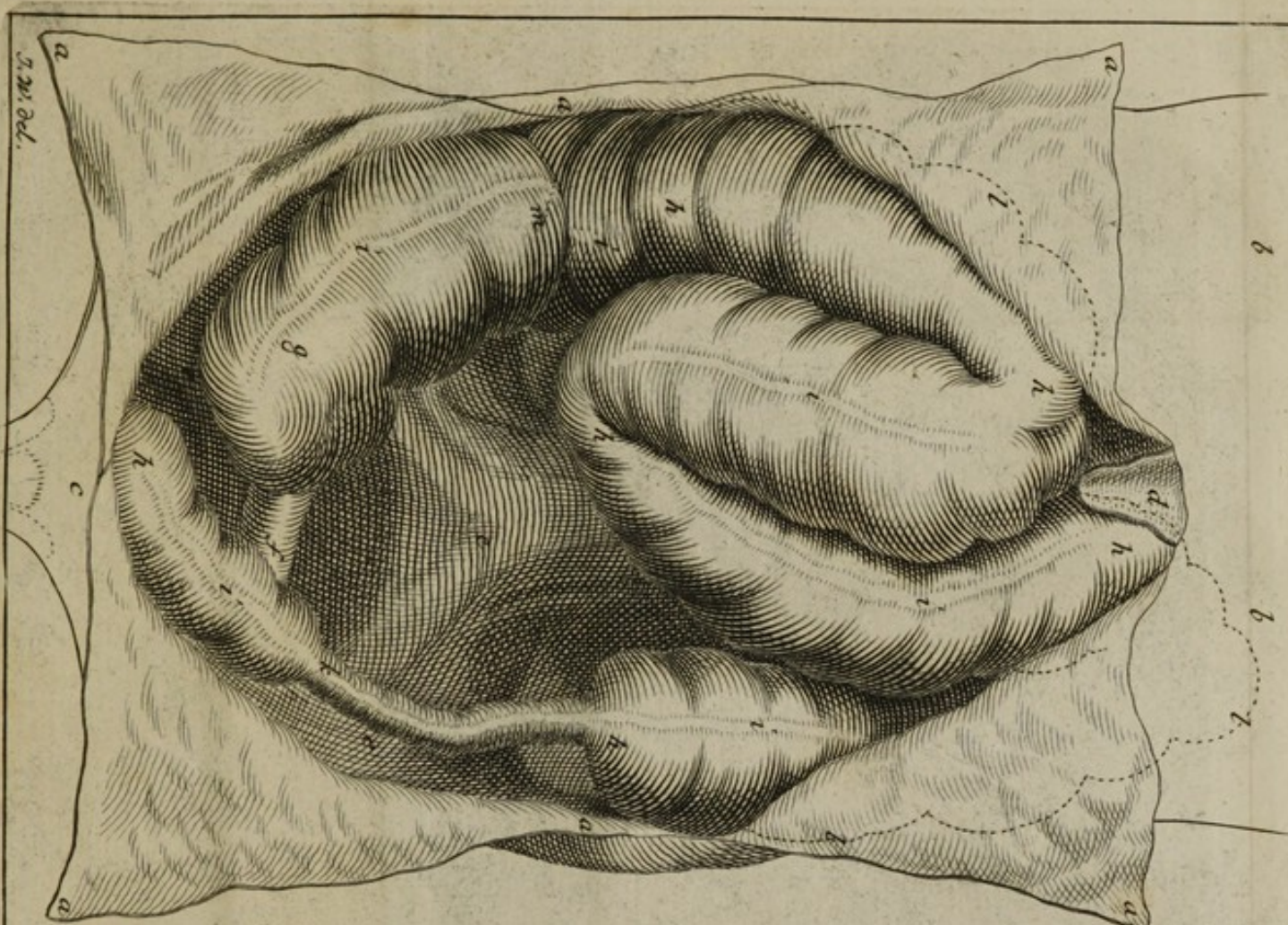

Fig. II.

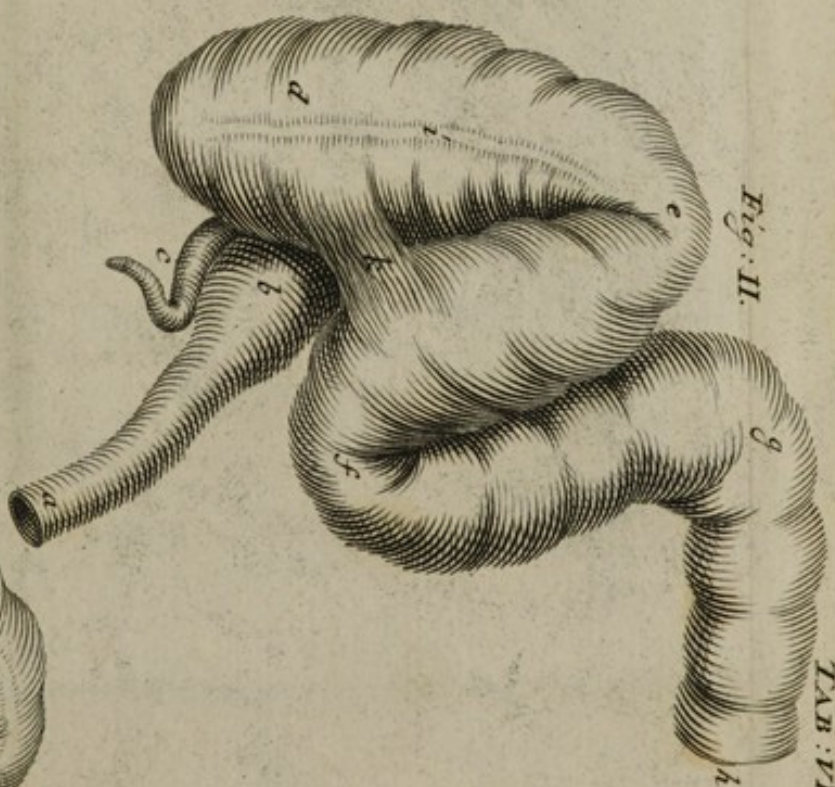
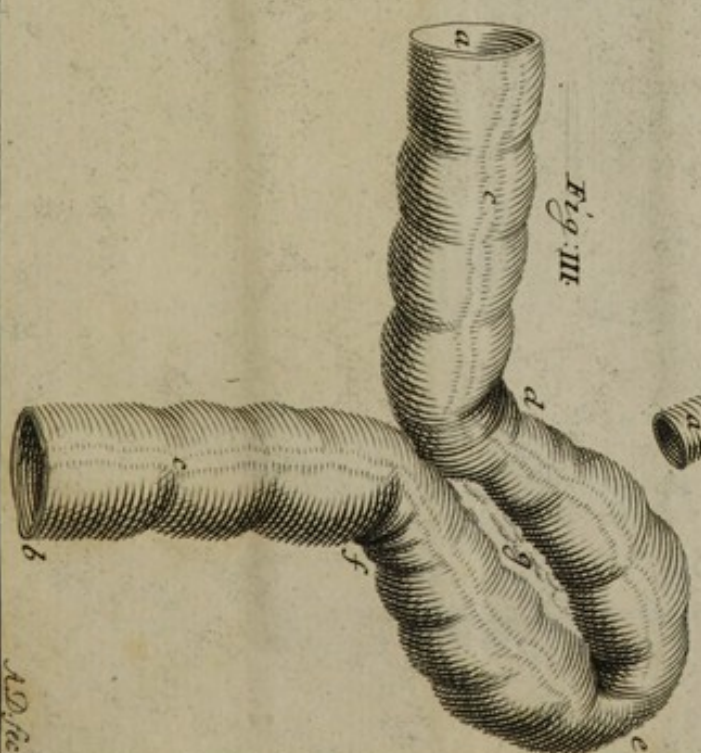
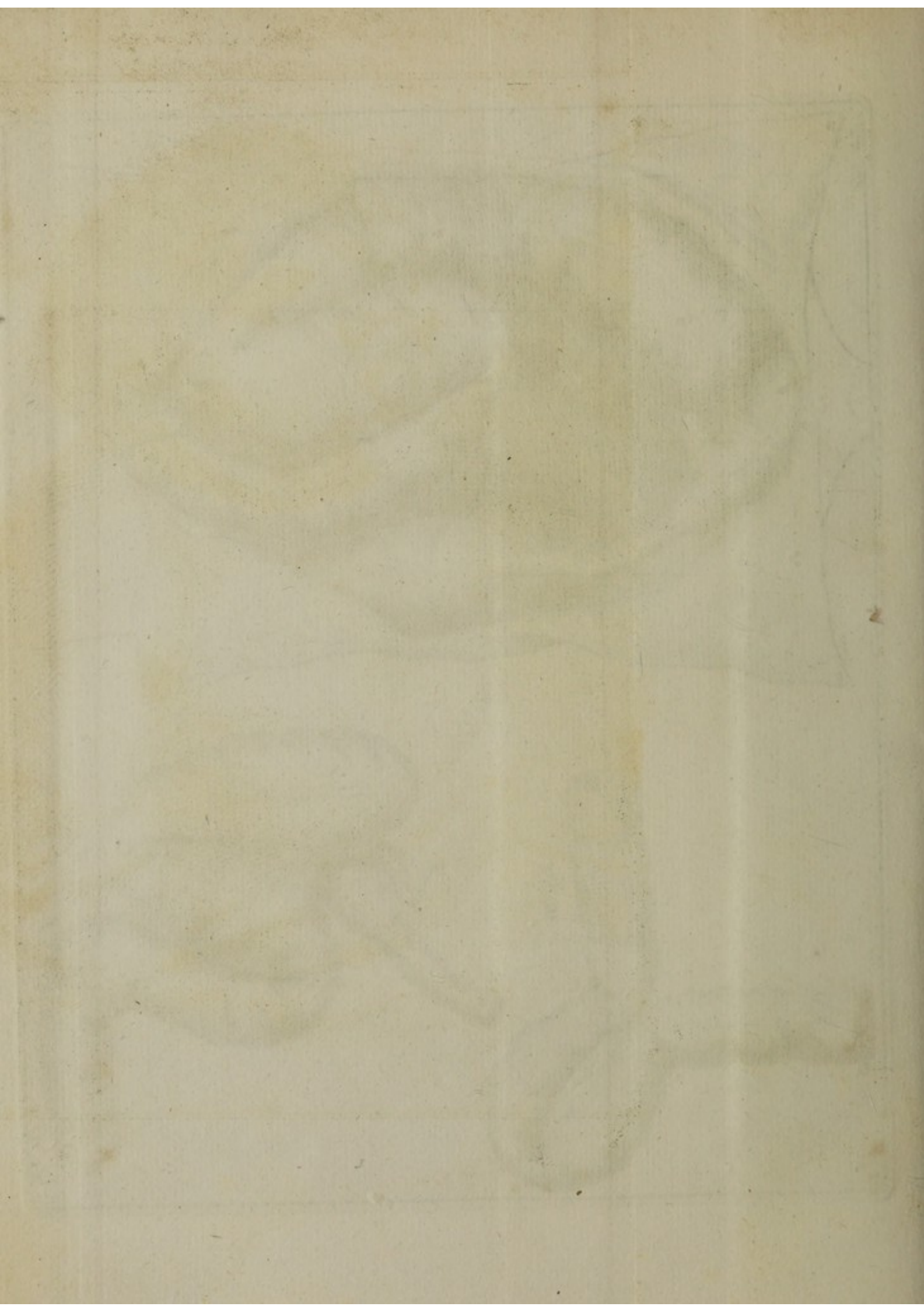
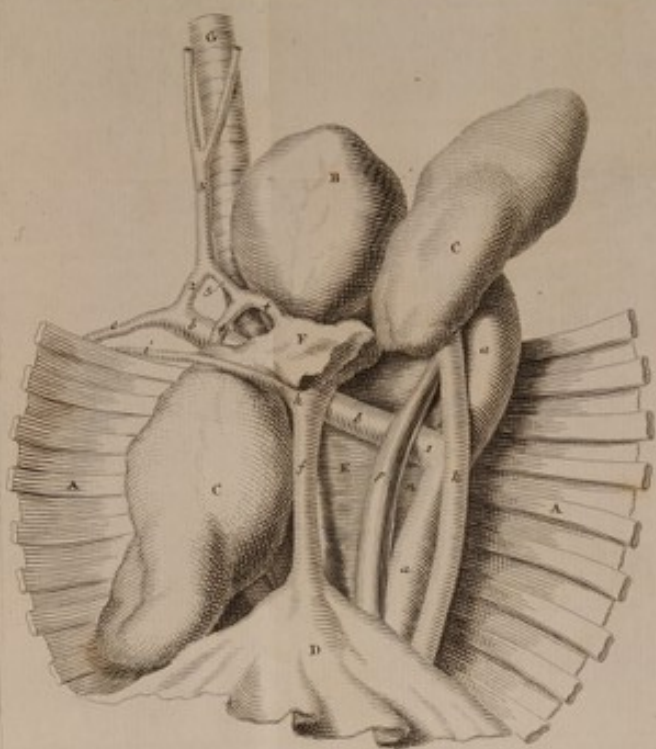

Fig. III.

A.D. 1762.

TAB. IV.

Fig. I.

Fig. II.

INDEX CAPITUM.

- CAPUT I. Anatome Agni Bicipitis, recens nati: nec non singularium maxime partium delineatarum expositio: ut et de Monstris Primigeniis atque Accidentalibus.*
- II. Partus humanus monstrosus Acephalos, simul cum Labio Leporino duplici, Palato fisso, Naso bifido: aliæque fabricæ monstrosæ: ut et nonnulla de illarum Similitudine.*
- III. Intestinorum Crassorum Situs, a naturali maxime aberrantis, exempla varia, plurimorum morborum causas illustrantia.*
- IV. Inflammatio vera Cordis, in suppurationem, cum Pericardii Hydrope, abiens, lethalis, sectione cadaveris detecta. Pericardii & Pectoris hydrops: ut et transsudatio humoris purulenti in Thorace, ex aliis cadaveribus, hac opportunitate, memorata.*
- V. Passio Iliaca subito lethalis, a mirabili Intestini Ilei incarceratione interna: ejusque membranarum Processus valde singularis.*
- VI. Vesicæ urinariæ immanis distensio, & Ruptura lethalis, in Gravida, absque vera urinæ suppressione, ante mortem ignorata. De Utero Gravido nonnulla.*
- VII. Retentio Urinæ & immanis Vesicæ distensio, in Gravida, cum Renis dextri consumptione & hydrope, lethalis. Ejusque Uteri Gravidi dissectio: & nonnulla de Situ naturali Fetus in utero.*

- VIII. *Observatio Uteri in partu rupti, Fetusque in abdominis cavum prolapsi. Animadversiones de subitanea recens enixarum morte, & de Uteri Ruptura.*
- IX. *Partus naturalis a prævio permagno Vaginæ Sarcomate retardatus, hoc ablato feliciter peractus: & Symptomatum puerperii periculossimorum sanatio.*
- X. *Hæmorrhagia uterina diuturna Gravidæ, a Placentæ nexu ad orificium uteri orta, periculossimis symptomatibus stipata, extractione Fetus, salva Matre, sanata.*
- XI. *Situs uteri obliquus Partus difficilis, & periculossimi, causa. Placentæ Incarceratio, in singulari uteri Sacco. Et de Incertitudine signi, quo, ex Motu Fetus vitam ejus persistere, creditur. Aliæque eo spectantes observationes.*
- XII. *Partus Agrippinus perdifficilis, & lethalis, ob Capitis Fetus retentionem, factam a dura ossis Sacri excrescentia.*
- XIII. *Observationes Osteologicæ, varios Naturæ Lusus in Ossibus humanorum corporum exhibentes.*
- XIV. *Continens ea, quæ circa Irritabilitatem & Sentiendi facultatem, partium animalium expertus sum; & nonnulla ad Historiam agitatæ Litis pertinentia &c.*
- XV. *Continens Additiones nonnullas, ad Capita præcedentia referendas.*

I N D E X R E R U M

M E M O R A B I L I U M.

- A**bortus ovi semestris integri 173, diverso situ fetuum fiunt 119, pedibus præviis facti 119, capite prævio, septimo mense, vel ante hunc, observati 114, 115, ob sedem placentæ ad uteri orificium 150, Abortuum metus 84, 94, 171.
- A**bcessus in visceribus, non dolentes, sæpe observantur 98, 264, similes in aliis partibus 267, 268, ex illis non argui potest illorum viscerum insensibilitas 98, 264.
- A**ccidentalia monstra quæ dicantur 43.
- A**cephalos fetus observatus 47, similis cum labio leporino duplici, & palato fisso, descriptus 49, acephalorum frequens observatio 56, 258, similitudo 56.
- A**ffectiones hystericæ, colicæ, aliæque similes, fetuum vivorum motus sæpe imitantur 170.
- A**gni bicipitis, unicorporei, descriptio 1, externus habitus 3, anatome 5, non videtur ex duobus fetibus coaluisse 16, 23, 41, 42, 44, sed ad monstra primigenia referendus esse 40.
- A**gnorum, & ovium, monstroforum recensio 35 & seqq. 255 & seqq. eorum similitudo 60, 258.
- A**mnios aquæ bulla aërea 103, quantitas in ovo quadrimestri notata 103, coagulum ab admixtis 104, excedit eo magis volumen fetus, quo hic origini propior est 110.
- A**mnios membrana 103.
- A**ngustia pelvis difficilis partus causa 179, ut et rupturæ vesicæ in grvida 89.
- A**nsa intestini coli præternaturalis 68.
- A**orta succenturiata in agno bicipite 12, 22.
- A**pertura pelvis angusta 179, 184, compressa 89, perampla 99, uteri per sectionem cæsaream, vulnera, ulcera, rupturas, non semper lethalis 138.
- A**poneuroses sensiles esse, experimentis probatum 252.
- A**ppendix intestini ilei 79, ejusque varia alia exempla 79, 80, 263.
- A**qua amnios 103, vid. *Amnios*.
- A**rgumenta, quæ partum manu absolvere docent, in fluxu uterino valido, 154, 155, varia pro extractione polypi vaginæ 143.

- Arteria aorta singularis ortu, decursu, & distributione, in agno bicipite 11, 21.
 Arteria aspera duplex in eodem 9, transversa pectoris, seu aorta succenturiata, in eodem 12, 22, carotis utraque ortu, & distributione, singularis, in eodem 11, 12, pulmonalis ad solum pulmonem sinistrum tendens 14.
 Articulatio mobilis in nonnullis vetulæ costis 204.
 Aspera arteria duplex in agno bicipite 10.
 Auctor primus ad examen revocavit Recentiorum de sensibilitate asserta 209, 213, 254.
 Auriculæ fetus in situ hujus naturali spectant os sacrum & pubem matris 116.
 Auricularum cordis contractio præcedit contractionem ventriculorum 236, 247.
 Bicipitis agni dissectio 1 & seqq. sextuplex observatio & similitudo 258.
 Bifida spina in agno bicipite 3, 33.
 Bifurcata spina dorsi in eodem 26 & seqq.
 Bifurcatæ costæ 203, 204.
 Bulla aërea insignis intra ovum humanum 103.
 Cæsarea sectio in utero rupto 138.
 Calculi & nephritidis symptomata, sensibilitatem renum arguunt 265, in rene & vesica observati 98.
 Calvariæ ossificatio 191, quomodo ossicula wormiana producat 192.
 Canalis arteriosus in agno bicipite 14.
 Canalis communicans singularis pro pulmone dextro, in eodem 13.
 Capita & colla duo in uno agno 4.
 Capita singulorum hominum differunt 185, duo singularis figuræ 186.
 Capitis situs pravus in partu, propter uterum oblique situm 164, ejusque apertura facta 165.
 Caput embryonis maxima corporis pars, eoque major, quo junior est fetus 110.
 Caput fetus naturaliter in utero ad orificium ponitur 109, 116, causæ ejus positionis 110, 111, non tamen semper ibi hæret 109, 116, 122, post septimum mensem constantius orificium spectat 122, cur? 123, 124, laterali situ in utero plerumque hæret 116, similique positione pelvim ingreditur 124, cur in principio graviditatis detegi non possit 112, 113, quinto mense in gravidis explorando detegi potest 111, 112, non tota gestatione inferiorem uteri locum occupat 109, 116, brevi ante partum sæpius ad orificium delabitur 118, 119, in abortu aliquando etiam prævium est 144.

- Caput** partus agrippini impactum in arcta pelvi 179, quomodo solvi debeat 181, solutum 182.
- Causæ** frequentiores violenti uterini fluxus, minus perspectæ 158, 159, cur sensationem non semper monstrent partes sensiles, ad applicatos stimulos 253, positionis capitis, & faciei fetus, in naturali partu 123, 124.
- Cerebri** adscensus & descensus, respirationi synchronus, observatus 221, 243, 246.
- Cerebri & cerebelli** degeneratio, & rudera, in acephalo 52.
- Cernuus** situs capitis fetus in multis gravidis observatus 113, 114.
- Cervicales** vertebræ agni bicipitis fabricam singularem habentes 26, 27.
- Cervix** uteri longa, tenax, dura, in principio gestationis 113, tersa, laxa, mollior, versus hujus finem 123.
- Chorda** tensa, præternaturalis, coarctans intestini ilei extremum 80, ejus origo indagata 82.
- Chorii** membranæ habitus, & nexus cum utero 103.
- Circulationis** singularis via in agno bicipite ad pulmonem dextrum 14, 15.
- Circumvolutio** fetus post septimum mensem Veteribus, & Recentioribus, adoptata 105, refutatur ratione & experientia 109 & seqq.
- Coalitus** spinæ dorsi duplicis 30, 32.
- Coli** intestini situs, a naturali abludentes, descripti 61 & seqq. 99, constrictio spastica 63.
- Connexio** placentæ & uteri gravidi 103.
- Constrictio** violenta intestini coli 63, orificii uteri, & sinus externi, permolesta operanti 156, uteri post aquæ effluxum 169, fetum coercet 169, post partum 157, irregularis uteri facit saccos placentam includentes 176, uteri rupti 128.
- Contractio** cordis observata 251, facere videtur cor brevius 236, ejus modus 236, 247, muscularis venæ cavæ superioris 235.
- Cor** unicum in bicipite agno 8, 10, uti in aliis observatur 57.
- Cordis** irritabilitas 251, sensilitas 251, 266, contractio 235, 247, inflammatio vera & suppuratio observata 70 & seqq. minus forte rarum est hoc vitium 73, ulcus non dolorosum 71, 266.
- Corollaria** ex nostris experimentis de irritabilitate & sensilitate 249.
- Corpus** pendulum inter bifidum acephali nasum 51.
- Costarum**, inter spinam duplicem, rudimenta in agno bicipite, descripta 28 & seqq. 42, an coalitionem ex duobus agnis factam esse, suadeant 45.
- Costarum** fabrica diversa 203, bifidarum exempla 203, 204, synchondrosis mobilis in medio corpore observata 204, octo utrimque sterno ad-

- nexæ 199, numerus auctus 198, numerus minor naturali 202, inæqualis 203, tredecim cum 24 vertebra in infante 199, tredecim cum 25 vertebra in adulto 199, tredecim cum 24 vertebra 201.
- Cranii biennis defectus ossificationis 188, galea deficiens 47, 52.
- Craniorum humanorum dissimilitudines 185, in ossibus wormianis 186, in futuris 193, aliisque partibus 195, figura singularis 186.
- Crassities uteri gravidæ observata 92, 102.
- Crassorum intestinorum a situ naturali aberrationes 61 & seqq. 99.
- Crusta purulenta viscera thoracis, aliaque, obsidens 74, 262.
- Cuticula secedens a capite fetus an certum mortis signum 168.
- Cutis irritabilitas, & sensibilitas 252.
- Cyclopes agni 36, 256, 257, 258.
- Defectus ossificationis in cranio 188, galeæ calvariæ 47, 52, futuræ sagittalis 194, sinuum sphenoidalium, & frontaliū 196, 197, nervorum cervicalium, eorumque foraminum 8, 27, numeri costarum incertus 202, 203, constrictionis uteri, post exclusum fetum, est periculosissimus 134.
- Diaphragma irritabile est 251.
- Diaphragmatici nervi irritati phænomena 235, 248, insertio in tendinea diaphragmatis parte 9.
- Diarrhœa puerperæ periculosissima, non tamen lethalis 146, lochia suppressa insequuta, lethalis 148, 149.
- Digitus manus sex in tribus infantibus, ab eadem matre editis 57, digitus sex manuum familiis congenitum vitium 58, digitus pedum deformes in tribus eorundem parentum liberis 260, 261.
- Distensio immanis vesicæ urinariæ 87, 96.
- Diverticula intestini ilei 79, 80, 263.
- Dorsales vertebrae agni bicipitis descriptæ 28, tredecim in adulto homine, & infante, 199, 201.
- Duræ matris sensibilitas experimentis constituta 252, minor tamen videtur, quam nonnullis habita fuit 254.
- Embryones suo capite deorsum vergunt in utero, et cur 110.
- Emphysema in panniculo adiposo abdominis parturientis mortuæ 127, in rene 97.
- Epidermis a capite fetus secedens non certum est mortis ejus signum 168.
- Error auctoris 85, 87, 202, similis aliorum Medicorum, 263 HEISTERI 110, MAURICÆI 115, 119, LA MOTTE 168, Obstetricum 118, 125, 140, 146, 152, 160, errores Medicorum exponendi sunt, quum sua utilitate haud careant 83, 91.

- Excreſcentia offis ſacri difficillimi partus cauſa 179, 193.
- Exempla plurima monſtrorum ovillorum 35, 255, varia monſtrorum humanorum ſimilium 53 & ſeqq.
- Expansio inæquabilis uteri ab inſolita placentæ ſede 136.
- Experimenta noſtra de irritabilitate & ſenſilitate partium animalium, in vivis facta animalibus 213, 217, 219, 223, 226, 229, 230, 232, 234, 237, 239, 240, 242, 244, in hominibus 237, 238, fuere ſatis copioſa 249, debitis cum cautelis facta 250, non omnia tamen æque ponderoſa 250, docent irritabilitatem ineſſe cordi, diaphragmati, muſculis rubris, œſophago, ventriculo, inteſtinis, veſicæ felleæ, veſicæ urinariæ, venæ cavæ ſuperiori, & inferiori, hepatis, pulmonibus, cuti 251, 252, confirmant ſenſiles eſſe nervos, muſculos, cutem, inteſtina, ventriculum, veſicam felleam 252, ſenſilitatem vindicant duræ matri, tendinibus hominum, tendinibus & aponeuroſibus animalium, pericranio, pleuræ, hepatis 252, docent, ſentientes partes non ſemper a ſtimulis ſenſationem excitare 225, 230, 231, 245, & cur 250, 253.
- Explorationis neceſſitas in fluxu uterino gravidarum 160, utilitas ad detegendum ſitum fetus naturalem 111, ejus ope patet, ſitum fetus non ſemper eundem eſſe 118
- Extractio fetus propter violentam uteri hæmorrhagiam 148, 156, 162.
- Faciei fetus ſitus in utero 116, in pelvi, durante partu 123, 124.
- Fetus acephali 47, 49 vid. *Acephalus*.
- Fetus caput deorſum pendet naturaliter 109, prævium eſt in partu 123, quando tangi poſſit in utero 112, quando non, & cur 113, in abortu ſæpe prodit 114.
- Fetus extractio neceſſarium remedium in fluxu uteri violento 141, 154, 162.
- Fetus inverſio verſus finem graviditatis a quibusnam admittatur 105, 107, 108, qui illam rejiciant 106, 112, reſellitur 109 & ſeqq.
- Fetus mortuus diu in utero retentus 172, prolapſus in abdomen per uteri rupturam 127, 128, involucri coagulati ſanguinis obductus 172, 173, nullus in ovo, licet motum ejus prædicaverat gravida 174, mortuus, ſimiliter fallens 172
- Fetus motus non perceptus fallax eſt mortis ejus ſignum 169 & vice converſa 172, fallit ſæpe parturientes, æque ac gravidas 165 & ſeqq.
- Fetus ſitus in utero gravido obſervatus 93, in alio 104, ſitus naturalis qui ſit 109, 116, non eſt perpetuo idem 109, 116.
- Fetus vitæ & mortis ſigna, maxime in partu naturali, valde incerta 167, etiam optima 168.

Figu-

- Figura singularis uteri gravidæ, a naturali recedens 101.
 Fissura perinæi periculosa, sanata 146.
 Flatus mentiuntur fetuum motus, & gravidas, atque parturientes, fallunt 170.
 Flexus angulosi, præternaturales, in intestinis crassiss 61.
 Fluxus sanguinei uteri causa frequens, minus cognita 159, remedium fere unicum est in extractione fetus 148, 154, 162.
 Foramen in osse pectoris observatum 206.
 Forceps quando in utero rupto adhibenda 138, Levretiana adhibenda 181, Smellianæ utilitas confirmata 170.
 FRANCO (Petr.) ante PARÆUM docuit, male sitos fetus invertendos esse 119.
 Frontalis futuræ duo exempla 193, 194, sinus, ut et sphænoidalis, utriusque, defectus 196.
 Fundus uteri non est perpetua placentæ sedes 93, 130, 154, 158, 159, 161, 166.
 Funis umbilicalis compressio 164, prolapsus cum capite 164, circumvolutiones, laquei, nodi 121, ruptura 166, propensio ex uteri sacco peculiari 166, 174, 175, noxæ 121.
 Gemellorum alter peculiari sacco uteri inclusus 175.
 Gesticulatio liberrima fetus in initio, difficilior in fine, graviditatis, multum facit ad situm ejus in utero 110, 123.
 Gravidæ fluxu uterino periculosissimo afflicta, ob placentam orificio uteri adnexam 150, facile fallitur motibus, alienis a motu fetus 171.
 Gravidarum sectiones 87, 95, situm naturalem fetus cernuum probant 93, 104, Aliorum observationes similes 113, non tamen perpetuum esse illum, docent 120.
 Gravidus uterus 91, 99: vid. *Uterus*.
 Hæmorrhagia uteri validissima 148, sæpissime rediens in gravidæ, cum fetu diu mortuo 171, magna, cum sarcomate vaginæ 139, 140, periculosissima, ob sedem placentæ ad uteri orificium, fetus extractione sanata 150, similis lethalis 160, sæpius, quam perspicitur, ex hac causa oritur 158, puerperis sæpe subito lethalis, maxime ob duas causas 133, 134, auxilium postulat fetus extractionem 148, 156, 162.
 Hepar a lumbrico singulari exesum 267, scirrhus enormi, valde doloroso, obsessum 267, irritabilitatem habet, & sensibilitatem 251, quam etiam morbi ejus arguunt 267.
 Hereditate propagata labes monstrosa 58, 261.
 Hermaphroditi ovini 256, 257, 258.
 Hernia umbilicalis congenita in embryonibus 59, inque recens natis observata 59, 60.

Historia irritabilitatis & sensilitatis indagata, & experimentis illustrata 208 & seqq.

Humanorum tendinum sensilitas experimentis patens 237, 238.

Hydrops pericardii sequens cordis inflammationem 72, difficilis diagnosi morbus est 73, ascites, & anasarca, ex enormi scirrho hepatis ortum trahens 267, uteri hydrops perperam habita fuit vesicæ urinariæ expansio maxima 86, 87.

Ilei intestini gangræna ob internam incarcerationem 78, appendix 79.

Iliaca passio, a singulari causa, subito lethalis 76.

Incarceratio intestini ilei interna 78, placentæ in singulari uteri sacco observata 160, 174, exempla varia 175, 268, causa ejus 177.

Incertitudo signorum fetus vivi, vel mortui, in partu, exemplis comprobata 167 & seqq. experimentorum de vi sentiendi, & movendi, partium, unde 250, 253.

Incrassatio membranarum ovi, post mortem fetus 174, vesicæ immaniter distentæ 88, 96, renis suppurati 97.

Inertia constrictionis uteri est frequens causâ subitanæ mortis puerperarum 134.

Infans tredecim utrimque costis præditus 199.

Infantes sex digitis manuum in lucem editi 57, labe familiæ hereditaria 58, pedum digitorum deformitate correpti 260, labio leporino & palato fissio 48, 54, 261, acephali 47, hernia umbilicali laborantes 59, 60, vivi nati, absque motu eorum percepto 169.

Inflammatio cordis observata 72, minus rara videtur 73.

Insensilitas renum non probatur doloris absentia in eorum morbis 98, 264, neque aliorum viscerum 265, quibusnam partibus adscribatur 210, cur sæpius non dari videatur in experimentis 250, 253, a variis partibus revocatur 252.

Intestina irritabilia sunt, & sentientia 252, a lumbricis perforata 199, ex abdomine embryonum, & recens natorum, per umbilicum elapsa 59, cum peritonæo coalita 77.

Intestini coli flexuræ variæ, & situs præternaturales 61 & seqq. 99, constrictio colica violentissima 63,

Intestini ilei dilatatio præternaturalis 65, incarceration interna, & gangræna 78, appendix singularis 79.

Involucrum ovo integro semestri additum, a sanguine coagulato, in utero compresso 173, simile inductum toti fetus corpusculo 172, 173.

Irritabilitatis & sensilitatis historia illustrata 208 & seqq. experimentisque in vivis animalibus indagata 213 & seqq.

- Irritabilitas** experimentis confirmata in corde, diaphragmate, musculis rubris, œsophago, ventriculo, intestinis, vesica fellea, vesica urinaria, vena cava utraque, hepate, pulmonibus, cute 251, 252.
- Labium** leporinum duplex 48, idem vitium in acephalo 49, labii leporini frequentia, & similitudo 54, exemplum in canicula 54.
- Laqueus**, collo animalium injectus, non visus est sanguinem in capite accumulare 243, 247.
- Levatores** scapularum interni singularissimum musculum semilunarem, capitum adductorem, constituentes, in agno bicipite 6.
- Linea** longitudinalis spinam agni bicipitis dividens 28, 30, 33, an suadeat coalitum illius ex duobus fetibus 44.
- Liquor** amnios in ovo quadrimestri observatus 103, coagula ejus 104, copia magis abundat, quo junior fetus 110, parvus est in utero versus finem gestationis 123.
- Lochiorum** suppressio 166, defectus, durante toto puerperio 145, diarrhœa refarcitus, cum salutari eventu 147, cum eventu lethali 149.
- Luctuosissima**, ex puerperarum, modo enixarum, subitanea morte, tragedia 132, duplicem primario causam habere videtur, valde notabilem, minusque perspectam 133.
- Lumbales** vertebræ tantum quinque in agno bicipite 33, quarum tres spina bifida corruptæ 33.
- Lumbricus** a puerpera, cum multo levamine, emissus 166, singularis, hepatis depascens 267, lumbrici intestina perforantes 199, suo motu mentuntur fetus motum 170.
- Lusus** naturæ in ovium fetibus 35, 255, in intestinis crassis 61, in ossibus 184, in futuris cranii 193, in ossiculis wormianis 186, in costis & vertebris 199.
- Lusum** naturæ, & monstrorum, mirabilis similitudo 53, contemplatio utilis 38.
- Manus** fetus cum capite prolabens 164, digiti sex 58, utriusque digiti deformes 260.
- Maxillares** sinus septo divisi 197.
- Meconium** in partu effluens, non est certum signum mortis fetus 169.
- Membranae** cellulosa nimis sedula separatio a tendinibus, fallacia reddit tentamina de sensilitate 241, 253.
- Membranae** ovi descriptæ 103, post fetus mortem inspissatæ 174, novo involucri a sanguine coagulato obductæ 172.
- Methodi** solvendi caput fetus, in partu agrippino impacti 180, 181.
- Monstrum** ovinum biceps descriptum 1.

Mon-

- Monstra ovina plurima recensita 35, 255, humana observata 47 & seqq. similitudinem habent ovina 36, 60, 258, itidem maxime humana 53 & seqq. 259, naturæ sollertiam, & constantiam arguunt 7, 23, 38, 258, primigenia statuuntur, & accidentalia 40, 43.
- Monstrorum anatome, cui bono 38.
- Morbi evincunt, sensilitatem competere visceribus 264.
- Mors ab uteri hæmorrhagia 162.
- Mortis fetus signa dubia sunt in graviditate 171, in partu 167, signum certum non præbet effluxus meconii 169.
- Motus cerebri respirationi synchronus 221, 243, 246.
- Motus fetus perpetuo mutant situm ejus in utero 116, faciunt, ut diversæ ejus partes se tactui offerant 117, non tamen, illum indeterminatum esse, arguunt 117.
- Motus, parturientes & gravidas fallentes 170, 171, eos fingunt flatus, lumbrici, passiones hystericae, colicae &c. 170.
- Motus peristalticus observatus 218, 234, 248.
- Musculorum irritabilitas 251, sentiendi vis 252, colli singularis fabrica, in agno bicipite 5, 6.
- Musculus semilunaris valde notabilis, in agno bicipite 6.
- Mutatio situs fetus in utero per totam gestationem durat 118.
- Nasus acephali bifidus, cum specie paleæ in medio 50, 51.
- Naturæ providentia in monstrosis fabricis, 6, 7, 15, 23, 41, 42, lusus sæpe in ovibus observantur 35, 255, eorum similitudo notanda 53 & seqq. etiam in agnis monstrosis 38, 258, in ossibus observati 184, in intestinis crassis 61, 99, artificia in defendendis partibus sensilibus morbosus 97, 268.
- Naturalis situs fetus in utero 109, in partu, hujusque causæ determinantes 124.
- Nephritidis symptomata pro sensilitate renum militant 97, 265.
- Nervi sensiles sunt 251, adsunt in renibus 264, pulmonibus 267, hepate 267, eorumque viscerum sensilitatem arguunt, ibid.
- Nervorum cervicalium nonnullorum defectus, in internis lateribus colli utriusque agni bicipitis 8, 27.
- Nervorum diaphragmaticorum solitus numerus in agno bicipite, et decursus 8, insertio in tendinea septi parte 9, irritatorum phaenomena 223, 235, 248.
- Nervorum octavi paris agni bicipitis distributio 17, 25.
- Nexus placentæ cum utero 103, non semper est in hujus fundo 93, 130, 158, 166, vid. *Fundus*.

- Nodi funis umbilicalis** 121.
Noxæ a funiculo umbilicali fetui illatæ 121, 122.
Numerus costarum auctus in hominibus 199, 201, minor 202, inæqualis 203.
Objectio, contra cernuum fetus situm in utero, soluta 123.
Obliquus uteri situs partus difficilis causa 163, 175.
Obstetricum errores 118, 125, 140, 146, 152, 160.
Oesophagus duplex agni bicipitis 10, 24, dextri amplitudo 24.
Oesophagus irritabilitatem habet 216.
Opinio, de perpetua sede placentæ ad fundum uteri, refutata 158, Veterum, & Recentiorum, de situ fetus, ejusque circumvolutione, observationibus repugnat 115, 116 & seqq.
Orificii uteri observatio, in utero gravido quadrimestri 92, 101, apertura circa mediam gestationem 96, 101, status in femina uterino fluxu laborante 153, 161, inæqualis dilatatio ob uteri obliquitatem 164, superficiiei internæ adnexa placenta 153, 159, 161, situs præternaturalis in superiore, & anteriore, pelvis parte 96, exploratio Medicis summopere necessaria 161.
Os frontis futura divisum 193, 194, sinibus carens 196.
Os multiforme sinibus destitutum 196.
Os occipitis lufum naturæ in sulcis exhibens 198.
Os pectoris octo utrimque costas veras recipiens 206, foramine pertusum 206.
Os sacrum ex quatuor partibus constans 207, aliud, ex sex vertebis spuris compositum 106, 107, processibus spinosis carens 107, spina bifida affectum, in agno bicipite 33, non satis a pube distans 89, protuberans in pelvim 184, excrefcentia, partum agrippinum retardante, deformatum 179, 183.
Os verticis futura divisum 195.
Ossa calvariæ biennis nondum indurata 188.
Officula Wormiana, maxime diversa, in multis craniis observata 186 & seqq. oriri quomodo videantur 191, 192, singularissimorum, in loco fontanellæ, exempla 189, 190, 191.
Officuli bovilli fragmentum, causa lethalis passionis iliacæ 81.
Ossificationis calvariæ modus 191, defectus in cranio 188, in costis vetulæ 205, in aliis ossibus longis 205.
Osteologicæ observationes variæ 184, monstrant majorem in artuum, quam aliorum ossium, naturæ constantiam 207.
Ova embryonum, & fetuum maturorum, comparata 123.
Ovaria gravidæ observata 102.

- Ovi humani quadrimestris examen 103, semestris, integri exclusi, pseudo-membrana extus obducti, exemplum 173, abortivi membranæ inspissatæ 174, comparatio, ex embryonibus & fetibus 123.
- Ovium monstra frequenter observata 35, 255, eaque non raro similia inter se 258.
- Palatum fissum 48, in acephalo cum labio leporino duplici 49, ejus mali frequentia 55, 261.
- PARÆUS (Ambr.) non fuit primus, qui fetuum male positorum, inversionem suasit 119.
- Partes animalium insensiles quænam Recentioribus dicantur 210, in variis illarum sensilitas nostris experimentis evicta 252, in aliis per nervorum accessum, & morborum phænomena 264 & seqq. cur sensilitate carere aliquando videantur 250, 253, quomodo sensiles a natura in morbis defendantur 97, 268.
- Partes irritabiles quæ sint 251, vid. *Experimenta, Irritabilitas &c.*
- Partus agrippinus abortuum 119, docet, fetus non habere semper eundem in utero situm 119, inversione solvendus est 119, difficillimus, propter ossis sacri excrescentiam 179, cum violenta uteri hæmorrhagia 148, matre salva peractus 150, similis, lethali cum eventu 160.
- Partus difficilis cum uteri ruptura 125, cum prævio sarcomate vaginæ, & uterino fluxu 139, agrippinus, propter capitis remoram 177, ob uteri situm obliquum 163, 175.
- Pedes fetuum in abortu prævii 119, in partu maturo 119, vid. *Partus agrippinus.*
- Pedes infantum trium, ex eadem familia, deformes 261, chelis cancrorum similes 259.
- Pelvis angusta, propter ossis sacri excrescentiam 179, compressa 89, perampla 99.
- Pericardii hydrops post inflammationem cordis 72, cum pulmonibus suppuratis 73, difficillimæ diagnoseos morbus est 73.
- Pericranii sensilitas 252.
- Perinæi fissura periculosa, sanata 146.
- Peristalticus intestinorum motus observatus 218, 234, 248.
- Peritonæi pars cum intestinis coadunata 77, per adscensum distentissimæ vesicæ a musculis abdominalibus avulsa 88, 96.
- Placentæ cum utero connexio 103, ea non semper est in uteri fundo 93, 158, 166, ad anteriorem uteri partem 93, 175, ad partem ejus posticam 130, probabilis hæc fuit rupturæ uteri causa 136, ad internam orificii partem 154, 161, exempla similia citata 159, 163, frequens

- quens est hæmorrhagiæ uteri causa 158, sacco uteri peculiari incarcerationatio 160, 174, exempla alia 175, 268.
- Pleuræ sensilitas 252.
- Plica intestini coli insignis 68.
- Polypus vaginæ permagnus partum retardans 139, ablatas 144.
- Pondus fetus eum impellit in cavitatem pelvis 123, capitis, multum determinat situm fetus in utero 111, 123.
- Primus fuit auctor, qui Recentiorum experimenta, de sensilitate partium, examinavit 209, 213, 254.
- Processus, seu appendix, intestini ilei singularis 79.
- Processus spinosi ossis sacri deficientes 107, transversi septimæ colli vertebræ, elongati, non semper constituunt costam decimam tertiam 201.
- Prominentia ossis sacri partus difficillimi causa 179, 184.
- Providentia naturæ in suis lusibus 6, 7, 15, 23, 41, 45, in defendendis partibus, sensilitate præditi 97, 268.
- Pseudomembranæ, ova muliebria non raro involventes, & a veris exacte distinguendæ 173.
- Puerperarum mors subitanea unde frequenter oriatur 133, 134, diarrhoea 146, 148.
- Pulmones irritabiles sunt 252, & sensibiles 267, cum pleura sæpissime coalescunt 71, suppuratione affecti 73, crusta purulenta investiti, absque læsione substantiæ 75, 262.
- Puris exhalatio, seu purulenta crusta, viscera obsidens 74, 75, 262.
- Putrefactio subitanea in parturiente extincta 127.
- Quantitas liquoris amnios in ovo quadrimestri 103, diversa est proportionem in ovis embryonum, & fetuum 110, 123.
- Quatuor vertebræ spuria os sacrum constituentes 207.
- Quinque tantum vertebræ lumbales in agno bicipite 33.
- Ren dexter suppuratione consumtus 97, membranam habuit inspissatam 97, calculis obsessus, & suppuratione exesus 98, mirabiliter a natura defensus 98.
- Renes sensiles habendi sunt 264, cur in morbis sæpe non doleant 268.
- Respiratio pergens post unum cavum thoracis apertum 222, a vulneribus thoracis sublata, iisque clausis, restituta 228.
- Rupturæ uteri observatio 125 & seqq. frequens malum est 134, historia ejus imperfecta est 130, incerta quoque ejus diagnosi 135, causæ ejus 135, ab adhæsione placentæ insolito uteri loco 136, videtur frequens esse causa mortis subitaneæ puerperarum 132, 134, an desperatam causam reddat 138.

Ruptu-

- Ruptura vesicæ, subitanea gravidæ mortis causa, a distensione, pro uteri hydropereperam habita 85, 87.
- Sacci uteri peculiare placenta incarcerantes 166, 174, 176, 268, quomodo oriantur 176, quibus malis ansam dent 175.
- Sacrum os sex partibus constans 206, 207, quatuor partibus compositum 207, processibus spinosis destitutum 207, spina bifida corruptum 33, excrescentia pelvim angustans 179.
- Sagittalis futura deficiens 194.
- Sanguinis ex utero fluxus nimii varia exempla 139, 148, 150, 160, 171, coagulati in utero resorptio, & metastasis lethalis 148, major accumulatio non orta in capite a laqueo, collo injecto 243, 247, pseudomembranæ ovo circumpositæ 173.
- Sarcoma vaginæ permagnum, partum impediens 139, 140, 141, manu ablatum 144, variarum illud tollendi methodorum contemplatio 142, 143.
- Sceleti agni bicipitis descriptio 25.
- Scirrhus hepatis enormis 267.
- Sectio cadaveris, mortui ex violenta constrictione colica 63, ex cordis inflammatione 71, ex iliaca passione 76, ex vesicæ ruptura 87, ex renis suppuratione, & vesicæ distensione 96, ex ruptura uteri 127, ex calculo renum & vesicæ 98, &c.
- Sectio cæsarea in ruptura uteri quando instituenda 138.
- Sectiones gravidarum 87, 95, 113, 120.
- Sedes placentæ non semper est in fundo uteri, sed in omni ejus regione observatur 158, 159, vid. *Fundus uteri*.
- Sensibilitas quibusnam partibus competat 251, 252, competit etiam duræ matri, tendinibus, &c. 252, uti et renibus, aliisque visceribus, licet aliquando aliter videatur in morbis 98, 264, cur in experimentis non raro insensiles appareant partes 250, 253.
- Sensilitatis, & irritabilitatis, historia illustrata 208 & seqq.
- Sentiendi vis, vid. *Sensibilitas*.
- Septum osseum sinuum maxillarium 197, sinuum frontium quomodo se habeat in cranio, futura frontali prædito 193.
- Signa vitæ & mortis fetus valde incerta sunt 167 etiam optima habita 168, 169.
- Similitudo mirabilis in monstris humanis 53 & animalium 60, ut et ovini 258.
- Sinus ossis frontis adsunt in capitibus futura frontali divisus 194, deficientes 196, sphænoidales deficientes 196, maxillares septo divisi 197.
- Sinus uteri gravidi 102.

- Situs capitis fetus lateralis in utero 116, in partu difficili 164, in initio partus naturalis 124.
- Situs fetus per rupturam uteri in abdomen prolapsi 128.
- Situs fetus trimestris, & quadrimestris, observatus 93, 104.
- Situs fetus in utero quinam dicatur vulgo 105, inquiritur, & refutatur 108 & seqq.
- Situs fetus naturalis 109, probatur ratione 110, 111, exploratione 111, 112, 113, gravidarum sectione 113, 114, abortibus 115.
- Situs fetus sequitur situm uteri 104.
- Situs fetus naturalis in utero non est constans 109, 122, argumenta illud probantia 116 & seqq.
- Situs transversus fetus in utero frequentior est reliquis, a naturali recedentibus 122.
- Situs uteri gravidæ perquam singularis 99, obliquus 163, 175.
- Spes dubia certæ desperationi præferenda est 162.
- Sphænodalium sinuum defectus 116.
- Spina bifida in agno bicipite 3, 33.
- Spina dorsî ejusdem bifurcata 26, singularis coalitus 30, 32.
- Sternum foramine pertusum 206, utrimque octo costas recipiens 200, 206.
- Sulci laterales ossis occipitis insolitæ figuræ 198.
- Suppressio lochiorum per diarrhœam sanata 148.
- Suppuratio cordis 72, 266, pulmonum 73, renis 97.
- Susensorum canum capita non apparuerunt sanguine oppleri 243, 247.
- Sutura frontalis in utroque sexu observata 193, 194, ossis verticis insolita 195, squamosa duplex 187, 194, sagittalis deficiens 194.
- Symptomata pessima ab hæmorrhagia uteri 152, puerperii periculosissima, feliciter superata 145, 157, 166.
- Synchondrosis in vetulæ costis 204.
- Tendinum sensibilitas experimentis evicta 214 & seqq. 252, in hominibus observata 237, 238, minor videtur, quam multis habita fuit 254, cur in experimentis sæpe non appareat 253.
- Transversus situs fetus in utero frequens est 122.
- Tredecim infantis costæ 129, adultorum 199, 201.
- Tubæ falloppianæ uteri gravidæ 102.
- Tumor abdominis perperam habitus pro hydrope uteri 85, pro cancro uteri 263, uteri per anum tactus 96, 99, polyposus vaginæ, exstirpatus in partu 139 & seqq.
- Vaginæ sarcoma ingens, partum impediens, eoque durante ablatum 139 & seqq.
- Vasa lactea observata 215, 218, 222.

- Vena cava superior, & inferior, agni bicipitis 15, 19, utraque irritabilis est 251, superior musculari contractione auriculam cordis implet 235.
- Venæ jugulares agni bicipitis 15, 16.
- Vena singularis ex eodem descripta 17, 20.
- Ventriculi cordis, cessantibus jam auriculis, contrahuntur 247, contractione sequuntur auriculas 236, 247.
- Ventriculus irritabilis, & sensilis, est 251, 252.
- Vermes intestina perforantes 199.
- Versio fetus quando necessaria 119, a quo primum præcepta 119, laboriosissima 178.
- Vertebræ viginti quinque in scheleto humano 199, cum septem cervicalibus 201, 202.
- Vertebræ septimæ colli processus transversi non semper faciunt costas supernumerarias 201, 202.
- Vertebrarum insolitus numerus, in agno bicipite 25, cervicalium descriptio 26, 27, dorsaliū, partim duplicium, partim simplicium 28, singularis coalitio 30, 32, lumbaliū fabrica, & minor numerus 33.
- Vesicæ felleæ irritabilitas, & sensilitas, 151, 152, quinque in ove 256.
- Vesicæ urinariæ irritabilitas 251, immanis distensio cum urinæ profluvio 84 & seqq. ruptura 88, violenta distensio 96, parietum aucta crassities in distensione 88, 96, calculus absque dolore 266.
- Veterum opinio de situ fetus in utero, ejusque circumvolutione, impugnata, & rejecta 105 & seqq.
- Viscerum sensilitas 264 & seqq. cur in morbis non semper dolores faciat 268, situs turbatus 98, 99, 128.
- Vomica absque cystide 74, 262.
- Ureteres maxime distenti 88, 97.
- Urinæ suppressio, cum ejus profluvio, & vesicæ ruptura 83, 90, suppressio lethalis, cum renis suppuratione 96.
- Uteri aperturæ præternaturales non sunt omnino lethales 138.
- Uteri gravidæ sectiones 91, 99, situs singularis 99, figura insolita 101, crassities observata 93, 102, superficies interna 133, orificii flatus 92, 101, sinus 102, fundus non est perpetua placentæ sedes 93, 158, 166, sed quæcunque alia pars 158, 159.
- Uteri graviditas meatum urinarium comprimens 89, totam pelvim implens, 88, 99.
- Uteri hæmorrhagia cum polypo vaginæ 139, ex placentæ sede ad orificium 150, 160, valida 148, auxilium in extractione fetus habet 148, 156 diuturna cum fetu mortuo 171.

- Uteri** orificium in uteris gravidis observatum 92, 101, superiorem partem pelvis occupans 96, 99, &c. vid. *Orificium uteri*.
- Uteri** ruptura in partu 127, ejusdem constrictio substantiæ 128, ruptura an omnino lethalis habenda 138, est causa mortis subitanæ puerperarum 132, vid. *Rupturam*.
- Uteri** facci, placentam incarcerantes 160, 175, 268.
- Uteri** situs obliquus partus difficilis causa 163, 175, situs singularis 99, determinat situm fetus 104.
- WINTERI** manes honorati, & merita 210, 211.
- Wormiana** officula varia observata 186 & seqq. singularissima 189, 190, plurima in uno capite 186, vid. *Officula Wormiana*.
- ZIMMERMANNI** dissertatio de irritabilitate 209.

F I N I S.

C O R R I G E N D A.

Pag. 69 Lin. 18, Historiam, leg. Historia. Pag. 76 lin. 8, *Prolapsus*, l. *Processus*. Pag. 79 lin. 11, & Pag. 82 lin. 2, *Prolapsum*, l. *Processum*. Pag. 88 lin. 17, Uretheres, l. Ureteres. Pag. 106 not. (ι), Libr. VII, l. Libr. XII. Pag. 108 lin. 5, Veterem, l. Veterum. Pag. 112 not. (xx), *Essay*, l. *Essays*. Pag. 134 not. (β), *Anno*, l. *Ann.* Pag. 168 lin. 10, haud adeo l. adeo. Pag. 190 lin. 9, Tab. III, l. Tab. VII. Pag. 220 not. (γ), PETRUS, l. GEORG. THOMAS. Pag. 258. lin. 19, *pag.* 56, l. *pag.* 55.

B I B L I O P E G O.

Tabulæ omnes ad Libri calcem sunt ponendæ: ita ut II, III & IV conjunctæ maneant.

A A N D E N B O E K B I N D E R.

De Plaatën moeten alle agter aan 't Boek geplaatst worden, zoo dat de II, III en IV aan elkander vereenigd blijven.

EX TYPOGRAPHIA BOLTIANA.

CHAPTER I

